

Statsforvalteren i Agder

Årsrapport 2021

Innholdsliste

Innholdsliste	2
1 Statsforvalterens beretning	4
1.1 Overordnet vurdering av samlede resultater, ressursbruk og måloppnåelse	4
1.2 Overordnet framstilling av de viktigste prioriteringer for året	5
1.3 Sentrale forhold internt og eksternt som har hatt betydning for oppnådde resultater	6
1.4 Andre forhold	7
Sted, dato og statsforvalterens signatur	7
2 Introduksjon til statsforvalterens hovedtall	8
2.1 Statsforvalteren og samfunnsoppdraget	8
2.2 Organisasjon og ledelse	8
2.3 Presentasjon av utvalgte nøkkeltall	9
3 Årets aktiviteter og resultater	13
3.1 Redegjørelse for, analyse og vurdering av oppnådde resultater	13
Hovedmål 1 - Nasjonal politikk skal være kjent og iverksatt i fylket	13
Hovedmål 2 - Statlig virksomhet på regionalt nivå skal være godt samordnet og legge til rette for gode helhetsløsninger	16
Hovedmål 3 - Rettssikkerhet skal være ivaretatt på en enhetlig måte i fylket og på tvers av statsforvalterne	18
Hovedmål 4 - Statsforvalteren skal ta de initiativ som finnes påkrevd og holde sentrale myndigheter orientert om tilstanden i fylket og effekten av statlig politikk	20
3.1.1 Nasjonal politikk skal være kjent og iverksatt i fylket	20
3.1.1.1 En bærekraftig, trygg og fremtidsrettet samfunnsutvikling og arealbruk	20
3.1.1.2 Understøtter kommunenes arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap	26
3.1.1.3 Et velfungerende plansystem i kommunene	28
3.1.1.4 Økt kunnskap om sosialtjenesteloven	30
3.1.1.5 Økt tilgjengelighet og kapasitet, samt styrket kvalitet og pasientsikkerhet i helse- og omsorgssektoren i kommunene	31
3.1.1.6 Andre oppdrag	32
3.1.1.7 Økosystemene i fylket skal ha god tilstand og levere økosystemtjenester	33
3.1.1.8 Ingen arter og naturtyper skal utrykkes, og utviklingen til truede og nær truede arter og naturtyper skal forbedres	35
3.1.1.9 Et representativt utvalg av norsk natur skal tas vare på for kommende generasjoner	37
3.1.1.10 Forurensning skal ikke skade helse og miljø	38
3.1.1.11 God økonomiforvaltning i kommunene	39
3.1.1.12 Økt verdiskaping i landbruket og landbruk over hele landet	41
3.1.1.13 Bærekraftig landbruk	43
3.1.1.14 Andre oppdrag	46
3.1.2 Statlig virksomhet på regionalt nivå skal være godt samordnet og legge til rette for gode helhetsløsninger	47
3.1.2.1 Gode og helhetlige tjenester til utsatte barn og unge	47
3.1.2.2 Den offentlige boligsosiale innsatsen skal være helhetlig og effektiv	49
3.1.2.3 Tilsyn skal være samordnet, målrettet og medvirke til læring og forbedring	50
3.1.2.4 Klimahensyn skal ivaretas i alle sektorer	51
3.1.2.5 Andre oppdrag	52
3.1.2.6 Miljø- og skogfaglig kompetanse i skogvernarbeidet	53
3.1.3 Rettssikkerhet skal være ivaretatt på en enhetlig måte i fylket og på tvers av statsforvalterne	53

3.1.3.1 Høy kvalitet i veiledning, kontroll, tilsyn og saksbehandling	53
3.1.3.2 Effektiv og korrekt lov- og tilskuddsforvaltning	55
3.1.3.3 Befolkningen har tillit til tjenestene og får ivaretatt sin rett til forsvarlige og nødvendige tjenester	57
3.1.3.4 Andre oppdrag	60
3.1.3.5 En effektiv og velfungerende vergemålsforvaltning som ivaretar rettsikkerhet	60
3.1.3.6 Vergemål utøves med respekt for vergehavers behov og vilje	62
3.1.3.7 Barnehagemyndigheter, barnehageeiere og skoleeiere forstår, formidler og etterlever regelverket	62
3.1.3.8 Statsforvalteren understøtter nasjonale myndigheters, fylkeskommunenes og kommunenes arbeid med bosetting og integrering	74
3.1.4 Statsforvalteren skal ta de initiativ som finnes påkrevd og holde sentrale myndigheter orientert om tilstanden i fylket og effekten av statlig politikk	75
3.1.4.1 Barnehageeiere og skoleeiere har ansatte med kompetanse som fremmer utvikling, læring og trivsel tilpasset barn og unges behov	75
3.1.5 Gjennomførte evalueringer	77
3.2 Avvik på oppdrag i tildelingsbrevet og/eller faste oppgaver i virksomhets- og økonomiinstruks	77
3.2.1 Tverrsektorielle oppdrag/oppgaver	77
3.2.2 Arbeids- og sosialdepartementet	77
3.2.3 Barne- og familiedepartementet	78
3.2.4 Helse- og omsorgsdepartementet	78
3.2.5 Justis- og beredskapsdepartementet	78
3.2.6 Klima- og miljødepartementet	78
3.2.7 Kommunal- og moderniseringsdepartementet	78
3.2.8 Kunnskapsdepartementet	78
3.2.9 Landbruksdepartementet	78
3.3 Særskilte rapporteringskrav fra tildelingsbrevet	78
3.4 Redegjørelse for, analyse og vurdering av ressursbruk	118
3.5 Samlet vurdering av måloppnåelse i forhold til samfunnsoppdraget og regnskapsresultat	119
4 Styring og kontroll hos statsforvalteren	120
4.1 Redegjørelse for vesentlige forhold hos statsforvalterens planlegging, gjennomføring og oppfølging	120
4.1.1 Statsforvalterens risikostyring	120
4.1.2 Statsforvalterens internkontroll, herunder iverksatte tiltak	120
4.1.3 Bemanning, kapasitet og kompetansesituasjonen hos statsforvalteren	120
4.1.4 Forvaltning av egne eiendeler (materielle verdier)	121
4.1.5 Oppfølging av eventuelle avdekkede svakheter/utfordringer, herunder merknader fra Riksrevisjonen og status for arbeidet med informasjonssikkerhet	121
4.2 Rapportering av andre vesentlige forhold knyttet til personalmessige forhold, likestilling, HMS/arbeidsmiljø, diskriminering, ytre miljø og lignende	121
5 Vurdering av framtidsutsikter	123
5.1 Forhold i og utenfor statsforvalteren som kan påvirke statsforvalterens evne til å løse samfunnsoppdraget på sikt	123
5.2 Konsekvenser for statsforvalterens evne til å nå fastsatte mål og resultater på lengre sikt	124
6 Årsregnskap	125

1 Statsforvalterens beretning

1.1 Overordnet vurdering av samlede resultater, ressursbruk og måloppnåelse

Jeg legger med dette fram Statsforvalteren i Agders årsrapport for 2021. Embetet har gjennomført oppdragene våre innenfor rammen av tildelte midler, og jeg mener den samlede resultatoppnåelsen også dette året må karakteriseres som god. Jeg har inntrykk av at denne oppfatningen deles av våre viktigste samarbeidspartnere.

Samtidig med denne positive hovedkonklusjonen, vil jeg melde at organisasjonen nå viser tydelige tegn på slitasje. Den påbegynte nedbemanningen som følge av ny budsjettmodell kommer på toppen av økende saksmengde, pandemihåndtering og vår langvarige omstillingsperiode med fusjon og flytting. Dette gjør at en rekke faggrupper og ledere i embetet nå presser sin kapasitet til det ytterste.

Håndtering av utfordringen med ytterligere nedbemanning blir en sentral lederoppgave i fortsettelsen. Gjennom 2021 har vi jobbet videre med vår interne budsjettanalyse for å kartlegge hvilke konsekvenser nedbemanningen medfører, og utarbeidet et mål bilde for hver avdeling. Fusjons- og flytteprosessen vi har vært gjennom medførte relativt store engangskostnader og engangsinntekter i 2020 og 2021. Stram økonomistyring ga oss et planlagt mindreforbruk i 2021 på ca. kr 7,8 mill., inkludert den delen av husleiegevinsten som vi har fått beholde i overgangsfasen. Disse overførte midlene gir oss rom til å tilpasse bemanningen mer gradvis, noe vi mener er nødvendig ut fra de rammene vi har i 2022 og framover.

Som påpekt også i fjorårets rapport, framstår det som noe av et paradoks, at den nye budsjettfordelingsmodellen gir Statsforvalteren i Agder de største kuttene på nettopp de områdene hvor vi i utgangspunktet hadde størst utfordringer med å takle saksmengden – helse, miljøvern, arealplan og juridisk område. Dette er også de faggrupper og avdelinger som i medarbeiderundersøkelsene over tid har rapportert tydeligst om høyt arbeidspress. Dette er dessuten områder hvor saksmengden fortsatt er økende og behovet for embetets innsats er større enn det rommet vi har. Det pågående grønne skiftet og Agders vedvarende levekårsutfordringer setter embetet under ytterligere press. Agder har nå en større ubalanse enn andre regioner mellom kompetansen til de arbeidsledige og kravene i de stillingene som lyses ut.

Vi redegjør flere steder i denne rapporten om hvordan ledergruppen angriper denne utfordringen. Et bredt perspektiv med fokus på hvordan vi kan jobbe smartere, utvikle det nye arbeidsplasskonseptet, og øke medarbeidernes kompetanse er sentralt. Rekrutteringsarbeidet, og arbeidet med ledelse av kompetansemedarbeidere, vil fortsatt ha stort fokus på å tilpasse organisasjonen til en balansert bemanning ut fra embetets oppdrag og ny budsjettamme. I dette arbeidet er lønnsnivået i embetet en betydelig og voksende utfordring. Statsforvalterens lønnsnivå er blant de laveste i offentlig sektor i regionen, og både kommuner og andre statsetater tilbyr nå vesentlig bedre lønn. Dette svekker rekrutteringen, og gjør det vanskeligere å holde på erfarne medarbeidere over tid.

Embetet jobber også bredt med inkludering. Vi har utarbeidet en egen handlingsplan for inkluderingsdugnaden, og vi er i 2021 resertifisert for Likestillt arbeidsliv. Kvinneandelen i embetet er knapt 69% i 2021, og kvinnes lønnsnivå er 97% av mennenes. Ulikheten er størst i ledersjiktet.

Covid-19-pandemien har vært både vidtfavnende og langvarig. Håndteringen har innebåret stort behov for samordning. Bevisstheten om hva samfunnsikkerhet egentlig betyr har økt. Andre sektorer i samfunnet enn de vi vanligvis forbinder med begrepet har blitt sterkt påvirket i pandemien. Jeg tenker her bl.a. på sårbare grupper og på sosial- og velferdssektoren. Statsforvalteren har hatt en sentral rolle som samordner og kommunikasjonsledd mellom statlig og lokalt nivå, og mellom regionale aktører. Det har blitt gjennomført regelmessige møter med kommunene og i fylkesberedskapsrådet. Behovet for veiledning og for avklaringer har vært stort. Jeg oppfatter at embetet har spilt en viktig rolle i denne sammenhengen, og tilbakemeldingene fra kommunene i underveisevalueringen underbygger dette. Håndteringen av covid-19 har også preget embetet internt. Avdelingene har blitt bevisstgjort på en slik måte at embetets samlede krisehåndteringsevne er vesentlig forbedret.

Pandemien har uten tvil satt mange helse- og omsorgstjenester under press, men vi har også gjort nye erfaringer. Vi har lært oss å samhandle på digitale plattformer, internt i embetet, innen statlig forvaltning og ut mot kommuner og andre samarbeidspartnere. Den største utfordringen for digital samhandling er møter med brukere, dvs. enkeltmennesker som ønske å møte oss, og stemmer fra brukerne som vi ønsker inn i vår tilsynsvirksomhet. Pandemien har videre tydeliggjort den utfordrende balansegangen mellom rettigheter og autonomi på den ene siden, og samfunnets behov for beskyttelse på den andre.

«Leve hele livet» er en av de satsningene som har gått videre i 2021, med fortsatt stor oppmerksomhet både fra oss, det lokale støtteapparatet og kommunene. Tilgjengelighet til sosiale tjenester i NAV har også vært prioritert dette året, og vi har fulgt opp utviklingsbildet hva gjelder økonomisk sosialhjelp nøye.

Vi har i hele pandemihåndteringen sørget for stor oppmerksomhet på tilbudet til barn og unge. Vi har brukt innspillene fra vårt eget ungdomsråd aktivt i arbeidet. Sentrale signaler har gått på at denne gruppen ikke skal oppleve for stor tiltaksbyrde, og at tjenestene skal foregå mest mulig normalt. Barnevernstjenestene fikk også en utfordring i starten av pandemien, men dette har de løst på en fin måte, og vårt inntrykk er at tjenestene har levert på godt nivå gjennom året.

Elevenes læringsmiljø skal være trygt og godt. Vår klagebehandling har pågått hele året, og vi ser en liten økning i innrapporterte saker, og en utvikling mot mer kompliserte saker. Dette kan tyde på at sektoren i økende grad håndterer enklere saker selv, og at de mest krevende kommer til oss. Alle elever blir hørt.

Vi har i lang tid prioritert å ha en tett dialog med våre kommuner om kommuneøkonomien, og mener vi med dette bidrar til at kommunene har god styring og kun få og korte innslag på ROBEK fra Agder. Etter flere år med gode nasjonale skatteinntekter, har økonomien i tiden etter 2019-regnskapet strammet seg betydelig til for de fleste kommunene, og i økonomiplanperioden til 2024 budsjetteres det med bruk av fond og svake resultater. Etter at pandemien slo inn, har vi derfor valgt å være enda tettere på kommunene. Vi har arbeidet grundig med fordelingen av skjønsmidler til kompensasjon for de

ekstraordinære kostnadene, slik at de skulle treffe de reelle nettvirkningene i den enkelte kommune best mulig. Vi har også vært svært tett på kommunen som ble registrert i ROBEK i 2021, og vil fortsette med vårt arbeid med å hindre innmeldinger i ROBEK.

Som statsforvalter vektlegger jeg dialogen med kommuneledelsen som en sentral forutsetning for å lykkes med våre oppdrag, og vil prioritere dette svært høyt også framover. Tillit og resultater bygges gjennom dialog basert på en gjensidig god rolleforståelse og respekt for de oppgaver vi er satt til å forvalte. En viktig del av styringsdialogen med kommunene er heldags kommunemøter for hele ledergruppen med alle kommuner i løpet av hver valgperiode. I forkant av møtene sender Statsforvalteren ut et "Kommunebilde", som også danner dagsorden for møtene. Denne aktiviteten har imidlertid ikke latt seg gjennomføre under pandemien, da vi ikke har sett digital eller annen alternativ gjennomføring som tilstrekkelig til å forsvare innsatsen som kreves. Kommunene har heller ikke vært klar for å prioritere slike møter i 2021.

Vi legger Regionplan Agder 2030 til grunn arbeid og samhandling i regionen vår. Jeg mener planen er et kraftfullt verktøy for å nå målet om at "Agder i 2030 skal være et attraktivt lavutslippssamfunn med gode levekår". Vi søker i tråd med vår visjon "Vi styrker Agder" også å bidra at fylkeskommunen skal lykkes med sin sterke rolle som samfunnsutvikler.

Jeg noterer med tilfredshet at måloppnåelsen på vergemålsfeltet nå er svært god, etter langvarig hard innsats, til tross for at saksmengden må kunne sies å være svært stor. Uheldigvis har vi etter en god inngang til 2021 ikke klart å opprettholde saksbehandlingstiden for klager etter plan- og bygningsloven på et akseptabelt nivå gjennom året. Vi opprettholder trykket med sikte på snarlig måloppnåelse.

Miljøvermfeltet i embetet er fortsatt preget av stor aktivitet og høyt arbeidspress. Etablering av batterifabrikk i Arendal og ny motorvei gjennom fylket er vesentlige eksempler på krevende oppgaver med stort omfang både for oss og kommunene. Selskapet Nye veier AS har siden starten vært en tung aktør på Agder, og satt fart på en etterlengtet forbedring av hovedveinet til landsdelen. Embetet har i hele perioden gitt høy prioritet til å følge opp selskapets plan- og byggeprosesser, for å bidra til både framdrift og god kvalitet på planer og anlegg. Det er vår erfaring at den svært ambisiøse fremdriften og øvrige organiseringen av disse prosjektene fortsatt skaper utfordringer med å sikre de interesser vi er satt til å ivareta. Vi er imidlertid svært glad for de nyeste signalene om økt hensyn til miljø og mer gjenbruk av eksisterende veier og veitraséer.

Agder er også kjerneområdet i landet for problemene knyttet til «sur nedbør». Historien om hvordan vassdragskalkingen har restaurert våre vassdrag de siste 40 årene, og lagt grunnlag for en stor produksjon av laks med betydelige økonomiske og biologiske ringvirkninger er noe av et eventyr – en ubetinget suksesshistorie. Det er helt avgjørende at bevilgningen til kalking opprettholdes på et høyt nivå, ellers kan det som er oppnådd gå tapt svært raskt, og mange tiårs frivillig og offentlig innsats vil kunne framstå som bortkastet.

Vi har i 2021 forsterket arbeidet med å ta FN's bærekraftsmål i bruk som en gjennomgående struktur for embetets arbeid. Vi mener embetet med sin brede tverrfaglige portefølje og strategiske posisjon som bindeledd mellom staten og kommunene, bør bli en sentral aktør i arbeidet for at Norge skal kunne nå sine mål på alle de 17 områdene. Det ligger også godt til rette for å samarbeide med fylkeskommunen om dette, ikke minst innen analyse og indikatorer mm.

Sett under ett har 2021 vært et utfordrende år for Agder. Fylket har en sysselsettingsgrad som er den laveste i landet, og Agder har vedvarende utfordringer på levekår. Det er grunn til å tro at effekten av pandemien vil forsterke disse utfordringene. Etablering av nye arbeidsplasser og sysselsetting er derfor viktig. Det er derfor gledelig at det innen vårt næringsliv arbeides med viktige nye prosjekter og nyetableringer innen det grønne skifte. Det er min klare oppfatning at de ulike aktørene på Agder samhandler godt, slik at vi bør ha gode forutsetninger til å få til en positiv utvikling for landsdelen.

1.2 Overordnet framstilling av de viktigste prioriteringer for året

Også i dette andre pandemi-året har situasjonen gjort håndteringen av koronapandemien til en oppgave med aller høyeste prioritet. Den har preget dagsorden hele året for så vel embetsledelsen, som innen helse-, oppvekst- og beredskapsområdene. Pandemien har påvirket arbeidsmåtene på alle områder, med avlysninger og betydelig endringer i tilsynsvirksomheten. Belastningen har likevel vært mest knyttet til noen nøkkelfunksjoner og sentrale ledere, og pandemien har i mindre grad tatt saksbehandlingsressurser fra normale arbeidsoppgaver i embetet. Pandemiens kostnad målt som endring i embetets totale produksjon synes derfor i hovedsak knyttet til deler av kommunedialogen og deler av tilsynsaktiviteten. Videre har det vært lite rom for nye initiativ og «ekstra» aktiviteter innenfor lokalt handlingsrom, både hos oss og ikke minst i kommunene.

Vi har i embetet på Agder i lang tid hatt to felles satsingsområder: «barn og unge» (jf. 0-24-satsingen), og «klima og det grønne skiftet». Regionplan Agder 2030 sammenfattes ofte i frasen «Utslippene må ned, og levekårene må opp!». Disse utfordringene er så tydelige og tunge i vår region at jeg som nytilsatt leder av embetet ønsker å videreføre og tydeliggjøre disse i alle prioriteringer.

Vi har i 2021 vedtatt fire nye tverrgående interne prosjekter i ny felles virksomhetsplan, under mottoet «Samarbeid gir merverdi». Vi definerer da merverdi som bedre kvalitet, større produksjon eller spart innsats ved å samarbeide på tvers, sammenlignet med å jobbe hver for seg. Målet er å bli en mer sammensveiset organisasjon på embetsnivå. Prosjektene er:

- Bærekraftsmålene – innarbeides i egen VP
- Planarbeidet – et felles ansvar for alle fagavdelinger
- Leve hele livet – knytte ulike aktiviteter opp mot et vellykket prosjekt
- Kompetanse – opprettholde og utvikle vår kompetanse og modernisere arbeidsmåter

Statsforvalterens fire hovedmål fra embetsoppdraget definerer selvsagt også i stor grad våre løpende prioriteringer. Rollen som rettsikkerhetsgarantist er den delen av vår portefølje som er best kjent i befolkningen, og vi betrakter rettsikkerhetsoppdraget som embetets kjernevirksomhet.

Klagesaksbehandling og tilsyn har derfor klar førsteprioritet ved ressursmangel. Samtidig er politikkformidling og utviklingsarbeid i samhandling med kommunene en vesentlig oppgave i volum, som vi mener er en helt avgjørende forutsetning for at det skal være mulig å opprettholde kvaliteten og kompetansen i rettsikkerhetsoppdraget over tid. Vi er derfor bekymret for at stadig voksende rettsikkerhetsoppgaver kombinert med budsjettkutt og

redusert bemanning medfører at ressursbruken til faglig utvikling og politikkformidling blir mindre enn ønskelig på flere felt. Vi opplever at samordningsrollen er godt ivarettatt på Agder, og at vi gir tilbakemeldinger til sentralt nivå når det er behov for dette.

1.3 Sentrale forhold internt og eksternt som har hatt betydning for oppnådde resultater

Interne forhold

2021 er første hele driftsår i nye lokaler, hvor vi så fram til å videreutvikle vår organisasjonskultur og ta ut fordelene i det nye arbeidsplasskonseptet. Så ville pandemiutviklingen at lite av dette kunne gå som planlagt. Både pandemien i seg selv, og tilpasningen til ny og vesentlig trangere budsjettamme, innebar at også 2021 ble et år i omstillings tegn. Vi har likevel denne høsten fått gjennomført en embetssamling med høy kvalitet, som har vært planlagt i lang tid og skulle vært knyttet til innflytting i nytt bygg i 2020. Vi opplever trass i utfordringer over tid at vi har lyktes med å bygge en felles kultur og holde medarbeiderne motiverte.

Jeg synes det er interessant å observere hvordan den påtvungne raske digitaliseringen av arbeidsformer og utstrakt bruk av arbeid hjemmefra gjennom pandemiårene har spilt sammen med omstillingsprosessen. Dette årets erfaringer har tydelig demonstrert hvordan våre medarbeidere og vår type arbeidsplass uten vesentlige problemer kan dra nytte av betydelig større fleksibilitet i tid og rom i utførelsen av arbeidet enn tidligere. Ventelig kommer vi aldri tilbake til en arbeidssituasjon slik vi kjenner den fra før. Det er sannsynligvis store positive effekter å ta ut her også etter pandemien, for både ansatte og arbeidsgiver. Praktisk mulighet til å rekruttere medarbeidere fra et større omland vil eksempelvis være vesentlig for vårt embete.

Samtidig er det også blitt tydelig for alle hvor viktig fellesskapet på arbeidsplassen er. Vi trenger å møtes for trivsel og arbeidsglede, for i neste omgang å sikre helhet i oppgaveløsningen, kreativitet, erfaringsoverføring og utholdenhet i produksjonen. Vi håper og tror at viljen til å investere i arbeidsfellesskapet har økt hos alle medarbeidere. Vi ser derfor med stor forventning fram til å kunne prøve ut vårt nye aktivitetsbaserte arbeidsplasskonsept fullt ut når pandemien er passert.

En merkbar nedbemanning slik Agder vil måtte foreta med den nye budsjettfordelingsmodellen, kan lett gi negative reaksjoner i en organisasjon. Jeg har derfor vært svært tydelig på at dette må gjøres til en mer omfattende omstillingsprosess, hvor vi kan trekke veksler på kreative arbeidsformer og nye metoder som forebygger negativt fokus. Embetets visjon «Vi styrker Agder» vil i denne sammenheng innebære at vi tenker på hvordan vi kan jobbe helhetlig og annerledes slik at vi samlet sett leverer like godt som før, men med lavere ressursinnsats.

Det er likevel ikke til å komme utenom at embetet vil måtte gjøre noen smertefulle prioriteringer fra 2022 og framover. Jeg antar at med rettsikkerhetsoppdraget definert som embetets kjernevirksomhet, vil klagesaksbehandling og tilsyn fortsatt måtte gis høy prioritet. Den planlagte koblingen av alle våre oppdrag mot FNs 17 bærekraftsmål vil også være en styrke og et nyttig verktøy når knappe ressurser skal fordeles mellom de ulike sektorer og arbeidsoppgaver.

Eksterne forhold

Statsforvalteren er, og skal fortsatt være, både en rettsikkerhetsgarantist og en kompetanseressurs for kommuner og innbyggere i vår region. Verdien av den høye tilliten i det norske samfunnet har blitt mye omtalt under pandemien, til dels i kontrast til problematiske hendelser og utviklingstrekk som har dominert i internasjonale nyheter. Vi ser at svekkelse av tradisjonelle media, splittede befolkninger og falske nyheter i økende grad synes å rocke ved demokratiets grunnforutsetninger i mange land. Dette øker viktigheten av vår rolle som garantist for faktabasert forvaltning og politikkutvikling. Ikke minst er dette viktig i en region som Agder, som gitt store endringer framover står i fare for å utvikle større forskjeller.

Klimasaken har også kommet høyere på dagsorden dette året, og vi er nå som samfunn i ferd med å ta inn over oss på en ny måte at det er behov for snarlige og kraftfulle omstillinger av samfunnet for å håndtere denne nye virkeligheten. Både klimatilpasning og klimanøytralitet på sikt forutsetter demokratisk oppslutning om krevende tiltak over tid. Det å etablere en felles forståelse av fakta som grunnlag for kompromiss og samarbeid, er avgjørende for gode løsninger og et effektivt fungerende demokrati i et samfunn som vårt. Heller ikke Norge og Agder er skånet for mulig økt konfliktnivå framover, ikke minst knyttet til behovet for kraftigere tiltak i klimapolitikken, vern av de siste rester av intakt natur, migrasjon og integrering, inntektsfordeling og vedvarende levekårsutfordringer.

Det er derfor gledelig å kunne konstatere at pandemihåndteringen i Norge, inkludert embetets egen innsats, framstår som i stor grad vellykket, også gjennom pandemiens andre år. Det er en vesentlig oppgave for embetet å bidra til at befolkningens tillit til offentlig sektor videreføres, med åpenhet, likebehandling og kvalitet som kjennetegn ved tjenestene som tilbys.

Agder har tradisjonelt ligget under landsgjennomsnittet på mange viktige levekårsindikatorer. Selv om tallene nå peker i riktig retning, så er det fortsatt mye arbeid som gjenstår før vi er på landsgjennomsnittet. Det er både skuffende og overraskende at vi ser så vidt sparsomme effekter etter flere tiår med målrettet felles innsats. Vi ser nå også tydelig at det er mangel på riktig og høy nok kompetanse til de nye jobbene som nå lyses ut i regionen. Derfor ser vi tendenser til at både ledigheten og antall ubesatte stillinger øker samtidig. Vi jobber fra embetets side kontinuerlig med å løfte fram kompetanse- og levekårsutfordringene i regionen. Det er dekning for å si at problemstillingen er godt forankret både hos regionale og kommunale aktører, og det gir håp om at vi over tid skal kunne se større resultater.

Mye av grunnlaget for å lykkes, er å sikre at ungdommer får fullført sine utdanningsløp. Dette kan i neste omgang sikre dem en plass i arbeidslivet. Fortsatt sliter regionen med alt for mange som baserer sitt livsopphold på støtte fra NAV. På Agder investeres det nå mye i veiutbygging, og vi har spennende etableringer av nye arbeidsplasser i det grønne skiftet. Dette vil ha mange positive effekter også på levekår og likestilling, bl.a. fordi det bidrar til en utvidelse av arbeidsmarkedene og økt sysselsetting i regionen. Det er en utfordring at mange jobbsøkere ikke har de kvalifikasjonene som etterspørres av nye arbeidsgivere.

Samtidig, eller nettopp i lys av denne sterke investeringstakten, har det blitt mer og mer tydelig at vi har to vesentlige utfordringer i forhold til miljømessig

bærekraft innen FNs 17 bærekraftsmål – klima og naturmangfold. Det er av helt vesentlig betydning at vi framover velger tiltak som bidrar til samtidig oppnåelse av begge disse. Hvis vi velger tiltak i det grønne skiftet som er isolert sett gode for klima, men ødeleggende for naturmangfoldet, vil ikke omleggingen være bærekraftig på sikt. Nedbygging av uberørt natur er også i seg selv negativt for klima.

Vi har i 2021 deltatt aktivt i det regionale partnerskapet sammen med kommuner, fylkeskommuner og regional stat, og bidratt til å løse felles utfordringer i regionen. Vi har prioritert planarbeidet knyttet til nye store næringsetableringer og de store vegprosjektene i landsdelen, og bistand til kommunene i pandemihåndteringen på alle våre felt. Det er derfor min vurdering at embetet har løst sine oppgaver tilfredsstillende.

1.4 Andre forhold

Det har ikke vært formelle besøk fra Kongehuset til Agder i 2021.

Sted, dato og statsforvalterens signatur

Arendal, 28. februar 2022

Gina Lund

2 Introduksjon til statsforvalterens hovedtall

2.1 Statsforvalteren og samfunnsoppdraget

Statsforvalteren er statens, dvs. Kongens og Regjeringens, representant i fylket. Statsforvalteren er administrativt underlagt Kommunal- og moderniseringsdepartementet, men utførte i 2021 faglige oppdrag for 13 departementer og en rekke direktorater og tilsyn. Statsforvalteren har også oppgaver for Kongehuset.

Statsforvalteren er både en stillingstittel (person) og en etat. Statsforvalterembetet er administrativt en del av den sentrale statsforvaltningen, og følger samme ordninger og regelverk som departementer og direktorater. Statsforvalterordningen har røtter tilbake til amtmennene midt på 1600-tallet.

Statsforvalterens rolle og oppgaver beskrives i dag gjennom Statsforvalterinstruksen med endringer sist i 2021, i tillegg til de årlige styringsdokumentene. Instruksen vil nå bli revidert med nytt navn på embetene mm. Statsforvalteren skal arbeide for at Stortingets og Regjeringens vedtak, mål og retningslinjer blir fulgt opp, og skal ifølge instruksen "med dette som utgangspunkt virke til gagn og beste for fylket og ta de initiativ som finnes påkrevd".

Statsforvalteren har en svært bred portefølje og mange ulike oppgaver. Embetets rolle kan beskrives gjennom de fire hovedoppgavene som er angitt i våre styrende dokumenter:

- **Sektormyndighet og iverksetter.** Statsforvalteren er regional sektormyndighet for flere departementer på en rekke viktige politikkområder.
- **Rettsikkerhetsmyndighet.** Statsforvalteren skal sørge for rettsikkerheten for den enkelte innbygger, virksomhet og organisasjon ved å se til at grunnleggende prinsipper som likebehandling, likeverd, forutsigbarhet, uavhengighet, habilitet og rettferdighet blir ivaretatt i forvaltningen. Vi er klageinstans for kommunale vedtak og tilsynsmyndighet på sentrale velferdsområder som forvaltes av kommunene.
- **Samordningsmyndighet.** Statsforvalteren skal bidra til å samordne, forenkle og effektivisere den statlige virksomheten i fylkene. Vi har et særlig ansvar for å samordne statens styring av kommunene.
- **Informasjonsformidler og tilbakemelder.** Statsforvalteren skal holde sentrale myndigheter orientert om viktige spørsmål i fylket og om hvordan nasjonal politikk virker i vår region. Vi skal også formidle relevant informasjon til kommunale, fylkeskommunale og statlige organer.

Embetet har løpende kontakt med andre embeter på alle nivå i organisasjonen, og utveksler erfaringer og ideer med andre fylker. Gjennom 2021 har kontakten blitt preget av pandemien, med stor grad av digital samhandling og få fysiske treffpunkt. Dette har preget arbeidet både på formelle arenaer som styringsdialogen og Statsforvaltermøtene, AU for statsforvalterne, og i samarbeidsorganene med Statsforvalterens fellestjenester (STAF) på det administrative området. Pandemien har også påvirket prioriteringer og arbeidsform i de ulike faglige nettverkene vi er med i. Det kan synes som både digital møteform i seg selv, og trykket i selve krisehåndteringssituasjonen, har trukket i retning av flere felles arenaer mellom sentralt nivå og alle 10 embeter samtidig. Det bør ha lagt et godt grunnlag for videre harmonisering og erfaringsutveksling mellom embetene.

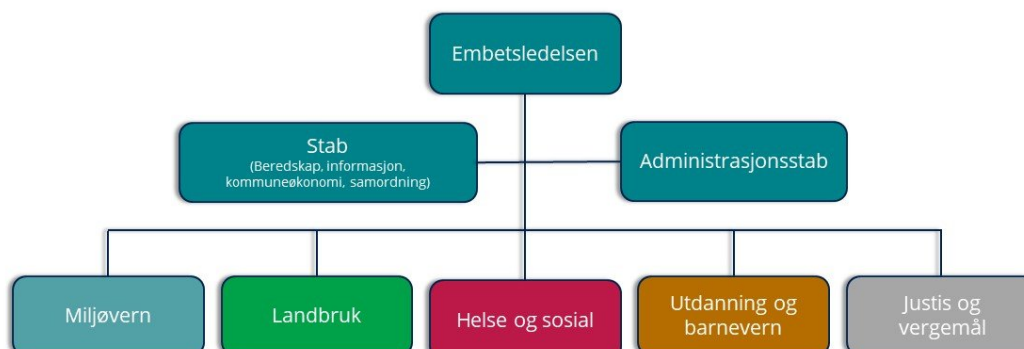
Statsforvalteren er det viktigste bindeleddet mellom sentral stat og kommunene, og kommunene er embetets viktigste målgruppe og samarbeidspartner. Både embetsledelsen og avdelingsdirektørene prioriterer kommunedialogen svært høyt, og bruker mye tid på dette. I 2021 har dialogen vært preget av krisehåndteringen og fokus på de viktigste og mest aktuelle oppgavene for kommunene. Vår faste samling for ordførere og kommunedirektører i mai ble i år digital, men november-samlingen kunne arrangeres som en fysisk konferanse. Vårt mål er fortsatt å besøke alle kommuner i heldags møte en gang i hver valgperiode, men pandemien har forsinket dette arbeidet.

Andre viktige aktører og samarbeidspartnere er bl.a. helseforetaket, fylkeskommunene, KS, næringslivet, organisasjoner og andre regionale statsetater. Vi samarbeider også tett om samordning av den statlige tilsynsaktiviteten, og har dette året hatt løpende fokus på å balansere tilsynstrykket i forhold til den mer operative krisehåndteringen på alle nivåer og områder.

2.2 Organisasjon og ledelse

Organisasjonskart 2021

© Statsforvalteren i Agder 1

2021 er det første året hvor Statsforvalteren i Agder har vært samlokalisert i nye lokaler i Arendal. Første arbeidsdag i nytt bygg 18. desember 2020 markerte slutten på en seks år lang overgangsperiode med fusjon og flytting. Samlokaliseringen har medført en betydelig forenkling av løpende drift og lavere kostnader, selv om pandemien har medført stor bruk av hjemmekontor gjennom året.

I 2021 hadde embetet 175 ansatte og disponerte 153 årsverk. Alle medarbeidere har nå kontorsted i Arendal, med unntak av tre verneområdeforvaltere som har eksterne kontorer i hhv. Sirdal, Valle og Kristiansand kommuner.

Dagens organisering har vært vurdert som hensiktsmessig, og det er ikke gjennomført organisasjonsendringer i 2021. Vi har 5 ordinære fagavdelinger ledet av en avdelingsdirektør. Beredskap, samordning, kommuneøkonomi og kommunedialogen ellers er organisert i stab. Gjenværende del av administrasjonsavdelingen er nå organisert som en stab. De enkelte fagavdelingene er organisert i faggrupper med faggruppelider. Faggruppeliderne har en faglig koordineringsrolle, men ikke personalansvar.

Samarbeid på tvers av avdelingene er vektlagt ved innplassering av de ulike faggruppene i det nye bygget i Arendal. Vi mener dette vil bidra betydelig til mer samarbeid og bedre oppgaveløsning, og redusere behovet for en tradisjonell OU-prosess. Arbeidet med å søke gevinster av det nye arbeidsplasskonseptet vil bli fokusert framover. Statsforvalteren gjennomfører flere oppdrag som krever samarbeid på tvers av fagavdelingene. Slike oppdrag blir i mange tilfeller organisert som embetsinterne prosjekter med embetets ledergruppe som styringsgruppe.

2.3 Presentasjon av utvalgte nøkkeltall

Statsforvalteren i Agder fikk totalt en tildeling på kr 134 773 000 i 2021 på ordinær drift. I dette beløpet ligger overføring av mindreforbruk på kr 4 433 000 fra 2020 og kompensasjon for lønnsoppgjør i 2021 på kr 2 359 000. I tillegg fikk vi tildelt kr 280 000 i forbindelse med restanseprosjekt Oslo/Viken. Tildelt beløp er lavere enn 2020. Reduksjonen skyldes nedtrekk i forbindelse med ny budsjettfordelingsmodell, samt at vi fikk tildelt ekstra midler i 2020 i forbindelse med engangskostnader knyttet til flytteprosess til nytt bygg.

Lønnsandelen av driftsutgiftene på kap. 0525 post 01 utgjør 82,5% i 2021 mot 78,7% i 2020. Økning i lønnsandel av driftskostnader skyldes reduksjon i husleiekostnader for 2021. Statsforvalteren i Agder betalte i 2020 husleie og felleskostnader for to kontorsteder mot ett kontorsted i 2021. Andelen vår for 2021 ligger nå likt med snittet av de andre embetene.

Husleieandelen av driftsutgiftene utgjør 11%. I beløpet for husleie på kr 14 120 000 er det trukket fra refusjoner fra STAF på kr 1 565 000. Husleieandelen for Agder har gått vesentlig ned fra 2020 hvor andelen var på 18,7%. Årsaken til reduksjonen er samlokalisering og flytting til nye lokaler. Sammenligner vi andel husleie av driftsutgifter med andre embeter er andelen vår nå omtrent lik gjennomsnittet.

Den spesielle pandemisituasjonen som også har preget oss i 2021, har ført til lavere reise- og møtevirksomhet. Planlagte møter har blitt avlyst eller omgjort til digitale møter, i tillegg ble statsborgerseremonien avlyst. I forbindelse med håndtering av pandemien har vi på flere avdelinger, særlig på helse, utdanning og beredskap, måtte bruke overtid for å ivareta kritiske funksjoner i embetet.

Statsforvalteren i Agder er et av embetene som har fått stort nedtrekk i forbindelse med ny budsjettfordelingsmodell. Det at vi har midler med oss fra tidligere år gjør det lettere å greie tilpasningen. Tilpasningen er planlagt gjort i forbindelse med «naturlige fratredelser». Vi har jobbet ut en plan for nedbemanning, og hver avdeling har sitt «måltall» å styre mot for å sikre bemanningsnivå som samsvarer med ny budsjettfordelingsmodell. Planlagt mindreforbruk i 2021 innebærer at vi kan bruke 2022 til å tilpasse oss forventet driftsnivå fra 2023. Budsjettavviket for 2021 ble på 5,8%.

Antall journalposter i 2021 var 57723 i ePhorte og 30475 for de tre første kvartene i vergemåls-ePhorte. Det innebærer en økning på 3904 journalposter

sammenlignet med 2020 i ePhorte. Tallene i vergemåls-ePhorte er ikke sammenlignbare pga. en teknisk feil hos SRF.

Statsforvalteren i Agder hadde i 2021 et sykefravær på 3,98 %. I 2020 var sykefraværet svært lavt, 2,82 %. I 2018 og 2019 lå det på hhv. 4 % og 5 %. I hovedsak er det langtidssykemeldte som trekker opp fraværet. Sammenlignet med andre embeter er sykefraværet totalt sett fortsatt lavt.

Lønnsnivået for kvinner ligger fortsatt under lønnsnivået til menn. Sammenligner vi med 2020, ser vi at det totalt i virksomheten har vært en økning i lønnsnivået til kvinner i forhold til menn, fra 93,4 % i 2020 til 95,6 % i 2021. Sammenlignet med andre embeter er vi omtrent på gjennomsnittet.

Vi har hatt en nedgang i turnover sammenlignet med 2020. Grunnen til at det var noe høyere i 2020 tror vi har sammenheng med prosessen mot samlokaliseringen. Resultatet nå i 2021 håper vi tyder på noe mer stabilitet i arbeidsstokken.

Statsforvalteren i Agder hadde ved utgangen av 2021 175 medarbeidere, 120 kvinner og 55 menn. Vi har hatt en liten økning i andel medarbeidere over 60 år, til 23 % i 2021. Til sammenligning hadde vi en stor reduksjon i andel medarbeidere over 60 år, fra 26 % i 2019 til 19 % i 2020. Ved utgangen av 2021 hadde vi 11 midlertidig ansatte, 7 kvinner og 4 menn. Dette er en liten økning fra 2020, hvor vi hadde 8 midlertidige fordelt på 4 kvinner og 4 menn.

Budsjettavvik

Betegnelse på rapporteringskrav	
Budsjettavvik (tusen kr)	7 824.0
Budsjettavvik (%)	5.8 %

Husleie

Husleie (tusen kr)	14 120.0
Husleie (% av driftsutgifter)	11.0 %

Journalposter

Betegnelse på rapporteringskrav	Journalposter totalt	Antall journalposter i ePhorte	Antall journalposter i vergemåls-ePhorte
Antall journalposter	88 198	57 723	30 475

Når det gjelder tall for vergemåls-ePhorte har SRF (Statens sivilrettsforvaltning) problemer med riktig indeksering i Documaster. Det gjør at vi kun får oppgitt antall journalposter ca. til og med 3. kvartal 2021. Tallene er derfor trolig ca. 1/4 del for lave.

Regnskapstall sortert på poster

Betegnelse på rapporteringskrav	2021
052501	127 161
052521	1 382
Post 01 (unntatt 052501)	27 241
Post 20-29 (unntatt 052521)	137 897
Post 30-39	15 797
Post 40-49	0
Post 60-69	129 262
Post 70-79	206 950
Post 80-89	4 635

Sykefravær

Betegnelse på rapporteringskrav	Dager/Prosentdel
Sum totalt sykefravær (legemeldt og egenmeldt)	1 545.0
Prosent sykefravær (legemeldt og egenmeldt)	4.0 %
Sum totalt sykefravær menn (legemeldt og egenmeldt)	155.0
Prosent sykefravær menn (legemeldt og egenmeldt)	1.2 %
Sum totalt sykefravær kvinner (legemeldt og egenmeldt)	1 390.0
Prosent sykefravær kvinner (legemeldt og egenmeldt)	5.3 %
Antall legemeldte sykedager for menn	90.0
Prosent legemeldte sykedager for menn	0.7 %
Avtalte arbeidsdager for menn	12 785.0
Antall legemeldte sykedager for kvinner	1 147.0
Prosent legemeldte sykedager for kvinner	4.4 %
Avtalte arbeidsdager for kvinner	26 005.0
Antall egenmeldte sykedager for menn	65.0
Prosent egenmeldte sykedager for menn	0.5 %
Antall egenmeldte sykedager for kvinner	243.0
Prosent egenmeldte sykedager for kvinner	0.9 %

Likestilling

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall kvinner	Andel kvinner	Antall menn	Andel menn	Årslønn kvinner	Årslønn menn	Andel kvinners lønn av menns lønn
Totalt i virksomheten	120.0	68.6 %	55.0	31.4 %	627 485.0	656 543.0	95.6 %
Kategori 1: Embetsledelse/Dir/Admsjef	4.0	50.0 %	4.0	50.0 %	947 501.0	1 079 194.0	87.8 %
Kategori 2: Seksjonssjef/Ass dir	8.0	66.7 %	4.0	33.3 %	890 614.0	823 127.0	108.2 %
Kategori 3: Saksbehandler 1	63.0	65.6 %	33.0	34.4 %	627 632.0	640 345.0	98.0 %
Kategori 4: Saksbehandler 2	44.0	78.6 %	12.0	21.4 %	552 872.0	562 366.0	98.3 %
Kategori 5: Kontorstillinger	1.0	50.0 %	1.0	50.0 %	516 100.0	516 100.0	100.0 %
Kategori 6: Fagarb. stillinger	0.0		0.0		0.0	0.0	
Kategori 7: Lærlinger	0.0	0.0 %	1.0	100.0 %	0.0	104 730.0	0.0 %

En mannlig ass. fylkeslege jobber kun 40%.

Årsverk

Betegnelse på rapporteringskrav	2021
Totalt antall årsverk	152.8
Totalt antall årsverk for kvinner	100.6
Totalt antall årsverk for menn	52.2
Totalt antall årsverk for faste stillinger	145.8
Totalt antall årsverk for midlertidige stillinger	7.0
Sum andel administrasjon	6.0 %
Økonomi	3.9
Lønn	0.8
Personal	1.5
Resepsjon/sentralbord	1.8
Andre administrative oppgaver (spesifiser i kommentarfeltet)	1.1
DFØs definisjon av årsverk er benyttet.	

Vi har oppført 1,1, årsverk på andre administrative oppgaver. Her er ført opp tid som medgår til ledelse (0,7), og ivaretagelse av alt som har med posttjenesten i embete (0,4). Personal og lønn går litt over i hverandre og har delte ressurser.

Turnover

Betegnelse på rapporteringskrav	2021
Turnover i prosent	8.1 %
Gjennomsnittlig antall ansatte	173.0
Totalt antall ansatte som sluttet (ekskludert de som gikk av med pensjon) i løpet av året og ble erstattet	14.0
Totalt antall ansatte som sluttet	24.0
Herav ansatte som sluttet grunnet pensjonering	4.0
Herav ansatte som sluttet grunnet andre årsaker	20.0

HR - fordelt på kjønn

Betegnelse på rapporteringskrav	Kvinner	Menn	Totalt
Sum antall ansatte	120	55	175
Sum antall deltidsansatte	5	2	7
Sum antall midlertidige ansatte	7	4	11
Sum antall ansatte med personalansvar	4	4	8
Ufrivillig deltid	0	0	0

Driftsutgifter og lønn

Netto driftsutgifter	126 949.0
Administrativ kostnadsdekning	8 486.0
Brutto driftsutgifter	135 435.0
Lønn 052501	111 763.0
Lønnsandel av brutto driftsutgifter	82.5 %

HR - fordelt på alder/foreldrepermisjon

Betegnelse på rapporteringskrav	2021
Sum antall ansatte	175
Antall ansatte under 20 år	1
Antall ansatte 20 - 29 år	11
Antall ansatte 30 - 39 år	39
Antall ansatte 40 - 49 år	39
Antall ansatte 50 - 59 år	44
Antall ansatte over 60 år	41
Gjennomsnittlig ukesverk foreldrepermisjon kvinner	20
Dagsverk foreldrepermisjon kvinner	195
Antall kvinner i foreldrepermisjon	2
Gjennomsnittlig ukesverk foreldrepermisjon menn	6
Dagsverk foreldrepermisjon menn	121
Antall menn i foreldrepermisjon	4

Tallene er hentet fra SAP, og ikke fagbrugerinnsikt, da sistnevnte hadde en annen aldersinndeling.

3 Årets aktiviteter og resultater

3.1 Redegjørelse for, analyse og vurdering av oppnådde resultater

Hovedmål 1 - Nasjonal politikk skal være kjent og iverksatt i fylket

Samlet vurdering

Formidling og oppfølging av nasjonal politikk i Agder har også i 2021 vært en hovedoppgave for alle embedets fagavdelinger og faggrupper. Vi vurderer at statlig politikk og målsettinger i hovedsak er godt kjent både i kommunene og helseforetaket mm., og til dels også i befolkningen ellers. Den samlede måloppnåelsen vurderes derfor som god.

Arbeidet gjennom 2021 har vært preget av pandemi-håndteringen. Kontakten med alle våre 25 kommuner har vært ekstra tett. Krisehåndteringen sammen med helt nødvendig prioritering av rettssikkerhets-oppgavene, har begrenset hvor mye ressurser som kan brukes på faglig utviklingsarbeid og forebyggende tiltak. Det har også vært begrensede ressurser tilgjengelig i kommunene for å samarbeide om andre ting enn løpende oppgaver under pandemien.

Arealpolitikk og planarbeid

Arealplanfeltet er et stort, viktig og krevende arbeidsfelt med stor politisk oppmerksomhet, både for kommunene og statsforvalteren. Det er vår oppfatning at den nasjonale politikken innen arealforvaltning, by- og samfunnsutvikling er godt kjent i kommunene, men at det fortsatt er svært krevende å sikre at politikken reflekteres godt i de konkrete planer og beslutninger som kommunene vedtar.

Arealplanarbeidet ved embedet er tverrfaglig, og har solid forankring i avdelingsledelse og embetsledelsen. Vi har i 2021 gjennomgått organiseringen og tydeliggjort de andre fagavdelingenes ansvar for og bidrag til planarbeidet. I embedets dialog både med politisk og administrativt nivå i kommunene har bærekraftig og trygg arealbruk stort fokus. Som del av vår daglige saksbehandling av ulike arealplaner utøver vi skriftlig og muntlig veiledning om nasjonale forventninger og retningslinjer til både offentlige etater og private aktører. Vi arbeider løpende med å tydeliggjøre bærekraftsmålene og klimamålene så konkret som mulig i de ulike plantypene. Vi opplever at vår dialog med kommunene med tidlig og tydelig deltakelse i planprosessene i stor grad bidrar til å heve kvaliteten på arealplaner på mange av våre interesseområder, og dermed helt klart bidrar til måloppnåelse. Vi legger også til grunn at denne innsatsen over tid er et viktig bidrag til å styrke kommunenes evne til å arbeide godt med arealplanfeltet. Mange gamle arealplaner og omfattende bruk av dispensasjoner er likevel et varig problem.

Det pågår nå en rekke store utbyggingsprosesser på Agder, som nye motorveger, etablering av batterifabrikk og kanskje flere nye store industrietableringer. Prosjektene har mange åpenbare ønskede og positive virkninger for samfunnet, men innebærer også store arealbruksendringer som åpenbart vil medføre negative klima-avtrykk og betydelige tap av natur. Dette er nettopp de av FN's bærekraftsmål hvor måloppnåelsen er svakest. Vi deltar nå aktivt i flere store planprosesser i regionen, både i utvida styringsgrupper og ulike arbeidsgrupper. Her arbeider vi målrettet for å bidra til balanse mellom de kryssende bærekraftsmålene i disse samfunns-utviklingsprosessene fremover.

Arbeidet med etablering av batterifabrikk i Arendal har et svært stort omfang og utløser mye merarbeid på ulike områder. Både kommunen og embedet har akutt behov for økt kapasitet og kompetanse til å følge opp prosjektet på en god måte.

Selskapet Nye Veier AS har siden 2018 vært en tung aktør som byggherre og tiltakshaver i flere meget store veisaker på Agder. Det er vår tydelige erfaring at den svært ambisiøse fremdriften og øvrige organiseringen av disse prosjektene skaper en meget krevende utfordring med å sikre de interesser vi er satt til å ivareta. Vi er positivt avventende til de signalene som selskapet gikk ut med på ettersommeren om økt vektlegging av miljøhensyn mm. og åpning for mer gjenbruk av eksisterende vegtraséer. En reell endring i denne retningen vil gi bedre samordning mellom oss som to statlige aktører, og bidra til smidige og gode planprosesser og bærekraftig arealbruk i tråd med sentrale forventninger.

Statsforvalteren har jordvern høyt på dagsorden i kommunedialogen, og i møte med næring, samferdselsmyndigheter og andre interessegrupper. Vi opplever at kommunene i noe varierende grad ivaretar nasjonale føringer innen jordvern. I 2021 som foregående år var hovedårsaken til omdisponering godkjente reguleringsplaner for noen større veiprosjekter. Én sentral utfordring med tanke på jordvern er at kommunene i en del saker vedtar reguleringsplaner som er i strid med gjeldende kommuneplan. Flere kommuneplaner kunne med fordel vært oppdatert i tråd med nye jordvernføringer. Eksempelvis kunne urealiserte utbyggingsområder som beslaglegger dyrka mark, med fordel vært tilbakeført til LNF-formål.

Vi har stort fokus på å ivareta barn og unges interesser og folkehelse i arealplanleggingen, med faste fagressurser fra helse- og sosialavdelingen. Tall fra Ung Data og annen kunnskap brukes inn i våre innspill for å fremme det systematiske arbeidet rundt barn og unge. Videre har vi stor oppmerksomhet på gode oppvekst-miljø, sosiale møteplasser (lek/grøntareal), trygge skoleveier, og tilrettelegging for gode kollektivknutepunkt med sykkel/moped parkering mm. Vi opplever at arbeidet vårt bidrar til klar økning i kvaliteten på arealplaner for disse interessene i mange saker, og dermed er et viktig bidrag til måloppnåelse.

Etter en periode hvor vi har lyktes med å holde kort saksbehandlingstid for plan- og byggesaksklager, har sykefravær og utskiftning av personale samt betydelig økning i antall klagesaker dessverre gitt økte behandlingstider gjennom 2021. Dette er uheldig for prosjektgjennomføringen ute i kommunene og i byggebransjen.

Samfunnssikkerhet og beredskap

Det er vår vurdering at kommuner, etater og virksomheter som har oppgaver innen samfunnssikkerhet og beredskap i all hovedsak er godt kjent med rolle- og ansvarsfordelingen på området. Selv om covid-19-håndteringen har tatt mye oppmerksomhet, har vi gjennomført en rekke nettverksaktiviteter der

roller og ansvar og nasjonal politikk har blitt satt på dagsorden. Trafikkaos på E18 i Tvedestrand som følge av kraftig snøfall i desember 2021 viste likevel at roller og ansvar innen krisehåndtering ikke var tilstrekkelig avklart innen vegsektoren.

Covid-19-håndteringen har i stor grad dreiet seg om å formidle nasjonal politikk og styringssignaler. Dette har vi gjort gjennom regelmessige møter med kommunene og i Fylkesberedskapsrådet. Vi har opplevd at kommunene i Agder har vært svært lojale mot nasjonale tiltak og i svært liten grad iverksatt egne, strengere tiltak annet enn tidsbegrensede tiltak under lokale utbrudd.

Statsforvalteren har under hele pandemien vært bevisst på mulige samtidige hendelser. Snøfall med påfølgende kraft- og ekom-utfall i Sirdal kommune på nyåret 2021 og snøfall med påfølgende trafikkaos på E18 i Tvedestrand har vært påminnelser om samfunnets sårbarhet for et klima i endring. Gjerdrum-raset var en alvorlig påminnelse om risikoen knyttet til naturutløste hendelser, og kommunenes rutiner for ivaretagelse av beredskapsmessige hensyn i samfunnsplanleggingen har vært i fokus på årets tilsyn.

Hendelser må brukes til å lage enda bedre beredskap. Erfaringer må implementeres i planer og konkrete tiltak. Evaluering etter hendelser er viktig for å ivareta dette, og Statsforvalterens prosjekt for å bedre kvaliteten på evalueringer fortsetter i samarbeid med Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap.

Revisjon av fylkesROS – ROS Agder – har vært utsatt pga. covid-19-håndteringen. Vi planlegger nå å ha et utkast klart innen utløpet av tredje kvartal 2022. Vår målsetting er at analysen skal være en premissgiver for samfunnssikkerhets- og beredskapsarbeidet på alle nivåer i Agder, men vi opplever at det er utfordrende å få eksterne aktører til å forplikte seg på en god måte til å bidra i arbeidet. Statsforvalterens KEIV-prosjekt, som har som målsetting å bedre robustheten innen kraft, ekom, informasjon og velferdsteknologi går videre og gir verdifulle bidrag også til arbeidet med ROS Agder.

Totalforsvarsarbeidet har hatt fokus også i 2021, selv om noen aktiviteter måtte kanselleres pga. covid-19. Statsforvalteren deltok i HV-08s øvelse Gjallarhorn og vi har implementert rutiner for ivaretagelse av våre oppgaver relatert til Forsvarets rekvisisjonssystem. Totalforsvaret har jevnlig fokus også gjennom formelle og uformelle møter med HV-08.

Tilsyns- og øvelsesaktiviteten ble økt i 2021 i forhold til i 2020. To tilsyn og en øvelse ble utsatt til 2022 etter ønske fra kommunene. Kommunenes håndtering av covid-19 har vært god, og kommunenes beredskap har blitt prøvet under en langvarig og omfattende hendelse. Scenario for øvelsene har vært angrep på kommunenes IKT-tjenester, noe som både er sannsynlig og som innebærer stor risiko for kommunens tjenesteyting.

Helse- og sosialområdet

Virksomheten i 2021 på Helse- og sosialavdelingens arbeidsområder har naturlig nok vært sterkt preget av pandemihåndteringen ut mot kommunene. Det har vært omfattende løpende møter med politisk og administrativ ledelse, og med ansatte i fagkanalene. Dette har gitt et sterkt fokus på og god forankring av det tverrsektorielle beredskapsarbeidet.

Helse- og sosialavdelingens oppdrag løses generelt gjennom dialog, veiledning og pådriverarbeid. Prosjekter som "Tilsynsaksprosjektet" har gitt større muligheter for å fokusere både på pasient- og brukermidvirkning, og på tjenestenes "sørge-for" ansvar. Begge deler blir i alle hovedsak mottatt positivt hos begge parter, med ditto større effekt på læring og kvalitetsforbedring. Klagesaker gir oss innsikt i områder der vi systematisk kan iverksette opplæring og veiledningstiltak. I 2021 ble flere webinarer initiert på slikt grunnlag. Det har videre vært sterkt fokus på barn og unges rettigheter og behov siste året, ikke bare på grunn av pandemien, men denne har nok også synliggjort en del svakheter og svikt som har kommet tydeligere frem. Vi har vært i tettere dialog med ABUP på grunn av økt behov for deres tjenester, samtidig som kommunenes ansvar og ressurser har vært sterkt fokusert. Dette gjelder på alle fagområder, også at barns beste blir fokusert i saksbehandling.

Det langsiktige folkehelsearbeidet basert på kommunale oversiktsbilder er i fokus ved gjennomgang av kommunale planstrategier, og de fleste kommunene synes å arbeide godt med dette. De fleste kommunene bruker dette i arbeidet med samfunnsdelen av kommuneplanen. Behovet for oppfølging av og innspill i de løpende plansaker av hensyn til folkehelse, aldersuavhengig/aldersvennlighet og barns behov synes nærmest utømmelig. Selv om vi ser en positiv utvikling i kommunene, synes nok utbyggers interesser fortsatt å være mer til stede og fremtredende enn behov for gode sosiale boforhold. I mange mindre kommuner er det sparsomt med kompetanse om slike forhold, vår rolle blir desto viktigere. Vi møter også kommunene med veiledning ved behov.

Pandemien har krevd kommuneoverlegenes oppmerksomhet og ressurser, og det er ikke mange som har hatt tid til medvirkning i andre oppgaver siste to årene. Vår kontakt med denne gruppen har derfor også i stor grad blitt avgrenset til dette senere tid. På den annen side har den tette kontakten vi har med gruppen kommuneleger gitt stor uttelling i form av erfaringsutveksling på tvers og behov for lik tilnærming til mange oppgaver, hvilket vi håper å kunne høste av senere.

Helsefelleskapet, hvor Statsforvalteren er representert ved fylkeslegen, er etablert i henhold til nasjonal helse- og sykehusplan. Dette har nå vært operativt i over 10 år, og er blitt en godt etablert plattform for dialog mellom ledelsen i kommunene og sykehuset. Møtearenaen har hatt hyppigere møter under pandemien for å ta opp og løse problemer i samhandlingen fortløpende, om utskrivningsklare pasienter, etablering av sengeplasser i kommunene mm. Det er enda et stykke arbeid igjen før helsefelleskapet og de forpliktelser som ligger i dette for å løse samhandlingsproblemer mellom nivåene når helt ut til tjenestene.

Vi har sterkt fokus på boligsosial handlingsplan «Bolig for velferd». Det er etablert et regionalt velferdsråd for Agder og Vestfold/ Telemark i samarbeid med Husbanken, og vi har godt samarbeid med Husbanken omkring boligbygging. Boligsosiale hensyn, universell utforming, hensyn til barn og unge, og overordnet folkehelsehensyn er områder som er godt integrert i embetets arealplanarbeid.

Barn og unge

Dette året har også i stor grad vært preget av pandemien. Det har vært stor oppmerksomhet på tilbudet til barn og unge i krisehåndteringen. Sentrale signaler har gått på at denne gruppen ikke skal oppleve for stor tiltaksbyrde, og at tjenestene skal foregå mest mulig normalt. Smitteverveilederne med tiltakene for barnehage og skole har ført til reguleringer og begrensninger. Her har sektoren fått erfaringer i å utforme og tilpasse smittevernet i hver kommune. Når vi nasjonalt økte tiltaksnivået i november, så hadde enhetene kunnskap og erfaring til å iverksette raskt. Det har vært stor oppmerksomhet på de sårbare barn og unge. Denne gruppen har fått spesielt tilrettelagte opplegg, blant annet fordi de har stort behov for den sosialiseringsarenaen som finnes i barnehager og skoler. Vi registrerer at gruppen sårbare barn og unge har økt, og behovene har endret seg noe. Vi har hatt ukentlige møter med kommunene. Der har vi informert om situasjonen, regelverksforståelse og veiledet på aktuelle problemstillinger. Kommunene har blitt flinkere til å raskt iverksette tiltak der det er nødvendig. På den måten kan vi se at tverrfaglig innsats og hjelpeapparatet støtter godt opp om læring, trygghet og trivsel.

Agder har hatt et stort smittetrykk gjennom hele 2021. Lærerne har måttet tilpasse seg nye arbeids- og kontaktformer. De har både måttet være fysisk til stede, men også forholde seg til elever med hjemmeundervisning. En del av undervisningen har de kunnet utføre på hjemmekontor, og det er helt klart at de fleste har utvidet sin digitale kompetanse. En del lærere er selv i sårbare grupper. Dette har ført til økt belastning på andre ved lengre fravær og til tider manglende samarbeid.

Kunnskapsløftet ble innført høsten 2020. Dette er et utviklingsarbeid som fortsetter på forskjellige plan. Vi registrerer at det er mange som jobber godt etter nytt planverk, mens andre i mindre grad synliggjør dette gjennom sin undervisning. Kompetansehevingen gjennom kompetanseordningene har vært spesiell med begrensninger i fremmøte og kontakt, men kommunene er godt fulgt opp, og gjennom digitale møter og kurs, har planer og tiltak kommet på plass. Vi mener at Agder er godt på vei i fagfornyelsen og at kommunene er kommet ganske langt i sitt utviklingsarbeid innen barnehage og skole.

Tjenestene som skal danne laget rundt barnet, har møtt utfordringer dette året. Elever som har særlig behov for kontakt og å bli sett, har fått spesielt tilrettelagte tilbud. De har vært tilstede både i barnehage og skole når andre har hatt hjemmeundervisning eller vært på hjemmekontor. Fokuset har vært sterkt på elever som trenger spesialisttilbud, og skoler og barnehager melder om at dette samarbeidet er i god utvikling. Statsforvalteren har kurset kommunene i samarbeid mellom tjenestene, og vi har også gjennom tilsyn avdekket mangler ved tilbudet. Mange kommuner samordner nå tjenestene på en helhetlig god måte, men vi vil etterspørre fortsatt utvikling og struktur, slik at den samordnede innsatsen øker levekårene for alle barn og unge på Agder.

Elevenes læringsmiljø skal være trygt og godt. Vår klagebehandling har pågått hele året, og vi har merket en svak nedgang i innrapporterte saker. Vi har endret litt på våre arbeidsformer, men alle elever blir fortsatt hørt. Når vi nå registrer en nedgang i innmeldte saker og også en del saker der skolene har oppfylt aktivitetsplikten, mener vi at det er et resultat av vårt arbeid med informasjon og kompetanseheving, veiledning på regelverksforståelse, men ikke minst resultatet av 4 års arbeid med solid klagebehandling hos Statsforvalteren. Det merkes at på de skolene og i de kommunene som har hatt vanskelige saker til behandling, har de utviklet gode systemer for ikke å komme i samme situasjon igjen.

Tilsynet med barnevernstjenestene fikk en utfordring da pandemien gjorde det vanskeligere å komme i kontakt med barn og unge på institusjon. Dette har vi løst på en god måte, gjennom besøk, telefoner og digitale møter. Tilsynene har vært prioritert og vår aktivitet på dette området har i liten grad vært begrenset av pandemien. Vårt inntrykk er at tjenestene har levert på godt nivå gjennom året. Det er likevel en bekymring for at den lange tiden med omfattende smitteverntiltak og begrensninger i sosial kontakt, har ført til psykiske belastninger og økt behov for spesialkompetanse rundt barn og unge.

Kommuneøkonomi

Ved inngangen til 2021 var hovedbildet at kommunene i Agder hadde god styring og kontroll over økonomien. Mange av kommunene har fortsatt relativt gode reserver på disposisjonsfond etter flere år med gode regnskapsresultater i perioden 2015-2020. Samtidig har også mange av kommunene utfordringer med å få budsjett og økonomiplan i balanse. Fra 2020 har vi derfor sett en økt bruk av fondsmidler. I planene for 2022-2025 har dette blitt noe endret, da høye strømpriser øker utbytte fra Agder Energi fra 2021 til 2022.

Dialogen med kommunene om kommuneøkonomi ble i 2021 naturlig nok også preget av koronapandemien. Ordfører og kommunedirektør-konferanse ble holdt stedlig, men lokalt informasjonsmøte om kommuneproposisjonen/statsbudsjett er avholdt som digitalt møte. De årlige skjønns møtene som vi gjennomfører i august/september ble imidlertid arrangert som fysiske møter, og vi benyttet anledningen til å utvide tidsrammen til også å inkludere en dialog om korona-håndteringen med hver enkelt kommune.

Vi har hatt jevnlig dialog med økonomisjefene i kommunene i forbindelse med kartlegginger av økonomiske virkninger av koronautbruddet, og tildelinger av skjønnsmidler for å dekke merutgifter til dette. Som foregående år tildelte vi også i 2021 midlene i 2 omganger, der vi tok utgangspunkt i kommunenes egenrapporterte merutgifter, inntektstap og besparelser. På samme måte som i 2020 la vi en helhetlig vurdering til grunn ved tildelingen. Midlene ble fordelt til de kommunene som hadde høyest merutgifter og inntektstap per innbygger, etter at vi hadde korrigert for de generelle kompensasjonstiltakene.

Agder har i 2020 og 2021 vært blant fylkene med flest koronasmittede per 100.000 innbyggere etter Oslo og Viken. Likevel har vi, sammen med Nordland, fått minst skjønnsmidler per innbygger for samme periode. Til tross for dette har vi ikke fått tilbakemelding fra noen kommuner om at de mener de ikke har blitt kompensert for sine merutgifter og mindreinntekter, verken for 2020 eller 2021.

En av Agder-kommunene er registrert i ROBEK ved utgangen av året, og antall feilføringer i KOSTRA har økt med nesten 50%. I 2021 ga vi også enkeltkommuner forsterket veiledning, i tillegg til at vi tildelte en kommune skjønnsmidler for å bidra til analyse- og omstrukturingsarbeid for å forhindre ROBEK-innmelding.

Landbruk

Landbruksforvaltningen i kommunene på Agder er kompetent, men sårbar. De er vår viktigste samarbeidspartner, og kontakten er tett og god. Det har vært en del utskiftninger i kommunene i 2021, med behov for ekstra bistand fra oss i overgangsperiodene mellom ansatte. I 2021 har vi stort sett møtt kommunene digitalt gjennom webinarer og faglige dialogmøter rundt regelverksfortolkninger og -endringer. Det har vist seg at vi på denne måten møtes

både oftere, raskere, enklere og rimeligere, og det er flere som deltar. Vi har på den annen side satt ekstra stor pris på de fysiske møtene vi fikk til i periodene med mindre strenge smitteiltak. Vi har samlet de jordbruksansvarlige om tilskuddstema, hatt fagdager for de skogansvarlige, juristene har hatt kurs i jord- og konsesjonslovene for kommunepolitikere, og vi hadde en felles kommunesamling i november med fokus på bl.a. bærekraft, matsikkerhet og jordvern i planarbeidet. Vi samordner informasjonen til kommunene gjennom et ukentlig infoskriv, noe som både er nyttig og effektivt for dem og oss.

Bærekraftsmålene har vært i fokus hele året, og "vårt" prioriterte mål er nr 2 - Utrydde sult. Det er vanskelig å konkretisere i det daglige arbeidet, det er mye overordna politikk og mer vilje enn vei, men vi bidrar i embetets klimagruppe, og formidler det vi mener er relevant. Klimarådgivning gjennom RMP, klimakalkulator for jordbruket og diskusjoner rundt matsikkerhet, skogens positive bidrag og kuas negative bidrag til CO2-utslippene er imidlertid ofte på dagorden i et eller annen fora.

Forvaltningskontrollene ble i år som i fjor foretatt digitalt, og det fungerte veldig bra. Vi har videreformidlet viktigheten av internkontrollen, både for egen del og i dialogen med kommunene. Dette er et prosessarbeid, men vi er godt i gang. Vi har bl.a. utarbeidet et policy-dokument, og vil bruke produksjonstilskudd som "prøveklut" for å lage en mal for de andre tilskuddsordningene.

Det regionale partnerskapet med fylkeskommunene, Innovasjon Norge og næringsorganisasjonene har hatt et travelt år. Den regionale landbrukstrategien er under revisjon, og der har vi prosjektansvaret. LMDs årsferske strategier for Urbant landbruk og Matnasjonen Norge er fulgt opp med hhv. tiltak og initiativ fra Statsforvalteren, og fra fylkeskommunen gjennom deres "Matregionen Agder". Økte strømpriser har økt interessen for bioenergi, som vi har møtt med kurstilbud flere steder i fylket.

Aktiviteten i primærskogbruket har vært høy også i år. Sammen med næringa er problemstillingene rundt for tidlig hogst løftet fram. Skogbrannberedskapen ble forberedt og skjerpet på våraparten. Vi har bidratt med å implementere Landbruksdirektoratets beredskapsplan for granbarkbille til kommunene og næringsaktørene. Det er iverksatt noen tiltak, bl.a. hogst av aktuelle områder.

Utfordringer knytta til mangel på arbeidskraft i jordbruket pga pandemien, gikk bedre enn fryktet. En del produsenter reduserte risikoen for tap med å trappe ned noe på produksjonen til tross for en videreføring av erstatningsordningen fra fjoråret. Ytterligere usikkerhet vil fort virke negativt på viljen til å satse på disse kulturene.

Jordbrukets beredskapsforum har vært et viktig kontakt- og informasjonsforum i år, både med tanke på manglende arbeidskraft, men også rundt den generelle forsyningssituasjonen med økende priser på fôr og gjødsel. Veterinærforeningen er også invitert med, noe som er svært nyttig med en utfordrende veterinærsvaksituasjon. Vi har ikke flere veterinærer enn absolutt nødvendig, og kommunene er bekymret for beredskapen dersom noe skulle skje med noen av dem. Dette skal drøftes bredt på nyåret.

Hovedmål 2 - Statlig virksomhet på regionalt nivå skal være godt samordnet og legge til rette for gode helhetsløsninger

Samlet vurdering

Vår egen vurdering er at tilstanden på Agder innen samordningsoppdraget kan karakteriseres som «godt samordnet». Arbeidet med samordning av statlig tilsyn med kommunene på Agder har over tid vært vellykket. Det er innarbeidet en fast organisering og framdrift, og kommunene gir i all hovedsak positive tilbakemeldinger. Samarbeidet mellom embetet og kommunerevisjonene og kontrollutvalgs-sekretariatene er nå tett og godt.

Agder er i dag en relativt homogen region med 25 kommuner og en fylkeskommune, hvor interkommunalt samarbeid og felles innsats på store utfordringer fungerer relativt godt. Regionplan Agder 2030 legges bredt til grunn for arbeidet. Det er svært sjelden konflikter knyttet til statlige pålegg til kommunene. Vi mener ordningen med at Statsforvalteren samordner statlige innsigelser til planer etter plan- og bygningsloven fungerer godt. Som vi vektla også i fjorårets rapport er det imidlertid generelt en utfordring for Statsforvalterens samordningsfunksjon på fylkesnivå at økende antall statlige etater omorganiserer seg fra geografisk inndeling til funksjonell inndeling.

Også gjennom 2021 har koronapandemien preget dagsorden både for embetet og kommunene i stor grad. Krisehåndteringen har i seg selv fungert som en omfattende samordningsaktivitet, som har medført enda tettere kontakt og mer samarbeid både mellom kommunene, mellom kommunene og sykehuset, og med øvrige statlige etater. Selv om tradisjonelle fysiske møter er avlyst av smittevern hensyn, har eksempelvis fylkesberedskapsrådet hatt tette elektroniske møter om pandemien. Internt har vi hatt krisehåndteringsmøter 1 – 2 ganger pr uke hvor beredskapsstaben og hele ledergruppen har deltatt.

Embetet har også i dette året hatt fokus på samordning av arbeidet mot barn og unge, med ivaretagelse av sårbare grupper som særlig framhevet. Samordning av arbeidet på helsesektoren både mellom kommunene og i overgangen mellom kommunene og spesialisthelsetjenesten er en vesentlig oppgave som vektlegges løpende. Pandemihåndtering har gjort de to siste årene annerledes, og arbeidet med koordinering har vært viktigere enn noen gang. Vi viser til øvrige fagkapitler for nærmere omtale.

Gode og helhetlige tjenester til utsatte barn og unge

Ivaretagelse av sårbare barn og unge under pandemien har vært en hovedoppgave dette året. Det har vært et særlig fokus på å identifisere denne gruppen, og overvåke at alle elever har blitt med. Pandemien ført til at nye barn og unge har kommet inn i denne gruppen. Fravær av undervisningstilbud og begrenset tilgang på spesialundervisning og spesialister har ført til at en del elever ikke har fått et godt og helhetlig tilbud. Vi opplever at PPT og skolens spesialpedagogiske team er godt i gang med å lage nye sakkyndige utredninger og fatte vedtak ut fra den nye situasjonen. Kommunene lager egne samarbeidende team på enhets- eller kommunenivå som skal ivareta tjenestene. Mange har innført BTI som modell (Bedre tverrfaglig innsats). Vi ser at strukturert arbeid der mange parter er systemisk inkludert, gir gode resultater, både i forebyggende og tilpasset arbeid.

Vi har de siste tre årene gjennomført seks tilsyn med tjenestetilbudet til barn 7-12 år som sliter psykisk. Alle kommunene ga etterpå tilbakemelding om at

dette hadde vært nyttig, og gitt en innsikt på hvordan tilbudene virket (også utilsiktet) som de selv ikke så. Det ble påpekt lovbrudd i fem av tilsynene, gjennomgående funn var manglende samordning av de tilbud som kommunen har internt, og manglende kjennskap internt til hva kommunene hadde. Foreldre ble koordinert for egne barn som strevde, og det var i stor grad tilfeldig om barna ble fulgt opp av skolen eller helsetjenesten. Det synes også som man for raskt tyr til henvisning til BUP for problemer som kan løses i førstelinjen. Psykisk helsetjeneste for barn er fortsatt lite utbygd. Det har tverrfaglig også vært sterkt fokus på samarbeid om kompetanseheving på meldeplikt til barnevern opp mot taushetspliktens bestemmelser. At kommunene møter Statsforvalteren tverrsektorielt, blir alltid godt mottatt og gir større effekt enn om vi møter tjenestene hver for oss.

Statsforvalteren har over flere år i stadig sterkere grad fokusert på barns medvirkning, og barns beste, i saker som også angår disse. Dette gjelder alle type saker, som plansaker, økonomisk sosialhjelp så vel som helsehjelp. Selv om det ikke alltid er belyst, er kommunene mer oppmerksomme på dette nå enn for få år tilbake.

"Laget rundt barnet" er introdusert. Det betyr at statlig tjenestetilbud skal være organisert på en slik måte at hjelp og støtte skal komme frem til barnet. Samordningen fokuserer på gode helhetsløsninger, som godt tilbud til elever og foresatte som trenger det. I barnehage og skole er det en klar bevissthet på at barnet skal få et godt helhetlig tilbud. Det betyr at laget får oppmerksomhet i etablerte organer nær barnet, men også i tverrfaglige fora der 2. linje- og spesialisttjenestene er med. Under pandemien ser vi at de kommunene som fra før hadde godt forankret tverrfaglig arbeid i større grad klarte å bevare dette gjennom krisen, enn de som ikke hadde dette i gang på forhånd.

Embetet har et nært samarbeid med øvrige kompetansetilbud i vår region. Gjennom digitale møter og opplæring i webinarer har vi nådd flere ansatte i de kommunale tjenestene enn vi normalt ville gjort. Samtidig ser vi at kommunene generelt har utfordringer med rekruttering av særlig høyskole- og universitetsutdannet personell. Mangel på kvalifiserte helsesykepleiere og leger gir begrensninger på faglighet og utvikling så vel som det tverrsektorielle arbeidet.

Samordning av det boligsosiale arbeidet

Vi vurderer at arbeidet for å sikre bredt samarbeid og koordinert innsats i det boligsosiale arbeidet i Agder har gitt gode resultater også i 2021. Etableringen av et regionalt velferdsråd for Agder og Vestfold/Telemark sammen med Husbanken i 2020 var et viktig skritt. Rådet har gjennom å samordne regionale aktører i møte med kommunene arbeidet for å bidra til å løse kommunenes sammensatte velferdsutfordringer innen integrering, folkehelse, helse- og omsorgstjenester, barn og unges levekår, universell utforming, sosiale tjenester og boligsosiale forhold. Det er også tett samarbeid med fylkeskommunen, Universitetet i Agder, og ikke minst sykehuset gjennom Helsefellesskapet.

Oppgaven med å sikre særlige tiltak for vanskeligstilte barnefamilier, og personer med behov knyttet til rus og psykisk helse, i det løpende arealplanarbeidet i kommunene, er som før helt sentral. Vi har da fokus på differensiert boligbygging, med sosiale møteplasser, og ser etter forhold som kan påvirke sosial integrering og segregering.

Samordning av tilsyn

Etter vår oppfatning har arbeidet med samordning av statlig tilsyn med kommunene på Agder over tid vært vellykket, og tilstanden på området oppfatter vi nå som godt samordnet. Denne konklusjonen bygger på at arbeidet over lengre tid har hatt en fast organisering og framdrift. Samtidig gir kommunene gjennom tett kontakt i vår kommunedialog i all hovedsak positive tilbakemeldinger.

Internt i embetet har vi «Fylkesmannens tilsynsgruppe», der alle fagavdelingene som har kommunerettede tilsyn deltar. For å sikre samordning og dialog med andre statlige tilsynsetater og med kommunenes egenkontroll, har vi «Statsforvalterens tilsynsforum». Her møter også alle andre statlige etater som har kommunerettede tilsyn, de kommunale revisjonsdistriktene i Agder, kontrollutvalgssekretariatene i Agder og KS Agder. Ett av målene for statlig tilsyn er å utnytte synergiene mellom den kommunale egenkontrollen og tilsyn. Vi føler vi nå er godt i gang med å ha dette som etablerte rutiner på Agder.

Vi har også hvert år et møte i Tilsynsforum der vi deler erfaringer og læring etter tilsyn. Fagavdelingene følger også opp med erfaringsdeling til kommunene innen sine sektorer.

FNs bærekraftsmål

Arbeidet med bærekraftsoppdraget er under utvikling i embetet. Gjennom intern opplæring i klima- og bærekraft er det stadig flere medarbeidere som på ulike arenaer knytter oppdraget vårt til FNs bærekraftsmål i utadrettet virksomhet. Vår opplevelse er at det er et godt stykke vei å gå i Agder før de økologiske og sosiale bærekraftsmålene er tilstrekkelig balansert mot de økonomiske målene i politiske beslutninger.

Ut fra vår vurdering er det et klart behov for å styrke arbeidet med integrering og aktiv vektlegging av bærekraftsmålene i alle sektorer, både regionalt og nasjonalt. Erfaringene fra vår egen innsats i 2021 tilsier at vår unike rolle som regional samordner kan være en nøkkel for god regional måloppnåelse. Dette vil imidlertid kreve målrettet innsats fra oss, og det har dessverre vært utfordrende å avsette nok kapasitet til en slik satsing i 2021. En styrket innsats på dette området ville åpenbart kunne gitt svært positive effekter for måloppnåelsen, og vi håper på sikt at Statsforvalterens rammer gir rom for dette fremover.

Klimahensyn skal ivaretas i alle sektorer

Våre bidrag på klimaområdet fører til større oppmerksomhet om hvordan kommunen kan benytte sine roller til å kutte i klimagassutslippene både fra egen drift, og tilrettelegge for at innbyggerne kan redusere sine utslipp. Vi formidler nå en tydelig forventning om at samtlige kommuner nå lager egne veikart for hvordan de skal yte sitt bidrag til Norges klimamål i 2030 og 2050.

Vi har i en årrekke vært aktive bidragsyttere i alle regionale planfora, noe som har gjort at vi anerkjennes som en tydelig og faglig sterk stemme i klimasaken. I de mange pågående regionale planprosessene for å realisere Regionplan Agder 2030 har vi i 2021 hatt særlig fokus på at klima- og

naturmangfold må ses i sammenheng. Dette har løftet den regionale forståelsen av at ivaretagelse av naturmangfold er en forutsetning for å løse klimautfordringene. Dette har vært en direkte årsak til at det nå er i gang arbeid med regional plan for naturmangfold i Agder. Effekten av dette arbeidet avhenger imidlertid av resultatet fra fremtidig regionalpolitisk behandling, som er vanskelig å forutsi.

Vår innsats med klimasats har etter alt å dømme bidratt til at flere har blitt kjent med ordningen, og at det har blitt satt i gang flere klima-prosjekter i Agder.

For fagområdene jord- og skogbruk registrerer vi en raskt økende oppmerksomhet om klima både hos forvaltningen og næringen, for eksempel gjennom satsing på lokal treindustri og bruk av tre i bygg. Vårt informasjonsarbeid rettet mot jordbruket bidrar til realisering av gode klimagassreducerende prosjekter.

Statsforvalteren i Agder har vært miljøsertifisert og målt egne klimagassutslipp siden 2010. Erfaringene er brukt til å inspirere andre offentlige etater til å gjøre det samme. Internt har arbeidet bidratt til å endre vaner hos mange medarbeidere. Effekten på klimagassutslipp antas derfor å være større enn den vi måler fra egen virksomhet.

Samfunnssikkerhet og beredskap

Statsforvalteren utfører oppgavene relatert til helhetlig og samordnet arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap i fylket gjennom ulike aktiviteter og tiltak. Etablering og vedlikehold av et bredt beredskapsnettverk med kommuner og regionale aktører er sentralt. Vi legger ansvarsprinsippet til grunn for vårt arbeid, og terskelen for å ta kontakt er lav.

Under covid-19-pandemien har vi samordnet på regionalt nivå gjennom møter i Fylkesberedskapsrådet annenhver uke. Vi har presisert at Fylkesberedskapsrådet er et forum der aktørene kan be om taletid for å ta opp problemstillinger som ønskes drøftet. Utenom Fylkesberedskapsrådet samordner Statsforvalteren gjennom Atomberedskapsutvalget og Infopool Agder. FylkesROS – ROS Agder – er også et verktøy for samordning. Analysen skal revideres i 2022. Statsforvalteren opplever det som utfordrende å involvere eksterne aktører i utarbeidelse og oppfølging av ROS Agder.

Agder er et enhetlig fylke der aktørenes geografiske grenser i stor grad er overensstemmende med fylkesgrensen. Det er en utfordring for Statsforvalterens samordningsfunksjon når etatene omorganiserer seg fra geografisk inndeling til funksjonell inndeling. Det at alle aktører har god kunnskap om fylket er avgjørende for effektiv samordning i alle faser av beredskapsarbeidet.

Liv og helse vil være tema i de fleste hendelser, og derfor er fylkeslegen fast representant i Statsforvalterens krisestab, Fylkesberedskapsrådet, og Atomberedskapsutvalget. Tilsynene med beredskapen i kommunene gjennomføres i stor grad sammen med helse- og sosialavdelingen. Internt i organisasjonen sikrer vi at all kommunikasjon er koordinert slik at embetet framstår som en samlet ressurs for omgivelsene.

Statsforvalterens evalueringsprosjekt og KEIV-prosjektet er eksempler på samordnede tiltak for å finne gode helhetsløsninger.

Arbeidet med totalforsvaret krever stor grad av samordning mellom aktørene. I 2021 klarte vi å ta opp igjen en del av aktiviteten rundt totalforsvaret og vil fortsette dette i 2022. HV-08s øvelse Gjallarhorn er en fin arena for samordning mellom Forsvaret, regionale aktører og kommunene.

Miljø- og skogfaglig kompetanse i skogvernarbeidet

Statsforvalteren i Agder har etablert interne rutiner der skogbruksfaglig kompetanse inkluderes tidlig i verneprosessene for å sikre balanse mellom de nasjonale målene for naturmangfold og for skognæringen. Samarbeidet er smidig og konstruktivt. Kompetansen vår i skogvernarbeidet er solid, og har vært utviklet over flere år.

Hovedmål 3 - Rettssikkerhet skal være ivaretatt på en enhetlig måte i fylket og på tvers av statsforvalterne

Samlet vurdering

Statsforvalterens rolle som rettssikkerhetsgarantist er den delen av vår portefølje som er best kjent i befolkningen, og vi betrakter rettssikkerhetsoppdraget som embetets kjernevirksomhet. Klagesaksbehandling og tilsyn har derfor klar førsteprioritet ved ressursmangel. Våre tilsyn innen oppvekstsektor med barnevern, helse- og omsorg og samfunnssikkerhet får stor oppmerksomhet i lokale media og til dels riksmidia. Vi må anta at tilsynene bidrar til å sikre kvalitet og tillit over tid. Vi samarbeider med andre embeter og sentrale etater for kalibrering og læring ved alle tilgjengelige anledninger.

I lys av pandemien og negative utviklingstrekk i flere andre land, har verdien av den høye tilliten i det norske samfunnet blitt mye omtalt. Pandemihåndteringen i Norge framstår fortsatt i stor grad som vellykket. Det er en vesentlig oppgave for embetet å bidra til at befolkningens tillit til offentlig sektor videreføres, med åpenhet, likebehandling og kvalitet som kjennetegn ved tjenestene som tilbys.

Vårt viktigste bidrag til denne tilliten er å opprettholde høyeste kvalitet i tilsynsarbeid og saksbehandling i hele embetet. Dette sikrer vi løpende gjennom gode rekrutteringsrutiner og kontinuerlig faglig oppdatering og kompetanseheving av medarbeiderne. Våre ansatte på alle fagområder deltar på nasjonale samlinger i regi av direktorater og departementer, og vi har gjennomgående et tett og godt samarbeid med andre embeter. Lik praksis er et viktig hensyn i slikt faglig samarbeid.

Som tidligere rapportert har voksende rettssikkerhetsoppgaver over noe tid medført at ressursbruken til faglig utvikling blir mindre enn ønskelig på flere felt. Dette har vært særlig tydelig innen helsesektoren over noe tid, men gjelder nå også i økende grad innen felt som arealplan, byggesak og deler av miljøvernfeltet. Samlet for embetet vurderer vi at måltallene for saksbehandlingstid fortsatt blir nådd helt eller i stor grad på et flertall saksområder, men dessverre med noen viktige unntak. Pandemien har påvirket tilsynsaktiviteten sterkt også dette året. På noen felt har antallet tilsyn gått ned, mens andre felt har kunnet øke antallet gjennom å endre fra fysisk besøk til digital kontroll av dokumenter eller digital møteform. Prioriteringene har skjedd i tråd med signaler fra oppdragsgiverne.

Helse- og sosialområdet

Helse- og sosialavdelingen har i 2021 sett seg nødt til å prioritere hardt. Pandemien har krevd mye ressurser, og den nasjonale "restansedugnaden" for Oslo/Viken krevde også ressurser. Planlagte tilsyn måtte derfor prioriteres mer ned enn det nedtrekket som ble gjort i korrigeret tildelingsbrev. Samtidig økte saksbehandlingstiden for rettighetssaker spesielt. Her er saker av stor betydning for liv og helse prioritert, det samme er alle typer saker som omhandler bruk av tvang, og kontroll med slike vedtak. Disse områdene er skjermet, og har kontinuerlig oppfølging, veiledning kompetanseheving. Det samme gjelder for andre saker som gjelder sårbare grupper som rus, psykisk helse og økonomisk sosialhjelp. Godkjenning av saker er delegert til en medarbeider på hvert av områdene, slik at vi sikrer enhetlig vurdering og likt resultat innen fylket.

Agder har vært pilot innenfor "Tilsynssaksprosjektet" initiert av Statens helsetilsyn. En medarbeider har vært med i arbeidsgruppen, og vi har vært med i styringsgruppen. Dette gir større handlingsrom for prioritering av de sakene med størst betydning for liv og helse, og med metodikk som gir bedre læring og kvalitetsforbedring i tjenestene. Agder har også vært med i styringsgruppen for "Overordnet faglig tilsyn", også initiert av Helsetilsynet, som skal arbeide mot uønsket variasjon i praksis embetene mellom.

Hyppe digitale møter og tett dialog med direktorat og Helsetilsyn gjennom året har gitt større mulighet for erfaringsutveksling på tvers av embetene, en merverdi vi håper å ta med oss i årene som kommer. Det har vært god faglig oppfølging fra Statens helsetilsyn som har gitt en omforent forståelse for utfordringene i alle embetene.

Vi håper det igjen blir større fokus på forvaltningsoppgaver av stor betydning for rettsikkerheten når pandemien er over. Eksempelvis er det behov for å harmonisere behandlingen av førerkortsaker, klager på tvangsmedisinering, og arbeidet med rekrutteringsutfordringer i primærhelsetjenesten.

Barn og unge

Barn og unge følges opp gjennom tett kontakt med barnehage- og skoleeiere. Kommunene følges opp med egne sektormøter der faglige utfordringer tas opp. Barnevernstjenestene følges også opp med både veiledning, dialogmøter, kompetanseheving og tilsyn. Dette spesielle året har det vært rettet særlig oppmerksomhet mot de sårbare barn og unge. De har særlige rettigheter i forhold til barnehage- og skoleplass ved lokale nedstengninger. Det har derfor vært viktig å identifisere disse elevene, og sørge for at de får det riktige tilbudet.

Elever som ikke opplever et trygt og godt læringsmiljø, får oppfølging med klagebehandling hos Statsforvalteren. Her har det vært viktig å bygge kompetanse ute i sektoren, samtidig som vi går inn i enkeltsakene som kommer til oss. Elever med spesialpedagogisk behov får rettigheter etter vedtak. Her utfører vi klagebehandling og følger opp kommunens plikt til å gi spesialundervisning eller spesialpedagogisk hjelp. Statsforvalteren har en intern tverrfaglig gruppe som jobber med barn- og unges problemstillinger. Her evner vi å se på tvers av sektorene, og har også etablert et ungdomsråd som lyttepost og dialogforum for barn- og unges behov.

Gjennom UngData2021 undersøkelsen, trivselsundersøkelser og tilstandsrapporter fra kommunen, ser vi at mange barn og unge på Agder har utfordringer. Læringsresultatene varierer og en for stor del av ungdommene sliter psykisk med tilpasning og trivsel. Gjennom vårt samarbeid med kommunen setter vi fokus på disse problemstillingene. Vi opplever at tiltakene som settes inn er relevante og at kvaliteten på laget rundt barnet har utviklet seg godt. Kvalitet i forhold til trygt og godt barnehage- og skolemiljø, er et direkte svar på vår kompetanseheving, klagebehandling og veiledning av kommunene. Under pandemien har vi vært tydelige i vårt informasjonsarbeid og hyppige møter. Vi mener derfor at situasjonsforståelsen for ikke bare de sårbare barn og unge, men alle barn og unges oppvekst, nå får særlig oppmerksomhet og at kommunene er flinke til å avdekke behov og sette inn riktige tiltak.

Lov- og tilskuddsforvaltning i landbruket

Arbeidet med internkontroll er i stadig utvikling. Landbruksdirektoratet har gjennomført flere gode og nyttige webinarer, som har vært til god hjelp. Vi har etablert rutiner, og risikovurderingene oppdateres årlig for ordningene hvor Statsforvalteren er førsteinstans. Vi har utarbeidet et overordnet policydokument for rutiner og risikovurderinger i egen tilskuddsforvaltning. Internkontroll har vært og er tema i dialogen med kommunene, særlig knyttet til de ordningene med størst økonomisk betydning.

Plan- og bygningsloven og kommuneloven

Etter en måloppnåelse på 91 % i 2020 har overholdelse av tidsfristen på 12 uker for klagesaker etter plan- og bygningsloven i 2021 vært en av hovedutfordringene for embetet. For 2021 er måloppnåelsen falt til 51%. Manglende måloppnåelse på området har sin vesentligste årsak i bemanningssituasjonen med langtidssykefravær og tap av flere erfarne saksbehandlere på relativt kort tid. I tillegg har det vært en betydelig økning i antall innkomne klagesaker. Det arbeides med målrettede tiltak i forhold til restansesituasjonen, herunder gjennomgang av maler og struktur for å få en hensiktsmessig fordeling av saker ut fra kompleksitet og kompetanse.

Statsforvalteren har i 2021 registrert en dobling av antallet lovlighetsklager etter krav fra folkevalgte, sammenlignet med 2020. Dette synes å ha sammenheng med et mer urolig politisk bilde og muligens mangel på politiske løsninger i enkelte kommuner. Det er likevel relativt stor variasjon i sakstyper og anførsler, og det er derfor vanskelig å trekke noen entydig konklusjon om årsaken til økningen.

Vergemålsforvaltning

Måloppnåelsen på dette feltet er i 2021 som i 2020 svært god. Vi klarer kravene til saksbehandlingstid på alle måltall, til dels med god margin. Dette er oppnådd gjennom svært stor innsats over lang tid.

Gjennom profesjonalisering av fastvergekorpsene mener vi å ha kommet langt i å sikre god rolleforståelse, særlig med tanke på beslutningsstøtte, og gjennomgående respekt for vergehavers selvbestemmelse. Vi arbeider bevisst og kontinuerlig med dette i all kommunikasjon med vergene. Vi ser også

viktigheten av at så vel vergene som Statsforvalteren i størst mulig grad bevisstgjør vergehaverne selv om sin selvbestemmelsesrett.

Vi særlig oppmerksom på mulig negativ sosial kontroll i tilfeller med familieverger. Her anser vi risikoen for "snikumyndiggjøring" som betydelig, og følger opp med tett veiledning i enkeltsaker. Dette bidrar til å øke rettssikkerheten for vergehaverne.

Ved hver opprettelse av vergemål forsøkes det i samspill med vergehaver og dennes støtteapparat å utforme et individtilpasset mandat basert på personens ønsker og behov.

Vi noterer at omleggingen av vergekorpset og utfasingen av advokatverger også vises ved at utbetalingene til godtgjøring til verger nå synker.

Bosetting og integrering

Statsforvalterens rolle i bosettingsarbeidet er først og fremst å bidra til at kommunene legger forholdene til rette for en god integrering, og at tiltak er kvalifiserende for videre utdanning og arbeid. Vi har et godt samarbeid med fylkeskommunen og med NAV Agder. Vi samarbeider om formidling av regelverk og informasjon til kommunene, og implementeringen av ny integreringslov. Nye lover, midlertidige lover som justeres, og endringer i regelverket er krevende både for oss og aktørene. Vi har også tett og god dialog med IMDi, og understøtter deres arbeid. Vi har i 2021 gjennomført pilottilsyn etter integreringsloven på oppdrag fra IMDi.

Vi har også lagt til rette for at ordførere og kommunedirektører er kjent UDIs vurderinger omkring en evt. ny flyktningkrise, og om inngåtte fleksible mottaksavtaler som kan dimensjoneres etter antallet flyktninger, asylsøkere og migranter. Vi anser det som svært viktig at kommuneledelsen er godt orientert om dette arbeidet, og at vi legger til rette for denne type informasjon og erfaringsutveksling.

Statsforvalteren i Agder legger stor vekt på raskt å oppnevne en god, lokal verge til de enslige mindreårige som bosettes i fylket hos slekt eller i andre boformer, samt å gi rask veiledning og råd til disse vergene ved behov.

For øvrig har 2021 vært preget av kommunens bekymring for få ankomster og pandemien som påvirker innvandreres mulighet for god integrering.

Hovedmål 4 - Statsforvalteren skal ta de initiativ som finnes påkrevd og holde sentrale myndigheter orientert om tilstanden i fylket og effekten av statlig politikk

Kompetanse i oppvekstsektoren

Statsforvalteren vurderer at kompetansen i skole og barnehage i Agder totalt sett er god. Utdanningstilbudet og relativt korte avstander i landsdelen bidrar til dette. Det er også etablert flere desentraliserte studier inne lærerutdanningene. Arbeidet med kompetanseprogrammer mm. i sektoren er godt innarbeidet og har god effekt. Det er likevel åpenbare variasjoner mellom kommuner og innenfor de forskjellige områdene. Ofte er de mindre kommunene mest sårbare for å mangle kompetanse.

Embetet har bidratt til etablering av interkommunale nettverk, der regionene står sammen om kompetanseheving. Dette omfatter ordningene DeKomp, ReKomp og Kompetanseløft for spesialpedagogisk ordning i barnehage og skole. Kommunene analyserer enhetene sine og formulerer kompetansebehov. Når dette gjøres i nettverk, finner de sammen fram til gode løsninger, og utfordrer hverandre. En god strategi har vært å etablere piloter som kan gå foran som gode eksempler.

Vi utfører risiko- og sårbarhetsanalyser av aktiviteten på opplærings- og barnevernfeltet i Agder. Tilsynsvirksomheten gir oss et overblikk, mens deltakelse i regionale samarbeid og betydelig veiledningsaktivitet gir oss en utvidet forståelse av tilstanden i kommunene. I 2021 har det vært gjennomført hyppige sektormøter og mange tverrsektorielle møter knyttet til pandemien. Disse har ført til en tettere dialog med kommunene, og gjennom digital samhandling har informasjonsflyten blitt bedret. Vi har opplevd stor interesse og engasjement for at barn, unge og spesielt sårbare har blitt prioritert. Dette har ført til at sektoren har blitt løftet frem og at kompetansen har blir brukt og verdsatt.

Dialogen med sentrale myndigheter har også blitt styrket gjennom 2021. Større møtehyppighet på digitale flater og økt rapporteringsbehov har gjort forholdet tettere til både Utdanningsdirektoratet, Bufdir og Helsetilsynet. Erfaringene herfra er gode. Kvalitative rapporteringer har blitt verdsatt og ført til endringer i styringssignaler nasjonalt. Vi har opplevd stor påvirkningskraft og tar med oss disse erfaringene også til trusselen om smitte er borte.

3.1.1 Nasjonal politikk skal være kjent og iverksatt i fylket

3.1.1.1 En bærekraftig, trygg og fremtidsrettet samfunnsutvikling og arealbruk

Vi opplever et økende fokus på bærekraft i samfunnsutvikling og arealbruk på både regionalpolitisk og lokalpolitisk hold i Agder. Vår innsats både i saksbehandling og nettverksarbeid bidrar slik vi opplever det positivt til økt forståelse for behovet for grønn omstilling og koblingene til arealplanlegging. Kommunenes kunnskapsgrunnlag for dette varierer veldig. Vi opplever nok at mange kommuner har tilstrekkelig kunnskap, men at kunnskapen brukes og vektlegges i for liten grad. Vi vurderer det slik at de fleste kommunene har et klart behov for økt kompetanse og kapasitet på arealplan- og miljøfag, både som bestillere av konsulenttjenester og som kvalitets-sikrere av planforslag og utredninger. Effekten av dette er at vi som Statsforvalter i for stor grad får rollen som kvalitets-sikrere, som er uheldig bla. fordi det gir en mindre smidig planprosess.

Vi opplever at tiltak fra vår side (uttalelser, dialog, veiledning, seminar mv.) har effekt ved at kunnskapen om nasjonale og viktige regionale interesser blir bedre, og at ikke-prissatte tema i noen grad gis økt vekt. Vi opplever variasjon i kvalitet på utredning av planvirkning og konsekvensutredninger, men mangelfulle utredninger med for lav kvalitet er normalen. I tillegg opplever vi at negative konsekvenser for ikke-prissatte tema underkommuniseres gjennom strategisk argumentasjon og metodebruk som "kamouflerer"/ "tildekker"/ "grønnvasker". I saker hvor det gjør seg gjeldende sterke

grunneierinteresser og/eller næringsinteresser, blir nasjonale og viktige regionale interesser i mindre grad søkt ivaretatt. I noen tilfeller er bruk av innsigelse eneste virkemiddel for å oppnå et tilstrekkelig resultat.

Vår medvirkning har i mange saker ført til økt kvalitet på utredning og planforslag. Med kvalitet mener vi da økt måloppnåelse mtp. bærekraftig arealbruk og klargjøring av virkninger for vesentlig regionale og nasjonale interesser på en objektiv og etterrettelig måte. I flere saker har vi fått eksplisitt tilbakemelding fra kommuner og statlige tiltakshavere om at Statsforvalterens medvirkning/våre tiltak i planprosesser har ført til en klar kvalitetsheving på planforslaget, blant annet i store veisaker.

Støy håndteres i større grad enn før på en tilfredsstillende måte i planforslag. I noen tilfeller opplever vi likevel store avvik fra retningslinjen, og slik at dette har gitt grunnlag for å fremme innsigelse. Vår innsats har slik vi opplever det ført til at støy i større grad enn før håndteres på relevante plannivå, og slik at hensynet ivaretas og sikres gjennom plankart og bestemmelser, mens det tidligere var mer vanlig å utsette støyvurderinger til fasene etter vedtatt reguleringsplan.

Det er særlig de store bykommunene Arendal og Kristiansand som har kartlagt, og planlegger tiltak for å motvirke opphoping av levekårsutfordringer og hvor boligpolitikk er en integrert del av kommunen strategi. I en forundersøkelse og senere gjennomgang av samfunnsdelene i kommuneplanene fremkommer det at kommunene ivaretar boligsosiale hensyn i liten grad. Boliger til vanskeligstilte er tema i boligsosiale handlingsplaner. Det er svært få kommuner som i samfunnsdelen omtaler FNs bærekraftsmål.

Nasjonale og regionale hensyn (fra kapittel 3.1.1.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Kommunene har god kunnskap om nasjonale og viktige regionale interesser

Formidling: SF har løpende dialog med alle kommuner, både ifm. enkeltsaker og knyttet til generell veiledning. Nasjonale og viktige regionale interesser er formidlet til alle kommuner, gjennom skriftlige uttalelser til, og muntlig dialog om konkrete saker, i ulike møter, herunder planforum, og ved fagseminarer vi arrangerer sammen med fylkeskommunen.

Fokus på spesielle tema i 2021: FNs bærekraftsmål, klima, naturmangfold, folkehelse, barn og unge og konsekvensutredning.

Om kommunene har tilstrekkelig kunnskap: Dette varierer veldig fra kommune til kommune; noen få kan sies å ha kunnskap i liten grad, en del i middels grad og en del i betydelig grad. Vi opplever nok at mange kommuner har tilstrekkelig kunnskap, men at kunnskapen brukes og vektlegges i for liten grad. Relevant og treffsikker bruk av kunnskap henger imidlertid nøye sammen med kompetanse. De fleste kommunene våre har mangelfull kompetanse og kapasitet på arealplan- og miljøfag, både som bestillere av konsulenttjenester og som kvalitets-sikrere av planforslag og utredninger. Effekten av dette er at vi som Statsforvalter i for stor grad får rollen som kvalitets-sikrere, som er uheldig bla. fordi det gir en mindre smidig planprosess.

Årsakssammenheng: Vi opplever at tiltak fra vår side (uttalelser, dialog, veiledning, seminar mv.) har effekt ved at kunnskapen om nasjonale og viktige regional interesser blir bedre, og at disse interesser hensyntas og ivaretas i større grad i enkeltsaker. I flere saker har vi fått eksplisitt tilbakemelding fra kommuner og statlige tiltakshavere om at vår medvirkning/våre tiltak har ført til en klar kvalitetsheving på planforslaget, blant annet i store veisaker.

Forbedringspotensiale: Mer tid og ressurser til generell veiledning og dialog med kommunene, både administrativt og politisk. Dette har vi forsøkt å få til ved aktivt å prioritere ned innsats på dispensasjonssaker. Kutt i bemanning hos SF har imidlertid i stor grad "spist opp" det mulighetsrommet denne prioriteringen kunne gitt. En felles nasjonal "pool" for veiledningsmateriell (webinarer, opplegg for kurs og seminarer m.m.) til kommunene på bærekraftig arealplanlegging kunne kanskje økt sannsynligheten for å få til mer ønska proaktiv veiledning. Økt kompetanse i kommunene vil erfaringsvis også gi økt effekt av vår innsats.

Andre aktørers innflytelse: Vi mener innspill fra andre statlige etater er avgjørende for ivaretagelse av konkrete fagtema, og viktig for å heve kvaliteten på enkeltplaner (for eksempel innspill fra NVE om flom og skred). Etter vår vurdering har private interesser/aktører i en del saker, for stor innflytelse på resultatet, og slik at nasjonale/viktige regionale interesser i for liten grad søkes ivaretatt.

Ivaretagelse og samordning av nasjonale og viktige regionale interesser (fra kapittel 3.1.1.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Nasjonale og viktige regionale interesser er ivaretatt i kommunale og regionale planer.

Ivaretagelse: Dette varierer i stor grad, fra kommune til kommune, og fra sak til sak. Vi opplever at aktuelle interesser stort sett er synliggjort i middels til betydelig grad i planprogram og vedtatte planer, men slik at negative konsekvenser for disse interessene i en del tilfeller underkommuniseres gjennom strategisk argumentasjon og metodebruk som "kamouflerer"/ "tildekker"/ "grønnvasker". I majoriteten av planene synes planforslaget i liten grad å være forsøkt tilpasset eller utformet mtp. å minimalisere ikke-prissatte interesser, og vi registrerer liten interesse for aktivt å avbøte eller kompensere hvis dette innebærer reelle kostnader i form av f.eks. tapt profit. I saker hvor det gjør seg gjeldende sterke grunneierinteresser og/eller næringsinteresser, blir nasjonale og viktige regionale interesser i mindre grad søkt ivaretatt.

Årsakssammenheng: Tiltak fra vår side er i en del tilfeller årsak til at nasjonale og viktige regionale interesser i større grad blir ivaretatt i endelig plan, enn i opprinnelig planforslag. I noen tilfeller er bruk av innsigelse eneste virkemiddel for å oppnå et tilstrekkelig resultat.

Forbedringspotensiale: Bruke enda mer tid og ressurser på generell veiledning, og dialog med kommunene. Være enda tydeligere, mer spissa, presise og konkrete i våre tilbakemeldinger, jf. også resultatmål-rapport over.

Andre aktørers innflytelse: Vi mener innspill fra andre statlige etater er avgjørende for ivaretagelse av konkrete fagtema, og viktig for å heve kvaliteten på enkeltplaner (for eksempel innspill fra NVE om flom og skred).

Samordne og løse statlige innsigelser (fra kapittel 3.1.1.1.2.2 i TB)

Rapportere på

Statlige innsigelser er samordnet

I Agder har vi relativt få samordningssaker, og vi har ennå ikke opplevd at det er fremmet innsigelser som er i direkte motstrid. I de saker det er fremmet flere innsigelser til samme plan, er disse enten sammenfallende, eller slik at de gjelder ulike forhold ved planen. Innsigelser fra andre etater behandles iht. rutiner utarbeidet av oss, og som er kjent for alle aktuelle statlige etater og kommunene. De fleste saker som er gjenstand for samordning i Agder, gjelder innsigelse fra NVE. NVE har svært god dialog med de enkelte kommuner, og løser mye gjennom direkte dialog med kommunene, både ifm. høring og etter at innsigelse er fremmet. SF opplever også et godt samarbeid med NVE, og bistår både NVE og andre etater ved behov, i arbeidet med å løse innsigelser.

Oppfølging av samfunnsikkerhet i planer etter plan- og bygningsloven (fra kapittel 3.1.1.1.3.1 i TB)

Rapportere på

Helhetlig og systematisk samfunnsikkerhetsarbeid er ivaretatt i kommunale planer.

Beredskapsenheten hos Stasforvalteren vurderer alle planstrategier, planprogram, kommuneplaner og kommunedelplaner med hensyn til om samfunnsikkerhet og beredskap er ivaretatt. I tillegg vurderer vi enkelte større reguleringsplaner.

I uttalelsene til planstrategier minner vi kommunene om at helhetlig ROS-analyse og overordnet- og sektorplanverk må tas med i oversikten over planverk som skal revideres eller oppdateres i planperioden. Ifm. vurderingen av planbehovet trekker vi fram de samfunnsikkerhetsmessige utfordringene som kommunen må ta hensyn til. Vi nevner her spesielt klimautviklingen, bevissthet rundt kritisk infrastruktur, digitalisering og totalforsvaret. Vi ber også om at fylkesROS tas med i oversikten over regionale planer som legger føringer for kommunens planlegging.

I gjennomgang av planprogram for kommuneplanens samfunnsdel gjentar vi mye av det samme som for planstrategien. I tillegg beskriver vi en forventning om at kommunen har en målstruktur for beredskapsarbeidet basert på bl. a. funn i helhetlig ROS-analyse. Dette gjentas om nødvendig i uttalelsen til planutkast. Dette er også tema ifm. tilsyn. Uttalelsene til planprogram for kommuneplanens arealdel vil naturlig nok ha mer fokus på naturfare enn på andre fareforhold.

Vår erfaring er at kommunene i sterkt varierende grad beskriver samfunnsikkerhetsforhold i kommuneplanens samfunnsdel. Noen kommuner integrerer helhetlig ROS-analyse i samfunnsdelen, noe som er en lettvinnt løsning som vi fraråder. Enkelte kommuner velger å fokusere på utvalgte satsningsområder i sine samfunnsdeler, og samfunnsikkerhet og beredskap er aldri blant disse. Det er en utfordring at kommuneplanens samfunnsdel ikke er juridisk bindende og ikke gjenstand for innsigelse. Hvis ikke veiledning og rådgivning fører fram er det derfor reaksjoner gjennom tilsyn som er vårt virkemiddel. Status på ivaretagelse av samfunnsikkerhet og beredskap er bedre i kommuneplanens arealdel. Det skyldes sannsynligvis tre forhold:

1. Planen er juridisk bindende og kan reises innsigelse mot.
2. Det som analyseres (naturfareforhold) er konkret og håndgripelig.
3. Konsekvensen av en naturhendelse kan være alvorlig og livstruende.

Flere kommuner i Agder vurderer å lage en kommunedelplan for samfunnsikkerhet, og en kommune er i prosess. Dette er noe vi har anbefalt alle kommuner å gjøre. En kommunedelplan vil gi samfunnsikkerhet og beredskap en mer sentral plass i kommunens styringssystem samtidig som politisk nivå gjennom behandlingen vil måtte ta stilling til kommunens beredskap.

Hensynssoner rundt storulykkevirksomheter (fra kapittel 3.1.1.1.3.2 i TB)

Rapportere på

Hensynssoner med tilhørende bestemmelser rundt storulykkevirksomheter er ivaretatt i kommunale planer når planer revideres/rulleres.

Kommunene følger opp storulykkerisiko i relevante planer i stor grad. Det er planer under arbeid for å etablere en biozinfabrikk i Åmli og batterifabrikk i Arendal og kommunen er tett på utbyggere og har også vært med i dialogen med DSB. Det har generelt vært lite arealutvikling som berører de eksisterende storulykkebedriftene på Agder.

Statsforvalteren gjennomførte i 2021 et kontaktmøte med storulykkes-bedriftene, kommunene og andre relevante aktører. Vi har fått orientering om

batterifabrikkprosjektet av utbygger. Vi har deltatt i planlegging og gjennomføring av øvelse i storulykkebedrift.

Statsforvalteren har kontrollert seks av kommunene med storulykkevirksomheter og kun i to av disse var det etablert hensynssoner rundt virksomhetene med tilhørende bestemmelser.

Planleggingen skjer i tråd med rundskriv T-2/16 mm (fra kapittel 3.1.1.1.4.1 i TB)

Rapportere på

Nasjonale og vesentlige regionale miljøinteresser i tråd med rundskriv T-2/16 formidles og ivaretas på en god måte

Ivaretagelse: Dette varierer i stor grad, fra kommune til kommune, og fra sak til sak. Vi opplever at i saker hvor det gjør seg gjeldende sterke grunneierinteresser og/eller næringsinteresser, blir nasjonale og viktige regionale føringer ivaretatt i mindre grad.

Vi viser ofte til Rundskriv T-2/16 ifm. enkeltsaker, både i skriftlige uttalelser og i dialog med kommunene. Herunder brukes rundskrivet aktivt i vår argumentasjon. Rundskrivet er også tatt opp som tema ifm. politikeropplæring som er gjennomført i 2020.

Årsakssammenheng: Tiltak fra vår side er i en del tilfeller årsak til at nasjonale og viktige regionale interesser på klima- og miljøområdet ivaretas i større grad enn ved opprinnelig planforslag. I noen tilfeller er bruk av innsigelse eneste virkemiddel for å oppnå et tilstrekkelig resultat.

Forbedringspotensiale: Bli flinkere til å fremme betydningen av, og få kommunene til å innse at det (også) er i deres egen interesse, å ivareta nasjonale og viktige regionale interesser. Bli enda flinkere på dialog med kommunene, også utenom ordinære planprosesser.

Andre aktørers innflytelse: Vi mener innspill fra andre statlige etater er avgjørende for ivaretagelse av konkrete fagtema, og viktig for å heve kvaliteten på enkeltplaner. Etter vår vurdering har private interesser/aktører i en del saker, for stor innflytelse på resultatet, og slik at nasjonale/viktige regionale interesser ivaretas i for liten grad.

Alle relevante planer inneholder tilfredsstillende støyutredning (fra kapittel 3.1.1.1.4.2 i TB)

Rapportere på

God ivaretagelse av støyhensyn i kommunenes arealplanlegging

Status: Vi opplever at T-1442 jevnt over etterleves i stor grad, men at kommunene i en del tilfeller forsøker/har intensjon om, men ikke klarer å sikre tilstrekkelig etterlevelse i kart/bestemmelser. I noen tilfeller opplever vi store avvik fra retningslinjen, og slik at dette har gitt grunnlag for å fremme innsigelse. Vår innsats har ført til at støy i større grad enn før håndteres på relevante plannivå, og slik at hensynet ivaretas og sikres gjennom plankart og bestemmelser, mens det tidligere var mer vanlig å utsette støyvurderinger til fasene etter vedtatt reguleringsplan. En fremtidig effekt av dette vil forhåpentligvis bli at det blir færre vanskelige støysaker som oppstår som følge av uheldig plassering av støyende virksomhet og/eller manglende avbøtende støytiltak i nærheten av støyfølsom bebyggelse og anlegg. Slike saker tar erfaringsvis mye tid hos Statsforvalteren når de oppstår, både på helse- og miljøområdet.

Tiltak har medført at kommunene er mer bevisst på temaet støy, og at retningslinjen følges/etterleves i større grad. Vi kan helt sikkert drive mer proaktiv formidling av retningslinjen.

Boligsosiale hensyn i plan (fra kapittel 3.1.1.1.5.1 i TB)

Rapportere på

Kommunenes planlegging skjer i tråd med de boligpolitiske målene i kapittel 4 "Byer og tettsteder der det er godt å bo og leve" i Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging

Det er særlig de store bykommunene Arendal og Kristiansand som har kartlagt, og planlegger tiltak for å motvirke opphoping av levekårsutfordringer og hvor boligpolitikk er en integrert del av kommunen strategi. I en forundersøkelse og senere gjennomgang av samfunnsdelene i kommuneplanene fremkommer det at kommunene ivaretar boligsosiale hensyn i liten grad. Boliger til vanskeligstilte er tema i boligsosiale handlingsplaner. Det er svært få kommuner som i samfunnsdelen omtaler FNs bærekraftsmål.

Gjennom webinarer i regi av regionalt velferdsråd med mange deltagere har bærekraftsmål og boligsosialt arbeid i kommunenes planstrategi hatt fokus. Vi tror dette sammen med planforum og foredrag om ny boligsosial lov øker fokus på boligsosiale hensyn i plan.

Statsforvalteren har forbedringspotensialer med å koordinere sektor overgripende oppgaver og virkemidler bedre internt, og bidra til at relevante statlige satsinger ses i sammenheng med "Alle trenger et trygt hjem".

Medlemmene i regionalt velferdsråd hvor Bufetat, Husbanken NAV Agder, Agder Fylkeskommune og kommunene i Agder er sentrale aktører for å bidra til koordinering av arbeidet i levekårsutsatte områder.

Rekruttering og kompetanseplanlegging på helse- og omsorgsområdet (fra kapittel 3.1.1.1.6.1 i TB)**Rapportere på**

Rekrutterings- og kompetanseplanlegging ivaretas godt i samfunnsplanarbeidet i kommunene.

Det er etter vår mening, per dato, for lite strategisk kobling mellom kompetanseplaner og kommunenes samfunnsplaner. Det er behov for tydeligere konkretisering i koblingen mellom analyse av behov og strategier for hvordan målene skal nås gjennom planarbeidet. Det er ønskelig at sammenheng mellom utfordringer i helse/omsorg og samfunnsplanlegging tydeliggjøres og dette er også et fokusområde for arbeidet med reformen Leve hele livet. Ett konkret eksempel er ønsket om at "eldre skal leve lenger hjemme". Eldre, som ikke mottar tjenester, fanges som regel ikke opp av helse/omsorg. For at disse skal kunne bo lenger hjemme/klare seg lenger selv, må boligtilbud, kulturtilbud, aktivitetstilbud, møteplasser etc. tilpasses. Slike områder grenser tydeligere inn mot samfunnsplan, kultur og næring i kommunene. I møter med kommunalsjefer i helse/omsorg har vi i 2021 poengtert dette, noe som blir svært godt mottatt. Men sektoren trenger også mer hjelp til dette ved at statlige aktører setter søkelys på dette også i årene fremover. Det er utfordrende å jobbe ut av "egen søyle", men det er trolig da man oppnår resultater av reell verdi.

Tverrsektorielt arbeid vil få fokus i 2022. Kommunene skal dokumentere at de omstiller seg i tråd med Leve hele Livet-reformen og at de har vedtatt en plan, eller prosess for plan, for gjennomføring. Alle kommunene i Agder har rapportert på at de er kvalifisert for å bli prioritert for tilskudd. Kompetanse- og innovasjonstilskuddet er et viktig bidrag til kommunenes kompetanse- og rekrutteringsarbeid, og vi er derfor tilfreds med at kommunene er kvalifisert for å bli prioritert til tilskudd.

Videre tiltak for 2022 er å følge opp denne rapporteringen ved å se på innholdet i planene. Vi har også oppfordret kommunene til å konkretisere deres behov for kompetanse og rekruttering i søknad om tilskudd i 2022. For å kunne være konkrete i søknadene om deres behov, må kommunene ha en plan for arbeidet. Vi har derfor bedt kommunene om å henvise til kompetanseplanene med sidehenvvisning for søknader i 2022. På denne måten kan vi fange opp der det ikke er samsvar med plan og søknad og adressere dette. Vi mener at det er en del å hente på konkretisering av planer og om det er samsvar med kommunenes planer og reelle behov.

Høy arealutnyttelse (fra kapittel 3.1.1.1.7.1 i TB)**Rapportere på**

Planleggingen skjer i tråd med SPR for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging

Ivaretagelse: Dette varierer i stor grad, fra kommune til kommune, og fra sak til sak. Vi opplever generelt at planlegging i liten grad skjer i tråd med SPR for BATP; særlig i saker hvor det gjør seg gjeldende sterke næringsinteresser. Vi opplever også generelt at det i for stor grad tilrettelegges for bilbruk, herunder parkering, og at det legges for stor vekt på økonomiske interesser, og slik at kvaliteten i boligområder generelt ivaretas i liten, til middels grad.

Årsakssammenheng: Tiltak fra vår side er i en del tilfeller årsak til at SPR for BATP ivaretas i større grad enn ved opprinnelig planforslag. I noen tilfeller er bruk av innsigelse eneste virkemiddel for å oppnå et tilstrekkelig resultat.

Forbedringspotensiale: Bli flinkere til å fremme betydningen av, og få kommunene til å innse at det (også) er deres ansvar, og i deres egen interesse, å ivareta SPR for BATP.

Andre aktørers innflytelse: Vi mener innspill fra andre statlige etater er viktig for ivaretagelse av SPR for BATP. Som nevnt over, mener vi private interesser/aktører i en del saker, har for stor innflytelse på resultatet, og slik at SPR for BATP og hensynet til kvalitet ivaretas i for liten grad.

Høy arealutnyttelse (fra kapittel 3.1.1.1.7.2 i TB)**Rapportere på**

Massehåndtering avklares i regionale og kommunale planer

Massehåndtering blir generelt sett avklart i liten grad i arealplaner, men dette varierer fra sak til sak. Både kommuner og entreprenører har generelt sett, lav bevissthet rundt formelle krav til massehåndtering, og slik at det er mange "villfyllinger" i fylket, både fra eldre og nyere terrengarbeider. Etter det vi kjenner til, forfølger kommunene i liten grad saker med ulovlige masseutfyllinger. Vi har ikke hatt særskilte kurs på temaet for kommunene i 2021, men har høy bevissthet rundt problemstillingen, både arealmessig og forurensningsmessig, herunder økende fokus på tidlig avklaring i alle plansaker hvor dette er relevant.

Ifm. kommunedelplan for E18 Dørdal-Grimstad var det ikke vilje fra Nye Veier til å utrede, og avklare massehåndtering på kommunedelplannivå. Vi fremmet innsigelse til planen, bl.a. begrunnet i dette forholdet, men utredningene og avklaringene ble, som en kompromissløsning, utsatt til reguleringsplan. Vi har i 2021 hatt detaljregulering for E18 Dørdal-Tvedestrand på høring, og har fremmet innsigelse til planforslaget, bl.a. begrunnet i manglende massehåndtering/manglende plan for massedisponering. Vi stiller krav om utslippstillatelse ifm. alle store veisaker, og behandler utfyllinger og deponier iht. forurensningsregelverket; noe som gir en viss styring med massehåndteringen i disse sakene.

Strandsone og vassdragsforvaltning (fra kapittel 3.1.1.1.8.1 i TB)

Rapportere på

Planlegging i strandsonen langs sjø og vassdrag skjer i tråd med PBL § 1-8, SPR for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjøen, RPR for verna vassdrag og regionale planer.

Ivaretagelse: Dette varierer i stor grad, fra kommune til kommune, og fra sak til sak. I saker hvor det gjør seg gjeldende sterke grunneierinteresser og/eller næringsinteresser, blir nasjonale og viktige regionale interesser ivaretatt i liten grad.

Årsakssammenheng: Tiltak fra vår side er i en del tilfeller årsak til at nasjonale og viktige regionale interesser er ivaretatt i større grad i endelig plan enn ved opprinnelig planforslag. I noen tilfeller er bruk av innsigelse eneste virkemiddel for å oppnå et tilstrekkelig resultat.

Forbedringspotensiale: Bli flinkere til å fremme betydningen av, og få kommunene til å innse at det (også) er deres ansvar, og i deres egen interesse, å ivareta nasjonale og viktige regionale interesser.

Andre aktørers innflytelse: Vi mener innspill fra andre statlige etater er svært viktig. F.eks. ser vi i noen tilfeller at informasjon og råd fra Fiskeridirektoratet medfører endring, slik at negative konsekvenser for det marine miljø blir mindre. Dog mener vi at private interesser/aktører i en del saker, har for stor innflytelse på resultatet, og slik at nasjonale/viktige regionale interesser blir ivaretatt i for liten grad.

Bærekraftig forvaltning fjell og utmark (fra kapittel 3.1.1.1.8.2 i TB)**Rapportere på**

Planlegging i fjell og utmark skjer i tråd med Nasjonale forventninger og regionale planer

Ivaretagelse: Dette varierer i stor grad, fra kommune til kommune, og fra sak til sak. Vi opplever at planlegging i liten grad skjer i tråd med nasjonale og regionale føringer, i saker hvor det gjør seg gjeldende sterke grunneierinteresser og/eller næringsinteresser. Fastsetting av langsiktige utbyggingsgrenser og oppfølging av regionale planer, kan generelt sies å skje i middels grad.

Årsakssammenheng: Tiltak fra vår side er i en del tilfeller årsak til at nasjonale og viktige regionale føringer blir ivaretatt i større grad i endelig plan enn ved opprinnelig planforslag. I noen tilfeller er bruk av innsigelse eneste virkemiddel for å oppnå et tilstrekkelig resultat.

Forbedringspotensiale: Bli flinkere til å fremme betydningen av, og få kommunene til å innse at det (også) er i deres egen interesse å ivareta nasjonale og viktige regionale interesser; samt at kommunene har et selvstendig ansvar for å etterleve overordnede føringer.

Andre aktørers innflytelse: Vi mener innspill fra andre statlige etater er avgjørende for ivaretagelse av konkrete fagtema, og viktig for å heve kvaliteten på enkeltplaner. Etter vår vurdering har private interesser/aktører i en del saker, for stor innflytelse på resultatet, og slik at nasjonale/viktige regionale interesser ivaretas i for liten grad.

Ivaretagelse av landbrukets arealressurser (fra kapittel 3.1.1.1.9.1 i TB)**Rapportere på**

Omdisponeringen av dyrka jord skal være under 4000 daa per år, jf. Stortingets jordvernmål 2020

Statsforvalteren i Agder opplever at kommunene i noe varierende grad ivaretar nasjonale føringer innen jordvern. KOSTRA-tallene viser at 246 daa dyrka jord ble omdisponert i 2020. Sammenlignet med snittet i omdisponering i perioden 2015-2019, hvor 198 daa ble omdisponert, representerer dette en betydelig oppgang. Gitt det nasjonale målet om at omdisponering av dyrka jord skal være under 4000 dekar, og at Agder har ca. 3,4 % av Norges jordbruksareal, tilsier dette en maksimal omdisponering i fylket på 134 dekar. Som i 2019 var hovedårsaken til den betydelige omdisponeringen godkjente reguleringsplaner for noen større veiprosjekter. I 2020 gjaldt dette E39 Mandal–Lyngdal øst samt noen strekninger av Rv. 9 i Valle.

Statsforvalteren i Agder fremmet i 2021 tre innsigelser som blant annet var begrunnet med jordvernensyn. To av disse ble fremmet til samme reguleringsplan – ved henholdsvis både første, og nytt, offentlig ettersyn av planen. Det har ennå ikke blitt noe endelig utfall i noen av de tre sakene. Vi opplever jevnt over at innsigelser er et effektivt virkemiddel for å kunne sette makt bak kravene våre om at kommunen må hensynta nasjonale jordvernføringer.

En sentral utfordring med tanke på jordvern er at kommunene i en del saker vedtar planer eller dispensasjoner som er i strid med kommuneplanen. Vi opplever også at flere kommuner har kommuneplaner som med fordel kunne vært oppdatert i tråd med nye jordvernføringer. Nærmere bestemt kunne eksempelvis planlagte, urealiserte utbyggingsområder som beslaglegger dyrka mark, med fordel vært tilbakeført til LNF.

Reduksjon i omdisponering av dyrka jord

2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
410.0	278.0	134.0	220.0	266.0	209.0	169.0	58.0	288.0	246.0

Systematisk folkehelsearbeid etter plan- og bygningsloven (fra kapittel 3.1.1.1.11.1 i TB)**Rapportere på**

God ivaretagelse av langsiktig folkehelsearbeid i kommunenes planarbeid

Statsforvalteren i Agder har ikke gjennomført noen egen kartlegging eller møter med kommunene om deres systematiske folkehelsearbeid i 2021. Vi er kjent med Folkehelseinstituttets nasjonale kartlegging av dette, som vi har tenkt i stor grad dekker en slik oversikt også fra vårt fylke. Vi har merket oss fra denne kartleggingen at det i større grad nå er noe mer sammenheng mellom utfordringer og de mål og tiltak kommunene setter i gang, slik folkehelseloven legger opp til. Det er vårt inntrykk at kommunenes arbeid med folkehelse i kommuneplaner i stor grad sees i sammenheng med arbeid med bærekrafts-målene. Vi ser dette tydeligst i de store kommunene.

Embetet har en egen plangruppe hvor temaer knyttet til folkehelse, boligsosialt arbeid og aldersvennlig samfunn spilles inn fra vår helse- og sosialavdeling. Dette arbeidet er i året som har vært, lagt til et minimum, da pandemien har tatt mye av avdelingens ressurser.

2021 er siste året Agder er med i folkehelseprogrammet, og mye av jobben knyttet til de fire satsingsområder (Bedre Tverrfaglig Innstas/BTI, Helsefremmende barnehager og skoler, Nye Mønstre/Barnefattigdom og Blå Kors satsing på sosiale medier/Snakk om psyken) har gått med til å implementere disse satsingene i ordinær drift. Satsing på BTI og Nye Mønstre videreføres i en ny satsing, Helhetlig Rammeverk, som Statsforvalteren har gitt prosjektskjønnsmidler til. Fylkeskommunen har opprettet nye regionale strukturer, "Vårt Agder" og eget levekårsforum. Her ønsker en å satse på universelle satsinger knyttet til barn og unge fremover.

Statsforvalteren i Agder har, i samarbeid med regionalt nivå, planlagt egen fagdag om handlingsplanen for fysisk aktivitet. Denne gjennomføres digitalt i år og er tiltent både de som jobber med folkehelse og planlegging i kommunene. Innholdet i fagdagen vil knyttes opp til flere dagsaktuelle temaer, deriblant utvikling av gode bomiljøer, sosial bærekraft og Leve hele livet-reformen.

3.1.1.2 Understøtter kommunenes arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap

Statsforvalteren understøtter kommunenes arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap gjennom en strukturert oppfølgingsmodell basert på tilsyn og øvelser annenhvert år samt faste aktiviteter som f. eks. fagsamlinger for beredskapskoordinatorer. I tillegg kommer løpende veiledning og deltakelse i kommunale aktiviteter som f. eks. beredskapsråd og nettverksmøter.

I 2021 har tilsyn og øvelser blitt tatt opp igjen etter å ha vært lagt på is i 2020. Tre tilsyn og fem øvelser har vært gjennomført. Av andre aktiviteter som har vært gjennomført kan nevnes:

- Veteranseminar for kommunene (i samarbeid med RVTS Sør)
- Beredskapsråd i Hægebostad kommune
- Møte med storulykkebedrifter, vertskommuner, m.fl.
- Atomberedskapsseminar for Atomberedskapsutvalget og kommunene

De kommunerettede aktivitetene har vært tilpasset den øvrige belastningen relatert til covid-19-håndteringen.

Statsforvalteren har i 2021 brukt mye ressurser på å understøtte kommunene i deres beredskapsarbeid, som i det alt vesentlige har dreid seg om håndtering av pandemien. Vi har i de periodene med størst smittetrykk hatt ukentlig møte med kommunene i helsekanalen, og i tillegg ukentlig tverrsektorielt møte med kommunene. Sykehuset er invitert inn i alle møtene. I tillegg kommer møter med fylkesberedskapsrådet med noe lavere frekvens. Vi har kontinuerlig beredskap, vi formidler informasjon fortløpende ut til kommunene, svarer ut for spørsmål og veileder både smittevernfaglig så vel som juridisk så langt vi kan og sender forøvrig spørsmål til sentrale myndigheter for avklaring. Vi har gjennomført strategiseminar for kommunene som forberedelse for intensivert beredskapsplanlegging og vi har gått gjennom kommunenes planer.

Statsforvalteren i Agder har lang tradisjon for felles tilsyn mellom Beredskapsenheten og Helse- og sosialavdelingen, med kommunens beredskapsarbeid, en erfaring som er lagt til grunn ved utarbeidelse av veilederen for slike tilsyn. I 2021 var to av tre tilsyn samordnet.

Valg av virkemidler tilpasset kommunens behov (fra kapittel 3.1.1.2.1.1 i TB)**Rapportere på**

Den samlede virkemiddelbruken overfor kommunene innen samfunnssikkerhet og beredskap er vurdert av Statsforvalteren og tilpasset kommunenes behov.

Statsforvalterens oppfølging av kommunene følger en fireårlig modell, der vi i løpet av fire år skal gjennomføre et tilsyn og en øvelse med to års mellomrom. Vi gjennomfører dette med en og en kommune slik at vi får så god status med den enkelte kommune som mulig. I tillegg til dette kommer rådgivning, veiledning, fagsamlinger og krisehåndtering.

Modellen gir oss en god status i kommunene uten å overbelaste dem med aktiviteter. Vi får god kontakt med kommuneledelsen, som er naturlige intervjubjekter på tilsyn og som er del av kriseledelsen som vi øver hvert fjerde år.

Vi opplever at kommunene er tilfredse med denne modellen. Den gjennomføres som en felles plattform for alle kommuner. Kommuner med spesielle

utfordringer følges opp spesielt. Det kan være kommuner som melder inn behov eller som vi ser at trenger spesiell oppfølging.

Tilsyn med kommunal beredskapsplikt (fra kapittel 3.1.1.2.2.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal gjennomføre tilsyn med kommunal beredskapsplikt. Kommuner for tilsyn velges ut på bakgrunn av oppdrag 3.1.1.2.9. Statsforvalteren vurderer om helseberedskap skal inngå i tilsynet, se pkt. 3.1.1.2.1.2

Pga. covid-19-håndteringen ble kun tre av fem tilsyn gjennomført i 2021. 2 tilsyn ble utsatt til 2022. Statsforvalterens vurdering har vært å være lydhør for kommunenes eventuelle ønsker om utsettelse.

Statsforvalteren har lagt erfaringene fra covid-19-håndteringen til grunn for valg av tilsynstema.

To av de tre tilsynene var fellestilsyn med helse- og sosialavdelingen. To av tilsynene ble gjennomført elektronisk med godt utbytte.

Felles tilsyn med beredskap i kommunene (fra kapittel 3.1.1.2.2.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren avgjør om det skal gjennomføres tilsyn med helseberedskap i kommunene basert på kunnskap om risiko og sårbarhet. Tilsyn med helseberedskap i kommunene skal gjennomføres som felles tilsyn med kommunal beredskapsplikt etter sivilbeskyttelsesloven, jf. [Veileder for felles tilsyn med kommunal beredskapsplikt og helseberedskap](#) fra DSB og Statens helsetilsyn.

Det var planlagt fire felles tilsyn mellom Helse- og sosialavdelingen og Beredskapsenheten, med kommunenes beredskapsarbeid. På grunn av pandemien ble kun to av disse gjennomført. De øvrige to er utsatt til første kvartal 2022.

Veiledning om samfunnssikkerhet og beredskap i kommunene (fra kapittel 3.1.1.2.3.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal styrke veiledningen overfor kommunene i arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap, herunder helse- og omsorgsberedskap.

Det vises til rapportering på pkt. 3.1.1.2. Felles tilsyn som vi har lang og god erfaring med, er godt mottatt i kommunene. De opplever det spesielt bra å bli sett som en helhet i beredskapsarbeidet. I tillegg vil vi trekke fram samarbeidet mellom beredskapsstaben og helse- og sosialavdelingen. Dette har vært tett over flere år, spesielt relatert til felles tilsyn på beredskapsplanlegging. Under covid-19 har det blitt ytterligere styrket gjennom løpende og tett dialog.

Utover tilsynssamarbeidet deltar helse- og sosialavdelingen tradisjonelt på flere av beredskapsstabens aktiviteter som f. eks. fagsamlinger for beredskapskoordinatorer.

Beredskapsenheten deltar etter anmodning på f. eks. helse- og sosialavdelingens samlinger for kommuneoverlegene.

Helse- og sosialavdelingen deltar i både Fylkesberedskapsrådet, og i felles tilsyn med kommunenes beredskapsarbeid. I oppfølging av tilsyn gis det også veiledning i god praksis for helseberedskapen i kommunene. I 2022 har vi hatt 1-2 ukentlige felles møter med kommunene med veiledning og oppfølging av arbeidet med pandemien, men også ved andre hendelser som flom og skred.

Vi ønsker å trekke fram et tettere samarbeid med landbruksavdelingen, der beredskapsenheten har understøttet arbeidet med etablering av jordbrukets beredskapsforum.

Gjennomførte øvelser med kriseorganisasjonen i kommunene

År	Totalt antall kommuner i embetet	Antall gjennomførte øvelser for kommunens kriseorganisasjon	Overordnet øvingsmål
2019	30	8	Hovedhensikten med øvelsene er å øve «overordnet beredskapsplan» og gjøre de som inngår i kriseledelsen kjent med planens innhold og kriseledelsens funksjon og konkrete oppgaver i en krise/ alvorlig situasjon.
2020	25	0	
2021	25	5	Hovedhensikten med øvelsene er å øve «overordnet beredskapsplan» og gjøre de som inngår i kriseledelsen kjent med planens innhold og kriseledelsens funksjon og konkrete oppgaver i en krise/ alvorlig situasjon.

Egenberedskap (fra kapittel 3.1.1.2.3.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal i 2021 bidra til at kommunene arbeider for styrket egenberedskap hos innbyggerne gjennom lokale tiltak og oppfølging av *Egenberedskapskampanjen* fra DSB.

Statsforvalteren i Agder har i sine aktiviteter på samfunnssikkerhetssiden vært en pådriver, spesielt overfor kommunene, for å fremme målet om en godt forberedt befolkning ved en uønsket hendelse. Embetet har gjennom kontakten med kommunenes beredskapskoordinatorer, vært en pådriver for å få kommunene til å ha søkelys på egenberedskap gjennom hele året, og oppfordret til å sette egenberedskap på dagsorden der hvor det er naturlig.

Siviltforsvaret har vært en viktig samarbeidspartner som velvillig har bistått med å fremme god egenberedskap i befolkningen.

Alle kommunene i Agder har hatt fokus på egenberedskapskampanjen, de aller fleste ved å gjennomføre ulike arrangement. De gjennomførte aktivitetene har hatt ulik tilnærming, som for eksempel stands med utdeling av kampanjemateriell, utstillinger, beredskapsdag, «blålysdager», eller andre type arrangement. Samarbeidspartnere som nødetatene og Siviltforsvaret, har bidratt til å synliggjøre kampanjen på en god måte.

I tillegg ble det i foajeen i Statsforvalters lokaler satt opp en utstilling i egenberedskapsuka med kampanjemateriell og nødvendig som viste hva man bør anskaffe seg.

Øvelse for kommunens kriseorganisasjon (fra kapittel 3.1.1.2.4.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal i løpet av 2019- 2022 gjennomføre øvelse for alle kommuners kriseorganisasjon.

Statsforvalteren i Agder understøtter kommunenes arbeid med samfunnssikkerhet og beredskap gjennom en strukturert oppfølgingsmodell og andre veilednings og pådriveraktiviteter. Statsforvalteren gjennomfører forberedende møter med den enkelte kommune som skal øves, hvor aktuelle tema blir belyst og gjensidige forventningsavklaringer blir gjort.

I 2021 ble kommunene Farsund, Lindesnes, Lillesand og Birkenes øvd i regi av beredskapsenheten hos Statsforvalterne i Agder. I tillegg ble Kristiansand kommune øvd under den årlige full skala redningsøvelsen i regi av LRS -Agder øvingsutvalg.

Scenario for kommuneøvelsene ble valgt i samarbeid med kommunene, med forankring i deres ROS analyser. Temaet «DIGITAL SIKKERHET» ble valgt som scenario for øvelsene. Hovedfokus er å sette kommunene i stand til å håndtere bortfall av digitale tjenester, med mål om å opprettholde de kommunale tjenestene på alle nivå. Hovedmålgruppen for øvelsene, er kommunenes overordnede kriseledelse og sektorlederne, samtidig som man involverer bredt, med problemstillinger dypt ned i de ulike sektorene.

Øvelsene har hatt fokus på krisehåndtering og stabstjeneste med DSB - CIM som verktøy. Kommunene er i forkant av øvelsene gitt en innføring i stabsmetodikk, hvordan den kommunale kriseledelsen kan organisere seg og fungere effektivt som en krisehåndteringsstab. Evalueringene tilsier at øvingsutbyttet er godt og at kommunene har en helhetlig forståelse av beredskapsarbeidet og krisehåndteringsprinsippene; ansvar-, nærhet-, likhet- og samvirke.

Fra Statsforvalterens side tilstrebes det å engasjere eksterne aktører i øvelsene, dette for å synliggjøre ansvarsområdene til aktørene og drive nettverksbygging på tvers av organisasjonene. Kommuneøvelsene er en god arena for å synliggjøre koordineringsansvaret for de ulike hendelsene, samt belyse viktigheten av å etablere et oppdatert situasjonsbilde på tvers av krisehåndteringsapparatet. Evalueringene viser at den tverrfaglige forståelsen økes gjennom kommuneøvelsene og at utgangspunktet for å håndtere en kommende krise blir bedre, ikke bare hver for seg, men også på tvers av samvirkende organisasjoner.

Understøtte arbeid med ROS-analyser og beredskapsplaner på lokalt nivå (fra kapittel 3.1.1.2.4.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal understøtte arbeidet med ROS-analyser og beredskapsplaner på lokalt nivå, med særlig vekt på forbedre samhandling i krisehåndteringen mellom helseforetak - kommune, og kommunenes evne til å omlegge tjenester og kapasiteter til ekstraordinære behov. TISK-øvelser er den del av dette.

Også 2021 ble et år i pandemiens tegn, der mange av kommunene var i kontinuerlig kriseberedskap. TISK øvelser ble erstattet av reelt arbeid med stort trykk. Statsforvalteren gjennomgikk kommunenes pandemiplaner ved årsskriftet 2020/2021 og fulgte senere opp kommunenes planlegging for et scenario 3, ikke minst med fokus på kontinuitetsplaner. Det har vært stort press på kommuneoverlegene. Disse har alle vært del av kommunens kriseledelse gjennom pandemien, og flere kommuner har opprettet faste stedfortredere på grunn av stor belastning. Kommunene, og ikke minst kommuneoverlegene har søkt og fått utveksle erfaringer i de møteplattformene vi har lagt til rette for, og opprettet samarbeid både om vaktfunksjoner i TISK arbeidet så vel som for covid-19- senger. Sykehuset er inne i alle møteplattformene vi har for å sikre omforent situasjonsforståelse.

3.1.1.3 Et velfungerende plansystem i kommunene

Statsforvalteren har ikke tilsynsmyndighet innenfor plan- og bygningslovområdet, og vi har noe begrenset innsikt i hvordan kommunene håndterer pbl-saker internt. Vår kunnskap om dette bygges opp gjennom det løpende arbeidet med høring og uttalelser til alle nye planer, og suppleres gjennom klagebehandlingen av reguleringsplaner og dispensasjonsvedtak.

Det er fortsatt stor variasjon i hvordan kommunene følger opp planarbeidet, og store forskjeller mellom store og små kommuner. Svært små fagmiljøer med liten kapasitet og ofte mangel på kompetanse er et tydelig problem. De fleste kommunene har fremdeles en del å gå på mht. medvirkningsprosesser, spesielt for barn og unge. Vi har stort fokus på dette i våre uttalelser og veiledning, og det er positive eksempler som gjennomføring av «walk-and-talk» med barneskoleelever i noen reguleringssaker.

Vårt inntrykk er at arealplanleggingen fremdeles i stor grad er styrt av løpende grunneier- og næringsinteresser, slik at kommunene i begrenset grad setter

en retning og fastholder den i sin håndtering av plan- og bygningslovsaker. Det er stort behov for å revurdere og ta ut «gamle» urealiserte byggeområder fra kommuneplaner, dersom planene skal bli noenlunde i tråd med SPR for BATP. Det er en gryende vilje til å gjøre slike grep i enkelte kommuner, men foreløpig forekommer dette bare unntaksvis. Det er også fortsatt en omfattende bruk av dispensasjoner i alle kommunene, som er uheldig i forhold til målet om å styre arealbruken planmessig.

Gjennom 2021 har arbeidet med noen svært store enkeltsaker som Morrow batterifabrikk i Arendal og ny E18 Dørdal-Tvedestrand belastet både de aktuelle kommune og regionalt nivå i betydelig grad. Disse sakene har et omfang og en ønsket framdrift som overstiger kapasiteten og kompetansen som kommunene har tilgjengelig for å utføre arbeidet.

Embetet bidrar også til at kommunene utvikler gode planer gjennom veiledningen som gis gjennom klagebehandlingen av reguleringsplaner og dispensasjonsvedtak. Slik veiledning med eksempler er også gitt i forbindelse med folkevalgtopplæringen i utvalgte kommuner i 2020. Pandemien har medført at vi ikke har kunnet videreføre dette i 2021. Vi ser at en del kommuner har et etterslep på revisjon av planer, og at eldre planer medfører press på bruk av dispensasjonsbestemmelsen. Dette er egnet til å skape avstand og uenighet i hvordan kommunen som første instans og Statsforvalteren som klageinstans ser på dispensasjonsmulighetene, herunder forståelsen av skjønnsrommet i dispensasjonsvurderingen.

Det er hyggelig å kunne rapportere at Agder fylkeskommune nå etter samlingen til et fylke har fått regionalt planforum opp å gå som en velfungerende fast del av planprosessen for alle kommunene. Digital møteform har bidratt til at flere har kunnet prioritere å delta i dette. Vi ser også at fylkeskommunen nå har økt innsatsen på veiledning av kommunene, men at dette til dels går på bekostning av det å gi innspill i den enkelte plansak ved oppstart. Dette gjør det enda viktigere at Statsforvalteren gir gode uttalelser til viktige planer.

Dialog med kommunene om (fasene i) plansystemet (fra kapittel 3.1.1.3.1.1 i TB)

Rapportere på

Alle kommuner og fylkeskommuner har vedtatt en planstrategi

Kommuner og fylkeskommunen har vedtatt planstrategi i betydelig grad. Agder fylkeskommune, og 22 av 25 kommuner har vedtatt ny planstrategi i 2020. To kommuner har hatt planstrategi på høring i 2020, og én kommune i 2021, men disse tre kommunene har, etter det vi kjenner til, pt. fortsatt ikke vedtatt ny planstrategi.

Vi mener at våre innspill er med på å heve kvaliteten på, og statusen til strategiarbeidet i kommunene.

En tydeligere oppfølging av de tre kommunene som ennå ikke er i mål, er vårt åpenbare forbedringspotensial.

Vi har ingen sikker informasjon om hvilken innflytelse andre aktører har hatt på strategiarbeidet, men det er all grunn til å anta at Regionplan Agder 2030 med tilhørende handlingsplaner for felt som klima og levekår, er en sentral felles føring for våre kommuner.

Klager over reguleringsplan (fra kapittel 3.1.1.3.2.1 i TB)

Rapportere på

God og rask klagesaksbehandling

Det ble behandlet 38 planklager i 2021. (Til sammenligning ble det behandlet 47 planklager i 2020 og 79 klager i 2019.) 29 av sakene ble behandlet ut over 12 ukers fristen. Den gjennomsnittlige overskridelsen var på 30 dager. Alle planvedtakene ble stadfestet.

Årsakssammenheng tiltak og observert effekt/resultat/forbedringspotensiale:

Planklagene behandles av en mindre andel av juristene i byggesaksgruppa. Det gjennomføres jevnlig saksfordelingsmøter for til enhver tid å ha den mest hensiktsmessige fordeling av saker både ut fra den enkelte medarbeiders kompetanse og prioritering av saker. Plansaker av stor viktighet for eks næringsliv i kommuner har blitt gitt prioritet i forhold til saksbehandlingstid. Det har blitt benyttet eksterne ressurser i 2021 for å avhjelpe restansesituasjonen.

Det benyttes i utstrakt grad utarbeidede maler i behandlingen av planklagene. Malene vil, med tanke på en mer effektiv saksavvikling, være gjenstand for en revisjon i løpet av 2022 både med tanke på innhold og form. De tiltak som er satt inn har i 2021 ikke gitt ønsket eller optimal effekt. Manglende måloppnåelse kan i det vesentligste relateres til ressursituasjonen i avdelingen med langtidssykefravær sammenholdt med at flere erfarne saksbehandlere har sluttet i løpet av en relativt kort periode. Dette var erfarne medarbeider med lang erfaring i å behandle planklager.

Kommunene får ved henvendelser generell veiledning i plansaker, det vesentligste av henvendelsene på dette området rettes likevel til miljøvernavdelingen. Jevnt over er klagesakene godt behandlet og forberedt av kommunene. Det er utarbeidet sjekkliste for hva som skal følge med av dokumenter ved oversendelse til Statsforvalteren.

Juridisk veiledning og kvalitetssikring (fra kapittel 3.1.1.3.3.1 i TB)

Rapportere på

Kommunale planer har juridisk gyldige bestemmelser og plankart

Det er stor variasjon i juridisk kvalitet på de planer vi mottar i det løpende arbeidet i plangruppa. Generelt opplever vi at det fastsettes en del bestemmelser som ikke er gyldige. Vi ser også at kommunene mangler noe kunnskap når det gjelder riktig bruk av arealformål, og riktig fremstilling i plankart. Plangruppa har imidlertid svært begrenset kapasitet til å sjekke juridisk holdbarhet av bestemmelser og plankart, men vi prøver å identifisere de viktigste tingene i overordnede planer, og påtale disse.

Bestemmelser som er særlig viktige for de interesser vi er satt til å ivareta, som rekkefølgebestemmelser og krav om avbøtende tiltak mm. blir gjennomgått i alle planer. Det er klart behov for å øke kommunenes kompetanse og kapasitet til å følge opp slike vilkår også etter at planen er vedtatt.

Generelt er det stort behov for kompetansetiltak rettet både mot kommunenes administrasjon og politiske nivå. Arbeidspresset er imidlertid svært stort både i løpende planarbeid og på klagesaker innen plan- og byggesak, og ressurstilgangen er begrenset.

Juridisk veiledning og kvalitetsikring (fra kapittel 3.1.1.3.3.2 i TB)**Rapportere på**

Konsekvensutredningsforskriften er fulgt opp

Som en generell overordnet vurdering mener vi KU-forskriftens utredningskrav følges opp i liten til middels grad. Dette varierer imidlertid veldig fra kommune til kommune, og fra sak til sak, og avhenger til dels også av hvilken konsulent som benyttes. Vi mener manglende kompetanse om KU-forskriften er utbredt både hos kommuner og konsulenter. Dårlig eller direkte feil definisjon av null-alternativ fører ofte til at gjennomførte konsekvensutredninger ikke kan brukes som beslutningsgrunnlag. Vi ser svært sjelden at KU-arbeidet fører til reelle endringer av den foreslåtte utbyggingen. Også der KU inneholder konkrete forslag til avbøtende tiltak eller justeringer, blir disse ofte ikke fulgt opp i fortsettelsen. Både mangel på kompetanse, ressurser og vilje til oppfølging bidrar til dette.

Vi har derfor hatt høyt fokus på KU-forskriften og KU-metodikk både internt og i vår dialog med kommunene de senere årene. Den manglende kompetansen om både forskriften og utredningsmetodikk hos kommuner og konsulenter gjenspeiles i alle faser av planprosesser hvor det er relevant å vurdere og/eller gjennomføre KU. Det er imidlertid kommunen som planmyndighet som avgjør om det skal stilles krav til gjennomføring av KU. Våre anbefalinger om dette blir i mange tilfeller fulgt opp, men ikke alltid. Planprogrammene som sendes på høring er av varierende kvalitet, men er stort sett mangelfulle og lite etterprøvbare mht. våre interesser. Vi gir til dels omfattende innspill til planprogrammene med tydelige forventninger til kvalitet og innhold, herunder konkrete forslag til våre fagtema. Innspillene våre blir i varierende grad implementert i vedtatte planprogram. I en stor del av sakene blir heller ikke vedtatt planprogram oversendt oss før vi ev. etterspør det. Siden vedtak om planprogram er å anse som en prosessledende beslutning har vi ikke anledning til å påvirke dette resultatet på annen måte enn gjennom anbefalinger og råd i våre uttalelser til høringen av programmet. Kravspesifikasjonene for KU-arbeidet som tiltakshaver eller kommunen lyser ut baserer seg i stor grad på planprogrammene. En følge av svake planprogram er stort rom for å kunne tilby minimumsløsninger for utredningene - som øker konsulentenes mulighet for å få tilslag på tilbudet (lav pris). Vi vurderer det slik at kommunene i begrenset grad viser vilje til å stille selvstendige utredningskrav i tråd med KU-forskrift og annet lovverk, f.eks. naturmangfoldloven, men "lener" seg på vår kravstilling.

Når vår kravstilling ikke er ivaretatt i tidlig planfase (planprogram), vil konfliktene gjerne oppstå i høringsfasen av plan og KU. Vi har fremmet innsigelser som følge av manglende utredninger, men terskelen for dette skal være høy. Supplerende utredninger er da ofte lite ønskelige fra tiltakshavers og kommunens side, ofte pga. tidspress for planprosessen. En kompromissløsning i dialog rundt slike innsigelser vil også ofte bli at utredningene skyves til neste fase i planarbeidet, ev. til en miljøoppfølgingsplan for byggefase hvor vi ikke har noen rolle. Resultatet er da usikkert beslutningsgrunnlag og liten oversikt over hvilke reelle konsekvenser som planene får for våre interesser.

3.1.1.4 Økt kunnskap om sosialtjenesteloven

Nav kontorene har god kunnskap om sosialtjenesteloven og forskrifter. Statsforvalteren har rask og effektiv saksbehandling. Vi har god måloppnåelse i forhold til oppdragene vil ble gitt i 2021

Alle NAV-kontor i fylket (fra kapittel 3.1.2.1.1.1 i TB)**Rapportere på**

Alle NAV-kontor i fylket har fått tilbud om opplæring i sosialtjenesteloven og forskrifter, herunder innføring av plikt til norskopplæring. Det skal legges særlig vekt på individuelle vurderinger knyttet til de sosiale tjenestene.

Alle NAV kontorer har fått tilbud om opplæring.

Det er gjennomført opplæring gjennom webinarer for ansatte i sosialtjenesten. Her har en blant annet fokusert på individuelle vurderinger, barn og unge og råd og veiledning.

Det har vært gjennomført opplæring/fagdager ved enkelte NAV kontor.

Det er sammen med NAV Agder etablert et digitalt forum for spørsmål og erfaringsdeling knyttet til KVP.

Opplæring i økonomisk rådgivning skjer gjennom fagsamlinger/ arbeidsverksted i regi av interkommunalt økonomisk rådgivning. Statsforvalteren har gjennom tilskuddsforvaltning og egne midler bidratt til å styrke kapasiteten på denne rådgivningstjenesten ut fra forventet økt behov for økonomisk rådgivning ved lokalkontorene. Økonomirådgivere deltar på opplæring i regi av regionkontakt Viken.

Statsforvalteren har faste innlegg/ tema på enhetsledermøter i NAV.

Fast opplæring om sosialtjenesteloven for alle nyansatte ved NAV lokalkontor. Dette gjelder både de som skal arbeide med sosialtjenesteloven og dem som har andre arbeidsoppgaver. Opplæring skjer i samarbeid med Nav Agder.

Opplæringstiltak for NAV

Resultatmål	Differanse resultatmål - resultat	Resultat	Antall NAV-kontor i fylket som har mottatt tilbud om opplæring	Antall NAV-kontor i fylket totalt
100 %	0 %	100 %	25	25

NAV kontor med lav kunnskap tilbys opplæring (fra kapittel 3.1.2.1.1.2 i TB)

Rapportere på

NAV-kontor som vurderes å ha særskilte utfordringer i forståelsen av sosialtjenesteloven og hvordan den skal praktiseres, eller forvaltningsloven og saksbehandlingsreglene i sosialtjenesteloven, har fått tilbud om tilpasset opplæring.

I de to største NAV kontorene er det gjennomført egne dialog /fagmøter omkring praktisering av vilkår, råd og veiledning og saksbehandling generelt. Dette er gjennomført med bakgrunn i at disse NAV kontorene har flest klagesaker og at det er avdekket behov for presisering av prosessuelle og materielle regler.

Egen opplæring for ett NAV kontor etter omorganisering med flere nye medarbeidere.

Løpende veiledning - NAV ansatte gis individuell råd og veiledning.

Informasjon, dialog og opplæring i enhetsledermøtet i NAV hvor Statsforvalteren har fast post.

Det er organisert egen gruppe for fagansvarlige KVP og avholdt egen konferanse som følge av den lave deltagelsen i kvalifiseringsprogrammet i fylket.

Interkommunalt ressurscenter økonomi- og gjeldsrådgivning opprettholde og styrke kapasiteten ved det enkelte NAV kontor som selv mangler kompetanse

Oppfølging av kommuner (fra kapittel 3.1.2.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren har systematisk fulgt opp kommuner der det gjennom tilsyn eller klagesaksbehandling er avdekket behov for særskilt oppfølging for å utbedre praksis i samsvar med sosialtjenestelovens formål. Oppfølgingen kan gis gjennom råd og veiledning og annen kompetanseheving

Statsforvalteren publiserte første 1/2 år en rekke delrapporter om status på arbeidet med de sosiale tjenester i NAV hvor et av temaene var kompetansetiltak.

Det er gjennomført opplæring for grupper og individuell veiledning

Klagesaker gjennomgås systematisk og det er gjennomført tilsyn på KVP. NAV og Statsforvalteren har en felles kompetanseplan.

Vi systematiserer kunnskapen omkring levekår og lavinntektsfamilier.

Viktigste utfordringer er hvordan barn og barnefamilier ivaretas under pandemien og hvordan tjenestesamhandlingen med NAV kontorene og helse og omsorgstjenesten for personer med behov for samtidige tjenester ivaretas.

3.1.1.5 Økt tilgjengelighet og kapasitet, samt styrket kvalitet og pasientsikkerhet i helse- og omsorgssektoren i kommunene

Viser her til rapportering på 7.3.3.3 - Kompetanseløftet og Demensplan 2025.

Statsforvalteren i Agder samarbeider med UiA og øvrige utdanningsinstitusjoner for å styrke utdanningskapasiteten i regionen. Vi vil særlig fremme opprettelsen av desentralisert videreutdanning i avansert klinisk sykepleie for sykepleiere ansatt i kommunen. Dette var et utdanningsløp som ble satt i gang med koronamidler, og i nært samarbeid med universitetet, USHT og kommunene ble det relativt raskt organisert et nytt studietilbud. Tilbakemelding

fra studentene (og kommunene) er utelukkende positiv. Innen våren 2022 har 250 sykepleiere i regionen tatt denne utdannelsen. Dette har vært et løft for regionen og økt kompetansen for sykepleiere ute i feltet.

I helsestasjons- og skolehelsetjenesten har det vært fokus på at helsepersonell ikke skal omdisponeres til andre oppgaver og tjenester som følge av pandemihåndteringen. I løpet av 2021 har vi fulgt med på om kommunene ivaretar sine lovpålagte plikter etter de nasjonale faglige retningslinjer for helsestasjons- og skolehelsetjenestene. Vi har sendt ut og oppfordret til å delta i den nasjonale kartleggingen til koordineringsgruppen for tjenester til sårbare barn og unge, og foretatt egen kartlegging. Resultater fra kartleggingene fra kommunene i vårt fylke har vi brukt aktivt, blant annet ved å oppfordre til å holde tjenester for barn og unge tilgjengelig og åpne og ikke omdisponere helsepersonell unødvendig. Vår inntrykk er at kommunene har vært lojale mot dette. Vi har faste møter med lederne for helsestasjons- og skolehelsetjenestene i kommunene og har gjennom dette kunne opprettholdt en jevnlig kontakt og få informasjon om hvordan situasjonen har utviklet seg.

Mange av kommunene i Agder har store utfordringer med å rekruttere helsesykepleiere, og skolehelsetjenestens rekrutteringssituasjon gjør tjenestene spesielt sårbar under pandemien. De har lite kvalifisert personell å benytte seg av ved sykdom og fravær. Når smittetrykket har vært høyt og fraværet har vært stort, har det fått direkte konsekvenser for enkelte tjenester. Vi er kjent med at noen kommuner i perioder ikke har vært i stand til å utføre enkelte av de lovpålagte oppgavene som en følge av dette. Dette temaet er utdypet under punkt 7.3.3.5.

Bistand til kommunene for å møte demografiutfordringene innen helse- og omsorgso (fra kapittel 3.1.3.1.1 i TB)

Rapportere på

Kommunene gjennomfører en langsiktig og helhetlig planlegging knyttet til kapasitet, kompetanse og kvalitet i tjenestene.

I 2021 ble det lagt et tydelig plankrav for arbeid med satsningsområdene i reformen Leve Hele Livet. Kommunene skulle vise til en politisk vedtatt plan eller en plan for det videre arbeidet for å bli prioritert for ulike tilskuddsmidler som statsforvalteren forvalter. I løpet av 2021 har alle kommunene i Agder rapportert at de har oppnådd plankravet. Statsforvalteren har hatt regionvise dialogmøter med kommunene høsten 2021 hvor tematikken har vært arbeidet med reformen, herunder gode diskusjoner og drøftinger knyttet til kompetanse og rekruttering i lys av demografiutfordringene. Dialogmøter regionsvis ble valgt på grunn av kommunenes kapasitet for å prioritere reformarbeidet under den pågående pandemien. Vi mistet da anledningen å gå i dybden på kommuneplanarbeidet og utfordringsbildet i den enkelte kommune, men til gjengjeld ble det gode tverrfaglige dialoger på tvers av kommunene i den enkelte regionen. Vi opplevde et enhetlig utfordringsbilde knyttet til rekruttering og kompetanse. Vår opplevelse er at kommunene har en god bevissthet rundt dette og har dette med i sitt planarbeid.

Vi får kommuneplaner til gjennomlesning og gir tilbakemelding til kommunene. Vi forvalter tilskuddsordning på kompetanse og innovasjon, og det er en forventning at søknad fra kommunene skal reflektere kommunens kompetanseplan. Vi vil gå nærmere inn i dette i 2022, og har bedt kommunene om å vise til kompetanseplanen når de søker på tilskudd i 2022. Da vil vi få en god oversikt og kan tilby veiledning om ikke plan og søknad henger sammen.

USHT Agder Øst og USHT Agder Vest driver kompetansehevede tiltak og innovasjonsprosjekter som kommunene blir involvert i og har nytte av. De drifter nettverk hvor kvalitetsarbeid og pasientsikkerhet er på dagsordenen. Statsforvalteren er invitert og deltar i disse nettverkene.

3.1.1.6 Andre oppdrag

Forebygging av Selvmord mv.

Vi har videreført det regionale samarbeidet mellom RVTS Sør og Statsforvalteren i Vestfold og Telemark. I november 2021 gjennomførte vi Handlingsplanfestivalen med god deltakelse fra regionens kommuner. Årets konferanse hadde et særlig fokus på de nye handlingsplanene knyttet til vold i nære relasjoner og selvmordsforebygging.

Målet er å inspirere kommuner til å utarbeide og implementere virkningsfulle handlingsplaner mot Vold i nære relasjoner og Selvmordsforebygging. I år var også fokus på erfaringer sett i lyset fra pandemien.

Vi har i samarbeid med RVTS og Korus Sør gjennomført digital heldagssamling med undervisning for ansatte i videregående skole. Tema for samlingen var forebygging av selvskading og selvmord knyttet opp mot funn i Ungplan undersøkelsen.

Samarbeidsrutine ved behov for faglig bistand

Det er etablert et regionalt samarbeid mellom Statsforvalterne i Agder og Vestfold Telemark, Korus Sør, RVTS Sør og NAPHA. I dette samarbeidet utarbeides planer for ulike kompetansehevede tiltak i regionen og det er laget en samarbeidsrutine for hvordan meldte behov for faglig bistand fra kommuner skal håndteres.

Vi har siden 2018 deltatt i et regionalt samarbeidsforum om barn og unge sin psykiske helse sammen med Statsforvalteren i Vestfold og Telemark, med RVTS Sør, R-Bup Øst og Sør, KoRus. KS har ikke et formelt oppdrag om regionalt samarbeid, men støtter samarbeidsavtalen som er utarbeidet for perioden 2021-2024. Formålet med forumet er å formalisere et forpliktende samarbeid samt bidra til god kvalitet i samarbeide om barn og unge i regionen. Videre skal forumet sikre mest mulig effektiv og samordnet bruk av ressurser til det beste for kommunene i regionen.

Nasjonal overdosestrategi

Også dette arbeidet er i hovedsak forankret i det regionale samarbeidet med Statsforvalteren i Vestfold og Telemark. Det er etablert et overdosenettverk for kommunene i regionen og flere kommuner i regionen deltar i Nalokson prosjektet. Det er utarbeidet varslingsystem mellom flere av kommunene for særlig farlig/sterke rusmidler.

Handlingsplan for fysisk aktivitet

Statsforvalteren i Agder har, i samarbeid med regionalt nivå, planlagt egen fagdag om handlingsplanen for fysisk aktivitet. Denne gjennomføres digitalt i 2022 og er tiltenkt både de som jobber med folkehelse og planlegging i kommunene. Innholdet i fagdagen vil knyttes opp til flere dagsaktuelle temaer, deriblant utvikling av gode bomiljøer, sosial bærekraft og Leve hele livet-reformen.

3.1.1.7 Økosystemene i fylket skal ha god tilstand og levere økosystemtjenester

Vannmiljø

En viktig effekt av vårt arbeid med vannforvaltningsplanen i 2021 er økt bevisstgjøring knyttet til vannforvaltningsplanen hos kommunene og øvrige aktører som deltar i arbeidet, her under økt refleksjon over hvordan vi bør forvalte vannet vårt fremover. Vi har bidratt med kapasitet og fagkompetanse i selve produksjonen av planforslaget, som åpenbart løftet kvaliteten på planforslaget. Effekten av vårt arbeid med Vann-nett er at kunnskapsgrunnlaget for revidert planforslaget er mer oppdatert og korrekt, slik at planforslaget er mer etterrettelig og treffsikkert. Vi har også bidratt til å utarbeide en mer detaljert handlingsplan for samordning. Denne forventer vi at vil ha en positiv effekt på samarbeidet mellom sektormyndigheter fremover.

Effekten på vannmiljøet av vår innsats med regional vannforvaltningsplan er foreløpig usikker. Statistikken viser at vi har en god del flere vannforekomster i god tilstand nå sammenliknet med i starten av forrige planfase. Dette kan nok i større grad knyttes til oppdatert kunnskapsgrunnlag og en del endringer i grenseverdier enn at det er gjennomført miljøforbedrende tiltak utløst av planen. Det er likevel mange gode tiltak som gjennomføres på Agder, både av sektormyndigheter og av frivillige, men det er nok få av dem som utløses som direkte konsekvens av planen.

Statsforvalterens arbeid med kalking og sikring av trygge toveis vandringer for anadrome laksefisk forbi elvekraftverk har i stor grad bidratt til en økning i laksebestanden de siste ti-årene. Alle nye kraftverk innenfor åleførende del i Agder har nå dedikerte tiltak for å sikre overlevelse til ål, som følge av vår innsats.

Arbeidet vårt med å redusere negativ påvirkning på vannmiljø i store anleggsarbeider, her under store veitbygginger, har bidratt til økt kunnskap hos tiltakshaver og utbygger om vannmiljø og regelverk, og har forhåpentligvis gitt både kortsiktig og langsiktig positiv effekt.

Trua naturtyper og arter

Vi medvirker i stor grad til at prioriterte tiltak for trua naturtyper blir gjennomført. Tildeling av nasjonale tilskudd til skjøtsel skjøtselsveiledning/ kursing bidrar i stor grad til vedlikehold og forbedring i tilstanden til en rekke kjente lokaliteter med ulike kulturmarksnaturtyper som hul eik, slåttemark, slåttemyr og kysttynghei.

Utarbeiding av to forvaltningsplaner for sørlig etablert sanddynemark i 2021 forventes å gi positiv effekt. I arealplansaker etter plan og bygningsloven er vår erfaring at lovbestemmelser og forskrift for "utvalgte naturtyper", på tross av våre løpende innspill og veiledning til kommunene, i liten grad bidrar til å bremse tap og forringelse av "utvalgt naturtype" hul eik.

I pbl-saker opplever vi en klar effekt av vår kravstilling, klager og innsigelser knytta til trua naturtyper av nasjonal og viktig regional verdi ved at det blir økt oppmerksomhet om disse hensynene i saken og at kommunene i noen grad gjør forsøk på å endre planen for i noe større grad å unngå konflikter og tap av naturmangfold. Dette gjelder også myr- og våtmark, som bidrar med viktige økosystemtjenester som vi har hatt høyt fokus på i dialog med både planmyndighet og utbyggere. I 2021 har arbeidet vårt med økt oppmerksomhet på nasjonale mål om ivaretagelse av naturmangfold bidratt til at flere kommuner i Agder ønsker å starte opp med kommunedelplan for naturmangfold.

Pågående og gjennomførte tiltak med de trua artene strandtom, vipe og damfrosk forventes å gi noe positiv effekt. Arbeidet med å forvalte økologisk funksjonsområde for den prioriterte arten klippeblåvinge bidrar til å begrense skade på vertsplanten smørbukk. Om arbeidet vårt med arten har effekt på klippeblåvingebestanden er uklart pga. arten ikke er observert i området på flere år.

Verneområder

Effekten av arbeidet vårt med frivillig skogvern er blant annet at vi mottar mange tilbud om skog for vern. I 2021 ble det vernet et nytt naturreservat samt at fire eksisterende naturreservater ble vedtatt utvidet. Utover dette ble det sendt tilrådning for ytterligere 12 områder. Samlet sett har Agder en vermedekning på i underkant av 4 %. For de skogtypene som nå er prioritert for å dekke mangler er vermedekningen vesentlig lavere (1,3 %). To av naturreservatene som ble opprettet i Agder i 2021 omfattet arealer med de to nevnte prioriterte skogtypene, og vil bidra til å bevare et representativt utvalg av norsk natur samt å bedre utviklingen til truede og nær truede arter.

Arbeidet vårt med tiltak for å nå bevaringsmål i verneområder bidrar positivt til økt måloppnåelse i de prioriterte områdene som vi har kapasitet til å jobbe med. Vi har gjennomført tiltak som har redusert trusselbildet i 8 naturreservater. For 5 av disse har tiltaket vært å bekjempe fremmede treslag.

Fremmede arter

Den samlede effekten for hvert enkelt tiltak for bekjempelse av fremmede arter er middels god. Arbeidet som gjøres med bekjempelse av gjedde, boersvineblom, sitkagran og stillehavsøsters er vurdert til å på kort sikt å ha klar positiv effekt for måloppnåelse. God effekt på lengre sikt krever systematisk oppfølging. Det forventes en høyere aktivitet på kommunenivå når regional handlingsplan med regionale prioriteringer foreligger.

Kommuner og sektorene er i stand til å ivareta økosystemene i arealforvaltningen (fra kapittel 3.1.4.1.1.1 i TB)**Rapportere på**

Kommunene og sektorene bruker kartleggingsdata innhentet i økologisk grunnkartsatsning til å ivareta økosystemene i arealforvaltningen.

Vi har ikke veiledet kommunene i bruk av økologisk grunnkart, og har i liten grad tatt dette i bruk selv. Vi har ikke registrert at kommunene bruker dette verktøyet, og antar ut fra det at det i så fall kun forekommer sporadisk. Kommunene bruker etablerte fagdatabaser som naturbase, artsdatabanken m.fl.

Måloppnåelse: dårlig, jf. over.

Årsak: Fallende kapasitet som følge av nedbemanning etter sammenslåing og ny budsjettfordelingsmodell gir begrenset rom for å sette av nødvendig tid til å lære seg et nytt verktøy. En medvirkende årsak til den lave prioriteten på dette resultatmålet har nok også vært at vi har et litt uklart bilde av merverdien av dette verktøyet ut over dagens kjente verktøy/databaser/regionale kartløsninger for vår oppdragsløsning. Vi har heller ikke prioritert ressurser på aktivt å klargjøre dette bildet.

Effekt: Foreløpig ingen effekt pga. ingen aktive tiltak fra vår side.

Forbedret tilstand i vannforekomstene (fra kapittel 3.1.4.1.2.1 i TB)**Rapportere på**

Forbedret tilstand i vannforekomstene

En viktig effekt av vårt arbeid med vannforvaltningsplanen i 2021 er økt bevisstgjøring knyttet til vannforvaltningsplanen hos kommunene og øvrige aktører som deltar i arbeidet, her under økt refleksjon over hvordan vi bør forvalte vannet vårt fremover. Sammenlignet med forrige planfase er det helt klart en større forståelse blant sektormyndighetene for arbeidet i dag enn det var. Det er et bredt sammensatt forum som jobber frem vannforvaltningsplanen, og det er i praksis umulig å si noe om hvor stor del av utviklingen og bevisstgjøringen her som skyldes vår innsats. Prosessen og arbeidet har imidlertid vært høyt prioritert hos oss, og vi opplever å bli lyttet til og vi har også bidratt mye med kapasitet og fagkompetanse i selve produksjonen av planforslaget. Effekten av dette er etter vår vurdering økt faglig kvalitet på planforslaget. Vi har også bidratt til å utarbeide en mer detaljert handlingsplan for samordning som skal konkretiseres hvert år. Denne forventer vi at vil ha en positiv effekt på samarbeidet mellom sektormyndigheter fremover. Videre effekt av planen vil vise seg de kommende årene når tiltak skal igangsettes og gjennomføres.

Vår erfaring fra forrige planfase er at vannforvaltningsplanen i praksis fungerte mer som et oversiktsdokument for regionen enn som et førende dokument for virksomhetenes arbeid og prioritering, slik vannforskriften sier det skal være. Planen som nå ligger til godkjenning er betydelig forbedret på mange områder sammenlignet med den forrige versjonen, men det er fortsatt store og omfattende dokumenter som en del sektormyndigheter vil ha utfordringer med å arbeide etter. Det er etter vårt synspunkt også for mange prioriteringer til at det vil gi noen føringer i praksis. Vi fremmet forslag om mer tydelige prioriteringer, uten at dette førte helt frem. Vår medvirkning førte imidlertid til at kystvann ble gitt status som prioritert område, som på sikt kanskje kan føre til bedret tilstand for kystvannet.

Vi har også satt inn ekstra ressurser og hatt stort fokus på oppdatering av kunnskapsgrunnlaget og tiltak i Vann-Nett. Effekten av dette er at kunnskapsgrunnlaget for planforslaget er mer oppdatert og korrekt, slik at planforslaget er mer etterrettelig og treffsikkert.

Effekten på vannmiljøet av vår innsats er foreløpig usikker. Selv om statistikken viser at vi har en god del flere vannforekomster i god tilstand nå, fremfor i starten av forrige planfase, kan nok dette i større grad knyttes til oppdatert kunnskapsgrunnlag og en del endringer i grenseverdier enn at det er gjennomført miljøforbedrende tiltak utløst av planen. Det er likevel mange gode tiltak som gjennomføres på Agder, både av sektormyndigheter og av frivillige, men det er nok få av dem som utløses som direkte konsekvens av planen.

Hindre negativ påvirkning av fremmede organismer på naturmangfoldet (fra kapittel 3.1.4.1.3.1 i TB)**Rapportere på**

God innsats for å hindre negativ påvirkning av fremmede organismer på naturmangfoldet

Den samlede effekten for hvert enkelt tiltak med innvilget midler er middels god. Arbeidet som gjøres med bekjempelse av gjedde, boersvineblom, sitkagran og stillehavsøsters er vurdert til å på kort sikt å ha klar positiv effekt for måloppnåelse, men god effekt på lengre sikt krever systematisk oppfølging. Det forventes en høyere aktivitet på kommunenivå når regional handlingsplan med regionale prioriteringer foreligger.

Vi har videreført overvåking av introdusert gjedde i Stølsvann i Songdalselvas nedbørfelt. Prøver av miljø-DNA viser i 2021 ikke spor av gjedde i innsjøen, dette indikerer at utfiskingen kan ha vært vellykket.

Veterinærinstituttet har på oppdrag fra SFAG rotenonbehandlet Gillsvatn i Kristiansand i november 2021 for å bekjempe gjedde. Behandlingen ble gjennomført i tråd med plan. Det ble samlet opp 690 individer av gjedde, 123 av suter og én sølvkaruss, men vi antar at dette er en liten del av total fiskemengde. Det er samlet inn DNA-prøver fra død fisk og dette vil bli brukt i oppfølging av tiltaket i 2022 for å verifisere at tiltaket har vært vellykket. Miljø-DNA fra nærliggende innsjøer viser ikke tegn til gjedde der, men det er funnet en ny, liten lokalitet lenger vest i Kristiansand der det er registrert gjedde.

Effekten av innsatsen tegner foreløpig til være positiv.

Boersvineblom er registrert i Farsund kommune. Arten er giftig for beitedyr og er en trussel for sand-dyneområdene i Lista landskapsvernområde. Målet er å utrydde alle forekomster. Farsund kommune er største grunneier og ansvarlig for tiltak. Hovedforekomsten i Lundevågen havne- og industriområde lukes flere ganger årlig, i tillegg til sprøyting av vanskelig tilgjengelige steder. I 2021 er det fjernet mindre mengde av arten enn i 2020 (30 sekker mot 50 sekker) og det ser ut til at mengden blomstrende planter er nedadgående. Dette kan indikere at frøbanken har blitt desimert fra 2020 til 2021. Plantene ble luket før frøsetting og ny spredning i 2021.

Kommunen har utarbeidet plan for å hindre spredning via masser og tilfeldig kjøring i området. Det er satt opp skilt med advarsler og de mest berørte områdene er stengt for unødig trafikk. Samtidig har man flere ganger stoppet planer om å kjøre ut masser fra området. Store deler av området skal tas i bruk til akvakulturmål, og det er iverksatt tiltak for forsvarlig håndtering av masser med frø av boersvineblom. Sju satelittforekomster overvåkes og eventuelle individer fjernes ved luking. Ved fem av lokalitetene er det ikke registrert boersvineblom seinere enn 2018. Vårt arbeid med tildeling av midler og veiledning er avgjørende for å sikre gjennomføring og følgelig for måloppnåelse.

GIS: Statsforvalteren har tatt initiativ til et konfliktkart fremmede arter/naturtyper/røddistearter. Kartet antas ferdigstilt i.a. 2022. Flere observasjoner følges opp og legges inn i Artskart i regi av Statsforvalteren. Effekten av dette arbeidet forventes å være økt treffsikkerhet for tiltaksplanlegging og bedre muligheter for evaluering av tiltakseffekt over tid.

Tverrsektorielt samarbeid: Statsforvalteren i Agder har tatt initiativ til en samarbeidsgruppe for bekjempelse av lupin og gyvel langs ny E18 Arendal-Tvedestrand. Fylkeskommunen, Nye Veier og Tvedestrand kommune skal sammen med Statsforvalteren dele erfaringer fra arbeidet med bekjempelse i driftsfase. Oppfølging av forurensede masser og tilsåing av stedegne arter er tema som prioriteres vår 2022.

3.1.1.8 Ingen arter og naturtyper skal utryddes, og utviklingen til truede og nær truede arter og naturtyper skal forbedres

Truede og nær true naturtyper utenfor verneområder:

Vi medvirker i stor grad til at prioriterte tiltak for true naturtyper blir gjennomført. Arbeidet vårt med tildeling av nasjonale tilskudd til skjøtsel/skjøtelsesveiledning/kursing bidrar i stor grad til vedlikehold og forbedring i tilstanden til en rekke kjente lokaliteter med ulike kulturmarksnaturtyper som hul eik, slåttemark, slåttemyr og kystlynghei.

Utarbeiding av to forvaltningsplaner for sørlig etablert sanddynemark i 2021 forventes å gi positiv effekt for fremtidig sikring av denne true naturtypen.

I arealplansaker etter plan og bygningsloven er vår erfaring at lovbestemmelser og forskrift for "utvalgte naturtyper" i liten grad bidrar til å bremse tap og forringelse av "utvalgt naturtype" hul eik, som er den utvalgte naturtypen som berøres i klart flest saker på Agder. Vår innsats gjennom uttalelser og tidvis inngående veiledning til kommunene både om utredningsplikt, krav til utredning, krav til vektlegging i beslutning mm. reflekteres i liten grad i beslutningene. Dersom det en forekomst av "hul eik" står "i veien" i et arealplanområde blir resultatet nesten uten unntak at den tillates felt. Lowverket om utvalgte naturtyper er også svakt ved at private i praksis står fritt til å gjøre inngrep i disse naturtypene så lenge tiltaket ikke er søknadspliktig etter annet lovverk.

I pbl-saker opplever vi at effekten av vår kravstilling, klager og innsigelser knytta til true naturtyper av nasjonal og viktig regional verdi er økt oppmerksomhet i saken og at kommunene i noen grad gjør forsøk på å unngå inngrep. For utviklingen til nær true naturtyper som har lavere status enn "viktig regional" eller "nasjonal" verdi har arbeidet vårt med innspill og faglige råd i pbl-saker liten effekt.

I 2021 har arbeidet vårt med økt oppmerksomhet på nasjonale mål om ivaretagelse av naturmangfold bidratt til at flere kommuner i Agder ønsker å starte opp med kommunedelplan for naturmangfold. Hvilken effekt slike planer kan gi på utviklingen til true arter og naturtyper vil helt sikkert variere, og er vanskelig for oss å vurdere.

Truede og nær true naturtyper i verneområder:

Arbeidet vårt med tiltak for å nå bevaringsmål i verneområder bidrar positivt til økt måloppnåelse i de prioriterte områdene som vi har kapasitet til å jobbe med. Med økt kapasitet og økte ressurser til forvaltning av verneområder ville den positive effekten for true natur kunne økt markant.

Truede og prioriterte arter

Pågående og gjennomførte tiltak med artene strandtorn (EN) forventes å gi positiv effekt på sikt mtp. økt eller stabilisert bestand. Vi håper at planlagte tiltak for vipe (CR) i 3 kommuner kan gi redusert dødelighet for vipeunger som følge av slått i 2022. Bidraget er imidlertid lite sett opp mot det samla trusselbildet for arten, og forventes dessverre i liten grad å påvirke den dramatiske negative utviklingen til vipa i Agder.

Laks: Statsforvalterens arbeid med kalking og sikring av trygge toveis vandringer forbi elvekraftverk har i stor grad bidratt til en økning i laksebestanden de siste ti-årene. Agdervassdragene har fortsatt store restaureringsbehov, men kapasitetsmangel gjør at innsatsen vår er begrenset og effektene følgelig beskjeden. Alle nye kraftverk innenfor åleførende del i Agder har nå dedikerte tiltak for å sikre overlevelse til ål, som følge av vår innsats.

Damfrosk: Både 2020 og 2021 har vært et godt år for damfrosk. I 2020 var det god naturlig rekruttering. Arbeidet på avlsstasjonen har fungert godt i 2021, og resultert i utsetting av 802 rumpetroll og 758 småfrosk i kjente lokaliteter. I tillegg har vi 300 småfrosk i dvale på avlsstasjonen vinteren 2021/2022. Overvåkingen fra 2020 og 2021 viser en god vekst i antall individer på de aktuelle lokalitetene. Statsforvalterens tiltak synes å gi positiv effekt på bestandsutviklingen på kort sikt. Systematisk overvåking vil gi svaret på langsiktig effekt.

Prioriterte arter: Arbeidet med å behandle dispensasjonssøknader for tiltak i økologisk funksjonsområde for klippeblåvinge bidrar til å begrense skade på vertsplanten smørbukk. Om tiltaket har effekt på klippeblåvingebestanden er uklart pga. arten ikke er observert i området på flere år. Vårt bidrag i

et pågående prosjekt for oppformering av klippeblåvinge i fangenskap for mulig fremtidig utsetting kan på sikt bidra til at bestanden i området reetableres, men det er en rekke uavklarte faktorer som innebærer at det er høyst usikkert om slik utsetting kan realiseres. Øvrige prioriterte arter er i liten grad relevante på Agder.

Forbedret tilstand for truet natur (fra kapittel 3.1.4.2.1.1 i TB)

Rapportere på

Forbedret tilstand for truet natur

Truede og nær trua naturtyper utenfor verneområder:

Vi medvirker i stor grad til at prioriterte tiltak for trua natur og naturtyper blir gjennomført. Arbeidet vårt med tildeling av nasjonale tilskudd til skjøtsel skjøtselsveiledning/kursing bidrar i stor grad til vedlikehold og forbedring i tilstanden til en rekke kjente lokaliteter med ulike kulturmarknaturtyper.

Skjøtselstiltak i de utvalgte naturtypene hul eik, slåttemark, slåttemyr og kystlynghei prioriteres. Agder har stimulert grunneiere og kommuner til å søke kartlegging og organisere skjøtsel i over 5 år. Resultatet er at det nå er over 100 lokaliteter som er registrert med A-, B- eller C-. Målet er at C-lokalitetene skal bli utvalgt naturtype og A- og B-lokalitetene skal opprettholde verdi. Det gis tilskudd til et par strandenger innenfor prioriterte kulturlandskapsområder.

Av truede naturtyper på oppfølgingsplanen har vi først og fremst gjort tiltak for særlig etablert sanddynemark. Det er i 2021 utarbeidet to forvaltningsplaner (Hamresanden og Mandalstranden) for å ivareta og samordne tiltak som gjøres for å ivareta naturtypen i områder som påvirkes i stor grad av menneskelig aktivitet. Vi forventer at dette vil gi positiv effekt for fremtidig sikring av denne trua naturtypen.

Truede og nær trua naturtyper i verneområder:

Arbeidet vårt med tiltak for å nå bevaringsmål i verneområder bidrar positivt til økt måloppnåelse i de prioriterte områdene som vi har kapasitet til å jobbe med. Med økt kapasitet og økte ressurser til forvaltning av verneområder ville den positive effekten for trua natur kunne økt markant.

Truede og prioriterte arter

Strandtorn (EN): Tiltakene våre med utplanting av oppformerte nye individer i 2019 på Lista i Farsund er fulgt opp i 2021, samt at kompensasjonsordningen for bønder som tar hensyn til strandtorn er videreført. Effektene av disse tiltakene forventes å være positiv mtp. økt eller stabilisert bestand. Effekten på bestanden overvåkes og evalueres over tid.

Laks: Agder har noen av Norges mest robuste laksebestander. Vi har disse på grunn av kalkingen, samtidig som vi har lite påvirkning fra akvakultur. Statsforvalterens arbeid med kalking og sikring av trygge toveis vandringer forbi elvekraftverk har i stor grad bidratt til en økning i bestanden de siste ti årene. Agdervassdragene har fortsatt store restaureringsbehov. Vi begrenset kapasitet til dette, slik at effektene av vår innsats her foreløpig er beskjeden. Alle nye kraftverk innenfor åleførende del i Agder har dedikerte tiltak for å sikre overlevelse til ål, som følge av vår oppmerksomhet og høringsinnspill i relevante kraftsaker og regionale vannforvaltningsplan.

Vipe (CR): Vi har innledet samarbeid med 3 kommuner for å ha en beredskap som kan hindre at ungekull blir drept i førsteslåtten ved at bøndene får tilskudd til å utsette førsteslåtten til ungene har forlatt reiret. Vi håper at effekten blir redusert dødelighet for vipeunger som følge av slått i disse 3 kommunene i 2022.

Damfrosk: Vårt bidrag til habitatforbedrende i leveområdet for damfrosk, overvåking av bestandsutviklingen, samt aktivt samarbeid med Dyreparken om oppformering i fangenskap og utsetting synes å ha bidratt til å bedre bestandsutviklingen de siste to årene.

Prioriterte arter: Vårt bidrag i et pågående prosjekt for oppformering av klippeblåvinge i fangenskap for mulig fremtidig utsetting kan på sikt bidra til at bestanden i området reetableres, men det er en rekke uavklarte faktorer som innebærer at det er høyst usikkert om slik utsetting kan realiseres. Øvrige prioriterte arter er i liten grad relevante på Agder

Bestandsmålene for rovvilt er nådd og tapene av beitedyr til rovvilt er redusert (fra kapittel 3.1.4.2.2.1 i TB)

Rapportere på

Bestandsmålene for rovvilt er nådd og tapene av beitedyr til rovvilt er redusert.

Bestandsmålene for gaupe i rovviltregion 2 (som Agder, gamle Aust-Agder, er en del av) er nådd. Region 2 har ikke andre regionale mål for fredet rovvilt. Det er ingen regionale mål for fredet rovvilt i region 1 (som gamle Vest-Agder er en del av), og det er ikke registrert yngling av fredet rovvilt utover kongeørn i vestfylket.

Kvotejakt på gaupe i 2021 har bidratt til å holde skadebildet nede i regionen. Totalt ble det kun registrert to kadaverfunn som kan knyttes til gaupe på Agder. Det ble ikke gjennomført skadefelling i Agder i 2021.

Skadene knyttet til fredet rovvilt var lavere i 2021 enn i 2020. I 2020 hadde vi to streifende ulv gjennom Agder. Det hadde vi ikke i 2021. Vi flytter en besetning i Bygland opp på fjellbeite. Det området som denne besetningen normalt ville beite i er et kjent gaupehabitat. Effekten er god og fører til ingen søknad om erstatning i 2021. En del besetninger, som har søkt om erstatning for tap av husdyr til fredet rovvilt, har i 2021 hatt høye tap av lam uten noen opplagt årsak til tapene.

3.1.1.9 Et representativt utvalg av norsk natur skal tas vare på for kommende generasjoner

Arbeid med opprettelse av nye verneområder etter naturmangfoldloven i Agder har i 2021 vært begrenset til frivillig vern av skog. Resultatene for skogvern er rapportert under resultatmål for frivillig vern: Tilråding for vern av skog (fra kapittel 3.1.4.3.1.1 i TB).

I 2021 ble det vernet et nytt naturreservat samt at fire eksisterende naturreservater ble vedtatt utvidet (skog). Utover dette ble det sendt tilråding for ytterligere 12 skogområder som nå ligger på vent for videre behandling i Miljødirektoratet og/eller KLD. Samlet sett har Agder, etter våre beregninger, en skogvernedekning på i underkant av 4 %. For de skogtypene som nå er prioritert for å dekke manglene i skogvernet i Agder, for eksempel rik edellauvskog og gammel eikedominert skog, er vernedekningen vesentlig lavere (1,3 %). To av naturreservatene som ble opprettet i Agder i 2021 omfattet arealer med de to nevnte prioriterte skogtypene, og vil oppfylle målene for skogvernarbeidet ved å bevare et representativt utvalg av norsk natur samt å bedre utviklingen til truede og nær truede arter, på en god måte.

Tilråding for vern av skog (fra kapittel 3.1.4.3.1.1 i TB)

Rapportere på

Gode underlag for skogvern

Sammen med skogeierorganisasjonene har vi bidratt til at ordningen har blitt godt kjent blant skogeiere i fylket, og effekten av dette er blant annet at vi mottar mange tilbud om skog for vern. Dette er etter vår vurdering et resultat av at vi over flere år har prioritert dette arbeidet høyt. Effekten er økt vern av skog i Agder. I 2021 ble det vernet et nytt naturreservat samt at fire eksisterende naturreservater ble vedtatt utvidet. Utover dette ble det sendt tilråding for ytterligere 12 områder som nå ligger på vent for videre behandling i Miljødirektoratet og/eller KLD.

Effekten av arbeidet vårt begrenses av vår samla kapasitet ved avdelingen. Vi har et stort tilfang av tilbud. Effekten begrenses også av et stort etterslep på kartlegging av verneverdier i skog som skulle vært gjennomført 2020, men som ble utsatt til 2021. Dette kombinert med implementering av ny metodikk for kartlegging av verneverdier i skog der mer ansvar legges på Statsforvalteren knyttet til blant annet verdisetting av kartlagte områder uten tilførte ekstra ressurser, medfører lenger saksbehandlingstid. Områder tilrådt for vern har også blitt liggende svært lenge i KLD i påvente av vernevedtak blant annet på grunn av manglende finansiering. Ytterligere en ekstern faktor som begrenser vår effekt på resultatmålet er manglende kapasitet hos Statens skogssakkyndig. Av de fire områdene i Agder som ble vedtatt vernet i desember 2021, var tre av dem tilrådt allerede i juli 2020.

Effekten av å opprette disse verneområdene er først og fremst knyttet til Agders bidrag til den nasjonale målsettingen om å oppnå målet om at 10% av skogen skal vernes. Samlet sett har Agder, etter våre beregninger, en vernedekning på i underkant av 4 %. For de skogtypene som nå er prioritert for å dekke manglene i skogvernet i Agder, for eksempel rik edellauvskog og gammel eikedominert skog, er vernedekningen vesentlig lavere (1,3 %). To av naturreservatene som ble opprettet i Agder i 2021 omfattet arealer med de to nevnte prioriterte skogtypene, og vil oppfylle målene for skogvernarbeidet ved å bevare et representativt utvalg av norsk natur samt å bedre utviklingen til truede og nær truede arter, på en god måte.

Antall verneområder med kjente trusler mot verneverdiene redusert (fra kapittel 3.1.4.3.2.1 i TB)

Rapportere på

Antall verneområder med kjente trusler mot verneverdiene redusert

Vi har gjennomført tiltak som har bedret tilstanden i flere naturreservater. Tiltakene har vært å fjerne fremmede treslag i to skogreservater og to landskapsvernområder i 2021. I tillegg har vi bekjempet gyvel i Einarsneset plante- og fuglefredningsområde koblet til restaurering av sanddynemark og korrigert beiting i et annet verneområde. Effekten av dette er at tilstanden i verneområdene er bedret, ved at summen av trusler er redusert.

Trusselen mot verneverdiene har sannsynligvis økt i områder med fuglefredning der ferdsele har økt i 2021.

Effekt: 8 verneområder har fått redusert trusselbildet i 2021.

Fremmede treslag i verneområder (fra kapittel 3.1.4.3.2.2 i TB)

Rapportere på

Redusert forekomst av fremmede treslag i verneområder

Det er hogd/ringbarket fremmede treslag (inkl. gran) i 5 verneområder i 2021 inkludert 4 delområder i Listastrendene landskapsvernområde. Det er hogd i løvskog, furuskog, myr, naturbeitemark og sanddynemark.

Der er tatt ut gran, sitkagran, platanlønn og bergfuru.

Totalt uttatt volum er: 672 m³

Effekt: Redusert trussel mot verneverdiene fra fremmede treslag i 5 verneområder.

Redusert forekomst av fremmede treslag i verneområder

	Kystlynghei	Løvsog	Myr	Furuskog	Annet
Antall verneområder	0	2	0	1	2
Anslag volum hogd (m3)	0	100	100	100	372
Anslag areal hogd (dekar)	0	17	17	17	15
Anslag andel sitkagran (%)	0	50	50	50	24
Anslag andel norsk gran (%)	0	50	50	50	0
Anslag andel andre treslag (%)	0	0	0	0	76

Andre treslag er platanlønn og bergfuru

3.1.1.10 Forurensning skal ikke skade helse og miljø

Effekten av vår oppdragsgjennomføring i 2021 er at forurensningsfaren og omfanget av forurensende utslipp fra mange bedrifter, kommunale anlegg og store anleggsarbeider er redusert. Gjennomføring av forurensningstilsyn har avdekket brudd på regelverk og/eller tillatelser, og vi har også gitt god veiledning til bedrifter slik at de har etablert bedre rutiner slik at forurensningsfaren reduseres.

Arbeidet vårt med oppfølging og tilsyn med de store kommunale avløpsanleggene (kap. 14 anlegg) har ført til at kommunene har tatt inn over seg problemene med avløpsanleggene og har satt fokus på tema.

Utbygging av E18 og E39 gjennom store deler av Agder har blitt fulgt opp av SFAG gjennom flere år gjennom utslippstillatelser med aktiv oppfølging i anleggsfasen. Effekten av vår tette oppfølging har vært at utbyggerne har hatt mer fokus på å redusere utslipp under anleggsfase og driftsfase, og også satt i verk tiltak på eget initiativ i større grad enn før. Redusert negativ påvirkning reduserer risikoen for degradert vannmiljø i Agder. Vi ser at påvirkning fra anleggsfasen i vann og vassdrag også fortsetter lenge etter at veiprojektene er ferdigstilt, spesielt i vann som har blitt sterkt påvirket av partikkelforurensning og avrenning fra sprengstein med syredannende bergarter. Vi mener derfor at det er viktig å fortsette med overvåking av vann og vassdrag i lang tid etter at prosjektene er ferdigstilt. En viktig effekt av våre utslippstillatelser er at de kan bidra til å sikre gjennomføring av slik overvåking og ev. iverksetting av tiltak etter behov.

Vi har hatt høyt fokus på oppfølging av avfallsbedrifter som kan omfattes av IED/BAT-krav. Arbeidet med revidering av tillatelser er prioritert, men enkelte av sakene er vanskelige og det er mye diskusjoner med avfallsaktører som prøver å unngå å bli omfattet av kravene i direktivet. Effekten av oppfølgingen er på sikt at tillatelsene blir oppdatert iht. gjeldende formelle krav, slik at forurensningsomfanget fra avfallsbedriftene på sikt reduseres.

Effekten av ny prosjektinnsats på forurenset sjøbunn og skipsverft ila. 2021 har ført til gjenopptatt fremdrift i disse sakene. Dette øker sannsynligheten for å få gjennomført tiltak som vil redusere videre utlekking og spredning av miljøgifter fra disse lokalitetene, slik at tilstanden på kystvannet på sikt bedres.

Søknader om akvakulturanlegg i Agder har økt i 2021. Det er en utfordring å sette grenseverdier for utslipp til sjø/vann i slike saker, og effekten av våre gitte tillatelser er økt tilførsel av næringsstoffer til både innlandsvann og kystvannet i Agder. Krav om overvåking i gitte tillatelser vil bidra til å vise hvordan dette på sikt påvirker økosystemene og vannkvaliteten.

Progresjon i arbeidet med å redusere forurensning fra utslipp av avløpsvann (fra kapittel 3.1.4.4.1.1 i TB)**Rapportere på**

God progresjon i arbeidet med å redusere forurensning fra utslipp av avløpsvann fra større tettbebyggelser og bedre etterlevelse av EUs avløpsdirektiv

Vi har god progresjon i arbeidet med å redusere forurensning fra utslipp av avløpsvann. Arbeidet er intensivert de siste årene, og effekten av arbeidet vil på sikt være renere avløpsvann. Effekten vil være positiv for vannmiljøet hvis vi holder dette trykket oppe noen år til. Effekten er imidlertid langsiktig, da dette krever store investeringer fra kommunene som må planlegges, vedtas og gjennomføres over en flerårig tidshorisont. En annen effekt av arbeidet vårt er at 7 kommuner har blitt orientert om at de ikke har adgang til å gi byggetillatelse til nye tiltak som kan øke påslippene før avløps situasjonen er utbedret, jmfør PBL § 27-2. En av disse kommunene har etter dette fått ny utslippstillatelse, fem kommuner må ha nye eller utvidede avløpsanlegg, og en kommune må etablere overføringsledning mellom to eller flere avløpsanlegg.

Vi arbeider fremdeles med å kvalitetssikre etterspurt mottatt materiale fra kommunene i 2021, og med å etterspørre manglende data. Ved flere av anleggene vi har ført tilsyn med i 2021 er det alvorlige avvik knyttet til enten tilført mengde eller rensegrad. Effekten av dette er at kommunen må planlegge tiltak for å redusere forurensningen fra avløpsanleggene sine.

Forurensning - avløp, tettbebyggelser omfattet av kap. 14

Tettbebyggelsesid	Kommunenavn	SUM BOF 5 (pe)	Kommentar	Tettbebyggelser som er sammenkoblet
09-005-Arendal	Arendal	60 885	Tilført mengde BOF beregnet av Forurensning for 2020	
09-012-Birkeland	Birkenes	3 396	Tilført mengde BOF beregnet av Forurensning for 2020	
09-015-Byglandsfjord	Bygland	1 738	Tilført mengde BOF beregnet av Forurensning for 2020	
09-017-Hovden	Bykle	12 208	NS 9426 metode 3	
09-014-Evje	Evje og Hornes	2 360	Tilført mengde BOF beregnet av Forurensning for 2020	
10-008-Flekkefjord	Flekkefjord	6 709	Tilført mengde BOF beregnet av Forurensning for 2020	
10-006-Farsund	Farsund	12 055	Tilført mengde BOF beregnet av Forurensning for 2020	
09-010-Blakstad	Froland	4 423	Tilført mengde BOF beregnet av Forurensning for 2020	
09-002-Grimstad	Grimstad	31 285	Tilført mengde BOF beregnet av Forurensning for 2020	
10-002-Kristiansand	Kristiansand	35 043	NS 9426 metode 3, Bredalsholmen renseanlegg	
10-010-Søgne	Kristiansand	15 820	NS 9426 metode 3	
10-002-Kristiansand	Kristiansand	91 822	NS 9426 metode 3, Odderøya Renseanlegg	
09-011-Lillesand	Lillesand	12 953	Tilført mengde BOF beregnet av Forurensning for 2020	
10-005-Mandal	Lindenes	18 970	NS 9426 metode 3, men enkelte mangler	
10-018-Sinnes	Sirdal	8 970	NS 9426 metode 3	
09-018-Brokke	Valle	1 050	Kapasitet over 2000 pe, i prosess med å bli akkreditert	

Forurensning - avløp, tettbebyggelser omfattet av kap. 13

Tettbebyggelsesid	Kommunenavn	SUM BOF 5 (pe)	Kommentar	Tettbebyggelser som er sammenkoblet
10-014-Lyngdal	Lyngdal	11 797	NS 9426 metode 3	
Bortelid	Åseral	0	Ukjent BOF 5 (pe). ca 1000 hytter tilkoblet	

Kommuners registrering i Grunnforurensning (fra kapittel 3.1.4.4.2.1 i TB)**Rapportere på**

Flere kommuner registrerer, oppdaterer og vedlikeholder egne lokaliteter i Grunnforurensning i forhold til 2020.

Middels måloppnåelse. Ca. 80 % av kommunene har bruker i Grunnforurensningsdatabasen. Enkelte av kommunene har oppført brukere som har sluttet. To kommuner ser ut til å ha blitt nye brukere i løpet av 2021.

God framdrift i arbeidet med opprydding på land og i sjø ved prioriterte skipsve (fra kapittel 3.1.4.4.3.1 i TB)**Rapportere på**

God framdrift i arbeidet med opprydding på land og i sjø ved prioriterte skipsverft

Vi har en prosjektstilling for oppfølging av skipsverft og forurenset sjøbunn som nå gir økt fremdrift på fagområdet med tettere oppfølging av de aktuelle sakene. Dette arbeidet øker sannsynligheten for at det på noe sikt vil gjennomføres tiltak for å begrense pågående spredning av miljøgifter fra sedimentene.

Vårt arbeid med oppdatering av Grunnforurensningsdatabasen har medført at kvaliteten på databasen har blitt bedre. Effekten har ikke vært optimal for noen lokaliteter hvor kommunene har vært saksbehandler. Disse sakene har blitt avsluttet fra vår side.

Krav om tiltak i grunnen og i sediment på Vindholmen i Arendal som er transformert til bolig- og næring fra industri har ført til renere tilstand på land og i sediment i dette området. En god effekt av dette er at området ble tatt i bruk som et svært populært offentlig badeområde sommeren 2021.

Ved Pusnes i Arendal er det en pågående planprosess for transformasjon fra industri til boligområde og offentlig badeplass. Bredalsholmen har blitt fulgt opp tettere i 2021 og det er vedtatt tidsfrist for oversendelse av rapport fra undersøkelser, samt varslet vedtak om tvangsmulkt. Disse tiltakene fra vår side vil forhåpentligvis bidra til økt fremdrift i saken slik at forurensningen blir redusert på sikt.

Andøya industripark i Kristiansand har ikke nådd miljømålene for tiltaket som ble gjennomført. I 2021 har vi gjennomført tilsyn, møter og gitt pålegg i saken som vi mener vil kunne føre til redusert forurensning fremover.

I øvrige skipsverftsaker hvor tiltak er avsluttet på land og i sediment er miljøtilstanden blitt bedre og målsetningene er oppnådd. Noen prosjekt følges fremdeles opp gjennom overvåking. Effekten av dette arbeidet er dokumentasjon av måloppnåelse over tid.

3.1.1.11 God økonomiforvaltning i kommunene

Vi følger kommuneøkonomien tett, og vår strategi er å skape en god og tillitsfull dialog med kommunene slik at kommunene har en lav terskel for å be om veiledning. Vi prioriterer slik veiledning høyt, og dette mener vi bidrar til å forebygge økonomisk ubalanse. I dialogen med kommunene er vårt hovedfokus å bidra til at kommunene jobber målrettet med å tilpasse driften innenfor de økonomiske rammene som gis i kommuneopplegget.

I 2020 og 2021 har vi forsterket vår veiledning på langsiktig økonomistyring i tråd med formålsbestemmelsen i § 14-4 i kommuneloven, som sier at

kommunene skal forvalte økonomien slik at den økonomiske handleevnen blir ivaretatt over tid.

Ureviderte KOSTRA-tall for 2021 vil foreligge i mars 2022. Den økonomiske situasjonen for kommunene vurderes som bedre ved utgangen av 2020 enn i 2019, men Covid-19 refusjonsordninger kan ha spilt en rolle i dette. Reviderte KOSTRA-tall viser at 21 av 25 kommuner på Agder hadde positivt netto driftsresultat i 2020, mot 15 av 30 kommuner i 2019. 14 av kommunene hadde i 2020 et bedre netto driftsresultat enn TBU sin anbefaling på 1,75 prosent av brutto driftsinntekter, noe som er mer enn en dobling fra 2019.

Én kommune hadde udekket merforbruk ved utgangen av 2020, og ble meldt inn i ROBEK i 2021. Den økonomiske bufferen for kommunene ble betydelig styrket til og med 2018. I 2019 ble bufferen noe redusert, men for 2020 ble det igjen noe bedret. Antall kommuner med disposisjonsfond lavere enn 5 prosent av brutto driftsinntekter er redusert fra 4 av 30 til 3 av 25 kommuner.

For økonomiplanperioden 2022-2025 ser vi at et fåtall av kommunene på Agder budsjetterer med et netto driftsresultat i tråd med TBU sin anbefaling. I tillegg budsjetterer flere kommuner med å bruke store deler av de frie disposisjonsfondene i økonomiplanperioden. På lengre sikt er enkelte av kommunene i Agder bekymret for konsekvensene av endringer i de distriktpolitiske tilskuddene i inntektssystemet. En del av kommunene i Agder er også sårbare for endringer i regelverket knyttet til eiendomsskatt og til eventuelle endringer i kraftbeskatningen. Et særtrekk for alle kommunene på Agder har også vært at utbytte fra Agder Energi over en lengre periode har vært stabilt og høyt. Disse inntektene har ulik betydning for de enkelte kommunene, og utbyttet for 2021 ble tilnærmet halvert i forhold til foregående år. Derimot så ser vi en økning av dette fremover pga. høye strømpriser. De fleste kommunene budsjetterer med denne inntekten i driftsbudsjettet, og dette har derfor forsterket kommunenes utfordringer med å komme i balanse i 2021.

I 2022 vil vårt hovedfokus være å følge kommuneøkonomien tett gjennom pandemien, samt å følge opp vår ROBEK-kommune. Vi tar også sikte på å kunne starte opp igjen med fagdager for økonomisjefer, samt ha et styrket fokus på veiledning til enkeltkommuner som strever med å oppnå budsjettbalanse. Flere må inn i krevende omstillingsprosesser i tiden fremover. Vi vil også vurdere å øke bruken av skjønnsmidler for å kunne støtte enkeltkommuner i nødvendige omstillingsprosesser for å forhindre at kommuner kommer på ROBEK.

Antallet kommuner i ROBEK (fra kapittel 3.1.5.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Antallet kommuner i ROBEK ved utgangen av 2021 skal ikke overstige antallet ved utgangen av 2020.

Statsforvalteren i Agder har fått én kommune i ROBEK ila. 2021, Froland kommune. Kommunen er meldt inn på § 28-1, bokstav c.

Kommunen har et udekket merforbruk fra 2018 og 2019 som ikke er dekket inn ila. de etterfølgende 2 årene.

Statsforvalteren i Agder følger flere kommuner som står i faresonen for å havne i ROBEK, og har bidratt med skjønnsmidler til omstrukturings- og analyseprosjekter for å hindre at kommunene faktisk havner i ROBEK.

Antall kommuner i ROBEK (1)

Betegnelse på rapporteringskrav	Resultat	Antall kommuner i ROBEK ved utgangen av 2020	Antall kommuner i ROBEK ved utgangen av 2021
Antallet kommuner i ROBEK ved utgangen av 2021 skal ikke overstige antallet ved utgangen av 2020	1	0	1

Antall feil i KOSTRA-rapporteringen reduseres vesentlig sammenliknet med 2020. (fra kapittel 3.1.5.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Antall feil i KOSTRA-rapporteringen reduseres vesentlig sammenliknet med 2020.

Antall feil er nesten doblet fra 2019 til 2020. Statsforvalteren i Agder følger opp feilen til hver enkelt kommune med spørsmål, råd og veiledning om hvordan feil kan reduseres. Vi har hatt stort fokus på veiledning iht. KOSTRA rapportering, men det har ikke vært mulig å prioritere i 2021 pga. pandemien. Økningen i feil stammer fra 2020, hvor vi var inne med veiledning. Likevel ser vi tilfeller av at selv kommuner med åpenbare feil, hvor vi er inne med veiledning og kommunen er enige og har funnet feilene, ikke korrigerer disse til endelig KOSTRA-rapportering.

Kvalitet i KOSTRA-data

Område	Resultat	Antall feil i 2020	Antall feil i 2021
Feil på eiendomsforvaltning på aggregert nivå - utgifter til renhold (art 075) og forvaltning (funksjon 121)	44	40	84
Feil på byggfunksjonsnivå for utgifter til renhold og energi	- 3	12	9

Kommunene skal aktivt bruke KOSTRA-data i styring av kommunene (fra kapittel 3.1.5.1.3.1 i TB)

Rapportere på

Kommunene skal aktivt bruke KOSTRA-data i styring av kommunene.

Statsforvalteren i Agder har jobbet tett opp mot kommunene for at disse skal øke bruken av KOSTRA-data i styringen. Dette har vært et sentralt punkt i vår dialog med økonomisjefene om de finansielle måttallene kommunene har.

Statsforvalteren i Agder gjennomgår kommunenes budsjett og økonomiplaner hvert år, og sender et tilbakemeldingsbrev hvor vi kommenterer kommunenes utvikling i lys av enkelte KOSTRA-nøkkeltall. Vi merker en økning av kommunenes bruk av KOSTRA-data, som erstatter eller kommer i tillegg til kommunenes egne styringsmål og handlingsregler. Vi har stresset kommunene ift. å bruke etterprøvbare finansielle måttall, som innebærer å bruke KOSTRA-tall.

Vi anser fortsatt at størsteparten av feilkonteringene i KOSTRA skjer innenfor helse/omsorg/sosial og noe innenfor oppvekst.

3.1.1.12 Økt verdiskaping i landbruket og landbruk over hele landet

Vi er aktive og engasjerte deltakere i partnerskapet og har prosjektansvar for revidering av landbruksstrategien for Agder 2019 - 21. Vi tar egne initiativ i arbeidet med urbant landbruk, Inn på tunet og bioenergi. Vi strever med å få økt den økologiske produksjonen, til tross for et betydelig engasjement i kundegruppene.

Det arbeides godt med å følge opp tilfredsstillende foryngelse etter hogst.

Verdiskaping (fra kapittel 3.1.6.1.1.1 i TB)**Rapportere på**

Regional innsats innen landbruksbasert næringsutvikling er innrettet slik at nasjonale mål og føringer i RNP nås.

Samarbeidet i det regionale partnerskapet fungerer godt. Statsforvalteren er representert med flere medarbeidere innen jordbruk og skogbruk samt avdelingsledelse i de møtene som avholdes i partnerskapet gjennom året. I tillegg til dette er medarbeidere direkte i kontakt med de enkelte i partnerskapet rundt ulike prosjekter, og har en aktiv rolle i samordning og koordinering av strategier. I 2021 ble bl.a. Matnasjonens oppfølging i fylket og revisjon av landbruksstrategien (RNP) påbegynt. Statsforvalteren har prosjektansvaret for revideringen av RNP, mens Matnasjonen Norge blir fulgt opp av fylkeskommunen gjennom en egen strategi. På enkelte områder har Statsforvalteren tatt særlige initiativ, eksempelvis arbeidet med urbant landbruk, Inn på tunet og bioenergi. Her har vi initiert tiltak og satsinger.

Noe av utfordringen med dagens arbeid gjenspeiles i revidering av landbruksstrategien. Fra å ha et tydelig ansvarsområde gjennom forvaltningen av UT-midler, blir det fremover mindre tydelig på områder som ikke er nevnt i i oppdragsbrevene. På disse områdene er det partnerskapet som ansvarliggjøres med fylkeskommunen og Innovasjon Norge som virkemiddelapparat. Mobiliseringsaktiviteter innenfor mange områder ligger derfor ikke lenger naturlig til Statsforvalteren.

Tilfredsstillende foryngelse etter all hogst innen tre år etter hogst. (fra kapittel 3.1.6.1.2.1 i TB)**Rapportere på**

Kommunenes arbeid med tilfredsstillende foryngelse innen tre år etter hogst er fulgt opp.

Kommunenes arbeid med tilfredsstillende foryngelse innen tre år etter hogst blir fulgt opp av oss.

Den økende aktiviteten i Agderskogbruket fortsetter i 2021. Det er nok en ny avvirkningsrekord på 903 000 m³, en økning på 4,07 % fra 2020. Antall nyplantinger er økt med 8,5% fra fjoråret, og endte på 2,14 mill i 2021. Det er i tillegg supplert med 0,162 mill planter. 2021 var igjen et år med utfordringer for næringsaktørene med å få tak i nok kvalifisert arbeidskraft.

Både den offentlige og private veiledningstjenesten på Agder har satt inn store ressurser for å lukke avviket mellom hogd granvolum og utsatte granplanter de siste årene. Det har vært tidlig utsending av info knyttet til Resultatkartlegging og Foryngelseskontroll april 2021, og puring av begge kontroller i to omganger, august og november. Kontrollene følges opp i våre forvaltningskontroller og drøftes på kommunesamlinger. Vi har gjennomgang og kontroll i ØKS av at kommunene har utført oppdragene. Vi har i 2021 gjennomført egen feltdag med gjennomgang og vurderinger av kontrollene.

Vi har arrangert skogsamling for næringsaktører og kommunalt ansatte i november 2021 med fokus foryngelse og tidlig hogst.

Vi mener at kontrollen i all hovedsak utføres og fungerer etter hensikten, og at de aller fleste avvik lukkes innen treårsfristen. Det må imidlertid skilles mellom oppfyllelse av skoglovens minimumskrav og det som faglig sett er tilfredsstillende foryngelse. Sett i lys av dette burde plantetallene vært noe høyere.

Utfordringene er ulike i de forskjellige delene av Agder. Lengst øst og i skogstrøkene er det relativt få utfordringer - mest knyttet til dårlig tilslag ved naturlig foryngelse. Lengre vest, kystnært og i skogreisningsstrøk med 1. generasjon granskog, må skogeiere ofte "motiveres" mer for at foryngelsen skal

bli god nok. En er mer avhengig av plantetilskudd sammen med skogfond her - det er lettere å bruke gulrot enn pisk.

Ingen kommuner har gått linja helt ut med å benytte tvangsvirkemidler for å få skogeier til å gjøre sin lovpålagte plikt i 2021.

Foryngelse etter hogst (opplæring)

Betegnelse på rapporteringskrav	Uttrekk antall felt/kontrollfelt	Antall påbegynt pr. 30.6	Antall slutført pr. 31.11	Antall ikke påbegynt 31.11
Resultatkartlegging	89	0	82	5
Foryngelseskontroll	181	0	128	1

Vanskelig å finne hvor en skal plukke data fra systemet. Trenger opplæring SF og kommune

Foryngelse etter hogst (gjennomføring)

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall fellesmøter med kommunene	Antall møter/befaring med enkeltkommuner	Antall andre tiltak
Tiltak og aktiviteter foryngelse	3	1	3

Har sendt ut varsel om kontroller i mars/april, varslet på nettsider mai og purret dette opp i november. Gjennomgang av feltkontroll i felt med de kommunene som ønsket. Hatt oppe som tema fellesmøte med skognæringa og kommunene i november.

Tilskuddsordningene i skogbruket (fra kapittel 3.1.6.1.2.2 i TB)

Rapportere på

Kommunene forvalter de økonomiske virkemidlene i skogbruket effektivt og i samsvar med regelverket.

Vi mener at kommunene i Agder jevnt over er gode til å forvalte de økonomiske virkemidlene i skogbruket.

NMSK skogkultur: Ordningen har eksistert og innarbeidet i kommunene gjennom mange år. Vi følger kommunene tett, både skriftlig og i ulike dialogpunkter.

Statsforvalteren tildeler midler til kommunene etter behov, dvs vurdert i forhold til areal utført i snitt de siste år, snitt avvikning de siste 4 år, samt innmeldte behov fra kommunene. Vi praktiserer en grunntildeling i jan/februar, en behovstildeling i august, samt behovsprøvet omfordeling av midler i desember for en mest mulig effektiv bruk av midlene.

Statsforvalteren er tydelig på hvilke prioriteringer som bør følges: ungskogpleie og planting, samt markberedning der snutebille er et problem, eller der felter skal forynges naturlig m frøtrær. De fleste kommunene følger anbefalingene på en god måte.

Vi har informert bredt om de nasjonale klimaordningene tettere planting og suppleringplanting. Vi opplever nå at alle kommunene bruker disse ordningene på en god måte.

NMSK vei / drift: Vi ber kommunene foreta gjennomgang og årlig oppdatering av lokale retningslinjer og kontrollplaner. Alle kommuner har utarbeidet retningslinjer og kontrollplaner for vei/drift og NMSK virkemidler.

Statsforvalteren har arrangert flere webinarer med opplæring/ oppfriskning i ØKS felles for alle kommunene. I tillegg er det en utstrakt én-til-én oppfølging gjennom året.

Statsforvalteren tildeler kommunene vei/drift-midler etter behov, dvs innmeldt i veibank og antatt behov meldt inn fra kommunene i jan 2021. Vi praktiserte en grunntildeling i februar, en behovstildeling i april og august, samt behovstildeling med friske midler og omfordeling i desember. Statsforvalteren er tydelige på anbefaling og prioriteringer som bør følges: bilvei fremfor traktorvei, fellesanlegg fremfor ene-eide. Statsforvalteren legger også til grunn anbefalinger for hvilke tilskuddsprosent som er fornuftige til hhv bil- og traktorveier. Kommunene står allikevel fritt til å velge / prioritere dette gjennom sine egne retningslinjer.

De fleste kommunene følger Statsforvalterens anbefalinger, men enkeltkommuner kan ha andre behov i enkelte år.

Vi driver mye veiledning ovenfor kommunene for NMSK og LUF-ordningene. Hovedsakelig er det bruk av systemet ØKS innen forvaltning av vei/drift som er krevende for kommunene. Dette skyldes i stor grad at de bruker systemet lite i hver kommune (få saker).

Økonomiske virkemidler i skogbruket (forvaltning)

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall kommuner i fylket	Tilfredsstillende (antall kommuner)	Med mulighet for forbedringer (antall kommuner)
Infrastruktur (skogsveier mm)	25	21	25
Skogkultur	25	21	15
Miljøtiltak	25	3	22

Økonomiske virkemidler innen skogkultur har lang erfaring i å håndtere. Noen har allikevel forbedringspotensiale. For infrastruktur er dette nye oppgaver for kommunene, og derfor et forbedringspotensiale for alle (ingen kommuner ønsket denne oppgaven overført). SFAG har forsøkt å informere kommunene om miljøtiltak, men kun tiltak i tre kommuner har de siste tre årene blitt omsøkt.

Økonomiske virkemidler i skogbruket (resultat)

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall kommuner i fylket	Tilfredsstillende (antall kommuner)	Med mulighet for forbedringer (antall kommuner)
Infrastruktur (skogsveier mm)	25	21	25
Skogkultur	25	21	20
Miljøtiltak	25	3	25

Økonomiske virkemidler i skogbruket (gjennomføring)

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall fellesmøter med kommunene	Antall møter/befaring med enkeltkommuner	Antall andre tiltak
Tiltak økonomiske virkemidler	10	100	25

Statsforvalteren har tett oppfølging av kommunen i føring av skogfond og bruk av fagsystemet ØKS. I løpet av året har vi hatt flere Teams-møter og samlinger. Ved nyansettelser følger vi spesielt opp, noe som er nødvendig, spesielt på vei og skogfond. Det har vært en svært utstrakt en til en opplæring og oppfølging innen veisaker i ØKS.

3.1.1.13 Bærekraftig landbruk

Vi mener at særlig regionale miljøtilskudd (RMP) er viktig for å oppnå målet om bærekraftig landbruk - altså som bidrar til opprettholdelse av kulturlandskap og redusert miljøbelastning fra jordbruksdriften i fylket. I 2021 ble Klimarådgiving tatt inn i RMP-ordningen. Vi tror at dette tiltaket kan bidra til økt kunnskap og forståelse om opptak og utslipp av klimagasser og om aktuelle klimatilpasnings tiltak hos gårdbrukerne. Med utgangspunkt i forutsetningene på de enkelte foretakene, vil tiltak som gjelder drenering, jordarbeiding, energibruk, gjødsling og andre dyrkingsmessige forhold være aktuelle. Økt kunnskap og forståelse tror vi kan bidra til motivasjon for å gjennomføre tiltak og forbedringer i drifta.

Også de andre miljøvirkemidlene bidrar til å opprettholde kulturlandskapet og redusere miljøbelastningen fra jordbruksdriften.

Regionale miljøutfordringer (fra kapittel 3.1.6.2.1.1 i TB)**Rapportere på**

Virkemidler på miljøområdet er tilpasset til regionale miljøutfordringer

RMP:

Det regionale miljøprogrammet for jordbruket (RMP) er utarbeidet for å bidra til å løse det Statsforvalteren og aktuelle samarbeidspartnere mener er regionale miljøutfordringer på Agder.

Det er valgt 22 tilskuddsordninger, og disse tiltakene er innrettet mot de regionale miljøutfordringene på Agder, slik som gjengroing av kulturlandskapet, tap av biologisk mangfold, avrenning av jord, næringsstoffer og plantevekstmidler til vann og utslipp av klimagasser.

Andel av RMP-rammen som er brukt på kulturlandskapstiltak er 76 % i 2021, mens det er brukt 24 % til forurensingstiltak. Selv om vi fremdeles bruker mest midler på kulturlandskapstiltak, har andelen midler bruk på forurensingstiltak økt de siste årene, jf, tabellen nedenfor. Dette til tross for den generelle nedgangen i korn-, potet- og grønnsaksproduksjon i fylket de senere år.

Vi har prioritert de 3 vannmiljøtiltakene vi har for Agder med relativt høy sats. Den viktigste ordningen for å redusere avrenning er tiltaket ingen jordarbeiding om høsten, og det blir utbetalt tilskudd til 7 475 daa for søknadsomgangen 2021.

Vi har også høye satser for miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel, spesielt for tiltaket nedlegging og nedfelling. Siden mange gårdsbruk har mye leiejord og ellers vanskelige forhold for bruk av tilførselsslanger, har vi ikke økt satsen like mye for spredning av gjødsel med tilførselsslange, der nødvendig utstyr er kostbart å investere i. Det blir utbetalt tilskudd til nedfelling eller nedlegging av husdyrgjødsel for tils. 20 161 daa. Til sammenligning vil det bli utbetalt tilskudd for spredning av husdyrgjødsel med rask nedmolding for 6 176 daa, og tilskudd til bruk av tilførselsslange på 2 335 daa.

Tilskuddstak pr. foretak er doblet når det gjelder soner for pollinerende insekter.

I søknadsomgangen 2021 har det kommet inn 12 søknader om klimarådgiving, 8 av disse er foreløpig godkjent av kommunene. Vi forventer at antall søknader vil øke i 2022.

Vi mener Agders RMP oppfyller miljømålene på en forholdsvis god måte. Ved rullering av regionalt miljøprogram vil vi vurdere de prioriterte kulturlandskapsområdene og de prioriterte områdene under miljøtema "Avrenning til vann" på nytt. Pr. nå er kunnskapsgrunnlaget for å prioritere områder under miljøtema "Avrenning til "vann" mangelfullt, da lite av jordbruksarealet i Agder er jordsmonnskartlagt og dermed heller ikke erosjonsrisikokartlagt. Det vil imidlertid ta lang tid før alle kommunene er jordsmonnskartlagt slik at rulleringen må ta utgangspunkt i det eksisterende kunnskapsgrunnlaget - som er noe bedre enn ved forrige rullering.

Miljøvernavdelingen har fått tydelige signaler fra Miljødirektoratet om at landbruk og miljø har ansvar for å koordinere seg bedre når det gjelder RMP og UN-tilskudd. På denne måten unngår vi i større grad at det blir gitt doble tilskudd. Det hadde vært en stor fordel om saksbehandlere av UN-tilskudd har nødvendig tilgang til informasjon om RMP-søkere som søker om tilskudd til skjøtsel av slåttemark, slåttemyr og kystlynghei. Det vil føre til mindre arbeid for Statsforvalteren samlet sett. Vi foreslår derfor at aktuelle saksbehandlere på miljøvernavdelingen får lese tilgang i eStil-RMP.

SMIL:

SMIL- og RMP-ordningene utfyller hverandre ved at det kan gis engangstilskudd til istandsetting ved hjelp av SMIL-midler og tilskudd til skjøtsel ved RMP-ordningen. Miljøutfordringene i Agder er som nevnt under RMP-ordningen først og fremst gjengroing av gammel kulturmark, men også tap av biologisk mangfold, avrenning av jord og næringsstoffer til vassdrag og utslipp av klimagasser. Kommunene har i sine lokale SMIL-strategier prioritert disse miljøutfordringene. Vel halvparten av SMIL-midlene ble brukt til ryddig og inngjerding av gammel kulturmark - hovedsakelig til beiteformål i 2021. Det blir i liten grad satt vilkår om at arealene ikke skal gjødsles. Det betyr at den gamle kulturmarka blir satt i stand og brukt til beiteformål, men på grunn av at arealene trolig i noen grad blir gjødslet, blir ikke det biologiske mangfoldet så stort som det ellers kunne ha blitt. Statsforvalteren vil i det planlagte kulturlandskapskurset i 2022 informere om konsekvensene for det biologiske mangfoldet ved gjødsling og annen vanlig jordbruksdrift. (Vi gjør oppmerksom på at dette ikke gjelder istandsetting av trua eller utvalgte naturtyper. Det er godt kjent at slike arealer ikke skal gjødsles osv.)

Det er stor interesse knyttet til bruk av SMIL-midler til virtuelle gjerder og noen kommuner har innvilget tilskudd til dette i spesielle saker. Det er ønskelig at direktoratet skriver noe om bruk av SMIL-midler til dette formålet på nettsiden - i kommentarer til regelverk.

Tap av kulturminner er også utfordrende - at synlige spor i landskapet etter tidligere tiders jordbruksdrift og bosetting forsvinner. Vel 20% av SMIL-midlene ble brukt på istandsetting av kulturminner. Det er hovedsakelig utvendig istandsetting av bygninger og steingjerder.

I underkant av 20% av SMIL-midlene ble brukt til forurensningstiltak. Eksempler på slike tiltak er utbedring av hydrotekniske tiltak og erosjonssikring langs bekker. Det ble brukt minst SMIL-midler til turstier i jordbrukslandskapet. Andelen av SMIL-midlene som ble brukt til kulturlandskapsformål er blitt noe lavere, mens andelen som ble brukt til forurensningsformål er økende. Det er en ønsket utvikling. Vel kr 1,1 mill. ble omfordelt mellom kommunene høsten 2021. Det ble innvilget kr 5 046 287 totalt. Det var lite utdisponerte midler fra fra 2021, kun kr 62 825 ble overført til 2022.

Miljøvernavdelingens UN-midlers virkeområde er en kombinasjon av RMP- og SMIL-midler. Det kan være forvirrende for kommunene og for søkere/potensielle søkere. Landbruks- og miljøvernavdelingen i Agder prøver å samordne virkemidlene slik at miljøvirkemidlene på miljøvernavdelingen - UN-midler - i større grad skal rettes inn mot tiltak på eiendommer som ikke omfattes av miljøvirkemidlene på landbruk slik at det ikke blir gitt doble tilskudd.

Vi mener at SMIL-midlene i Agder bidrar til å oppfylle miljømålene på en forholdsvis god måte. Det er behov for å fokusere mer på biologisk mangfold og det er ønskelig at mer av midlene brukes på forurensningstiltak.

Drenering:

Det ble kun innvilget 1 858 250 kr til drenering jf. Agros - fordelt på 103 søknader i 2021. De innvilgede søknadene omfattet et areal på snaut 400 daa fordelt på systematisk grøfing, profilering og omgraving. Det ble videre gitt tilskudd til annen grøfing (usystematisk grøfing og avskjæringsgrøfing) som omfatter et areal på vel 1 000 daa. I 2020 ble det innvilget vel kr 6 mill. til drenering i Agder, altså mer enn tre ganger så mye som i 2021. Det skyldtes koronatilskuddet som Agder fylkeskommune bevilget til drenering i 2020, noe som utløste langt flere dreneringstiltak enn vanlig. Det viser at økt tilskudd fører til større interesse for dreneringstiltak. I 2019 ble det innvilget vel kr 3 mill. og i 2018 vel kr 2 mill. til drenering. 2021 var altså et år med laber interesse for drenering.

Det er ønskelig at mer jord blir drenert - også i Agder, selv om Agder er et grasfylke. Her er det svært mye leiejord og små teiger, og drenering er kostbart. I tillegg har vi en del ammeku og sau der lønnsomheten er svak. Det statlige tilskuddet blir derfor for puslete, og drenering blir ikke tilstrekkelig prioritert. Det fører til forringelse av grøfter, og et våtere klima og mer intense nedbørsperioder gjør behovet for drenering større, ikke mindre. Vi oppfordrer Landbruksdirektoratet til å se på ordningen. Kanskje det kan være aktuelt å differensiere tilskuddssatsene etter steininnholdet i jorda, som har mye på si for valg av redskap og utstyr? Det er imidlertid viktig at ingen av tilskuddssatsene blir redusert. Økte tilskuddssatser vil gjøre det lettere både for leietakerne og eiere å investere i dreneringstiltak. Drenering er et viktig klimatilpasningstiltak; det bidrar til mindre avrenning til vann og vassdrag og fører til mindre utslipp av klimagasser.

Tilskudd til tiltak i beiteområder:

Utviklingen av elektronisk overvåkingsutstyr har gjort at det blir beitet på skogsområder som ikke har vært i bruk i Agder de siste tiårene, og det er positivt at beiteressurser som ligger nær gårdene blir tatt i bruk igjen. Elektronisk overvåking gir mindre inngrep i naturen enn tradisjonelle gjerder, tettere oppfølging av dyrene og letter sankejobben.

Klima- og miljøprogrammet:

Vi har prioritert prosjekter som styrker klimavennlig driftspraksis i jordbruket. I 2021 ble det innvilget tilskudd til tre prosjekter i regi av Norsk Landbruksrådgivning Agder. Ett prosjekt omfatter jordforbedrende tiltak i åkerjord. Bruk av biokull, kompost og fangvekster blir undersøkt nærmere, både som jordforbedringsmiddel, til lagring av CO2 og for reduksjon av klimagasser. Videre er det ett prosjekt som omfatter klimavennlig og økonomisk lønnsom spredning av fast husdyrgjødsel som det er mye av på Agder, og ett prosjekt som gjelder klimarådgiving i faggrupper.

Prosjektene har bidratt til at gårdbrukere, rådgivningen og forvaltningen på Agder har fått informasjon om eksisterende og ny oppdatert kunnskap om klimatilpassing i landbruket. Vi mener at måloppnåelsen er god, selv med lite midler til rådighet.

Virkemidler på miljøområdet (vurdering)

Betegnelse på rapporteringskrav	Beskrivelse
Vurder kort om de ulike de økonomiske miljøvirkemidlene (RMP, SMIL, tilskudd til tiltak i beiteområder, drenering, etc.) har hatt ønsket effekt	Vi mener at miljøvirkemidlene i stor grad har hatt ønsket effekt og det har bidratt til en bedre ressursutnyttning og en mer miljøvennlig produksjon. Vi mener imidlertid at dreneringsordningen bør endres slik at flere ønsker å gjøre dreneringstiltak.
Beskriv kort de største utfordringene innenfor miljøområdet de kommende år	Vi forventer at gjengroing av gammel kulturmark vil være en utfordring også de kommende år. Det er viktig å sikre drift av slike arealer for å hindre ytterligere gjengroing og tap av biologisk mangfold. Vi forventer også at klimaendringene med blant annet økt nedbørsintensitet vil være store miljøutfordringer framover. Det vil føre til økt avrenning av jord og næringsstoffer til vann og større fare for ødeleggelse av kulturminner i jordbrukets kulturlandskap.
Vurder kort om grensegangen mellom miljø- og landbruksforvaltningens virkemidler er formålstjenlig	Miljøforvaltningens miljøvirkemidler – som UN-midler overlapper med landbruksforvaltningens miljøvirkemidler (RMP, SMIL, UKL) med tanke på biologiske mangfold. Dette kan være forvirrende for kommunene og for søkere/potensielle søkere. Se mer omtale av dette ovenfor.
Hvilke tiltak vil Statsforvalteren iværsette fremover for å øke måloppnåelsen/miljøeffekten?	Det viktigste tiltaket blir å rullere regionalt miljøprogram i 2022 for perioden 2023-2026. Vi vil da vurdere flere vannmiljøtiltak, vurdere miljøkrav og vurdere de prioriterte områdene, se ovenfor. Rulleringen vil vi gjøre i samråd med blant annet næringen og kommunene for å få en plan som kan bidra til økt måloppnåelse. Ellers vil vi fortsette med informasjons- og veiledningsarbeidet som vi allerede gjør. Dette omfatter blant annet kulturlandskapskurs og andre fagdager med miljøtema for kommunene.

Virkemidler på miljøområdet (andel)

Andel av RMP-rammen som er brukt på kulturlandskapstiltak	Andel av RMP-rammen som er brukt på å redusere forurensing	Sum
76 %	24 %	100 %

Når det gjelder Agder viser NIBIOs arealbarometer at 94,1 % av jordbruksarealet i drift er innmarksbeite og øvrig grovfôrproduksjon. 5,9 % av jordbruksareal i drift benyttes til kom-, potet-, grønnsaks- og bærproduksjon. Grovfôrproduksjon med husdyr er den dominerende driftsform i Agder. I tillegg er husdyrtettheten forholdsvis lav. Disse forholdene medvirker til at forurensingen fra jordbruk er relativt begrenset i vårt fylke. Forurensing kan likevel lokalt være en utfordring, og de siste årene har vi økt tilskudd til forurensingstiltak mer enn kulturlandskapstiltak. Til sammenligning ble det i 2013 brukt 84,5 % på kulturlandskapstiltak, mens det kun ble brukt 15,5 % på forurensingstiltak.

Miljøvirkemidlene (fra kapittel 3.1.6.2.1.2 i TB)**Rapportere på**

Innholdet i miljøvirkemidlene er godt kjent for aktuelle søkere, landbrukets organisasjoner og kommuner.

RMP - Regionale miljøtilskudd

Det har vært 4 møter med næringsorganisasjonene i strategigruppa for Regionalt miljøprogram på Agder.

Statsforvalteren har publisert informasjon om RMP minst 6 ganger på egen nettside i løpet av 2021, bl.a. informasjon om søknadsomgangen 2021 med oppdatert regelverk og veiledningsmateriell, og informasjon om ny tilskuddsordning Klimarådgiving. I tillegg har vi sendt ut ukentlige Infoskriv til kommunene siden juni 2021, der 10 av disse har hatt info om RMP. Infoskrivene legges på nettsida under "Kommunal landbruksforvaltning" slik at de er enkle å finne tilbake til.

Vi har også informert om regionale miljøtilskudd på årsmøtet til Bonde- og småbrukerlagene i fylket.

Statsforvalteren har holdt 3 regionale møter med kommunene om RMP, med særlig fokus på ny tilskuddsordning og saksbehandling av RMP-søknader, risikobasert kontroll og avkortinger. I tillegg har vi jevnlig kontakt med kommunene for veiledning.

RMP har også være tema på den årlige kulturlandskapsdagen som Statsforvalteren arrangerer for kommunene, samt på webinar for kommunene ved høring av regional vannforvaltningsplan.

Alle søkere av produksjonstilskudd på Agder (med gyldig epostadresse) har fått epost fra Statsforvalteren om RMP. Vi minnet om at informasjon om RMP og de ulike ordningene samt veiledningsmateriell for Agderfylkene, var lagt ut på Statsforvalterens nettside.

Vi har også hatt god hjelp av Norsk Landbruksrådgiving Agder når det gjelder å gjøre RMP kjent for bønder. De har lagt ut informasjon på sine nettsider og aktivt veiledet gårdbrukere om aktuelle ordninger. I flere tilfelle har de også bistått søkere i søknadsprosessen.

SMIL - Spesielle miljøtiltak i jordbruket

I 2021 rettet vi oppmerksomheten særlig mot kommunens retningslinjer for prioritering av søknadene. Vi arrangerte eget webinar om dette, og hadde mye kontakt med kommunene om oppdatering av retningslinjene. Vi oppfordrer kommunene til å opplyse om de lokale retningslinjene og ellers informere om SMIL-ordningen for at innholdet i ordningen skal være godt kjent for aktuelle søkere. Mange kommuner sender ut brev/ e-post med informasjon om SMIL-ordningen til potensielle søkere, og de legger SMIL-nyheter ut på kommunens nettside.

I 2021 var temaet for årets kulturlandskapsdag for kommunene SMIL-ordningen - hydrotekniske anlegg og andre klimatilpasningstiltak. Temaet ble valgt fordi vi ønsker at SMIL-midlene i større grad skal brukes til forurensningstiltak.

Vi har lagt ut generell SMIL-info på Statsforvalterens nettside med lenke til Landbruksdirektoratets nettside om SMIL-ordningen og vi legger ut SMIL-nyheter ved behov. Ellers informerte vi om SMIL-ordningen på Bonde- og småbrukerlagenes årsmøte i Agder i 2021 og for kulturlandskapsgruppa i fylket - der blant annet næringsorganisasjonene og NLR Agder deltar. NLR Agder informerer om SMIL-ordningen ved behov på sine nettsider. Vi har mye kontakt med kommunene om ordningen gjennom året - og særlig på høsten ved omfordeling av ubrukte SMIL-midler.

Utvalgt kulturlandskap i jordbruket (UKL)

UKL-kommunene informerer godt om UKL-ordningen gjennom brev, e-poster, facebook, grunneiermøter, arrangementer osv. slik at aktuelle søkere blir oppmerksom på ordningen og får informasjon om hvordan de skal søke om tilskudd.

UKL-gruppa på fylket (fylkeskommunens kulturminnemyndighet og miljø og landbruk hos statsforvalteren) lagde sammen med de tre UKL-kommunene plan for fellestilltak i 2021. Der inngikk flere teammøter med UKL-temaer som forvaltning av ordningen, biologisk mangfold, oppdatering av forvaltningsplaner osv. samt en UKL-samling på Furøya. Ved disse samlingene har vi lært mye av hverandre og kommunene er blitt mer bevisst på UKL-forvaltningen - noe som kanskje i neste omgang har bidratt til at kommunene informerer bedre om ordningen og at flere miljøtiltak blir utført.

Kommunene oppfordres til å ha UKL-informasjon på sine nettsider. Vi har lagt ut artikkel om generell UKL-info på Statsforvalterens nettside med lenke til Landbruksdirektoratets nettside om UKL-ordningen og vi legger ut UKL-nyheter ved behov.

I 2021 brukte vi mye tid til å informere og motivere grunneiere i Fjotland og Kvinesdal kommune siden Fjotland var en kandidat til å bli et UKL-område Dessverre ble ikke Fjotland valgt som UKL-område.

Drenering:

Vi har lagt ut generell artikkel om dreneringsordningen på Statsforvalterens nettside med lenke til Landbruksdirektoratets nettside om drenering. Vi legger ut artikler ved behov - som info om drenering som et viktig miljøvirkemiddel, og tallinfo om bruk av ordningen.

I 2021 har vi sendt ut Infoskriv til kommunene omtrent hver uke. Disse infoskrivene omhandler ofte miljøvirkemidlene og de blir lagt under "For kommunal landbruksforvaltning" på Statsforvalterens nettside slik at de lett kan hentes fram.

Innholdet i miljøvirkemidlene (andel)

Betegnelsen på rapporteringskrav	2017	2018	2019	2020	2021
Hvor stor en andel (%) av PT søkere søkte RMP	46,0	43,3	49,0	49,7	52,3

Vi ser at det har vært en økende andel av PT-søkere som har søkt RMP-tilskudd i denne 5-årsperioden. Økningen har vært på 14%. Det er en positiv utvikling.

Innholdet i miljøvirkemidlene (vurdering)

Betegnelsen på rapporteringskrav	Beskrivelse
Gi en vurdering av om omfanget av utførte miljøtiltak har vært stabilt, stigende eller synkende de siste fem år.	Omfanget av søknader og dermed utførte miljøtiltak har vært økende. Antall RMP-søknader har økt med 15% i perioden 2017-2021.
Gi en kort vurdering av i hvilken grad Statsforvalteren har bidratt til å gjøre ordningene kjent.	Kulturlandskapsdagen 2021 hadde tema SML-ordningen og hydrotekniske tiltak og andre forurensningstiltak. Det var også fokus på RMP-ordningene som gjelder Avrenning til vann og Utslipp til luft. Disse ordningene ble det også informert om på årsmøtet til Bonde- og småbrukarlagene i Agder i 2021. Informasjon ble også lagt ut på statsforvalterens nettside både for potensielle søkere og informasjon rettet spesielt for kommunal landbruksforvaltning.
Hvilke tiltak vil Statsforvalteren iverksette kommende år for å øke miljøinnsatsen i jordbruket?	Vi vil fortsette med informasjons- og veiledningsarbeid. Se øvrige punkter der vi har kommentert hvilke tiltak SF vil iverksette framover.

Vannforvaltningsplanene (fra kapittel 3.1.6.2.1.3 i TB)

Rapportere på

Miljøvirkemidlene er innrettet i henhold til vannforvaltningsplanene, med mer forpliktende krav ved behov for forsterket innsats.

Føringen om å innføre miljøkrav er under vurdering i Agder. I tildelingsbrevet til statsforvalterne, der ordre om vurdering av miljøkrav ble presisert, skilles det imidlertid ikke mellom fylkene. Vi regner med det er mer aktuelt med miljøkrav i fylker med mye åpenarealer enn i fylker med grasproduksjon og i tillegg moderat til lav husdyrtetthet. Vi har hatt innledende interne møter om miljøkrav og vil følge dette opp i 2022. Det er trolig aktuelt å innføre flere frivillige RMP tiltak først.

I Agder har vi 6 regionale miljøtilskudd (RMP-tilskudd) som er aktuelle vannmiljøtiltak. Det er oppnådd mye gjennom frivillige miljøtiltak støttet av RMP i vårt fylke. RMP i Agder består av tilskuddsordninger knyttet til 8 miljøtema. Vi har prioritert å øke satsene på de aktuelle vannmiljøtiltakene (miljøtema avrenning til vann og utslipp til luft) forholdsvis mye mer enn de øvrige RMP-tiltakene de siste 2-3 årene, nettopp for å stimulere til økt frivillig gjennomføring av tiltak.

Kommunal landbruksforvaltning er informert/minnet om adgangen de har etter gjødselvereforskriften til å stille mer restriktive krav til spredareal/mengde og til spredetidspunkt ut fra situasjonen lokalt.

Vannforvaltningsplaner

Tema	Hvor mange vannområder vil nå miljømålene, innen gitte frister (utsatt frist regnes som (ny) gitt frist)	Hvor mange vannområder vil ikke nå miljømålene, innen gitte frister	I hvor mange av vannområder som ikke vil nå miljømålene, er det fastsatt regionale forskrifter for å nå målene	I hvor mange av vannområder som ikke vil nå miljømålene, er det fastsatt strengere krav med hjemmel i annet regelverk for å nå målene
Antall	7	0	0	0

Tallene i tabellen er hentet fra regional vannforvaltningsplan for Agder

3.1.1.14 Andre oppdrag

Barnevern

Embetet har fordelt midler til stillinger i det kommunale barnevernet. Dette ble gjort innen fristen.

Vi har ikke tjenestestøtteprogram hos oss, men har veiledningsteam med region Setesdal. Vi har gjennomført dialogmøter øst i Agder og har opplæringsprogrammet KUBA. For ytterligere informasjon viser vi til tidligere rapport for midler til Bufdir, svar til Riksrevisjonen og rapport under knyttet til kartlegging av tjenestesamhandling.

Kommunestruktur

Embetet har tatt opp kommunestruktur som fast tema i alle deler av kommunedialogen. Pandemiåringene har i 2021 vært en tung belastning for kommunene, og hindret stor aktivitet på andre og mer langsiktige spørsmål. Det har vært liten lokal interesse for saken dette året, med mulig unntak for kommunene lengst øst i Agder, øst for Arendal.

Pelsdyr

Samtlige pelsdyrbønder avviklet driften i løpet av 2021. Det er stor omstillingsvilje i næringa, men den langvarige prosessen mot endelig lovendring er svært krevende, og mange av bøndene er satt i en vanskelig økonomisk situasjon. Vi er i tett og kontinuerlig dialog med dem.

Det er utført 6 utbetalinger for "Kompensasjon etter avvikling av hold av pelsdyr" og 4 utbetalinger for "Kompensasjon for rivning og opprydding av pelsdyrhus", til sammen 3,8 mill. kr i Agder.

Kartlegging av tjenestesamhandling mellom NAV kontor og helse og omsorgstjenesten.

Vi har bistått med å gjennomføre kartlegging med Arbeids- og velferdsdirektoratets verktøy. På barnevernområdet ble øremerkede stillinger utbetalt til kommunen i februar.

EMD dommene ble gjennomgått med alle kommunene i form av kurs initiert fra BUFdir. I tillegg blir dommene vist til i tilsynssaker og brukt ved veiledning til kommuner. Kompetanseutvikling for barneverntjenestene i Agder hadde også EMD dommene som tema. Her deltok ansatte fra alle barneverntjenestene.

Statsforvalteren har i samarbeid med kommunene hatt fokus på kompetanse. Alle nyansatte har deltatt på nyansattopplæring. Det har vært gjennomført opplæring i systematisk arbeid med undersøkelser. Det er utarbeidet rutiner for oppfølging av fosterforeldre og foreldre.

3.1.2 Statlig virksomhet på regionalt nivå skal være godt samordnet og legge til rette for gode helhetsløsninger

3.1.2.1 Gode og helhetlige tjenester til utsatte barn og unge

Ungdomsrådet til Statsforvalteren i Agder har det siste året gitt oss et verdifullt innblikk i hvordan deres hverdag er. Vi har spurt de hvordan SF skal bidra til at utsatte barn og unge får den oppfølging de har bruk for og hvordan skal vi bidra til at de skjermes så mye som mulig under pandemien? De svarer at det at skolene er "oppe" er viktig for det sosiale. De mener at det skaper usikkerhet hos mange at ting endrer seg så fort og at folk blir lei. De mener de trenger mer informasjon, gjerne at lærerne er informert og kan "informere oss videre" eller at en bruker sosiale medier mer. De mener også at ungdom fortjener mer skryt. "Vi har stått på og fulgt reglene, men oppfatter at vi ikke får noe skryt for det!". De vet om mange som sliter psykisk, og ikke klarer å følge med på skolen, og karakterer går nedover. De synes det er fint med de ulike hjelpetjenester som nå er etablert på sosiale medier. (eks. fra Agder: <https://agderfk.no/vare-tjenes...>)

På spørsmål om hva de mener de har lært under pandemien svarer de at de har lært å være alene og nye måter å være sosiale på. "Vi har lært at vi har tatt det sosiale fellesskapet for gitt!".

Da massevaksineringen startet ble det i flere kommuner brukt idrettshaller til vaksinering. Dette engasjerte ungdommen seg i, fordi det gjorde det vanskelig å opprettholde fritidsaktiviteter. Dette tok SF med seg i møter med kommunene og det ble funnet andre steder for vaksinering.

Vi har i år foretatt en kartlegging av dekningsgraden av ulike faggrupper i helsestasjons- og skolehelsetjenesten, samt kartlagt kompetanse- og rekrutteringssituasjonen i disse tjenestene. Av 25 kommuner har 13 besvart kartleggingsskjemaet. Vi har dermed ikke den totale oversikten over status i fylket, men en indikasjon på hvordan situasjonen er.

Kartlegging vi har utført i Agder viser at alle kommunene som svarte har helsesykepleiere og jordmor, men ikke alle har lege og fysioterapeut som en del av tjenestene. Om lag halvparten av kommunene oppgir å ha utfordringer med tilgang på kvalifiserte søkere når de skal ansette helsesykepleiere. Kartleggingen viser videre at det er utfordringer med å få tak i jordmødre og psykologer, og det rapporteres om vanskeligheter generelt med å få tilgang til kvalifiserte søkere til prosjekttillinger og vikariater. 11 kommuner har inngått avtale med Universitetet i Agder om å kjøpe 27 studieplasser på helsesykepleierutdanningen som starter høsten 2022. Vi tror dette vil kunne bidra til å styrke helsestasjons- og skolehelsetjenestene fremover. Det er likevel sannsynlig at flere kommuner vil fortsette å ha rekrutteringsutfordringer fremover og vi tror det er behov for flere tiltak for å få rett kompetanse inn i tjenestene.

I løpet av 2021 har vi fulgt med på om kommunene ivaretar sine lovpålagte plikter etter de nasjonale faglige retningslinjer for helsestasjons- og skolehelsetjenestene. Vi har sendt ut og oppfordret til å delta i den nasjonale kartleggingen til koordineringsgruppen for tjenester til sårbare barn og unge under pandemien, og foretatt egen kartlegging. Resultater fra kartleggingene fra kommunene i vårt fylke har vi brukt aktivt, blant annet ved å oppfordre til å

holde tjenester for barn og unge tilgjengelig og åpne, ikke omdisponere helsepersonell nødvendig, samt formidle aktuelle hjelpelinjer og chattetjenester for barn og unge.

Etter at det har blitt satt mye fokus på tjenester til barn og unge under pandemien ser det ut til at personell i disse tjenestene i liten grad blir omdisponert til andre oppgaver og tjenester, men det forekommer fortsatt. Tjenestene blir likevel berørt av pandemien og 5 av 13 kommuner oppga i vår kartlegging at de hadde etterslep i oppgaver som ikke har blitt gjennomført på grunn av pandemien de to siste uker. Vårt inntrykk er at helsestasjons- og skolehelsetjenestens rekrutteringssituasjon gjør tjenestene spesielt sårbar under pandemien. De har lite kvalifisert personell å benytte seg av ved sykdom og fravær. Når smittetrykket har vært høyt og fraværet har vært stort, har det fått direkte konsekvenser for enkelte tjenester. Vi er kjent med at noen kommuner i perioder ikke har vært i stand til å utføre enkelte av de lovpålagte oppgavene som en følge av dette.

Gjennom landsomfattende tilsyn med barne- og ungdomspsykiatrien, poliklinisk virksomhet, og klagesaksbehandling, er vi kjent med at henvisninger til spesialisthelsetjenesten fra barn og ungdom med psykiske helseutfordringer har økt. Statsforvalteren har behandlet en del alvorlige saker som omhandler barn ned i 12-årsalder og ungdom med spiseforstyrrelser. Vi har også behandlet saker der ungdom på grunn av kapasitetsproblemer ved Ungdomsklinikken har blitt overført til akuttpsykiatrisk avdeling for voksne.

Statsforvalteren har over flere år deltatt i en regional gruppe bestående av representanter fra kommunene og spesialisthelsetjenesten om særlig fokus på "barn som pårørende". I 2021 ble det arrangert en digital fagdag med godt oppmøte med foreldreveiledning som tema. Her ble også et prosjekt med systematisk meldingsutveksling mellom sykehus og kommuner nå barn er pårørende og trenger oppfølging presentert.

Godt samordnet tjenestetilbud i kommunene til utsatte barn og unge (fra kapittel 3.2.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Godt samordnet tjenestetilbud i kommunene til utsatte barn og unge

Statsforvalteren har videreført en egen barn- og ungegruppe som består av medlemmer fra barnehage-, skole-, helse- og barneverns-faggrupper. Gruppen har noen faste aktiviteter og holder hverandre orientert om hva de ulike faggruppene arbeider med. Dette gjør at embetet i større grad klarer å se oppdrag og oppgaver mer på tvers og delta mer på hverandres møtepunkter med ulike faggrupper i kommunene. Det er vanskelig å gi en fullstendig overordnet vurdering av i hvilken grad kommunene har et samordnet tjenestetilbud til utsatte barn og unge og hva kommunenes hovedutfordringer er. Vi tror ikke det har vært en stor endring på dette fra tidligere år i Agder. Men både embetet og kommunene er opptatt av tema og jobber med det.

I Agder deltar mange kommuner (ca. 14 av 25) i BTI (Bedre tverrfaglig samarbeid)-satsingen. Erfaringer fra de 14 kommunene i Agder som har jobbet med Bedre Tverrfaglig Innsats (BTI) fra 2017 i folkehelseprogrammet viser (følgeevaluering):

Mange statlige satsinger/lovverk innehar krav eller forventninger til kommuner om koordinering av tjenester, det være seg koordinator knyttet til individuell plan, koordinator i barnevernssaker, «stafettleder» i BTI-arbeid eller forløpskoordinator etter pakkeforløp. Det oppfattes fra kommunenes side som ofte uklart i praksis «hvem som koordinerer hvem». Og det påstås fra de som har jobbet med BTI i en årrekke at «kommunene har et for stort ansvar for å sikre koordinerte og forsvarlige tjenester for alle innbyggere med særlig behov». Det etterspørres flere virke- og hjelpemidler for å lykkes med denne oppgaven fra statlig hold. Ett sentralt behov følgeevalueringen viser til er behovet for en brukervennlig digital løsning for koordinering. Verktøyet må sikre personvern og kommunens dokumentasjonsplikt. Det må synliggjøre oppfølgingsbrudd og støtte deltakernes arbeid med å planlegge og evaluere tiltak på individnivå, samt gi kommunens ledelse oversikt på aggregert nivå. Kommunene viser til at de kjenner i dag tre leverandører, alle med hver sine mangler: Visma og DIPS: for mye funksjonalitet ligger fortsatt i utviklingsplanen, særlig savnes hensiktsmessig evaluering av tiltak. Conexus: best i dag på «stafettlogg», men enda ikke helt funksjonell ved mer kompleks samhandling/til IP.

Det påpekes fra disse BTI-kommunene at i veileder for ny velferdstjenestelovgivning (Prop. 100 L 2020-2021) blir det viktig at det beskrives hva koordinators rolle, oppgaver og ansvar er, at eksisterende lover og veiledere blir omtalt og i så stor grad som mulig sees i en sammenheng og tydeliggjør nødvendig variasjon i lovverket. Veilederen må ikke bare ha barnekoordinatorer som målgruppe, men også IP-koordinatorer, kontaktlærere med ansvar for IOP osv - alle tjenesteutøvere som forventes delta inn i samarbeid om en innbyggers samlede tjenestebehov, i det minste innbyggere under 18 år. Alle eksisterende veiledere innenfor avgrensede områder må oppheves eller vise til den felles veilederen framfor å omtale koordineringsansvaret og samarbeid med andre velferdstjenester særskilt.

Disse kommunene trekker også frem at for å lykkes med bedre tverrfaglig samarbeid rundt utsatte barn og unge, må det tilrettelegges for kompetanseheving på tvers av tjenester. Dette gjør at de ansatte «hører det samme». Det er utfordrende for ansatte som står i sine mange daglige arbeidsoppgaver. Derfor trekkes det frem et behov for tilgang på digitale kompetansehevingstilbud. Statsforvalteren er kjent med at ulike kompetansesentre har mye gode videreutdanningstilbud og -kurs, men disse er i liten grad gjort digitale (foreløpig). Det kan hende at det er bedre med fysiske kurs osv., men hvis alternativet er at kommuneansatte ikke har tid eller kommunen har økonomi til dette, vil alternativet kanskje være at de ikke får tilgang på noe kompetanseheving.

For eksempel blir tilgjengelige digitale kompetansehevingstilbud på det tjenesteutøvere i barnehage og skole skal overta fra ppt i forbindelse med Kompetanseløftet for spesialundervisning og inkluderende praksis i barnehage og skole relevant, i tillegg til samhandlingskompetanse: hvordan gå fra bekymring til handling og involvere de rette instansene, til rett tid og på riktig måte.

Erfaringer fra arbeid etter BTI-modellen er løftet inn i mange ulike samlinger SF har arrangert, som fagdag for koordinerende enhet, møter med ledende helsesykepleiere og barnehage-fagdag.

Embetet har videreført felles tilsyn om tverrfaglig

samarbeid rundt barn 7-12 år med psykiske utfordringer, med ett nytt tilsyn i en kommune pluss oppfølging av lovbrudd i to kommuner. Tilsynet gjennomføres med medarbeidere fra helse, barnevern og skole og vi ser på lovbrudd knyttet til samarbeid i aktuelt lovverk for alle disse faggrupper. Kommunene har satt i gang store utviklingsprosesser i oppfølgingen av tilsynene. I 2021 har vi valgt å bruke tid på å informere på ulike arenaer om våre erfaringer fra disse tilsynene, på barnehage-fagdag, kommunelegemøte, barnevernsleder-møte og møte med ledende helsesykepleiere.

I juni arrangerte vi et tverrfaglig webinar for ledere fra skole- barnehagesektoren, PPT, helsesektoren og barnevern. Roller og ansvar i ulike tverrfaglige samarbeid rundt barn var hovedtema denne dagen. Her ble blant annet nye lovkrav knyttet til samhandling og bedre velferdstjenester for barn og unge, verktøy for å snakke med barn og unge og erfaringer fra praktisk samhandling presentert.

Under Arendalsuka arrangerte vi et eget barn- og ungeseminar. «Ungdomskraft» var årets tema. Målgruppen for seminaret er ledere og ansatte i kommunale/private tjenester som arbeider med barn og unge - innen oppvekst, helse, NAV og barnevern. Og andre interesserte fra frivillige og ideelle organisasjoner og spesialisthelsetjenesten. Det var stor deltagelse på seminaret. Seminaret ble også streamet.

Ungdomsrådet til statsforvalteren hadde laget en film om ungdomsrådets arbeid. Filmen åpnet seminaret sammen med innlegg fra Statsforvalter Stein A. Ytterdahl og representanter fra ungdomsrådet. Psykolog Peder Kjøs presenterte funn fra rapporten om livskvalitet og psykisk helse under pandemien. Avdelingsleder Aida Krpo fra Ungdomstjenesten i Kristiansand kommune snakket om ungdommens påvirkningskraft og om hvordan ungdommen medvirker i deres tjenesteutforming. Professor Elisabeth Staksrud, UiO hadde et innlegg om ungdom sosiale medier. Poet og forfatter Fredrik Høyer avsluttet seminaret med slampoesi og refleksjoner rundt ungdom som uttrykke seg gjennom tekst i skriveseminar.

Både embetets "på tvers" barn- og unge-gruppe, deltakelsen på flere "på tvers"-arrangement, kommunenes arbeid med BTI-satsing og våre tilsyn knyttet til tverrfaglig samarbeid, tror vi gjør at tema samarbeid rundt utsatte barn og unge holdes oppe i kommunene, ikke bare i de enkelte tjenester, men som et felles tema for alle i kommunene.

God kompetanse om utsatte barn og unge i kommunene (fra kapittel 3.2.1.1.2.1 i TB)

Rapportere på

God kompetanse om utsatte barn og unge i kommunene

Statsforvalteren har et etablert samarbeid med Samarbeid Sør, kompetansesentrene RVTS, RBUP og KoRus sammen med Statsforvalteren i Vestfold og Telemark. Vi blir gjennom dette samarbeidet kjent med hva og hvordan disse kompetansesentrene jobber og kan informere på tvers i eget embete og ut mot tjenestene i kommunene hva de kan tilby. Vi har i 2021 forsøkt å lage en oversikt over de kommuner som nå får kompetansebistand fra sentrene og de som ikke i så stor grad har dette. Målet har vært å kunne jobbe mer systematisk med å finne kommuner som i større grad bør motta mer kompetanseheving for eksempel de som har levekårsutfordringer og som ikke deltar i større regionale satsinger eller har ulike kompetansebehov etter risikobaserte tilsyn fra Statsforvalteren. Det har vært et krevende arbeid, men har gitt oss noe mer kunnskap på tvers om de ulike kommuner i vårt fylke.

Med utgangspunkt i dette samarbeidet ble "Handlingsplanfestivalen" arrangert. Programmet ble planlagt via regelmessige møter og tett samarbeid gjennom hele 2021. Det ble en fulltregnet "festival" med stor deltakelse av kommuner, innspill ved eksterne aktører bl. a Barneombudet, folkehelsedirektøren i Agder Fylkeskommune, kommunal erfaringsdeling og pasient og brukerorganisasjoner. Målet var å inspirere kommuner til å utarbeide og implementere virkningsfulle handlingsplaner mot vold i nære relasjoner og selvmordsforebygging. I år var også fokus på erfaringer sett i lyset fra pandemien. Festivalen har fått svært positive tilbakemeldinger som både nyttig og relevant og ny festival planlegges for 2022.

I 2021 har vi jobbet med å forberede kommunene på endringer som kommer som følge av ny barnevernlov, og barnevernreformen. I barne- unge gruppa har vi forsøkt å se tjenestene på tvers, og vi har bidratt inn i et samarbeid med Samarbeid Sør for å se på hvordan kompetansemiljøene, sammen med Statsforvalteren og KS kan bidra til å styrke kommunenes evne til å følge opp barnevernreformen.

Statsforvalteren har også etablert et samarbeid med Stine Sofie-senteret, hvor vi ser på hvordan vi kan samarbeide bedre slik at deres kompetanse på områdene vold og overgrep kommer enda mer til nytte i tjenestene, blant annet i barnehager og i helsestasjonene.

Vi tenker at den tverrfaglige innsatsen som gjøres i kommunene er det mest sentrale området som bør styrkes for å nå mål om tidlig og god hjelp til barn, unge og deres familier. Vår vurdering er at vi her fortsatt har mye ugjort, og arbeider for å avklare aktiviteter eller tiltak vi kan sette inn for å styrke forvaltningens innsats på dette feltet.

3.1.2.2 Den offentlige boligsosiale innsatsen skal være helhetlig og effektiv

Regionalt velferdsråd leder og koordinerer det boligsosiale arbeidet som retter seg mot kommunene og skal bidra til å løse kommunenes velferdsutfordringer i integrering, folkehelse, helse -og omsorgstjenester, barn -og unges levekår, universell utforming, sosiale tjenester og FNs bærekraftsmål.

Det helhetlige boligsosiale arbeidet ble løftet frem på møte for alle ordførere og rådmenn / kommunedirektører i et større møte i 2021, og det fikk god mottakelse. Videre fokus er å se innsatsen i enda større sammenheng med levekår.

Plansaker er koordinert i planforum med representanter for alle avdelinger hvor det også gis innspill boligsosiale hensyn i plan.

Alle trenger et trygt hjem (2021 - 2024) (fra kapittel 3.2.1.2.1.1 i TB)

Rapportere på

Helhetlig samarbeid mellom stat og kommune om de tre prioriterte innsatsområdene i Alle trenger et trygt hjem (2021 – 2024).

Oppdrag for de enkelte avdelinger rettet mot barn og unge, bostedsløse og eldre/ funksjonshemmede er i 2021 koordinert i felles VP med satsing på bærekraftsmål, planarbeid, leve hele livet og kompetanseheving. Organisasjonen har gjennom dette gitt prioritet til, og styrket arbeidet internt og eksternt på disse områdene.

Det utvikles samarbeid mellom fagavdelingene og i internt planforum. Ressursknapphet og tidsfrister er de største truslene for ytterligere forsterket innsats, behovet for veiledning og tilbakemeldinger er nærmest "utømmelig". Samtidig blir våre tilbakemeldinger lest og satt på pris på.

Det er etablert fagnettverk for barneverntjenesten og NAV kontorene i Østre Agder. Statsforvalteren deltar i ledermøtet i NAV hvor nasjonal strategi er et av flere tema. Det er et formalisert samarbeid med Husbanken.

Statsforvalteren har overfor NAV hatt fokus på barn og unge som vi tror har bidratt til tiltak for å fange opp utsatte barnefamilier i NAV

3.1.2.3 Tilsyn skal være samordnet, målrettet og medvirke til læring og forbedring

Etter vår oppfatning har arbeidet med samordning av statlig tilsyn med kommunene på Agder over tid vært vellykket. Tilstanden på området oppfatter vi nå som godt samordnet. Samlet sett får vi gode tilbakemeldinger på våre tilsyn. De er koordinert i tid, de oppleves som nyttige, med god veiledning og oppfølging, og de fører til endring. Vårt inntrykk over tid er at den samlede tilsynsbelastningen på kommunene i Agder er følbart, men ikke urimelig stor.

Samordningsarbeidet har en fast organisering og framdrift, og kommunene gir i all hovedsak positive tilbakemeldinger. Samarbeidet mellom embetet og kommunerevisjonene og kontrollutvalgssekretariatene er utviklet over tid gjennom flere til dels nyskapende samarbeidsprosjekter, og er i dag tett og godt.

For å sikre den interne tilsynssamordningen i embetet, har vi «Statsforvalterens tilsynsgruppe», der alle fagavdelingene som har kommunerettede tilsyn deltar. For å sikre samordning og dialog med andre statlige tilsynsetater og med kommunenes egenkontroll, har vi etablert «Statsforvalterens tilsynsforum». Her møter alle statlige etater som har kommunerettede tilsyn, de kommunale revisjonsdistriktene i Agder, kontrollutvalgssekretariatene i Agder og KS Agder.

I november hvert år har vi møter både i tilsynsgruppen og i Tilsynsforum, der det utarbeides planer for tilsyn og forvaltningsrevisjoner for kommende år. Dette ender opp i en felles samordnet tilsynsplan, der vi ser til at ikke belastningen på den enkelte kommune blir urimelig, eller at noen kommuner får for mange tilsyn på samme fagområde på samme tidspunkt. Fra og med 2020 har endelig samordnet tilsynsplan blitt presentert på nettsiden til den nasjonale tilsynskalenderen.

De siste årene har vi hatt en ambisjon om å ferdigstille den endelige utgaven av Tilsynskalenderen stadig tidligere. I 2021 ble kalenderen ferdigstilt tidlig i februar måned. Den langsiktige ambisjonen må være at kommunene rundt nyttår kan få en endelig samordnet tilsynskalender. Dette vil vi fokusere videre på de neste årene.

I november 2021 ble det lansert en ny versjon av den nasjonale tilsynskalenderen. Dessverre var det så mange utfordringer med den nye versjonen at den ikke egnet seg som et verktøy ved samordningen av tilsyn for 2022. Vi måtte derfor fremstille den foreløpige Tilsynskalenderen for 2022 i Excel-format.

Den samlede tilsynsbelastningen for den enkelte kommune skal ikke være for stor. (fra kapittel 3.2.1.3.1.1 i TB)**Rapportere på**

Den samlede tilsynsbelastningen for den enkelte kommune skal ikke være for stor.

Vårt hovedinntrykk over tid har vært at den samlede tilsynsbelastningen på kommunene i Agder er følbart, men ikke urimelig stor. Vi opplever også svært sjeldent at enkeltkommuner gir konkret uttrykk for at tilsynsbelastningen er for stor. Tvert om får vi mye positiv tilbakemelding om nytteverdi. Tjenestene ønsker å bli bedre, og de vil heller arbeide proaktivt med kvalitetsforbedring gjennom systemtilsyn enn reaktivt gjennom klagesaker. Et viktig virkemiddel er samordning av tilsyn slik at ikke flere aktører kommer til samme enhet samtidig. Dette sikres gjennom vår felles tilsynskalender.

Vi utarbeider en samlet plan basert på alle statlige tilsynsetaters innsendte planer og på kontrollutvalgssekretariatenes planer for forvaltningsrevisjoner. Til slutt gjør vi en samordningsvurdering der vi ser både på samlet tilsynsbelastning per kommune og på behovet for tidsmessig samordning. Dersom vi vurderer at samlet tilsynsbelastning kan være for høy, tar vi noen ganger kontakt med kommunedirektør.

Pandemien de to siste årene har belastet kommunene med mye ekstra oppgaver, som har redusert deres kapasitet til å kunne bruke tid på tilsyn. I forbindelse med samordningen av tilsyn for 2021 hadde vi derfor en egen runde med dialog med kommunedirektørutvalget i Agder knyttet til omfanget av planlagte tilsyn i lys av pandemien. Antallet tilsyn på de mest belastede områdene har vært noe redusert i denne perioden. Vi har også gjennomført flere tilsyn som dokumenttilsyn enn i en normalsituasjon. Vi har i tråd med oppdragene hatt fokus på situasjonen til sårbare barn og unge.

En annen observasjon over noe tid er knyttet til vertskommunerollen i interkommunalt samarbeid om tjenestene. Når statsetatene har tilsyn med enkeltkommuner, vil vertskommunen bli noe involvert i alle tilsynene, og kan oppleve dette som en belastning. Når tilsyn gjøres i samarbeid mellom flere områder, eksempelvis barnevern, helse og beredskap i samme tilsyn, så kan flere vertskommuner bli berørt i tillegg til den som det er tilsyn med. Slike

felles tilsyn er likevel svært nyttige.

Tilsyn mot kommunen innrettes slik at statsforvalterens ressurser benyttes effektivt (fra kapittel 3.2.1.3.2.1 i TB)

Rapportere på

Tilsyn mot kommunen innrettes slik at statsforvalterens ressurser benyttes effektivt.

Et av målene for statlig tilsyn er å utnytte synergiene mellom den kommunale egenkontrollen og tilsynene. I tillegg stiller den nye kommuneloven krav til alle statlige tilsynsmyndigheter om å ta hensyn til både det samlede statlige tilsynet, og til relevante forvaltningsrevisjoner i kommuner og fylkeskommuner. Med utgangspunkt i Tilsynsforum, tilstreber vi derfor et stadig nærmere samarbeid med kommunenes egenkontroll.

Foruten å delta aktivt i møtene i Tilsynsforum, registrerer Kontrollutvalgssekretariatene sine planer for forvaltningsrevisjoner i den nasjonale tilsynskalenderen.

I 2020 fullførte vi sammen med VETAKS kontrollutvalgssekretariat og Agder kommunerevisjon et pilotprosjekt om samarbeid ifm. deres risiko- og vesentlighetsvurderinger for kommunestyreperioden 2019-2023 for kommunene Lillesand og Kristiansand. Et sluttnotat fra prosjektet ble ferdigstilt i 2021. I løpet av høsten ble erfaringene fra prosjektet presentert på årskonferansen til Norsk kommunerevisorforbund (NKRF) samt på Kommunal- og moderniseringsdepartementets tilsynsseminar.

Helse- og sosialavdelingen har formulert disse kriteriene som legges til grunn ved prioritering for gjennomføring av planlagte tilsyn. Vi søker samme tilnærming på øvrige fagområder:

- at tilsyn er det beste / riktigste virkemiddel for måloppnåelse (bedre kvalitet og rettssikkerhet)
- at tilsynets tema oppleves relevante, dvs. tidsriktige og faglig "innertier"
- at forventet effekt på målsetting er høy, dvs. at det bidrar til læring, kvalitetsforbedring og økt rettssikkerhet i organisasjonen

I dette ligger fokus på å følge opp tilsyn over tid, helt til vi ser at tiltakene som utarbeides etter tilsynet har effekt, og at virksomheten har implementert det i sitt styringssystem/internkontroll. Dette gjøres i dialog med virksomheten. Det bidrar imidlertid til at det i noen tilfeller kan gå både ett og to år før tilsyn avsluttes. Medvirkning fra bruker i tilsyn har etter vår vurdering gjort tilsyn enda mer fokusert på de gode pasient- og brukermøtene og således blitt enda bedre mottatt hos utøvere som relevante (gode pasient/brukermøter og gode tjenester er det viktigste målet for alle tjenesteytere). Gode faglige tilsyn forutsetter god kompetanse hos oss, innen både fag, organisasjonskunnskap og tilsynsmetodikk.

Tilsyn fører til læring og forbedring i kommunen. (fra kapittel 3.2.1.3.3.1 i TB)

Rapportere på

Tilsyn fører til læring og forbedring i kommunen.

Funn fra tilsyn følges opp med kommunene inntil lovbruddene er rettet. Avhengig av tema kan dette være tidkrevende prosesser, da vår forventning er at de også har sjekket ut at det er blitt en reell endring i virksomheten (ikke bare ny rutinebeskrivelse eller lignende). Ofte følges tilsyn opp med dialogmøter.

Funn gjort gjennom flere tilsyn blir formidlet på overordnet nivå. Vi har over tid arrangert en årlig erfaringskonferanse med formidling av tilsynsresultater til kommunene. Under pandemien har dette ikke latt seg gjennomføre. En gjennomgående erfaring er at jo bedre kommunen forbereder tilsynet, og involverer seg i forkant, jo større blir utbyttet i etterkant.

3.1.2.4 Klimahensyn skal ivaretas i alle sektorer

Våre bidrag på klimaområdet fører til større oppmerksomhet om hvordan kommunen kan benytte sine roller til å kutte i klimagassutslippene både fra egen drift og tilrettelegge for at innbyggerne kan redusere sine utslipp. Vi formidler statens forventninger og nasjonale retningslinjer i alle planprosesser. I våre innspill til overordnede planer, f.eks. kommuneplanens samfunnsdel, vektlegger vi bl.a. arealstrategi for utvikling av kompakte byer og tettsteder. Vi har også lagt ned betydelig innsats i arbeidet med planstrategiene, bl.a. gjennom uttalelser, drøftingsmøter med kommunene og drøfting i regionalt planforum. Her formidler vi en tydelig forventning om at alle kommuner på Agder skal ha ambisiøse klima- og energiplaner, som skal gi retning for hvordan kommunen skal bidra med sin andel av den nasjonale utslippsforpliktelsen i 2030 og videre mot 2050. Dette har ført til at flere kommuner som ikke hadde revisjon av klima- og energiplan i forslaget til planstrategi, inkluderte dette i strategien som ble vedtatt.

I 2021 pågikk en rekke regionale planprosesser. Regionplan Agder 2030 er fulgt opp med regional planstrategi og handlingsprogram. Vi har medvirket aktivt i møter, gjennom skriftlige innspill og gjennom deltakelse i diverse samarbeidsfora, til å påse at bl.a. klima og klimatilpasning blir tilstrekkelig inkludert. Vi har hatt særlig fokus på at klima- og naturmangfold må ses i sammenheng, noe som har løftet den regionale forståelsen av at et sunt og rikt naturmangfold er en forutsetning for å løse klimautfordringene. Dette har vært en direkte årsak til at det nå er i gang arbeid med regional plan for naturmangfold i Agder fylkeskommune og at arealregnskap er blitt prioritert øverst i det regionale "Forum for klima og miljø", hvor også næringslivet er representert.

Sammen med Agder fylkeskommune har vi også i 2021 tilbudt bistand til kommunene for å inspirere og hjelpe dem med å søke på Klimasats. Antallet

Klimasats-søknader fra Agder har vært økende hvert år, også når rammene for støtteordningen har vært lavere. Vi tror at vår felles innsats med Fylkeskommunen har bidratt til at det blir satt i gang flere klima-prosjekter i Agder, og ikke minst at flere kommuner er blitt kjent med ordningen og fått støtte.

Gjennom det kommunale og regionale planarbeidet ivaretar vi klimahensyn i mange sektorer. I de overordnede planene bidrar vi til å skape oppmerksomhet rundt utfordringer og løsninger for gode klimagrep i bl.a. helse- og utdanningssektorene, i tillegg til den rene arealbruken. Gjennom intern opplæring på klima- og bærekraftsarbeid, er vi nå stadig flere medarbeidere som på stadig flere arenaer formidler forventninger og løsninger for klima- og bærekraftig utvikling.

For fagområdene jord- og skogbruk registrerer vi et raskt økende fokus på klima både hos forvaltningen og ikke minst i næringen. Oppfølging av lovpålagt foryngelse etter hogst, fremme satsing på lokal treindustri og vårt arbeid for økt bruk av tre i bygg bidrar til realisering av prosjekter med klimaeffekt. Vårt informasjonsarbeid rettet mot jordbruket gir resultater. Kurs og kompetanseheving innenfor eksempelvis ny teknologi i jordbruket og energiløsninger har bidratt til realisering av gode klimagassreducerende prosjekter.

I Agder har vi også hatt fokus på å feie for egen dør og har vært miljøsertifisert og målt egne klimagassutslipp siden 2010. Vi har benyttet erfaringene vi har gjort oss til å inspirere andre statsetater og kommunene til å også måle sine utslipp, slik at målrettede, kostnadseffektive kutt i klimagassutslipp kan identifiseres og utføres. Dette har bidratt til å endre vaner hos mange medarbeidere, som de tar med seg inn i sine familier, i sin hverdag. Vi tror derfor effekten på klimagassutslipp er større enn den vi måler fra egen virksomhet.

Kommunale klima- og energiplaner har ambisiøse mål (fra kapittel 3.2.1.4.1.1 i TB)

Rapportere på

Alle kommuner har i sin klima- og energiplanlegging en oppdatert handlingsdel (nyere enn 4 år) med ambisiøse mål og gjennomfører tiltak som bidrar til å redusere klimagassutslipp

Statsforvalteren i Agder følger opp de statlige planretningslinjene for klima og energiplanlegging og klimatilpasning på flere arenaer. I første rekke følger vi opp SPR mot kommunens planarbeid gjennom høringsinnspill og informasjon på konferanser. Vi deltar aktivt i fylkeskommunens planforum, hvor også andre etater og konsulenter blir informert.

Dessverre er det kun en liten del av kommunene på Agder som på tidspunktet for rapportering har en oppdatert klima- og energiplan. også handlingsdelene er i stor grad utdaterte, og har ikke den ønskede ansvarsfordeling mht. å oppnå sterkere utslippskutt enn det nasjonale tiltak gir. Flere er i prosess med oppdatering av sin klimaplan, og etter innspill fra oss, har oppdatering av klima- og energiplan kommet inn i planstrategiene for inneværende periode hos de fleste av kommunene. Vi legger til grunn at vårt fokus på nytten og ansvaret hver kommune har for eget klimaarbeid har bidratt til å øke fremdriften, på tross av at pandemien har kostet mye ressurser i kommunal sektor.

De fleste av kommunene i Agder har benyttet seg av tilskuddsordningen Klimasats. Her har vi, sammen med Fylkeskommunen, vært aktive pådrivere i en årrekke, og vi antar at dette har bidratt til å spre kunnskap om ordningen og ført til flere Klimasatsprosjekter fra Agder.

Kommunene har integrert klimatilpasning i planer (fra kapittel 3.2.1.4.1.2 i TB)

Rapportere på

Kommunene har integrert klimatilpasning i sine planer i tråd med statlig planretningslinje (SPR) for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning

De nasjonale forventningene og retningslinjene for klimatilpasning er et av mange områder vi formidler gjennom vår medvirkning planarbeidet; i uttalelser til plansaker på ulike nivå, i regionalt planforum og i 2021 også i vårt og KS' møte med Agders ordførere og kommunedirektører. Vi opplever at klimatilpasning blir vektlagt i utarbeidelsen av planforslag i de aller fleste tilfeller. Det er derfor vår vurdering at klimatilpasning står høyt på dagsorden i Agders kommuner i utarbeidelsen av planforslag. Utfordringen er derimot klimatilpasning av eksisterende bebyggelse og infrastruktur. Vi understreker betydningen av dette i uttalelser til saker hvor nye tiltak kan føre til økt klimarisiko for eksisterende tiltak, samt i ulike samarbeidsforum.

Vi benytter både nettsidene våre og ulike møteplasser til å viderefordre informasjon om tilskuddsordningen for klimatilpasning (som for øvrig bør styrkes vesentlig), NVEs støtteordninger og oppfordrer til å søke prosjektskjønnsmidler for det kommunale klimatilpasningsarbeidet.

I planarbeidet går vi alltid igjennom kunnskapsgrunnlaget som benyttes i vurderingen av klimarisiko i de enkelte sakene, og vi påser at andre regionale sektormyndigheter, som NVE og DSB, blir involvert i alle relevante saker.

3.1.2.5 Andre oppdrag

3.2.1.5.2 - Statsforvalteren skal evaluere håndteringen av covid-19 for å sikre læring og utvikling av samfunnssikkerhetsarbeidet lokalt og regionalt: SFAG har gjennomført 2 underveisevalueringer av C-19 og bidrar aktivt i DSB samlede underveisevalueringer. Samspeilet med regionale og kommunale aktører evalueres og tilpasses fortløpende.

SFAG har bidratt med informasjon til kornakommisjonen.

3.2.1.5.4 - Statsforvalteren skal delta i forberedelser knyttet til vertslandsstøtte i forbindelse med Forsvarets øvelse Cold Response som finner sted i

2022: Agder fylke blir ikke berørt av CR22. SFAG har dog deltatt i samvirkekonferansene for å opprettholde situasjonsforståelse, samt bruke forberedelsene inn i eget arbeid med totalforsvarsplanleggingen.

3.2.1.5.5 - Statsforvalteren skal i løpet av 2021-2022 inkludere sikkerhetspolitisk krise/krig i fylkesROS. Analysegrunnlag utarbeidet av DSB bør brukes i arbeidet: FylkesROS - ROS Agder - er under revisjon. Utkast til revidert ROS-analyse skal være ferdig i 4. kvartal 2022. I denne vil sikkerhetspolitisk krise/krig være relevant å ta med og vi vil legge DSBs scenario til grunn. I forbindelse med analysen vil det også være hensiktsmessig å kartlegge hvilken støtte forsvaret vil trenge fra det sivile samfunn innen gitt scenario. Videre se nærmere på utfordring av ansvarsprinsippet og Statsforvalterens evne til å lede og koordinere.

Etter en helhetsvurdering har vi kommet fram til at vi ikke ønsker å lage en sikkerhetsgradert fylkesROS.

Vi har her hentet inn erfaringer fra andre statsforvaltere. Det er viktig for oss at det regionale risikobildet er tilgjengelig for kommunene slik at de fritt kan legge det til grunn for sitt samfunnsikkerhetsarbeid, herunder dele det med hele sin organisasjon. Hvorvidt vi skal utarbeide et gradert vedlegg er ikke avklart.

3.2.1.5.6 - Statsforvalteren skal ta kontakt med Forsvaret for å gjøre en felles vurdering av behovet for sivilt regionalt planverk for vertslandsstøtte dersom dette ikke er gjort i løpet av 2020: Kontakten er etablert, og SFAG avventer avklaring fra Forsvaret. Det kan tillegges at SFAG har støttet Forsvaret med å kvalitetssikre Forsvarets rekvisisjoner i fylket.

3.2.1.5.7 - Statsforvalteren skal på forespørsel bidra til revisjon og videreutvikling av Forsvarets planverk: SFAG avventer Forsvarets behov for Statsforvalterens involvering i dette arbeidet, foruten om den nevnte kvalitetssikringen av rekvisisjoner.

3.1.2.6 Miljø- og skogfaglig kompetanse i skogvernarbeidet

Vi har allerede etablert interne rutiner der skogbruksfaglig kompetanse hos Statsforvalteren inkluderes tidlig i verneprosessene. Samarbeidet er smidig og konstruktivt. For alle tilbud innkommet fra 2022 vil vi gjennomføre dette arbeidet i tråd med nye føringer, slik at vi kan ta tilstrekkelig hensyn til skogbruksmessige problemstillinger i verneforslagene, eksempelvis ved fastsetting av vernegrense. Miljøkompetansen vår i skogvernarbeidet er solid, og har vært utviklet over flere år, med årlige fagdager i felt sammen med biologer med lang erfaring med skogvernkartlegging.

3.1.3 Rettssikkerhet skal være ivaretatt på en enhetlig måte i fylket og på tvers av statsforvalterne

3.1.3.1 Høy kvalitet i veiledning, kontroll, tilsyn og saksbehandling

Statsforvalteren legger vekt på høy kvalitet i tilsynsarbeid og saksbehandling i hele embetet. Dette sikres gjennom gode rekrutteringsrutiner og kontinuerlig faglig oppdatering og kompetanseheving av medarbeiderne. Våre ansatte på alle fagområder deltar på nasjonale samlinger i regi av direktorater og departementer, og vi har gjennomgående et tett og godt samarbeid med andre embeter. Lik praksis er et viktig hensyn i slikt faglig samarbeid.

Statsforvalteren i Agder gjennomførte våren 2021 to digitale samlinger om integreringsloven og introduksjonsloven i samarbeid med NAV Agder og Agder fylkeskommune. Vi fikk gode tilbakemeldinger på innholdet, formen og at vi samarbeidet med NAV og fylkeskommunen. Behovet for løpende veiledning om regelverket gjennom året vært stort, og vi har hatt god dialog med IMDi underveis.

Embetet har over noe tid hatt en faggruppe med flere svært erfarne saksbehandlere til klagesaksbehandlingen etter plan- og bygningsloven, og ved utgangen av 2020 hadde vi tilnærmet full måloppnåelse på området. I 2021 har vi imidlertid fått betydelige bemanningsutfordringer og redusert måloppnåelse. Vi arbeider med konkrete tiltak for å nå kravet til full måloppnåelse, herunder arbeid med malene, og saksfordelingsmøter for å sikre optimal utnyttelse av intern kompetanse, og opplæring av nyansatte. All saksbehandling som fører til vedtak kvalitetssikres i annenhåndsbehandling, og vi opprettholder fortsatt en svært god kvalitet på arbeidet.

Måloppnåelsen innen forurensingstilsyn i 2021 vurderes som god med hensyn til kvalitet, og middels med hensyn til antall tilsyn. Miljøvernavdelingen har samlet sett god tilsynskompetanse. Vi har sidemanns kontroll på all saksbehandling, og har egen jurist i avdelingen som kan ivareta juridisk kvalitetssikring. Alle i forureningsgruppen fører tilsyn, og det er alltid minst 2 på hvert tilsyn for å sikre god kalibrering og høy kvalitet på gjennomføringen. Sykefravær og pandemi er årsak til redusert antall tilsyn. Vi har tilfredsstillende progresjon i BAT-arbeidet. Vi arbeider systematisk med sakene etter en klar prioritering, og har god kontakt med bransjen og de aktuelle anleggene.

Samlinger (fra kapittel 3.3.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Minimum 2 samlinger innen utløpet av 2. kvartal 2021.

Statsforvalteren i Agder har gjennomført 2 samlinger innen utløpet av 2. kvartal 2021. Samlingene ble gjennomført 4. februar og 3. juni 2021. Vi planla og gjennomførte samlingene i samarbeid med NAV Agder og Agder fylkeskommune. På første samling gikk vi gjennom hovedområder i ny lov, mens andre samling tok for seg noen nærmere problemstillinger og avklaringer til regelverket. På grunn av pandemisituasjonen var samlingene digitale. De ble tatt opp og var tilgjengelige noen uker i etterkant, for å sikre at flest mulig som hadde behov for veiledning fikk dette. Det var muligheter til å stille spørsmål på samlingen. Vi fikk gode tilbakemeldinger på innholdet, formen og at vi samarbeidet med NAV og fylkeskommunen. Med ny integreringslov

og forskrift, midlertidige covid-lover samtidig som introduksjonsloven med forskrifter er gjeldende for de som var i målgruppen før 2021, har behovet for veiledning på regelverket gjennom året vært stort. Det har på langt nær vært tilstrekkelig med de to digitale samlingene. Vi har derfor i tillegg holdt samlinger for enkelte kommuner, og vi har brukt mye ressurser på å svare på henvendelser på telefon og e-post. Vi har ikke hatt kapasitet til å stille opp på samlinger for alle aktører som har ønsket det, men vi opplever at også IMDi's fagverksted har gitt god veiledning og vi har oppfordret til å nyttiggjøre seg disse. Vi bidro på IMDi's fagverksted med vår erfaring med pilottilsyn på differensiering av program og norskopplæring. Vi opplever forøvrig å ha fått god hjelp fra IMDi når vi har hatt behov for avklaringer til nytt regelverk, og vi har hatt god dialog med IMDi underveis også i prosessen med pilottilsyn og utarbeidelse av ny tilsynsinstruks.

Alle klagesaker er behandlet innen (fra kapittel 3.3.1.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Alle klagesaker er behandlet innen 12 uker, jf. § 7-1 bokstav d, i byggesaksforskriften

Ved utgangen av 2020 hadde vi tilnærmet full måloppnåelse på området. I løpet av pandemien har vi hatt bemanningsutfordringer ved en langtidssykemelding, samt opplæring av nye saksbehandlere etter at vi mistet 5 saksbehandlere på kort tid. Videre har pandemien bevirket til at planlagt fagutvikling, justering av maler og effektivitetsarbeid har blitt vanskeliggjort og satt på vent.

Måloppnåelsen ble for 2021 på 51%. Vi har nå en saksbehandlingstid på 4-5 måneder. Enkelte saker prioriteres ut fra sakstype/viktighet, i tillegg prioriteres saker der det er gitt utsatt iverksetting. Det arbeides med konkret tiltak for å nå kravet til full måloppnåelse, herunder arbeid med malene, og saksfordelingsmøter for å sikre optimal utnyttelse av intern kompetanse.

Saksbehandlingstid i antall uker for klager over kommunens vedtak i byggesaker etter plan- og bygningsloven

Resultatmål	Differanse	Oppnådd andel av totalt antall behandlede saker	Totalt antall behandlede saker	Antall behandlede saker innen 12 uker
100 %	-49 %	51 %	283	144

Alle klagesaker der det er gitt (fra kapittel 3.3.1.1.2.2 i TB)

Rapportere på

Alle klagesaker der det er gitt utsatt iverksetting etter forvaltningsloven § 42, er behandlet innen 6 uker, jf. § 7-1 bokstav e, i byggesaksforskriften

Slik en oppfatter dette gjelder rapporteringen her saker som gjelder utsatt iverksetting uten at selve klagesaken følger med til behandling. Vi har her registrert 9 saker, hvorav alle er behandlet innen fristen. Tallene som fremkommer i tabelldelen på dette punkt samsvarer ikke med dette. Hvordan registrering av sakene foregår har betydning for det tallmateriale som fremkommer. Dette er tatt opp med brukerstøtte for Sysam.

Saksbehandlingstid for klagesaker der det er gitt utsatt iverksetting etter forvaltningsloven § 42

Resultatmål	Differanse	Oppnådd andel av totalt antall behandlede saker	Totalt antall behandlede saker	Antall behandlede saker innen 6 uker
100 %	-50 %	50 %	16	8

Alle ekspropriasjonssaker i førsteinstans (fra kapittel 3.3.1.1.3.1 i TB)

Rapportere på

Alle ekspropriasjonssaker i førsteinstans på plan- og bygningsrettens område er behandlet innen 12 uker

Det er behandlet 6 ekspropriasjonssaker i 1. instans. Alle sakene ble behandlet innen 12 uker.

Saksbehandlingstid i antall uker for ekspropriasjonssaker på plan- og bygningsrettens område

Resultatmål	Differanse	Oppnådd andel av totalt antall behandlede saker	Totalt antall behandlede saker	Antall behandlede saker innen 12 uker
100 %	0 %	100 %	6	6

Alle ekspropriasjonssaker som klageinstans (fra kapittel 3.3.1.1.3.2 i TB)

Rapportere på

Alle ekspropriasjonssaker som klageinstans på plan- og bygningsrettens område er behandlet innen 12 uker

Embetet har ikke behandlet ekspropriasjonssaker som klageinstans i 2021.

Saksbehandlingstid i antall uker for ekspropriasjonssaker (klageinstans) på plan- og bygningsrettens område

Resultatmål	Differanse	Oppnådd andel av totalt antall behandlede saker	Totalt antall behandlede saker	Antall behandlede saker innen 12 uker
100 %	-100 %		0	0

IED: Implementering av BREF (fra kapittel 3.3.1.1.4.1 i TB)**Rapportere på**

God progresjon i arbeidet med nye tillatelser til virksomheter som omfattes av nye bransjekrav om beste tilgjengelige teknikker (BAT-konklusjoner).

Vi har tilfredsstillende progresjon i BAT-arbeidet. Vi har utarbeidet en liste over anlegg som enten må oppdatere tillatelsen pga. BAT-krav, 10-årsregelen (dvs. har gamle tillatelser), har søkt om endringer i tillatelse, eller anlegg som skal motta standardbrev om at det ikke er behov for endring av tillatelsene. På bakgrunn av dette har vi laget en prioritetsliste. 25 avfallsanlegg og ett forbrenningsanlegg (Returkraft) har tidligere fått varsel og pålegg om å sende opplysninger for vurdering av BAT-krav. Vi har gjennomgått alle BAT-vurderingene og hatt møter med flere av avfallsanleggene om behov for endringer i tillatelsen. Vi er i prosess med alle sakene. I tillegg har vi informert om temaet på seminarer med avfallsbransjen, og i relevante avfallsforum.

3 tillatelser ble ferdigstilt med BAT-krav i 2021. Ett anlegg har fått standardbrev om at de er omfattet av IED, men ikke har behov for endring av tillatelse. 3 av anleggene ønsker å redusere på sin aktivitet for å unngå å bli omfattet av IED. Dette innebærer at tillatelsene må endres når det gjelder rammer, mengder osv., men uten BAT-krav.

Forurensningstilsyn: God kompetanse (fra kapittel 3.3.1.1.5.1 i TB)**Rapportere på**

God kvalitet på tilsynsaktiviteten

Måloppnåelsen vurderes som middels mtp. tilsynsaktivitet. Samla tilsynskompetanse i avdelingen er god.

Pga. koronapandemien og langtidssykmelding av tilsynsadministrator ble det gjennomført færre tilsyn i 2021 enn planlagt. Vi gjennomførte 25 tilsyn, både endags- og flerdagstilsyn. Vi deltok i den landsdekkende avløpsaksjonen og aksjonen for avfallsanlegg som mottar EE-avfall. Øvrige tilsyn var egeninitierte.

Kompetansen hos tilsynspersonell er god da vi har mange erfarne saksbehandlere som fører tilsyn. Vikaren for tilsynsadministratoren fikk ikke gjennomført tilsynskurs fordi alle kurs ble avlyst, og fikk derfor kun opplæring internt. Vikaren sluttet i september 2021 og erstatteren starter ikke før mars 2022. Vi har derfor hatt redusert kapasitet til tilsyn i 2021, men forventer en bedring i løpet av 2022 som følge av økt kapasitet med ny vikar. I 2022 forventer vi da å ha en 100 % stilling (fra mars) og en 50 % stilling som bare jobber med tilsyn. I tillegg vil andre saksbehandlere delta på tilsyn i tråd med fastlagt tilsynsplan.

3.1.3.2 Effektiv og korrekt lov- og tilskuddsforvaltning

Gode fagsystemer og innretningen på tilskuddsordninger og lowverk påvirker dette delmålet og utgjør rammen for hvordan delmålet kan nås. Vi mener generelt at dette er det viktigste utgangspunktet for at delegert forvaltning til mange enheter skal lykkes, og påvirker graden av hvor mye som må etableres av systemer og rutiner i tillegg. Videre er god kompetanse og kunnskap i forvaltningsleddene avgjørende.

Arbeidet og fokuset på internkontroll utvikles og oppdateres stadig for ordninger der Statsforvalteren er førsteinstans. Det største volumet av saker og beløp ligger imidlertid hos kommunal forvaltning, og det samlede regelverket inkludert en rekke detaljerte rundskriv stiller store krav til det enkelte forvaltningsorgan. Detaljerte rundskriv er til avgjørende hjelp for kommunene, for å kunne forvalte ordningene effektivt og korrekt. Dette blir i stor grad håndtert av saksbehandlere, i mindre grad øvrig kommuneledelse. Rammen for tilskuddsforvaltningen gjennom Økonomireglementet er nå tydeliggjort for kommunene, og her må andre enn kommunenes saksbehandlere involveres.

Statsforvalteren gjennomfører mange aktiviteter mot kommunene gjennom kurs, seminarer, informasjon og veiledning. Gjennom 2021 er de fleste avholdt som webinarer og digitale møter, en god og effektiv møteform for oppdateringer, spørsmål og svar. Det sendes ut ukentlige nyhetsbrev til landbruksforvaltningen som har målsetting om å følge kommunene opp med nyttig informasjon om ordningene. Forvaltningskontrollene er også tiltak som bidrar til måloppnåelsen. Kontaktpunktene er konsentrert rundt kommunens saksbehandlere, spesielt på tilskuddsordningene, mens det innen eiendomslovgivingen også oppnås kontaktpunkter mot politisk ledelse.

Statsforvalteren arbeider stadig mot en mer strukturert tilnærming til delmålet, blant annet gjennom utarbeidelse av policyer og rutiner for våre ulike oppdrag. Vi opplever i hovedsak korrekt og effektiv forvaltning innen de gitte rammene. Den største utfordringen vil være enhetlig forvaltning, og i økende grad med hensyn på nivået av etablert internkontroll i kommunene.

Effektiv internkontroll knyttet til tilskuddsforvaltning (fra kapittel 3.3.1.2.1.1 i TB)**Rapportere på**

Statsforvalteren har effektiv internkontroll av sin tilskuddsforvaltning på landbruks- og reindriftsområdet.

Arbeidet med internkontroll er i stadig utvikling. Rutiner er etablert og risikovurderinger oppdateres årlig for ordningene hvor Statsforvalteren er førstinstans. Landbruksavdelingen har i 2021 arbeidet med å framkre internkontrollen tydeligere i avdelingsledelsen for å lage en tydeligere struktur. Vi har laget et overordnet policydokument for rutiner og risikovurderinger i egen tilskuddsforvaltning. Med dette blir kravene om oppfølging og etterlevelse kommunisert tydeligere overfor medarbeiderne.

Kontrollpunkter er fastsatt i de fleste ordningene. Kontrollpunktene hentes helt eller delvis fra rundskrivene som følger ordningene eller beskriver spesielle punkter om dokumentasjon og forhold rundt søknadene. Minimumskontroller og saksbehandlingen som gjøres bidrar til å opplyse saken og oppnå god likebehandling av søkere.

Når det gjelder ordninger anser vi erstatningsordningene for å ha mange risikoområder. Dette betyr at rutiner og kontrollpunkter for disse kan være omfattende. Volumet av søknader innen erstatningsordningene er situasjonsbetinget og vi anser derfor risikoen som høyest når volumet blir stort. For 2021 har volumet vært forholdsvis lavt.

Vi har ikke hatt saker i 2021 som viser at tidligere vedtak er feil med hensyn på feilopplysninger.

Kontroll av foretak - husdyrkonsesjon

Betegnelsen på rapporteringskrav	Svar
Er kontroll av foretak på husdyrkonsesjonsområdet gjennomført i samsvar med Ldirs rundskriv?	Ja
Antall foretak der det er innhentet opplysninger utover det som er tilgjengelig i egne systemer	0
Antall foretak som er fulgt opp etter kontroller i tidligere år	0
Antall foretak hvor det er gjennomført stedlig kontroll	0
Antall foretak som er kontrollert pga. mistanke om driftsfelleskap	0
Antall foretak som har fått vedtak om standardisert erstatning på grunn av overproduksjon	1
Antall foretak som har fått vedtak om standardisert erstatning pga. driftsfelleskap	0
Antall foretak som er kontrollert, og hvor vedtak om standardisert erstatning er under arbeid	2
Beløp standardisert erstatning sendt til Ldir for innkreving	1500

Kontroll av foretak - tidligpensjonsordningen

Betegnelsen på rapporteringskrav	Svar
Kontrollert som følge av mistanke om avvik	3
Saker funnet i orden	3
Saker med feil	0
Beskrivelse av feilene	

Kontroll viste 3 avvik. Inn teksten var ikke i strid med vilkårene for å motta tidligpensjon.

Kontroller som følge av mulige feilopplysninger

Sak nr	Ordning og årsak	Resultat	Oppfølging

Statsforvalteren har ikke hatt saker som er omtalt etter kapittel 6 i veileder for risikobasert kontrollplan. Statsforvalteren har kun i klagesaker om gjort og behandlet feilopplysninger

Internkontroll for tilskuddsforvaltningen

Ordning	Etablert internkontroll	Risikobasert kontroll	Merknad
Tilskudd til tidligpensjon	Ja	Ja	Skriftlig rutine. Kontrollpunkter i saksbehandlingen + årlig gjennomgang av Ldir uttrekk
Tilskudd til landbruksvikarvirksomhet	Ja	Nei	Skriftlig rutine. Risikovurdering gjort, vurderes til OBS punkter i saksbehandlingen
Tilskudd til veterinærreiser	Ja	Ja	Skriftlig rutine. Kontrollpunkter i saksbehandlingen, oppfølging av informasjon fra søkere (risikobasert)
Stimuleringsstilskudd til veterinærdekning	Delvis	Nei	Etter risikovurdering, rutinen omhandler arbeidsprosess
Tilskudd til regionale prosjekter innen klima og miljøprogrammet	Ja	Nei	Rutine for arbeidsprosess og retningslinjer for ordningen
Erstatning etter offentlige pålegg	Ja	Ja	Skriftlig rutine. Kontrollpunkter i saksbehandlingen og rutine for situasjonsbetinget forhold
Erstatning ved avlingssvikt	Ja	Ja	Skriftlig rutine. Kontrollpunkter i saksbehandlingen og rutine for situasjonsbetinget forhold
Kompensasjon ved avvikling av pelsdyrhold	Ja	Ja	Skriftlig rutine. Kontrollpunkter i saksbehandlingen, ordning ikke avklart, oppdateres underveis
Fylkesvise rentemidler fra skogfond	Delvis	Nei	Rutine på ansvar og gjennomføring, prosess
NMSK, kommuneskog	Nei	Nei	Ikke skriftliggjort rutine, informasjon til kommuner, punkt på skogfondsrevisjon/forvaltningskontroll
Tilskudd til skogbruksplanlegging med miljøregistreringer	Delvis	Nei	Rutine med oversikt og arbeidsprosess/rollefordeling, risikovurdering foretatt
Tilskudd til siidaandeler og tamreinlag	Ikke aktuell	Nei	
Tilskudd til reinbeitedistrikter og tamreinlag	Ikke aktuell	Nei	
Andre ordninger	Delvis	Nei	

For ordningene blir det en totalvurdering om internkontroll er etablert helt eller delvis. Etablert internkontroll betyr likevel ikke at det er mange forbedningspunkter. Tilsvarende om kontroller i saksbehandling er minimumskontroller som er etablert basert på risikovurdering eller utvidet kontroll pga. oppståtte forhold.

Internkontroll som ivaretar kontroll med kommunenes tilskuddsforvaltning (fra kapittel 3.3.1.2.1.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren har effektiv internkontroll som ivaretar kontroll med at kommunenes tilskuddsforvaltning på landbruksområdet utføres på en forsvarlig måte.

Statsforvalteren har lagt til grunn arbeidet med kontrollplan for 2021 for kontroll med kommunene. Kontrollplanen omfatter forvaltningskontroll basert på risikovurderinger. Internkontroll knyttet til denne oppfølgingen har derfor vært basert på selve kontrolloppdraget, med risikovurdering og utplukk til forvaltningskontroll. Risikovurderinger og planlegging innenfor de enkelte ordningene omfatter likevel tiltak som gjelder oppfølging av kommunene på deres tilskuddsforvaltning og internkontroll. Samlinger, informasjon og kurs omfatter svært ofte elementer som er vesentlige for kommunenes internkontroll (bruk av fagsystem, kontrollplan, dokumentasjon m.m.). Alle disse aktivitetene var i 2021 ikke direkte knyttet til resultatmålet med effektiv internkontroll, men utgjør en vesentlig del av vårt arbeid og dialog med kommunene. I 2021 gjorde Landbruksdirektoratet en kartlegging/forvaltningskontroll av Statsforvalteren innen produksjons- og avløsertilskudd. Konklusjonen der førte til en endring av våre rutiner knyttet til dette oppdraget, men også til en vurdering av våre oppgaver knyttet til alle ordninger som er forvaltet av kommunene. Etablering av god internkontroll på dette området er krevende fordi det omfatter flere oppdrag, retningslinjer og krav, kommunisert i ulike kanaler (hovedinstruks, rundskriv), og med ulik tydeliggjøring av kontrollkrav, veiledning, kompetanseheving, oppfølging m.m. Den nye veilederen for kontroll av tilskuddsforvaltningen 2022 er tydeligere enn før, og vi ser at arbeidet som er gjort i ordningen for produksjons- og avløsertilskudd kan være et utgangspunkt og en mal for videre arbeid for de andre ordningene.

Kontroll med kommunenes tilskuddsforvaltning

Kommune	Omfang	Resultat	Oppfølging kontrollene
Aseral	Produksjons- og avløsertilskudd	God etterlevelse og dokumentasjon saksbehandlernivå, ingen skriftlige arbeidsrutiner, sårbart ved saksbehandlerbytte	Oppfordring om forbedringer i skriftlige rutiner
Lindesnes	Produksjons- og avløsertilskudd	Kommunen har ikke avkortet for mangelfull gjødslingsplan når areal mangler i gjødslingsplanen. Kommunen godkjente i 2020 et høyere beløp avløserutgifter etter endringsfristen. Kommunens vurdering av vanlig jordbruksproduksjon på sau er mangelfull.	Avvik lukket ved bekreftet endring i praksis. Kommunen orienterte søkere om SF funn
Arendal	Produksjons- og avløsertilskudd	Kommunen har ikke avkortet for mangelfull gjødslingsplan når areal mangler i gjødslingsplanen. Angående skriftlighet av enkelte vurderinger eller kontroller gjør deler av saksbehandlingen vanskelig å etterprøve.	Avvik lukket ved bekreftet endring i praksis.
Lyngdal	Produksjons- og avløsertilskudd	Ny kommune og nye saksbehandlere gjør at mye er under utvikling vedr. rutiner og praksis. Hovedkonklusjon om å prioritere å fastsette etablert praksis i arbeidsrutiner. 1 avvik gitt vedr. kontrollplan som ikke er etter rundskriv.	Oppfordring om forbedringer i skriftlige rutiner. Tilbakemelding på avvik. Under oppfølging.
Åmli	NMSK	God etterlevelse og dokumentasjon saksbehandlernivå, ledelseforankret	Ingen

Forvaltningskontroller av kommunene, 20%

Resultatmål	Differanse (resultatmål - resultat)	Resultat	Antall gjennomførte forvaltningskontroller	Antall kommuner i fylket
20 %	0	20 %	5	25

Internkontroll; informasjonssikkerheten i fagsystemene (fra kapittel 3.3.1.2.1.3 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren har effektiv internkontroll som ivaretar kravet til informasjonssikkerhet i fagsystemene som Landbruksdirektoratet stiller til rådighet.

Vi benytter Risk Manager som oppfølging av rutine for tilgangsstyring i fagsystemene. Dette sikrer periodisk gjennomgang årlig. Rutinen oppdateres ved behov og minst en gang i året. Foruten en beskrivelse av systemer og systemansvarlige, foretas en periodisk avsjekk av brukerne (årlig) og at de tilgjengelige saksbehandlere i kommunene har et korrekt (2 årlig syklus ved systemansvarlige ett år og ved forespørsel til kommunene det andre). Avdelingsledelsen kontrollerer at tilganger og roller hos SF er korrekt ved periodisk gjennomgang.

3.1.3.3 Befolkningen har tillit til tjenestene og får ivaretatt sin rett til forsvarlige og nødvendige tjenester

I 2021 ble det av to grunner nødvendig å prioritere saker strengt på både tilsyns- og rettighetsområder. Pandemien kombinert med restanseprosjektet (NRP) krevde mye ressurser, i tillegg har antall saker inn fortsatt å øke. Vi kan ikke avvise saker med mindre de er åpenbart grunnløse. Vi ser en utvikling i retning av at terskelen for å klage senkes kombinert med en forventning om at myndighetene skal "ordne opp" og "ta noen" øker. Vi prioriterer, og skjjermer, alle saker og saksområder som handler om tvang. Saker etter psykisk helsevernloven er krevende, fristen overholdes. Tilsvarende for kap 9 i khol og 4A i pbrl. Avvik fra saksbehandlingskravet til rettighetssaker ligger i hovedsak innenfor andre typer saker, og noen saker som er kompliserte og der mer informasjon må innhentes. Dermed saker som er av stor betydning for liv og helse. Den proaktive tilnærmingen til forbedringsarbeid gjennom planlagte systemrevisjoner har dessverre måttet bli nedprioritert, dette har medført avvik både i forhold til volum krav i kommunal helse- og omsorgstjeneste og spesialisthelsetjenesten.

Vi tilstreber å få til gode løsninger for klager, og virksomheten og bruker i større grad dialog med begge parter før oppstart av saken for mest mulig effektiv saksbehandling med best mulig resultat.

Under pandemien har oppfølging av tjenestetilbudet til barn og unge hatt særlig fokus. Kommunene har vært fulgt opp med vurdering av kapasitet innen jordmør-, helsestasjon og skolehelsetjeneste og kommunene har i all hovedsak forholdt seg lojalt til de føringer som er gitt. Samtidig strever mange av disse tjenestene med rekruttering, uavhengig av pandemien. Mange kommuner har svært tverrfaglig innsats overfor barn og unge, men seks tilsyn

gjennomført siste 3 årene viser at forankringen og kjennskapen til de respektive medvirkende er dårlig internt i kommunen og på tvers av sektorer, og at foreldre ofte bli sittende som koordinator for sitt eget barn som sliter. Mange blir henviste til BUP uten tilstrekkelig forankring i psykisk helse i kommunen, og slik tjeneste for barn er mange steder fraværende. Dette er uavhengig av pandemien.

Vi har medvirket i all planlegging og gjennomføring av landsomfattende tilsyn som Helsetilsynet har initiert siste året. Tilsynet med ABUP ble av virksomheten selv vurdert som nyttig.

På sosialtjenesteområdet har kartlegging av tilgjengelighet vært nyttig, vi bruker kunnskapsgrunnlaget i oppfølging av det enkelte kontor, samtidig som Helsetilsynet lager oppsummeringsrapport på overordnet nivå.

Statsforvalteren skal ta kontakt med det enkelte barn (fra kapittel 3.3.1.3.1.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal ta kontakt med det enkelte barn med tilbud om tilsynssamtale. Hvilke konsekvenser koronapandemien har for omsorgen og oppfølgingen barna får på institusjonen, må være tema i samtalen med barna. Tilsynet bør gjennomføres på ettermiddag/ kveldstid for å få snakket med flest mulig barn. Dersom barnet ikke var tilstede under tilsynsbesøket, skal statsforvalteren i etterkant kontakte barnet med tilbud om samtale.

Statsforvalteren skriver brev til barna ved alle anmeldte tilsyn. I brevet fremkommer dato og klokkeslett i tillegg til tema vi ønsker å snakke med dem om. Dersom barna ikke er tilstede får de et telefonnummer de kan ringe for å ta kontakt med oss i etterkant.

Statsforvalteren skal gjennomføre samtale med alle barn som ønsker det. (fra kapittel 3.3.1.3.1.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal gjennomføre samtale med alle barn som ønsker det.

Tilsynene blir gjennomført på tidspunkter hvor sannsynligheten for å treffe barna er størst. Dette vil si at hoveddelen av alle tilsyn blir gjennomført på ettermiddag/kveld. Dersom barna ikke er tilstede legger vi igjen telefonnummer slik at de kan kontakte oss i ettertid. Under pandemien er en del tilsyn gjennomført på teams. det har imidlertid vært lite smitte ute i institusjonene.

Median saksbehandlingstid for tilsynssaker HOD (fra kapittel 3.3.1.3.2.1 i TB)

Rapportere på

Median saksbehandlingstid for tilsynssaker: 6 måneder eller mindre.

Vi får et stadig økende antall klager på tjenestene. Terskelen for å klage er lavere enn noen gang, og forventningene til at alt skal være optimalt og risikofritt synes høyere enn noen gang. Våre muligheter for prioritering har inntil nye saksbehandlingsveileder forelå høsten 2021 vært liten, og fortsatt er vi sterkt styrt av formuleringen i pbrl 7-4 om anmodningsrett og tidligere avgjørelser av SOM som gir lite handlingsrom for avvisning. Manglende mulighet for prioritering kommer i konflikt med formålet om å bidra til økt kvalitet og pasientsikkerhet på den mest mulig effektive måten. Det er å håpe at en lovendring i 2022 vil endre på dette.

Median saksbehandlingstid for tilsynssaker: 6 måneder eller mindre (Helse/omsorg)

Saksområde	Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat
Helse/omsorg	50 %	0 %	50 %

Saksbehandlingstid for tilsynssaker ASD (fra kapittel 3.3.1.3.2.2 i TB)

Rapportere på

Median saksbehandlingstid for tilsynssaker: 5 måneder eller mindre

Vi avsluttet en tilsynssak i 2021 med behandlingstid 3.4 måneder.

Vi får mange klagehenvendelser i løpet av året, og de aller fleste ender opp innenfor rettighetssporet. Noen får en løsning ved at vi tar kontakt med det aktuelle Nav kontoret, som behandler saksforholdet.

Saksbehandlingstid for tilsynssaker: 5 måneder eller mindre (Sosial)

Saksområde	Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat
Sosial	50 %	-50 %	0 %

Vi hadde kun en tilsynssak i 2021, med saksbehandlingstid 3,4 måneder. Det er ikke kjent hvorfor denne ikke er registrert i NESTOR.

Avslutning av klagesaker (fra kapittel 3.3.1.3.2.3 i TB)

Rapportere på

Avslutning av klagesaker: Minst 90 prosent innen 3 måneder.

Vi har behandlet 202 rettighetssaker etter sosialtjenesteloven, og 98% av sakene er behandlet innen 3 måneder.

Innenfor helse- og omsorgstjenester er rett til nødvendig helsehjelp prioritert, og det gjøres en prioritering av saker av stor betydning for helse. Enkelte saker har vært komplekse med innhenting av ny informasjon. Oppheving kunne vært alternativ i noen saker, men av erfaring ville saksbehandlingstiden da kunne bli lenger samlet sett for klager og i noen sammenhenger er dette ugunstig. Det må derfor bli en avveining når det er grunn til å tro at klager vil kunne få medhold.

Saksbehandlingstid - Avslutning av klagesaker: minst 90% innen 3 måneder

Saksområde	Resultatmål	Prosentpoeng	Realitetsbehandlet innen 3 md.
Sosial	90 %	8 %	98 %
Helse/omsorg	90 %	-6 %	84 %

Andel vedtak om bruk av tvang og makt (fra kapittel 3.3.1.3.2.4 i TB)**Rapportere på**

Andel vedtak om bruk av tvang og makt overfor personer med psykisk utviklingshemming som er overprøvd innen 3 måneder: Minst 90 %.

Vi har hatt en økning av nye vedtak om tvang og makt i 2021 på over 25%, mange kom inn like før sommerferien. Ellers har vi hatt god kontroll på saksflyten på vedtakene. Enkelte kommuner sender vedtak svært tidlig, og disse blir ikke behandlet før det nærmer seg tidspunktet for at forrige vedtak går ut.

Saksbehandlingstid - Vedtak om bruk av tvang og makt: minst 90% innen 3 måneder

Resultatmål	Prosentpoeng	Resultat
90 %	-2 %	88 %

Andel søknader om dispensasjon fra utdanningskrav (fra kapittel 3.3.1.3.2.5 i TB)**Rapportere på**

Andel søknader om dispensasjon fra utdanningskrav som er behandlet innen 3 måneder: Minst 90 %.

Når det gjelder dispensasjonssøknader som er behandlet i vedtaksperioden er 100 % av disse behandlet innen tre måneder.

Avslutning av klager på tvang i barnevernsinstitusjoner og omsorgssentre (fra kapittel 3.3.1.3.2.6 i TB)**Rapportere på**

Minst 90 % av klager på tvang i barnevernsinstitusjoner og omsorgssentre skal være avsluttet innen 1 måned.

Det er behandlet 21 klager over bruk av tvang i barnevernsinstitusjoner. Av disse er 20 behandlet innen 1 mnd. Vi bestreber oss på å behandle alle klager etter rettighetsforskriften så raskt som mulig. Årsaken til at den ene klagen ikke er behandlet innen frist har sin årsak i at vi var i behov for ytterligere informasjon og hadde problemer med å få innhentet nok informasjon.

Saksbehandlingstid - klager på tvang i barnevernsinstitusjoner og omsorgssentre: minst 90% innen 1 måned

Resultatmål	Differanse	Avsluttet innen 1 måned
90 %	5 %	95 %

se kommentar over om årsak til at en sak ikke er behandlet innen frist

Resultatmål FMAG (fra kapittel 3.3.1.3.3.4 i TB)**Rapportere på**

Tilsynsaktiviteter tilsvarende: 220-poeng:

Endres til 145 poeng.

De tilsynene som ut fra prioritering og praktisk mulighet ble gjennomført. Avviket skyldes tre forhold: Restanseprosjektet med overføring av 50 saker fra

FMOV tok mer kapasitet enn overslaget som var gjort ved iverksettelsen av prosjektet. Videre gjorde pandemien det vanskelig både å komme ut på tilsyn, de tjenestene som var aktuelle for tilsyn var tungt belastet med pandemien, og ca 3 årsverk har blitt bundet opp i håndteringen av denne hos Statsforvalteren.

Aktivitetsvolum av tilsyn med kommunale helse- og omsorgstjenester

Resultatmål	Differanse	Resultat
145	-69	76

Avviket skyldes tre forhold: Restanseprosjektet med overføring av 50 saker fra FMOV tok mer kapasitet enn overslaget som var gjort ved iverksettelsen av prosjektet. Videre gjorde pandemien det vanskelig både å komme ut på tilsyn, de tjenestene som var aktuelle for tilsyn var tungt belastet med pandemien, og ca 3 årsverk har blitt bundet opp i håndteringen av denne hos Statsforvalteren.

Resultatmål FMAG (fra kapittel 3.3.1.3.4.7 i TB)

Rapportere på

Tilsynsaktiviteter tilsvarende 50 poeng

Vi har deltatt i landsomfattende tilsyn med ABUP i Helseregion Sør-Øst. Dette er dessverre det eneste vi har klart å prioritere innværende år på grunn av pandemien. Dels har våre ressurser blitt omdisponert, dels har spesialisthelsetjenesten hatt stor belastning. De har i mange av tilsynssakene tilbakevendende bedt om utsatt svarfrist av denne grunn. Vi har også større saker under oppfølging, som saken med SSHF - Flekkefjord som er krevende.

Aktivitetsvolum av tilsyn med spesialisthelsetjenesten

Resultatmål	Differanse	Resultat
50	-8	42

Resultatmål FMAG (fra kapittel 3.3.1.3.5.5 i TB)

Rapportere på

Tilsynsaktiviteter tilsvarende: 75 poeng

Vi har gjennomført 2 systemrevisjoner (KVP) og 6 landsomfattende undersøkelser. Totalt 80 poeng.

Aktivitetsvolum av tilsyn med sosiale tjenester

Resultatmål	Differanse	Resultat
75	5	80

3.1.3.4 Andre oppdrag

Statsforvalteren har i 2021 registrert en dobling av antallet lovlighetsklager etter krav fra folkevalgte, sammenlignet med 2020. Det er relativt stor variasjon i sakstyper og anførsler, og det er derfor vanskelig å trekke noen entydig konklusjon om årsaken til økningen.

Når det gjelder lovlighetskontroll av eget tiltak, er det særlig vedtak etter smittevernregelverket som er tatt opp til kontroll. Behovet for veiledning har synes mindre i 2021 enn i 2019 og 2020. Spørsmål dette året har bl.a. vært om adgangen til å opprette blandingsorganer (altså organer som har medlemmer både fra administrasjonen og politisk nivå), om en mindretallsankeordning kan omfatte klagenemndas avgjørelser, og om generalforsamling i kommunale aksjeselskaper kan regnes som møte i folkevalgt organ.

Vi har i 2021 gjennomført løpende veiledning knyttet til økonomibestemmelsene i ny kommunelov med forskrifter. Vi har ikke hatt noe spesifikt veiledningsopplegg i år, slik vi hadde det tilbake i 2019/2020.

Nye internkontrollregler har vi hatt som tema både i vår interne tilsynsgruppe og i Tilsynsforum, der også andre tilsynsetater, kommunerevisjonene, kontrollutvalgssekretariatene og KS Agder møter. Etter at departementet publiserte den nye veilederen om kommunelovens internkontrollbestemmelser høsten 2021, hadde vi en egen presentasjon av veilederen med etterfølgende dialog i Tilsynsforum. Vi vurderer at hovedtrekkene i dette nå er godt kjent.

3.1.3.5 En effektiv og velfungerende vergemålsforvaltning som ivaretar rettsikkerhet

Måloppnåelsen anses tilfredsstillende. Alle resultatmål er oppnådd.

Opprett vergemål (fra kapittel 3.3.2.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Opprett vergemål – 80 % av vedtakene skal være fattet innen 70 dager.

Resultatmålet er oppnådd.

Saksbehandlingstid - Opprett vergemål – 80 % av vedtakene skal være fattet innen 70 dager

Resultat	Resultatmål	Differanse
85 %	80 %	5 %

Klagesaksbehandling (fra kapittel 3.3.2.1.1.2 i TB)**Rapportere på**

Klagesaksbehandling – 80 % av klagen statsforvalteren mottar på vergemålsområdet skal være behandlet innen 60 dager.

Resultatmålet er oppnådd.

Klagesaksbehandling – 80 % av klagen Statsforvalteren mottar på vergemålsområdet skal være behandlet innen 60 dager

Resultat	Resultatmål	Differanse
87 %	80 %	7 %

Stadfestelse av fremtidsfullmakter (fra kapittel 3.3.2.1.1.3 i TB)**Rapportere på**

Stadfestelse av fremtidsfullmakter - 80 % av fremtidsfullmaktene som stadfestes, skal være behandlet innen 30 dager.

Resultatmålet er oppnådd.

Stadfestelse av fremtidsfullmakter - 80 % av fremtidsfullmaktene som stadfestes, skal være behandlet innen 30 dager

Resultat	Resultatmål	Differanse
90 %	80 %	10 %

Vergeregnskapskontroll (fra kapittel 3.3.2.1.2.1 i TB)**Rapportere på**

Alle vergeregnskap i sentralt uttrekk fra Statens sivilrettsforvaltning skal være kontrollert innen fristen.

Resultatmålet er oppnådd.

Alle vergeregnskap i sentralt uttrekk fra Statens sivilrettsforvaltning skal være kontrollert innen fristen

Resultat	Resultatmål	Differanse
100 %	100 %	0 %

Digital innlevering av vergeregnskap (fra kapittel 3.3.2.1.3.1 i TB)**Rapportere på**

Andelen vergeregnskap som leveres digitalt, skal være minst 75 %.

Resultatmålet er oppnådd.

Andelen vergeregnskap som leveres digitalt via Altinn, skal være minst 75 %

Resultat	Resultatmål	Differanse
80 %	75 %	5 %

Digital innsending av søknader (fra kapittel 3.3.2.1.3.2 i TB)

Rapportere på

Andelen søknader om godtgjøring og søknader om statsforvalterens samtykke (bruk av kapital, salg av eiendom etc.) som leveres digitalt, skal være minst 75 %

SRF melder i e-post 21.01.2022 følgende:

"Når det gjelder resultatene for andel digitalt innsendte søknader om vergegodtgjøring og søknader om statsforvalterens godkjenning (3.3.2.1.3.2), så har SRF dessverre ikke klart å hente ut riktige tall på dette for 2021. Dette har bakgrunn i utskiftningen i arkivkjernen i Vera i august 2021 og en feil i Documaster. **Statsforvalterne behøver derfor ikke å rapportere på dette punktet i årsrapporten for 2021.**"

SFAG har derfor valgt å sette resultatet på 75% som er lik målkravet.

Andelen søknader om godtgjøring og søknader om Statsforvalterens samtykke (bruk av kapital, salg av eiendom etc.) som leveres digitalt via Altinn, skal være minst 75 %

Resultat	Resultatmål	Differanse
75 %	75 %	0 %

3.1.3.6 Vergemål utøves med respekt for vergehavers behov og vilje

SFAG prioriterer fortsatt gjennomføring av samtaler med aktuelle vergehavere, slik beskrevet i årsrapporten for 2020.

Gjennom profesjonalisering av fastvergekorpsset mener vi å ha kommet langt i å sikre god rolleforståelse, særlig med tanke på beslutningsstøtte og gjennomgående respekt for vergehavers selvbestemmelse. Dette er likevel noe vi må jobbe bevisst og kontinuerlig med i all kommunikasjon med vergene. Vi ser også viktigheten av at så vel vergene som Statsforvalteren i størst mulig grad bevisstgjør vergehaverne selv om sin selvbestemmelsesrett.

Når det gjelder familieverger er vi særlig oppmerksom på mulig negativ sosial kontroll, og behov for tett veiledning og oppfølging i enkeltsaker. Her anser vi risikoen for "snikumyndiggjøring" betydelig.

Utvikling av tiltak for å sikre vergehavers selvbestemmelse (fra kapittel 3.3.2.2.1.1 i TB)

Rapportere på

Vergemål skal utøves med respekt for vergehavers behov og vilje. Statsforvalteren skal innarbeide prosesser ved opprettelsen av vergemål som sikrer at omfanget av vergemålet er tilpasset den enkelte. Begrunnelsen for omfanget av vergemålet skal fremgå av vedtaket.

Statsforvalteren skal påse at vergene har god rolleforståelse og utøver rollen med respekt for vergehavers selvbestemmelsesrett.

SFAG gjennomfører samtaler med samtlige myndige personer det er aktuelt å opprette vergemål for, med mindre det er umulig eller formålsløst, eller vedkommende ikke ønsker samtale. Sentralt i samtalen med vergehaver er bevisstgjøring om selvbestemmelsesretten, og klargjøring av bistandsbehov. Opprettelse av vergemål uten samtale forutsetter at saken for øvrig er tilstrekkelig opplyst hva gjelder helsemessige forhold, bistandsbehov og personens samtykke eller formodede vilje. SFAG har særlig fokus på at samtale er gjennomført der det er mulig, og at begrunnelsen for vedtaket er tilfredsstillende.

Når det gjelder prosess for å sikre vergenes rolleforståelse og utøvelse av vergerollen med respekt for vergehavers selvbestemmelse, se punkt 3.1.3.6.

Som lokal vergemålsmyndighet ser vi stadig behov for å kommunisere og tydeliggjøre vergehavernes selvbestemmelsesrett i møte med pårørende, offentlige tjenesteytere, finansinstitusjoner m.fl.

3.1.3.7 Barnehagemyndigheter, barnehageeiere og skoleeiere forstår, formidler og etterlever regelverket

Statsforvalteren er tett på barnehageeier, barnehagemyndighet og skoleeier gjennom nettverk, dialog, veiledning samt i forbindelse med enkeltsaker hvor vi er klageinstans. Vi legger opp til faste møter, og vi videreformidler samt produserer ulike ressurser som brukes til relevant kompetanseheving i sektoren. Gjennom våre tilsyn har vi et tydelig inntrykk av at de forstår, formidler og etterlever regelverket. Den kontinuerlige områdeovervåkingen og ROS-analysene våre avdekker at det er nødvendig med regelverkskompetanse og økt rolleforståelse i den enkelte kommune.

Sektorkunnskap ligger til grunn for vurdering av oppfølging og virkemiddel (fra kapittel 3.3.3.1.1.1 i TB)

Rapportere på

All vurdering av oppfølging og valg av virkemiddel skal være basert på kunnskap om tilstanden på rettsikkerhetsområdet

Statsforvalteren organiserer seg tverrfaglig i sin risiko- og sårbarhetsanalyse. Det betyr at jurister, pedagoger, statsvitere og sosionomer sammen gjør

vurderingene av den enkelte kommunes tjenester. I klagesaksbehandling og tilsyn er alltid juristene sentrale i både analysen og ved utforming av tiltak. Vi mener derfor at vi har bred kunnskap om tilstanden i sektoren på rettsikkerhetsområdet ved at vår juridiske kompetanse jobber tverrfaglig og internt også utadrettet mot tjenesten. Vi har god tilgang på resultater og indikatorer, og kan derfor gjøre gode konsekvensvurderinger. Dette året har vi jobbet videre med å utvikle samarbeidsfora der vi danner oss skarpere kommunebilder. Dette gjøres gjennom den kunnskapen vi får gjennom saksbehandling, veiledning, henvendelser og dialog. Vi har også sett dette i sammenheng med den intern "trafikkentralen" som samles annen hver uke som en del av vår metode for å sikre samhandling, tverrfaglighet og et helhetlig bilde av våre kommuner.

Bruk av tilsyn som virkemiddel skal øke (fra kapittel 3.3.3.1.1.2 i TB)

Rapportere på

Økt bruk av tilsyn som virkemiddel der risikovurderingene tilsier det

Statsforvalteren i Agder har i 2021 gjennomført de tilsynene som var planlagt og som var lagt inn i den statlige kalenderen for tilsynskoordinering. Tilsynene våre er basert på risiko og sårbarhetsvurderinger, vi har valgt temaer som viser stor sannsynlighet for manglende regelverksetterlevelse og som gir store konsekvenser dersom ikke regelverket følges og blir forstått.

Vi har gjennomført fire tilsyn etter barnehageloven, seks etter opplæringsloven og to tilsyn som er felles tilsyn; ett etter opplæringsloven og barnevernsloven, og ett fellestilsyn etter opplæringsloven, barnevernsloven og helse og omsorgstjenesteloven. Åtte av tilsynene var nasjonalt initierte tilsyn, ett var pilottilsyn i samarbeid med Udir og andre embeter, og to er egeninitierte tilsyn.

Kommunene har under pandemien vært i en svært krevende situasjon. For å minske belastningen for kommunene har vi gjennomført flere av tilsynene som dokumenttilsyn. I noen tilfeller er intervjuene er blitt gjennomført på Teams, og i perioder med lavt smittetrykk har det vært mulig å ha stedlige tilsyn med fysiske intervjuer.

På barnehageområdet og opplæringsområdet har vi gjennomført tilsyn med spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning. Vi har gjennomført tilsynene parallelt i samme kommune, og brakt skoleeier og barnehagemyndighets arbeid med saksbehandling tettere sammen. Vi ser av funnene i tilsynene, at korreksjonspunktene i stor grad er sammenfallende i vedtak etter opplæringsloven og barnehageloven. Det å gjennomføre tilsyn med samme tema på barnehage og skoleområdet, har vært nyttig i forhold til felles læring og utvikling av gode rutiner i kommunene, og i forhold til samhandling og effektivitet hos oss som utfører tilsynene.

På opplæringsområdet har vi hatt hatt stort fokus på skolemiljø. Klagesaker, informasjon fra veiledningssaker og nyhetssaker har i tillegg til sektoromspennende kilder som elevundersøkelsen og tilstandsrapporter vært grunnlag for utvelgelse av tema og tilsynsobjekt. Også i fellestilsynene har vi hatt fokus på situasjonen til sårbare barn, vi har hatt fokus på samhandling mellom tjenester for barn og unge med psykiske utfordringer, og vi har hatt tilsyn hvor vi har undersøkt hvordan kommunen rutinemessig vurderer taushetsplikten opp mot meldeplikten før melding sendes til barnevernet, og om det innhentes informert samtykke dersom vilkårene for å sende melding etter § 15-3 ikke er oppfylt.

Ved å jobbe systematisk på denne måten, kan tilsyn kan ha forebyggende virkning, og hjelpe flere barn og unge som ikke har kapasitet eller ressurser til å benytte klageadgangen eller håndhevingsordningen.

Vi følger med på utviklingen i kommunene og har fortløpende kontakt gjennom veiledning og digitale møter.

Tilsyn skal avdekke brudd med store konsekvenser (fra kapittel 3.3.3.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Tilsyn er prioritert på områder hvor det er høy sannsynlighet for brudd på regelverket og hvor det er store konsekvenser for barn, unge og voksne og lærlinger

Det ligger risiko- og sårbarhetsvurdering bak valg av tema og tilsynsobjekter. Informasjon hentet fra sektoromspennende kilder som BASIL, GSI, Skoleporten og Elevundersøkelsen og enkeltstående kilder som klagesaker, henvendelser fra foreldre, veiledningsforespørsler fra kommuner eller oppslag i media, er med på gi oss et grunnlag for valg av tema og tilsynsobjekt.

Vi har over litt tid vært bekymret over at tallet på klagesaker på spesialundervisning, spesialpedagogisk hjelp og tilrettelegging for barn med nedsatt funksjonsevne har gått ned. Kjennskap til sektor og opplysninger fra håndhevingsordningen viser at dette i liten grad skyldes at tilstanden på området er god, og at regelverket er oppfylt. Snarere tvert i mot. Tilsynene, hvor vi har undersøkt vedtak om spesialundervisning og spesialpedagogisk hjelp, har bekreftet at vedtakene har til dels alvorlige mangler. Lovbruddene og korreksjonspunktene har i stor grad også vært sammenfallende i barnehage- og skoletilsynene. Felles funn er at vedtakene er uklare på beskrivelse av innhold og omfang, barn og foresatte har i liten grad fått uttale seg om innhold og organisering, og det er i liten grad blitt gjort barnets beste vurderinger. Det er vanskelig å klage på spesialundervisning eller spesialpedagogisk hjelp når det er uklart hva som er formålet med tiltakene, og hvilket innhold og omfang tiltakene har. Dette er funn som er alvorlige og som får alvorlige konsekvenser for sårbare barn og unge.

Tilsynet hvor vi har undersøkt om meldinger til barnevernstjenesten og mulige brudd på taushetsplikten, ble utviklet på bakgrunn av flere klager på at skoler i skolemiljø saker meldte bekymring til barnevernstjenesten for blant annet stort skole-fravær. Vi undersøkte om kommunen ivaretar sitt ansvar for at skolene oppfyller meldeplikten til barnevernet og veier den mot taushetsplikten. En melding skal være begrunnet i konkrete holddepunkter som tilsier at

situasjonen for barnet er så alvorlig som loven krever. Det er melders ansvar å gjøre en selvstendig vurdering av alvorlighetsgraden før meldingen sendes, jf. skjønnskrevet i loven. Den som melder bør også kunne dokumentere hvilke vurderinger vedkommende har gjort i forkant av meldingen, slik at tilsynsmyndigheten kan få grunnlag for å vurdere forsvarligheten. Funn i tilsynet viste at kommunen ikke rutinemessig vurderer taushetsplikten opp mot meldeplikten før melding sendes til barnevernet, og at det ikke ble innhentet informert samtykke dersom vilkårene ikke var oppfylt. Vi så at kommunens internkontroll ikke inneholdt rutiner som identifiserte risiko, eller inneholdt rutiner for å følge opp praksis for å avdekke og følge opp avvik. Dette var forhold som har en alvorlig konsekvens for mange barn, unge og foresatte som allerede er i en krevende og sårbar situasjon.

Skolemiljø har stort fokus i Agder, og vi er fornøyde med å ha deltatt i pilotering og utvikling av nytt nasjonalt tilsynsystema. Tilsyn med kommunens arbeid for å sikre et trygt og godt skolemiljø bekrefter våre risikovurderinger som tilsier at det er manglende internkontroll på dette området. Noe som kan gi alvorlige konsekvenser for sårbare barn og unge.

Vi har i alle våre tilsyn funnet brudd på regelverket og mener at dette bekrefter at vi har tatt en kvalifisert risikovurdering.

Rapportering av tilsyn - barnehage og opplæringsområdet

Område	Kommune	Navn på barnehage (kun særlige tilfeller)/skole	Nasjonalt initiert tema eller egeninitiert	Tema nasjonalt initiert tilsyn	Tema egeninitierte tilsyn	Stedlig/skriftlig	Antall kontrollspørsmål per tilsyn	Status tilsyn per 31.12.	Antall korreksjonspunkter i foreløpig rapport pr tilsyn (= brudd på regelverket per tilsyn)	Dato foreløpig tilsynsrapport
Barnehage	Bykle		Egeninitiert	Egeninitiert tilsyn	Spesialpedagogisk hjelp - vedtak	Skriftlig	18	Endelig rapport	6	26.05.2021
Barnehage	Evje og Hornnes		Nasjonalt initiert	Egeninitiert tilsyn	Spesialpedagogisk hjelp - vedtak	Skriftlig	18	Endelig rapport	2	27.05.2021
Barnehage	Risør		Egeninitiert	Egeninitiert tilsyn	Spesialpedagogisk hjelp - vedtak	Skriftlig	18	Endelig rapport	10	12.07.2021
Barnehage	Kristiansand		Egeninitiert	Egeninitiert tilsyn	Kommunens plikt til å sikre at barn med nedsatt funksjonsevne får individuell tilrettelegging i barnehagen	Skriftlig	17	Endelig rapport	3	28.06.2021
Opplæring	Bykle	Bykle skule og Fjellgardane skule	Nasjonalt initiert	Spesialundervisning		Skriftlig	13	Endelig rapport	5	22.06.2021
Opplæring	Evje og Hornnes	Evje barneskule, Evje ungdomskule og Hornnes barneskule	Nasjonalt initiert	Spesialundervisning		Skriftlig	13	Endelig rapport	1	08.06.2021
Opplæring	Risør	Risør barneskole /Risør ungdomsskole	Nasjonalt initiert	Spesialundervisning	Fatte vedtak - spesialundervisning	Skriftlig	13	Endelig rapport	4	08.06.21
Opplæring	Froland		Egeninitiert	Egeninitiert tilsyn	Samhandling rundt barn 7-12 år med psykiske utfordringer	Tilsynsbesøk	20	Endelig rapport	10	23.03.21
Opplæring	Kvinesdal	Kvinlog skole, Liknes skole, Vesterdalen skole, Kvinesdal ungdomsskole	Egeninitiert	Egeninitiert tilsyn	Felles tilsyn om skolens meldeplikt til barnevernet og barnevernets tilbakemeldinger til offentlige meldere samt kommunens internkontroll	Tilsynsbesøk	11	Endelig rapport	6	18.06.2021
Opplæring	Åmli	Åmli skule	Nasjonalt initiert	Skolemiljø	17	Digitale intervju	7	Endelig rapport	3	29.04.21
Opplæring	Sirdal	Tonstad skole	Nasjonalt initiert	Skolemiljø		Tilsynsbesøk	17	Endelig rapport	4	26.03.2021
Opplæring	Vennesla	Vennesla ungdomsskole	Nasjonalt initiert	Skolemiljø		Tilsynsbesøk	16	Endelig rapport	13	27.10.2021
Barnehage	Lindesnes		Nasjonalt initiert	Egeninitiert tilsyn	Spesialpedagogisk hjelp - vedtak	Skriftlig	18	Varslet	0	
Barnehage	Birkenes		Egeninitiert	Egeninitiert tilsyn	Kommunens saksbehandling - spesialpedagogisk hjelp - internkontroll	Tilsynsbesøk	17	Varslet	0	

Rapportering av funn fra tilsyn - barnehage og opplæringsområdet

Område	Kommune	Navn på barnehage/skole	Tema/deltema nasjonalt initierte tilsyn	Tema/deltema egeninitierte tilsyn	Kontrollspørsmål som er avdekket brudd på (nasjonalt initierte tilsyn)	Kontrollspørsmål som er avdekket brudd på (egeninitierte tilsyn)	Kommentarer
Barnehage	Bykle		Egeninitiert tilsyn	Spesialpedagogisk hjelp - fatte vedtak	Inneholder vedtak om spesialpedagogisk hjelp informasjon om hva hjelpen skal gå ut på?		
Barnehage	Bykle		Egeninitiert tilsyn	Spesialpedagogisk hjelp - fatte vedtak	Inneholder vedtak om spesialpedagogisk hjelp informasjon om hvor lenge hjelpen skal vare?		
Barnehage	Bykle		Egeninitiert tilsyn	Spesialpedagogisk hjelp - fatte vedtak	Inneholder vedtak om spesialpedagogisk hjelp informasjon om hvordan hjelpen skal organiseres?		
Barnehage	Bykle		Egeninitiert tilsyn	Spesialpedagogisk hjelp - fatte vedtak	Inneholder vedtak om spesialpedagogisk hjelp informasjon om hvilken kompetanse de som gir hjelpen skal ha?		
Barnehage	Bykle		Egeninitiert tilsyn	Spesialpedagogisk hjelp - fatte vedtak	Inneholder vedtak om spesialpedagogisk hjelp tilbud om foreldrerådgivning?		
Barnehage	Bykle		Egeninitiert tilsyn	Spesialpedagogisk hjelp - fatte vedtak	Tar kommunen stilling til hva som er barnets beste når den fatter vedtak om spesialpedagogisk hjelp?		
Barnehage	Evje og Hornes		Egeninitiert tilsyn	Spesialpedagogisk hjelp - fatte vedtak	Får foreldrene mulighet til å uttale seg om innholdet i sakkyndig vurdering før det fattes vedtak om spesialpedagogisk hjelp?		
Barnehage	Evje og Hornes		Egeninitiert tilsyn	Spesialpedagogisk hjelp - fatte vedtak	Inneholder vedtak om spesialpedagogisk hjelp informasjon om hvordan hjelpen skal organiseres?		
Barnehage	Risør		Egeninitiert tilsyn	Spesialpedagogisk hjelp - fatte vedtak	Får foreldrene mulighet til å uttale seg om innholdet i sakkyndig vurdering før det fattes vedtak om spesialpedagogisk hjelp?		
Barnehage	Risør		Egeninitiert tilsyn	Spesialpedagogisk hjelp - fatte vedtak	Innhenner kommunen samtykke fra foreldrene før kommunen fatter vedtak om spesialpedagogisk hjelp?		
Barnehage	Risør		Egeninitiert tilsyn	Spesialpedagogisk hjelp - fatte vedtak	Inneholder vedtak om spesialpedagogisk hjelp informasjon om hva hjelpen skal gå ut på?		
Barnehage	Risør		Egeninitiert tilsyn	Spesialpedagogisk hjelp - fatte vedtak	Inneholder vedtak om spesialpedagogisk hjelp informasjon om hvilket timeomfang hjelpen skal ha?		
Barnehage	Risør		Egeninitiert tilsyn	Spesialpedagogisk hjelp - fatte vedtak	Inneholder vedtak om spesialpedagogisk hjelp informasjon om hvordan hjelpen skal organiseres?		
Barnehage	Risør		Egeninitiert tilsyn	Spesialpedagogisk hjelp - fatte vedtak	Inneholder vedtak om spesialpedagogisk hjelp informasjon om hvilken kompetanse de som gir hjelpen skal ha?		
Barnehage	Risør		Egeninitiert tilsyn	Spesialpedagogisk hjelp - fatte vedtak	Inneholder vedtak om spesialpedagogisk hjelp tilbud om foreldrerådgivning?		
Barnehage	Risør		Egeninitiert tilsyn	Spesialpedagogisk hjelp - fatte vedtak	Tar kommunen stilling til hva som er barnets beste når den fatter vedtak om spesialpedagogisk hjelp?		
Barnehage	Risør		Egeninitiert tilsyn	Spesialpedagogisk hjelp - fatte vedtak	Begrunner kommunen vedtak som ikke samsvarer med den sakkyndige vurderingen?		
Barnehage	Risør		Egeninitiert tilsyn	Spesialpedagogisk hjelp - fatte vedtak	Fatter kommunen vedtak om spesialpedagogisk hjelp så snart som mulig når PPT har utarbeidet sakkyndig vurdering, og med oppstartsdato ut fra barnets behov?		
Barnehage	Kristiansand		Egeninitiert tilsyn	Individuell tilrettelegging i barnehage - krav til vedtak	Gir kommunen foreldrene mulighet til å uttale seg?		
Barnehage	Kristiansand		Egeninitiert tilsyn	Individuell tilrettelegging i barnehage - krav til vedtak	Opplyser kommunen saken tilstrekkelig for å kunne ta stilling til: a) om et barn har en nedsatt funksjonsevne? b) om barnet ikke kan delta i barnehagen på lik linje med andre barn?		
Barnehage	Kristiansand		Egeninitiert tilsyn	Individuell tilrettelegging i barnehage - krav til vedtak	Blir spesialpedagogisk hjelp gjennomført slik at barnets beste er ivare tatt?		
Opplæring	Åmli	Åmli skule	Skolemiljø - Forebyggende arbeid		Jobber rektor for at skolen skal praktisere holdninger og verdier som bidrar til et trygt og godt skolemiljø?		
Opplæring	Åmli	Åmli skule	Skolemiljø - Informere		Sikrer rektor at skolen informerer aktuelle råd og utvalg om deres rett til innsyn i dokumentasjon som gjelder det systematiske arbeidet for et trygt og godt skolemiljø, og at de har rett til å uttale seg i alle saker som er viktige for skolemiljøet?		
Opplæring	Åmli	Åmli skule	Skolemiljø - Informere		Sikrer rektor at skolen informerer aktuelle råd og utvalg om alt som er viktig for skolemiljøet?		

Opplæring	Åmli	Åmli skule	Skolemiljø - Informere		Sikrer rektor at skolen tar elevrådet og foreldrerådet med i arbeidet med skolemiljøtiltak, og at det skjer så tidlig som mulig?		
Opplæring	Sirdal	Tonstad skole	Skolemiljø - Forebyggende arbeid		Sikrer rektor at elevene får ta del i planleggingen og gjennomføringen av arbeidet for et trygt og godt skolemiljø?		
Opplæring	Sirdal	Tonstad skole	Skolemiljø - Informere		Gir skolen elevene og foreldrene informasjon om retten til et trygt og godt skolemiljø, om skolens aktivitetsplikt og om retten til å melde en sak til statsforvalteren?		
Opplæring	Sirdal	Tonstad skole	Skolemiljø - Informere		Sikrer rektor at skolen informerer aktuelle råd og utvalg om deres rett til innsyn i dokumentasjon som gjelder det systematiske arbeidet for et trygt og godt skolemiljø, og at de har rett til å uttale seg i alle saker som er viktige for skolemiljøet?		
Opplæring	Sirdal	Tonstad skole	Skolemiljø - Informere		Sikrer rektor at skolen informerer aktuelle råd og utvalg om alt som er viktig for skolemiljøet?		
Opplæring	Sirdal	Tonstad skole	Skolemiljø - Informere		Sikrer rektor at skolen tar elevrådet og foreldrerådet med i arbeidet med skolemiljøtiltak, og at det skjer så tidlig som mulig?		
Opplæring	Kvinesdal	Kvinlog skole, Liknes skole, Vesterdalen skole, Kvinesdal ungdomsskole	Egeninitiert tilsyn	Felles tilsyn om skolens meldeplikt til barnevernet og barnevernets tilbakemeldinger til offentlige meldere samt kommunens internkontroll		Sørger kommunen for at skolene har nødvendig kompetanse til å vurdere når meldeplikten inntreffer, og at de i alle tilfeller rutinemessig vurderer taushetsplikten opp mot meldeplikten før melding sendes?	
Opplæring	Kvinesdal	Kvinlog skole, Liknes skole, Vesterdalen skole, Kvinesdal ungdomsskole	Egeninitiert tilsyn	Felles tilsyn om skolens meldeplikt til barnevernet og barnevernets tilbakemeldinger til offentlige meldere samt kommunens internkontroll		Sørger kommunen for at skolene har nødvendig kompetanse til å vurdere når meldeplikten inntreffer, og at de i alle tilfeller rutinemessig innhenter informert samtykke dersom vilkårene for å sende melding etter § 15-3 ikke er oppfylt?	
Opplæring	Kvinesdal		Egeninitiert tilsyn	Felles tilsyn om skolens meldeplikt til barnevernet og barnevernets tilbakemeldinger til offentlige meldere samt kommunens internkontroll		Sørger kommunen for at det i kommunens internkontrollsystem inngår rutiner for å identifisere hvor det kan være risiko for at taushetsplikten ikke oppfylles ved meldinger til barnevernstjenesten?	
Opplæring	Kvinesdal		Egeninitiert tilsyn	Felles tilsyn om skolens meldeplikt til barnevernet og barnevernets tilbakemeldinger til offentlige meldere samt kommunens internkontroll		Sørger kommunen for at det i kommunens internkontrollsystem inngår rutiner for å følge opp praksisen for å kunne avdekke og følge opp avvik?	
Opplæring	Vennesla	Vennesla ungdomsskole	Egeninitiert tilsyn	Tilsyn med kommunens arbeid for å sikre et trygt og godt skolemiljø		Vet alle som arbeider på skolen at de har plikt til å varsle og til hvem de skal varsle, ved mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt skolemiljø eller blir krenket av en som arbeider på skolen?	Pilottilsyn
Opplæring	Vennesla	Vennesla ungdomsskole	Egeninitiert tilsyn	Tilsyn med kommunens arbeid for å sikre et trygt og godt skolemiljø		Dokumenterer skolen hva som blir gjort for å oppfylle varslingsplikten?	Pilottilsyn
Opplæring	Vennesla	Vennesla ungdomsskole	Egeninitiert tilsyn	Tilsyn med kommunens arbeid for å sikre et trygt og godt skolemiljø		Har kommunen vurdert risikoen for at de som arbeider på skolen, ikke oppfylder varslingsplikten eller plikten til å dokumentere?	Pilottilsyn
Opplæring	Vennesla	Vennesla ungdomsskole	Egeninitiert tilsyn	Tilsyn med kommunens arbeid for å sikre et trygt og godt skolemiljø		Har kommunen fulgt opp med tiltak for å hindre eller forebygge risikoen for at varslingsplikten eller dokumentasjonsplikten ikke blir oppfylt?	Pilottilsyn
Opplæring	Vennesla	Vennesla ungdomsskole	Egeninitiert tilsyn	Tilsyn med kommunens arbeid for å sikre et trygt og godt skolemiljø		Følger kommunen opp om iverksatte tiltak fører til at de som arbeider på skolen oppfylder varslingsplikten og at dette blir dokumentert?	Pilottilsyn
Opplæring	Vennesla	Vennesla ungdomsskole	Egeninitiert tilsyn	Tilsyn med kommunens arbeid for å sikre et trygt og godt skolemiljø		Vet skolen og skoleeier at de må undersøke saken så raskt saken tilsier dersom det er mistanke om eller kjennskap til at en elev ikke har et trygt og godt eller blir krenket av en som arbeider på skolen?	Pilottilsyn
Opplæring	Vennesla	Vennesla ungdomsskole	Egeninitiert tilsyn	Tilsyn med kommunens arbeid for å sikre et trygt og godt skolemiljø		Vet skolen og skoleeier at de må gjøre de undersøkelser som ut fra en faglig standard med rimelighet kan forventes?	Pilottilsyn

Opplæring	Vennesla	Vennesla ungdomsskole	Egeninitiert tilsyn	Tilsyn med kommunens arbeid for å sikre et trygt og godt skolemiljø		Dokumenterer skolen og skoleeier hva som blir gjort for å oppfylle undersøkelsesplikten?	Pilottilsyn
Opplæring	Vennesla	Vennesla ungdomsskole	Egeninitiert tilsyn	Tilsyn med kommunens arbeid for å sikre et trygt og godt skolemiljø		Har kommunen gjort det tydelig at skolen har en undersøkelsesplikt og hva den innebærer?	Pilottilsyn
Opplæring	Vennesla	Vennesla ungdomsskole	Egeninitiert tilsyn	Tilsyn med kommunens arbeid for å sikre et trygt og godt skolemiljø		Sikrer kommunen at skolen og skoleeier dokumenterer hva som blir gjort for å oppfylle undersøkelsesplikten?	Pilottilsyn
Opplæring	Vennesla	Vennesla ungdomsskole	Egeninitiert tilsyn	Tilsyn med kommunens arbeid for å sikre et trygt og godt skolemiljø		Har kommunen vurdert risikoen for at skolen ikke oppfylder undersøkelsesplikten eller plikten til å dokumentere?	Pilottilsyn
Barnehage	Vennesla	Vennesla ungdomsskole	Egeninitiert tilsyn	Tilsyn med kommunens arbeid for å sikre et trygt og godt skolemiljø		Har kommunen fulgt opp med tiltak for å hindre eller forebygge risikoen for at undersøkelsesplikten eller dokumentasjonsplikten ikke blir oppfylt?	Pilottilsyn
Opplæring	Vennesla	Vennesla ungdomsskole	Egeninitiert tilsyn	Tilsyn med kommunens arbeid for å sikre et trygt og godt skolemiljø		Følger kommunen opp om iverksatte tiltak fører til at skolen oppfylder undersøkelsesplikten og plikten til å dokumentere?	Pilottilsyn
Opplæring	Bykle		Spesialundervisning - Fatte vedtak		Innhenter skolen samtykke fra elever over 15 år og foreldre til elever under 15 år, før skolen fatter vedtak om spesialundervisning?		
Opplæring	Bykle		Spesialundervisning - Fatte vedtak		Gir skolen eleven og foreldrene mulighet til å uttale seg om innholdet i den sakkyndige vurderingen, før skolen fatter enkeltvedtak?		
Opplæring	Bykle		Spesialundervisning - Fatte vedtak		Sørger skolen for at saken er tilstrekkelig opplyst før den fatter vedtak om spesialundervisning?		
Opplæring	Bykle		Spesialundervisning - Fatte vedtak		Inneholder vedtakene opplysninger om omfanget av spesialundervisningen, det vil si antall timer spesialundervisning samlet og i hvert av fagene?		
Opplæring	Bykle		Spesialundervisning - Fatte vedtak		Inneholder vedtakene opplysninger om hvilket innhold spesialundervisningen skal ha?		
Opplæring	Bykle		Spesialundervisning - Fatte vedtak		Inneholder vedtakene opplysninger om hvordan skolen skal organisere spesialundervisningen?		
Opplæring	Bykle		Spesialundervisning - Fatte vedtak		Inneholder vedtakene opplysninger om det er behov for personer med særskilt kompetanse til å gjennomføre spesialundervisningen?		
Opplæring	Bykle		Spesialundervisning - Fatte vedtak		Begrunner skolen vedtak som ikke samsvarer med den sakkyndige vurderingen, ved å vise hvorfor eleven likevel kan få et forsvarlig utbytte av opplæringen?		
Opplæring	Evje og Hornnes		Spesialundervisning - Fatte vedtak		Gir skolen eleven og foreldrene mulighet til å uttale seg om innholdet i den sakkyndige vurderingen, før skolen fatter enkeltvedtak?		
Opplæring	Risør		Spesialundervisning - Fatte vedtak		Innhenter skolen samtykke fra elever over 15 år og foreldre til elever under 15 år, før skolen fatter vedtak om spesialundervisning?		
Opplæring	Risør		Spesialundervisning - Fatte vedtak		Sørger skolen for at saken er tilstrekkelig opplyst før den fatter vedtak om spesialundervisning?		
Opplæring	Risør		Spesialundervisning - Fatte vedtak		Inneholder vedtakene opplysninger om omfanget av spesialundervisningen, det vil si antall timer spesialundervisning samlet og i hvert av fagene?		
Opplæring	Risør		Spesialundervisning - Fatte vedtak		Inneholder vedtak om spesialpedagogisk hjelp informasjon om hvilken kompetanse de som gir hjelpen skal ha?		
Opplæring	Risør		Spesialundervisning - Fatte vedtak		Begrunner skolen vedtak som ikke samsvarer med den sakkyndige vurderingen, ved å vise hvorfor eleven likevel kan få et forsvarlig utbytte av opplæringen?		
Opplæring	Risør		Spesialundervisning - Fatte vedtak		Gir skolen eleven og foreldrene mulighet til å uttale seg om innholdet i den sakkyndige vurderingen, før skolen fatter enkeltvedtak?		
Opplæring	Risør		Spesialundervisning - Fatte vedtak		Tar skolen stilling til hva som er barnets beste når den fatter vedtak om spesialundervisning?		

Opplæring	Froland	Tverrfaglig tilsyn med flere kommunale tjenester	Egeninitiert tilsyn	Tilsyn med tjenester til barn 7-12 år med psykiske utfordringer		Er skoleeierens system som helhet forsvarlig? Sikrer kommunen samhandling og samarbeid?	Dette var tverrfaglig tilsyn utviklet av Statsforvalterens avdeling for helse, barnevern og utdanning.

Det er tilsyn som er nasjonalt initiert som ikke ligger i Utdanningsdirektoratets skjema for rapportering - disse har vi ført som egeninitierte i mangel av rett kategori.

Kompetanse på trygt og godt skolemiljø (fra kapittel 3.3.3.1.3.1 i TB)

Rapportere på

Alle skoleeiere og skoleledere har kompetanse på hva som gir et trygt og godt skolemiljø

Gjennom tilsyn og håndhevingssakene innenfor dette området ser vi at skoler og skoleeiere gjennomgående har stor oppmerksomhet rundt trygge og gode skolemiljø. Dette har vært tema ved flere av våre møteplasser med kommunene, som også dette året i hovedsak har vært digitale, og ikke minst i de nasjonale kompetansehevingspakkene og i vår tette oppfølging av de kommunene og friskolene som er med i ulike nasjonale satsinger som omhandler inkluderende læringsmiljø. Vi ser dette også i sammenheng med vårt koordinerende arbeid innen oppfølgingsordningen, DeKomp og Kompetanseløftet, der det er flere av kommunene som har valgt deltema som sammenfaller med forebyggende arbeid for trygge og gode skolemiljø.

Vi sendte dette året ut en forespørsel til alle kommunene og friskolene i Agder om hva de trengte støtte og kompetanseheving på innenfor kapittel 9A og skolens aktivitetsplikt. Disse svarene har vi brukt til å vurdere våre aktiviteter og arbeid for å nå målene både i 2021 og videre i 2022. Forespørselen vi sendte ut ble også satt i sammenheng med vårt arbeid med å viderefremme de ulike digitale kompetansepakken som foreligger samt av annet materiell, verktøy og eksempler til bruk innen det lokale og regionale arbeidet med kompetanseheving rundt skolemiljø.

Vi er kjent med at det innen dette området er ulik kompetanse mellom kommuner og mellom de ulike skolene i kommunene, og vi jobber kontinuerlig på ulike måter for å bidra til å utjevne disse forskjellene og heve kompetansen hos alle. For å sikre en god oversikt over disse ulikhetene, så møter faggrupeleder for skole i interne møter kalt «trafikksentralen». Her løftes inn henvendelser, hendelser og bekymringer og vi ser hele kommuner og skoler i en sammenheng som også vil kunne gjelde kompetanse innen dette området.

Videre har vi egne interne møter om konkrete kommuner, blant annet i forbindelse med særskilt bekymringsfulle eller et økende antall meldte skolemiljø saker. Her ser vi skolemiljø og det generelle arbeidet med trygge og gode læringsmiljø i et helhetsperspektiv. Dette har ført til at avdelingen har hatt kontakt med flere ulike skoleeiere for å veilede eller kartlegge videre rundt det vi har kartlagt. Vi har også varslet forenklete tilsyn i ettertid, og vi har opprettet samlemappe for hver kommune i ephorte for relevante henvendelser som ikke er enkeltsaker, men som utgjør en viktig del av vår samlede overvåkning samt risiko- og sårbarhetsanalyse. På bakgrunn av dette samlede materialet vurderer vi fortløpende hvilke virkemidler det er hensiktsmessig å iverksette for å nå målet om at alle skal ha god kompetanse på hva som gir et trygt og godt skolemiljø.

Vi har gjennom 2021 mottatt henvendelser fra tilnærmet alle kommunene angående håndhevingssakene, noe som også gir oss et innblikk i deres kompetanse som skoleeiere og skoleledere. Rektorene gir gjennom saker og veiledning et inntrykk av at de jobber mye både forebygging og oppfølging av skolemiljø og konkrete saker. Vi har hatt 90 henvendelser i 2021, mens det i 2020 var 85.

Skolemiljø sakene og henvendelsene vi mottar hos oss er i økende grad kompliserte og med flere samarbeidende instanser inne. Dette kan være en tendens som viser at skolene og kommunene har arbeidet målrettet og riktig med både forebygging av trygge og gode skolemiljø og konkrete skolemiljø saker, slik at de sakene vi mottar hos oss er de mer komplekse sakene som krever en tverrfaglig tilnærming og økt kompetanse ut over det skolene innehar i skolehverdagen. I vårt arbeid med disse komplekse sakene øker også vår kompetanse og vår kjennskap til sektor slik at vi stadig ser mer helheter og nye sammenhenger med andre saker og områder der vi veileder og gjennomfører tilsyn med sektor.

Det at vi blant annet gjennom håndhevingssakene nå ser behov for tverrfaglighet i enda større grad har gjort at vi har planlagt et tverrfaglig oppvekstmøte våren 2022 der erfaringene med skolemiljø ses i sammenheng med elever som mottar spesialundervisning. Mange melder til oss om manglende inkludering og mestring i skolehverdagen som gjør at de ikke opplever skolemiljøet sitt som trygt og godt. Det har vært mindre muligheter for å planlegge samlinger og eksterne opplæringsarenaer på grunn av usikkerheten og vekslende nasjonale og lokale restriksjoner. Denne usikre situasjonen har ført til en utsettelse av blant annet denne konkrete samlingen.

En annen erfaring vi har gjort oss i forbindelse med håndhevingssakene er at det er et økende antall saker har bakgrunn i at foresatte melder til oss på vegne av sine barn der utløsende faktor er at skolen har sendt bekymringsmelding om omsorgssituasjonen til barnevernet. I flere av disse sakene har det gått ut over skole-hjem samarbeidet rundt elevens opplevelse av sitt skolemiljø. Vi har hatt et tverrfaglig tilsyn med saksbehandlere på barnevern angående både meldeplikten og brudd på taushetsplikten med bakgrunn i konkrete skolemiljø saker i den aktuelle kommunen. Funn og konklusjoner fra tilsynet og enkeltsakene har videre ført til at vi har satt ned en intern arbeidsgruppe som har utviklet et webinar om dette til bruk i sektor.

I dokumentasjon fra skoler og skoleeiere i saker innen håndhevingssakene har det fremgått at det også er behov for økt kompetanse om praktisk bruk av barnekonvensjonen både i forbindelse med aktivitetsplikten og det generelle arbeidet rundt barn i skoler og kommuner. Vi har derfor laget en film om dette, som er tenkt fulgt opp med to filmer til i 2022. Her tar vi for oss blant annet det å høre barn i saker som angår dem og det å gjøre konkrete vurderinger av barns beste.

Kompetanse på aktivitetsplikten (fra kapittel 3.3.3.1.3.2 i TB)

Rapportere på

Alle skoler har fått økt kompetanse om aktivitetsplikten

I forbindelse med vårt arbeid med håndhevingsordningen er det vår samlede erfaring at skolene stadig har økt fokus på sin aktivitetsplikt. Videre ser vi at de i sakene har gjort en større jobb og har mer oversikt over dette området enn tidligere. I vår kontakt med rektorene, både i forbindelse med saker, veiledning og i andre samarbeidsforum, forteller de blant annet om et økende antall aktivitetsplaner på skolenivå, og det fremkommer fortsatt at arbeidet med å lage og følge opp aktivitetsplaner er et av de mest aktuelle temaene de er opptatt av. Sett i sammenheng med de sakene vi behandler hos oss, viser dette at mange skoler benytter erfaring fra arbeid med delpliktene samt de konkrete aktivitetsplanene som et verktøy i skolehverdagen for å blant annet samle tiltak etter undersøkelser rundt det eleven opplever.

Den kunnskapen vi får gjennom håndhevingsordningen og den økende, tverrfaglige kompleksiteten i innholdet i mange av sakene vi behandler, kan også vise oss en tendens til at et stadig økende antall saker blir løst på kommune- og skolenivå. Dette varierer også mellom ulike kommuner og ulike skoler, så vi har fortsatt med å ha ekstra oppfølging og generell veiledning med skoler der vi gjennom sakene har erfart at terskelen for å undersøke og sette inn tiltak i en aktivitetsplan er for høy.

Disse samlede erfaringene har også gjort at vi dette året har sendt ut en etterspørsel til alle friskoler og kommuner om hva de har behov for av kompetanse når det gjelder skolenes aktivitetsplikt. Tilbakemeldingene vi har fått har blant annet gitt oss viktig informasjon til vår områdeovervåking og arbeidet med risiko og sårbarhet. Det har også gitt oss tydelige signal i forbindelse med hvordan vi løser våre oppdrag slik at de stadig fører til best mulig måloppnåelse.

Vi sender fortløpende ut eposter og lager ulike nyhetsoppslag i forbindelse med blant annet nasjonale kompetansepakker og annet relevant materiell til bruk i det lokale arbeidet med kompetanse rundt aktivitetsplikten. Mange ønsker primært at vi møter dem fysisk som supplement til alle de gode spennende digitale løsningene som ruller ut. Dette har i stor grad vanskelig latt seg gjøre også i 2021, så inntil videre har vi løst det digitalt. I tråd med tilbakemelding fra skoler og kommuner vil vi benytte innspill og erfarinert videre som utgangspunkt for mer spissede samlinger der kommunene i forkant spiller inn problemstillinger ut over den generelle veiledningen vi jevnlig gir. I vårt arbeid i håndhevingsordningen er også vedtak som fattes av Utdanningsdirektoratet viktige i drøfting internt blant saksbehandlere, i det interne arbeidet med maler, direkte inn i vår veiledning der det er aktuelt og i våre vedtak.

Kompetanse hos barnehagemyndigheten til å veilede (fra kapittel 3.3.3.1.3.3 i TB)**Rapportere på**

Alle barnehagemyndigheter har kompetanse til å veilede barnehageeiere i nytt kapittel VIII i barnehageloven

Statsforvalteren i Agder har hatt fokus på det psykososiale miljøet i barnehager siden 2019. Vi har hatt samlinger med sektor hvor det har vært viktig å presentere aktuell forskning om mobbing og utestengingsatferd. I den forbindelse har vi blant annet samarbeidet med professor Ingrid Lund (UiA) og dosent Pål Roland fra Læringsmiljøsentret.

Vi har gjennomført felles kompetanseheving med både barnehage- og skolesektoren. Etter ønsker fra kommunene har vi hatt barnehagemyndigheten og barnehageeiers ulike roller og ansvar som tema. Barnekonvensjonen og innholdet i nytt kapittel VIII i barnehageloven har vært tema i møter med kommunene både i 2020 og i 2021. Så i sum mener vi at barnehagemyndigheter i Agder har hatt god anledning til å oppdatere seg og å følge utviklingen fram mot en lovfestet rett til et trygt godt barnehagemiljø.

Status ved utgangen av 2021:

Statsforvalteren mener det kan være hensiktsmessig å bruke kompetanse og erfaring som vi har opparbeidet gjennom arbeidet med skolemiljø saker, inn i vårt arbeid for å styrke kompetansen hos barnehagemyndighet i arbeidet med å sikre trygt og godt barnehagemiljø. Det er for skoleeier og barnehageeier flere likheter i regelverket og sammenfallende utfordringer med å oppfylle pliktene. Ved å formidle kunnskap fra skole, og dra nytte av erfaringer derfra vil begge sektorene styrkes gjensidig. Det vil være et bidrag til å koble de tettere sammen om dette viktige arbeidet.

En gjennomgang av kommunenes hjemmesider viser at ca. 70 % av disse nå inneholder noe informasjon om hvordan barnehagene skal arbeide med barnehagemiljøet, om regelverket og hvordan foreldrene kan gå fram ved mistanke om at barnet ikke har et godt og trygt barnehagemiljø. Flere av disse kommunene har utarbeidet handlingsplaner som skal benyttes i slike saker.

Alle barnehagene i to kommuner i Agder har deltatt satsingen «Inkluderende barnehage og skolemiljø» i 2021. Styrene har hatt anledning til å være med på alle samlinger og har fått tilgang på opplegg de kan bruke i egen barnehage.

Det er ingen av våre nettverk i Regional kompetanseutvikling som har hatt «Trygt og godt barnehagemiljø» som eksplisitt satsingsområde i 2021.

Statsforvalteren i Agder har en tverrfaglig gruppe som arbeider med tverrfaglige spørsmål knyttet til barn og unges situasjon i Agder. Betydningen av trygge og gode skole- og barnehagemiljø er et viktig fokus i gruppas arbeid.

Veiledning:

Vi har generelt få spørsmål knyttet til kapittel VIII, både fra foreldre, barnehageeiere og barnehagemyndigheter. Vi har derfor begrenset kunnskap om

hvor godt regelverket er forstått og iverksatt i sektor.

Statsforvalteren i Agder har tradisjon for å møte alle kommunene to ganger i året. Her drøfter vi nasjonal politikk, regelverksendringer og resultater fra tilsyn med kommunene. Vi deler både forskningsbasert kunnskap på området og erfaringsbasert kunnskap med utgangspunkt i praksis. Vi har opprettholdt disse møteplassene i 2021 – men har kjørt disse digitalt. Vi har arrangert to webinarer.

I juni hadde vi et heldags-webinar om tverrfaglig arbeid i laget rundt barnet i barnehagen. Her ble blant annet nytt regelverk om barnehagemiljøet gjennomgått. Dette var en tverrfaglig kompetansedag for ledere fra skole- barnehagesektoren, PPT, helsesektoren og barnevern. Noe av hensikten med webinarer var at kommunenes tverrfaglige samarbeidspartnere skulle få en felles innføring i de nye kravene i regelverket om barnehagemiljø. Vi vil følge opp dette temaet i et tverrfaglig oppvekstmøte våren 2022 der temaet vil være: «Et støtte system i endring – hva nå?».

I september hadde vi et halvdags-webinar for barnehagemyndighet og kommunale eiere med temaet: «Trygt og godt barnehagemiljø». Her ble det nye regelverket og aktuelt veiledningsmaterieell gjennomgått. Et praktisk eksempel fra arbeidet med barnehagemiljøet i en barnehage ble presentert, både det metodiske arbeidet med barna og hvordan styrer arbeider med holdninger og kunnskapsutvikling i personalgruppen. Statsforvalteren oppsummerte sine funn fra klagesaker og tilsyn med skolemiljøet, og vi presenterte hva vi ser er viktige faktorer for å utvikle trygge og gode psykososiale miljø. FUB delte erfaringer fra foreldresamarbeid og presenterte veiledningsmaterieell som de har på sine hjemmesider.

Opptakene fra webinarer legger vi ut på våre hjemmeside i en tidsbegrenset periode slik

at de som ikke har anledning til å delta under webinarer kan se de i ettertid. Begge webinarer ble godt mottatt av fagmiljøene.

Veiledningsmaterieell:

I 2021 har vi utviklet flere digitale ressurser. Vi har produsert følgende filmer med tilhørende drøftingsoppgaver:

- Trygt og godt barnehagemiljø
- Barnets beste vurderinger
- Rollene - Barnehagemyndighet og barnehageeier

Disse er lagt ut på våre hjemmesider. De er da tilgjengelig for barnehagesektoren slik at de kan bruke dette i sin veiledning i barnehager. Vi har også viderefremidlet informasjon om kompetansepakken om trygt og godt barnehagemiljø fra UDIR.

Konklusjon:

Resultatmål på dette området er krevende å måle, og det å vurdere effekten av de tiltakene vi har gjennomført er derfor vanskelig per i dag. Erfaringsmessig vet vi at kommunene er forskjellige og at kompetansen hos barnehagemyndighet og – eiere varierer. I tillegg skjer det jevnlig utskiftninger av personer som ivaretar myndighetsoppgaver i kommunene. Vi mener likevel at fokuset vi har hatt siden 2019, på regelverket, kommunenes ansvar og på kunnskapsutvikling om barnehagemiljøets betydning, bidrar til at barnehagemyndigheter i Agder er godt rustet til å veilede barnehageeiere i nytt kapittel VIII i barnehageloven.

Kompetanse hos barnehagemyndighet til å påse at loven blir fulgt (fra kapittel 3.3.3.1.3.4 i TB)

Rapportere på

Alle barnehagemyndigheter har kompetanse til å påse at nytt kapittel VIII i barnehageloven blir fulgt

Statsforvalteren i Agder har gjennom tilsyn, klagesaksbehandling, veiledning og i møter med barnehagemyndighet vektlagt barnehagemyndighetenes ansvar for å påse at barnehagene drives i samsvar med regelverket. Som nevnt i punkt 3.3.3.1.3.3 har vi også utviklet ulike kompetanstiltak om dette temaet de siste årene. Vi utviklet i 2017/18 en poenggivende studie om barnehagemyndighetsrollen i samarbeid med UiA, der alle kommunene i Agder deltok.

Som nevnt i punkt 3.3.3.1.3.4 har vi i 2021 laget filmer om temaet. Vi lagde tilhørende refleksjonsoppgaver for å styrke forståelsen av lovens krav og slik være med på å bidra til regelverksetterlevelse. Kommunene er informert om at disse ressursene ligger ute på våre hjemmesider. Vi har også vist til kompetansepakken til UDIR, og oppfordret til å benytte disse. Noen kommuner hatt tilsyn på dette temaet, og vi har fått flere henvendelser om filmene noe som bekrefter at de er i bruk ute i kommunene.

Gjennom svarene vi fikk i en spørreundersøkelse vi sendte ut til kommunene i 2021 ser vi at skille mellom kommunale myndighetsoppgaver og kommunale eierplikter fortsatt oppleves som krevende for noen kommuner. Statsforvalteren vurderer likevel at barnehagemyndigheten har nødvendig forståelse for påserollen og tilstrekkelig kompetanse på kapittel VIII til å påse at disse kravene i barnehageloven blir fulgt, jf. punkt. 3.3.3.1.3.4.

I og med at lovendringene trådte i kraft i 2021 har vi ikke gjennomført tilsyn med kommuner på dette området. Vi vurderer dette som et aktuelt tema for tilsyn og ytterligere veiledning i 2022. Hjemmelen om internkontroll i barnehageloven gir oss nå muligheter til å undersøke kommunens systematiske oppfølgingsarbeid på dette området nærmere. Vi hilser derfor tilsynet som nå blir utviklet som en pilot velkommen.

Kompetanse hos barnhageeiere og ledere (fra kapittel 3.3.3.1.3.5 i TB)

Rapportere på

Alle barnehageeiere og barnehageledere har kompetanse på hva som gir et trygt og godt barnehagemiljø

Vår veiledning til sektor går gjennom kommunene som barnehagemyndighet. Vi har derfor ikke pr. i dag tilstrekkelig kunnskap om status ute i kommunene til å kunne si med sikkerhet at alle barnehage-eiere og barnehageledere i fylket har kompetanse på hva som gir et trygt og godt barnehagemiljø.

Erfaringsmessig vet vi at kommunene er forskjellige, og ut ifra dette antar vi at det vil variere hvorvidt barnehage-eiere og barnehageledere har tilstrekkelig kompetanse til å realisere intensjonene i regelverket på dette området.

Vi viser til punkt. 3.3.3.1.3.4. hvor vi skriver at vi har gjennomført ulike kompetansetiltak for barnehagemyndighet på dette området. Læringsressursene vi har utviklet er til enhver tid tilgjengelig på vår hjemmeside, og vi har fått tilbakemeldinger om at barnehagene bruker disse. Ut ifra vår kjennskap til barnehagemyndighet og -eiere mener vi at de har fokus på, og jobber godt med å heve kompetansen på hva som gir et trygt og godt barnehagemiljø.

Barnehageteamet skal våren 2022 gjennomføre kommunebesøk i alle våre kommuner. Her vil kommunens og barnehagenes arbeid med trygt og godt barnehagemiljø være et sentralt tema.

Fem virkedager til tilbakemelding og vurdering (fra kapittel 3.3.3.1.4.1 i TB)**Rapportere på**

Innen fem virkedager skal statsforvalteren ta kontakt med eleven/foreldre som har meldt inn saken og gi dem en plan for videre saksbehandling. Innen samme frist skal statsforvalteren ha avgjort om saken skal avvises.

Gruppen som jobber med skolemiljø saker ledes av faggruppeleder for skole. Saksbehandlingsgruppa består av fire jurister og fire pedagoger.

Noen saker om elevers skolemiljø kommer muntlig til oss og noen kommer som skriftlige meldinger. Vi har en mal for den første samtalen med melder av nye saker som sikrer at vi stiller de spørsmålene som belyser saken og som vil være viktige for vår videre behandling. Vi forteller i denne samtalen blant annet om hva som er vår rolle, at elever har rett til å uttale seg i slike saker og at vi tilbyr en samtale med oss der det er aktuelt. Vi har en egen intern frist på at en av saksbehandlerne hos oss tar kontakt med melder enten samme dag eller dagen etter vi har mottatt meldingen. I denne samtalen kartlegger vi hva meldingen handler om og informerer om vår rolle i håndhevingsordningen.

Etter at vi har snakket med melder så tar vi kontakt med rektor og skoleeier. Vi orienterer om saken og vår videre behandling, vår fremgangsmåte og eventuelt hvilken dokumentasjon vi ber om i brevet vi sender til dem. Vi gir ti virkedager på å sende inn dette. I flertall av sakene har vi et møte med skole/skoleeier for å opplyse og oppdatere saken ved behov – digitale møter som også skole og skoleeier har etterspurt og som gjør våre vedtak treffsikre i de tilfellene der vi pålegger tiltak.

Nytt av året er en intern ordning der nye meldinger drøftes i en mindre arbeidsgruppe med rullerende medlemmer blant saksbehandlerne. Denne gruppa har møter fortløpende hver uke når det kommer inn meldinger til oss. Erfaringer så langt er at denne ordningen er med på å gjøre vår saksbehandling mer effektiv, målrettet, sikrer likebehandling av både muntlige og skriftlige meldinger til oss og gjør at vi på enda bedre måte kan veilede de som melder om veien videre både i saker som vi tar inn og saker vi avviser eller som blir trukket av andre grunner. Arbeidsgruppa sikrer videre kontakt med melder for å informere om vår behandling av saken eller de fatter et vedtak om avvisning der det er aktuelt. Alt dette skjer innen en arbeidsuke. Erfaringene så langt viser at fremdriften sikres og at de som melder opplever trygghet på at deres sak følges opp. Vi har utarbeidet en egen mal for avvisning samt en egen mal for vedtak i saker der skolene ikke har startet arbeidet med å utarbeide aktivitetsplaner selv om de i mer en fem dager har vært kjent med at eleven ikke opplever å ha et trygt og godt skolemiljø.

Rubrikken i meldeskjema for skolemiljø saker som sier at melder ikke husker eller at det er lenge siden rektor ble varslet, blir i mange tilfeller benyttet. Det gjør at vi må undersøke tydelig når rektor ble varslet, og i tillegg ofte også andre forhold ved saken som har betydning for en eventuell avvisning. Vi har brukt lengre tid på noen saker der forholdene har vært så uklare at vi har måttet innhente mer opplysninger. Dette har vært i dialog med og med informasjon om dette til melder.

Ettersom rutinen vår er å ta kontakt med skolen og skoleeier fortløpende etter samtale med melder, så fatter vi i de fleste sakene vedtak om avvisning raskt. Det har vært to saker i høst som har gjort at den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden på avvisningssaker samlet for året er på 4,8 dager.

Rask ferdigbehandling (fra kapittel 3.3.3.1.4.2 i TB)**Rapportere på**

Alle saker er ferdigbehandlet så raskt som mulig

Vi har dette året fortsatt arbeidet og møtevirksomheten som er med på å sikre at alle saksbehandlerne i håndhevingsordningen er godt kjent med vår fremgangsmåte, rutiner og maler for vår behandling av disse sakene. Vi er alltid til saksbehandlerne i disse sakene, noe som gjør saksbehandlingen mindre sårbar, at vi på en enkel måte kan samarbeide om å løse saken raskere og gir oss mulighet til å avlaste hverandre dersom uforutsette ting skulle oppstå. Dette har vist seg verdifullt og viktig også i 2021 der hjemmekontor har vært en stor del av hverdagen, og der vi som saksbehandlerne har ulike forutsetninger for å behandle saker i perioder. Vi arbeider kontinuerlig med å fordele belastning etter situasjonen slik at sakene fortsatt løses så trygt og

raskt som mulig.

Vi arbeider kontinuerlig samt evaluerer jevnlig vårt mål om å gjennomføre en trygg og rask behandling av sakene som meldes til oss. Vi gjennomfører i de fleste av sakene møter med skole og skoleeier og tilbyr alltid samtale med eleven. Dette kan medføre noe mer bruk av tid, men ved å se dette i tett sammenheng med fastsatt frist for dokumentasjon og tidlig fastsette tidspunkt for møter og samtaler, erfarer vi at våre saksbehandlingsrutiner gjør at vi sikrer både kvalitet og tidsperspektivet som disse sakene tilsier. De nye, reviderte malene vi har utarbeidet i 2021 legger også til rette for at vi kan starte skrivearbeidet tidligere i prosessen.

Vi har samtidig prioritert en grundig behandling, for blant annet å kunne være tydelige på tiltak samt gjøre de nødvendige avveiningene og vurderingene. Flere kompliserte og sammensatte saker krever at vi bruker mer tid enn ønskelig på å opplyse saken, noe som kan gjøre at gjennomsnittlig saksbehandlingstid utvides.

Høy kvalitet i vedtakene (fra kapittel 3.3.3.1.5.1 i TB)

Rapportere på

Alle vedtak etter § 9 A-6 har høy kvalitet i saksbehandlingen

Vi som jobber med å fatte vedtak etter § 9 A-6 har dette året jobbet målrettet med å videreutvikle de ulike malene vi bruker i håndhevingsordningen som helhet. I dette arbeidet har vi både hatt fokus på brukerbevissthet og videre sikret rettsanvendelsen vår i disse sakene. Vi har hatt flere runder, og vi som faggruppe har hatt en grundig samhandlingsprosess rundt dette.

I avslutningen av arbeidet med malene som skal være med å sørge for at vi har høy kvalitet i saksbehandlingen vår, hadde vi sent i høst en Sør-Vest samling med Statsforvalteren i Vestland og i Rogaland. Her var refleksjon, erfaringsutveksling og deling av maler og vedtak et viktig tema. I etterkant av denne samlingen ferdigstilte vi arbeidet vårt, og vi fikk lagt nye og oppdaterte maler inn i ephorte. I tillegg har også de vedtakene som fattes av Utdanningsdirektoratet vært en viktig kilde for oss, både i forhold til hvilke vurderinger direktoratet gjør, og deres behandling av klagesakene.

Internt i faggruppa så samarbeider vi alltid to saksbehandlere om sakene som meldes til oss. Både juristene og pedagogene er saksansvarlige, og skriver vedtak, men vi er to om å ferdigstille det før godkjenning. Vi erfarer at det at de som jobber sammen om sakene har ulik faglig bakgrunn bidrar til økt trygghet i saksbehandlingen, men er også viktig kvalitetssikring av vedtakene vi fattet. Vi har jevnlig møter i gruppa, deler vedtak og refleksjoner med hverandre og har lav terskel for å samles for å drøfte konkrete problemstillinger. Som en naturlig oppfølging av arbeidet vi har hatt rundt våre maler og vedtak, så vil vi videreutvikle vår idebank for gode formuleringer rundt generelle problemstillinger som vi møter i disse sakene.

Vedtak i klarspråk og tilpasset mottakeren (fra kapittel 3.3.3.1.6.1 i TB)

Rapportere på

Alle vedtak er skrevet i et klart språk og er tilpasset mottakeren

Vi har fortsatt tett dialog med brukere i saker og veiledning, og vi har videreført "Den gylne penn" som kvalitetsprogram for våre saksbehandlere. I de ulike faggruppene på avdelingen bruker vi tid på kollegaveiledning og tett samarbeid når vi jobber med å fatte vedtak.

For å nå målet om mer brukerrettede vedtak har vi dette året jobbet videre internt i de ulike faggruppene med å gjennomgå og revidere mange av våre maler for å gjøre dem enda mer tilgjengelige for brukerne og sikre vår bevissthet rundt hvem vi skriver til.

Det er alltid flere som leser gjennom utgående brev og dokumenter. Alle utgående brev og saker godkjennes av avdelingsdirektør, noe som gir en totaloversikt og helhetlig vurdering for hele utdannings- og barnevernsavdelingen.

For å gi målrettet og klar informasjon på våre hjemmesider og i nyhetsmeldingene våre til sektor har vi tydeliggjort hvem på avdelingen som samarbeider om dette. Sammen vurderer de hvordan dette løses i hver sak vi legger ut eller sender ut. Videreformidling av nyheter som vi vurderer til å ha stor viktighet for sektor samt kompetansepakker eller andre ressurser som vi anser som svært viktige å videreformidle, sender vi ut til sektor som eposter i tillegg til de vanlige oppslagene.

Et eksempel på hvordan vi har jobbet med å treffe brukerne av våre hjemmesider er at vi har utarbeidet egen informasjonsside på engelsk i forbindelse med elevers rett til et trygt og godt skolemiljø. Her ligger det også lenker til Utdanningsdirektoratets sider med forklaring på flere andre språk.

Vedtak fra skoleeier med rettsanvendelsesfeil eller saksbehandlingsfeil (fra kapittel 3.3.3.1.7.1 i TB)

Rapportere på

Antall vedtak fra skoleeier med rettsanvendelsesfeil og/eller saksbehandlingsfeil er redusert

I den enkelte klagesak er vi generelt nøye med å forklare og veilede direkte dersom vi ser at det er gjort en feil. I forbindelse med våre tilsyn er også regler knyttet til forvaltning fast tema på blant annet sluttmøtene vi gjennomfører. Vi registrerer at denne veiledningen i ettertid har medført endring i

en del tilfeller. Vi ser fortsatt at feil bruk av gamle maler for enkeltvedtak kan medføre feil både i rettsanvendelse og saksbehandling, men samtidig registrerer vi at vi gjennom både tilsyn og konkret veiledning har videreformidlet kompetanse som har ført til redusert antall feil. Et eksempel er den konkrete veiledningen vi har gjennomført i sektor som omhandler barns rett til å bli hørt i saker som angår dem. Både nyere enkelt saker og tilbakemeldinger viser at kommunene i større grad sikrer dette i sine vedtak.

I vår kontakt med sektor og de som skal treffe vedtak erfarer vi at mange har stadig lavere terskel for å ta kontakt med oss for generelle spørsmål, juridiske problemstillinger og et uttalt behov for regelverkskompetanse. Kommunene har fortsatt begrenset tilgang på intern juridisk bistand, og vår oppfatning er at det er stort behov for vår veiledning.

Vedtak fra barnehagemyndighet med rettsanvendelsesfeil eller saksbehandlingsfeil (fra kapittel 3.3.3.1.7.2 i TB)

Rapportere på

Antall vedtak fra barnehagemyndigheten med rettsanvendelsesfeil og/eller saksbehandlingsfeil er redusert

Vår oppfatning er at barnehageloven med forskrifter på mange måter et vanskelig regelverk å forvalte for kommunene. Dette underbygges av at det i 2021 vært behov for flere avklaringer både fra Utdanningsdirektoratet og Kunnskapsdepartementet om tolkningen. Vi ser også gjennom våre tilsyn og klagesaker at det jevnt over er manglende forvaltningskompetanse hos kommunene.

Vi har i 2021 gjennomført tilsyn med tema vedtak om spesialpedagogisk hjelp i tre kommuner og vedtak om tilrettelegging i en kommune. I tillegg har vi hatt flere klagesaker over enkeltvedtak etter barnehageloven. Vi ser at det er noen typer feil som går igjen, særlig knyttet til bruken av maler for enkeltvedtak. Malene er ofte utdatert med hensyn til lovendringer, og det benyttes i stor grad standardformuleringer som begrunnelse for vurderinger som skal være individuelle og skjønnsmessige. Dette har blitt særlig tydelig i forbindelse med tilsyn der vi har sett flere vedtak med gjennomgående standardtekst. Som eksempel kan vi nevne barnets beste-vurderinger – dette oppleves for mange som en vanskelig øvelse, og vi har hatt økt fokus på å veilede kommunene i dette.

I forbindelse med tilsyn har vi gjennomført slutt møte før avslutning av tilsynet der vi har hatt et særlig fokus på å veilede på sentrale forvaltningsrettslige temaer som vi ser at kommunene synes er utfordrende. Dette har vært tilpasset den enkelte kommune. Vi har gitt pålegg om retting i samtlige tilsyn, og har til nå avsluttet 3 av 4 som følge av at kommunene har sannsynliggjort en ny praksis som er i tråd med lovkravet. Vi forutsetter at dette har redusert antallet vedtak med feil.

I klagesaksbehandlingen er vi nøye med å veilede kommunene konkret når vi ser at de har gjort feil, også i saker der feilen ikke medfører at vedtaket omgjøres eller oppheves. Sammenlignet med fjoråret ser vi at antallet saker der kommunens vedtak stadfestes har økt, og dette kan være en indikasjon på en forbedring. Vi får imidlertid få klagesaker, og ikke fra alle kommunene så det gir ikke et bredt vurderingsgrunnlag.

Vi opplever at vi får en del henvendelser fra barnehagemyndighet på telefon og e-post, og vi forsøker å være tilgjengelige og senke terskelen for å gi generell veiledning gjennom disse kanalene. Vi har et fast team som arbeider særlig med barnehagefeltet, og dette har vi synliggjort for sektor. Dette mener vi har en god effekt, særlig fordi mange av kommunene har liten tilgang til juridisk bistand internt.

3.1.3.8 Statsforvalteren understøtter nasjonale myndigheters, fylkeskommunenes og kommunenes arbeid med bosetting og integrering

Embetets oppdrag i forhold til integrering er i stor grad å veilede kommuner og fylkeskommune i regelverket. Dette året har det vært utstrakt behov for veiledning av ny integreringslov med tilhørende forskrift, midlertidige lover etter introduksjonsloven og integreringsloven, samt veiledning etter introduksjonsloven med forskrifter for de deltakerne som fremdeles er i målgruppen for denne. Nye lover, midlertidige lover som justeres og endringer i regelverket er krevende både for oss og aktørene. Vi har et godt samarbeid med Agder fylkeskommune og NAV Agder for å koordinere og bistå hverandre i arbeidet med integrering på Agder. Vi har også tett og god dialog med IMDi, og understøtter deres arbeid. I 2021 har vi hatt særlig tett kontakt, da vi har på oppdrag fra IMDi gjennomført pilottilsyn etter integreringsloven.

På embetets høstmøte for ordførere og kommunedirektører presenterte regiondirektør i UDI direktoratets vurderinger i forhold til en evt. ny flyktningkrise. UDI orienterte også om inngått fleksible mottaksavtaler som kan dimensjoneres etter antallet flyktninger, asylsøkere og migranter. Vi anser det som svært viktig at kommuneledelsen er godt orientert om dette arbeidet, og at vi legger til rette for denne type informasjon og erfaringsutveksling.

Statsforvalteren i Agder legger stor vekt på raskt å oppnevne en god, lokal verge til de enslige mindreårige som bosettes i fylket hos slekt eller i andre boformer, samt å gi rask veiledning og råd til disse vergene ved behov.

For øvrig har 2021 vært preget av kommunens bekymring for få ankomster og pandemien som påvirker innvandreres mulighet for god integrering.

Statsforvalterens bidrag til samarbeid mellom stat- og kommunesektor om bosetting (fra kapittel 3.3.3.2.1.1 i TB)

Rapportere på

Samarbeid mellom stat, fylkeskommuner og kommuner om rask og treffsikker bosetting.

Vi viser til rapporteringen på 7.3.8.10.5 for beskrivelse av dette samarbeidet.

3.1.4 Statsforvalteren skal ta de initiativ som finnes påkrevd og holde sentrale myndigheter orientert om tilstanden i fylket og effekten av statlig politikk

3.1.4.1 Barnehageeiere og skoleeiere har ansatte med kompetanse som fremmer utvikling, læring og trivsel tilpasset barn og unges behov

Rapporteringer fra BASIL og GSI viser at både barnehager og skoler i Agder har tilfredsstillende kompetanse ut i fra krav. Rapportering fra kompetansenettverkene i Rekomp og Dekomp viser fortsatt høy aktivitet og stor endringsvilje. Det er fokus på profesjonsfellesskap, kompetanse og kapasitet. Nettverksarbeidet i samarbeid med UH, hovedsakelig vår lokale samarbeidspartner UiA, blir fremhevet som positivt og jevnt over konstruktivt. Rapporteringen viser at mer eller mindre samtlige barnehager og skoler deltar i kompetanseutviklingsarbeidet som også involverer eiere. I Dekomp ser vi at utviklingsplanene i de fleste kommuner er lagt inn i de kommunale planene. Arbeidet i Dekomp blir generelt omtalt i skolenes tilstandsrapporter. Gjennom kompetansenettverket i Rekomp har kommunene en arena for å dele erfaringer og samarbeide om kompetanseutvikling. Det at kompetanseutviklingen i Agder ligger på kommune/nettverksnivå skaper engasjement og ansvarliggjør eiernivå på en ny måte, noe som gjenspeiles i møter i Samarbeidsforum.

System for å kartlegge, analysere og vurdere kompetansebehov (fra kapittel 3.4.1.1.1 i TB)

Rapportere på

Alle barnehage- og skoleeiere som deltar i ordningene sikrer at kompetansebehov er vurdert gjennom lokale prosesser som involverer ansatte i virksomhetene.

I Agder er arbeidet med barnehagebasert kompetanseutvikling i Regional ordning organisert i fire kompetansenettverk: Setesdal, Østre Agder, Region Kristiansand og Lister. Siden oppstarten i 2018 har kompetansenettverkene vært opptatt av å få med alle barnehagene, både offentlige og private, i ordningen og det har vært jobbet aktivt med å skape strukturer og tilbud som inkluderer alle. Kristiansand som er det største kompetansenettverket med 6 kommuner er videre inndelt i 4 soner som igjen er inndelt i 7 lærende nettverk for å få med alle styreere og ressurspersoner i de rundt 160 barnehagene. Det minste nettverket, Setesdal, har en enklere organisering med sine 10 barnehager, mens Lister og Østre Agder har lagt opp til en puljeinndeling over år for å få med alle.

I desentralisert ordning er det etablert 8 kompetansenettverk: Øvre Setesdal, Nedre Setesdal, Lister, Østre Agder, Region Kristiansand, Friskolenettverk og Nettverk for videregående skoler.

Felles for de regionale kompetansenettverkene er fokus på kartlegging- og analysearbeid som en pågående prosess for å avdekke kompetansebehov, forankre kompetansetiltak og sikre kompetanseutvikling for alle. I partnerskap med UiA har barnehagene og skolene i Agder kompetansehevet seg på dette kartleggings- og analysearbeidet. Lister, for eksempel, var tidlig ute med en grundig og helhetlig gjennomgang av ståstedsanalysen for alle barnehagene. Arbeidet følges opp med årlige oppdateringer av ståstedsanalysen for å være tett på kompetanseutviklingsbehovene i den enkelte barnehage. Tilsvarende arbeid pågår i de øvrige nettverkene både i regional og desentralisert ordning i samarbeid med UiA. I tillegg har UiA jobbet med digitale kompetansepakker på kartlegging og analyse for alle ordningene (Dekomp, Rekomp og Kompetanseløftet). Kompetansepakkene vil bli tilgjengelig for alle barnehager og skoler i Agder i løpet av 2022.

Tiltak møter lokale behov og er forankret i langsiktige kompetanseutvplaner (fra kapittel 3.4.1.1.2 i TB)

Rapportere på

Alle samarbeidsforum sørger for at tiltak er forankret i lokale behov og at prioriteringer er forankret i en langsiktig felles plan.

Kompetansenettverkene både for barnehage og skole har langsiktige planer som regelmessig oppdateres og revideres i henhold til konkrete planer og gjennomføringer. I planene beskriver nettverkene ulike sider ved kompetanseutviklingsarbeidet og hvordan tiltakene møter lokale behov. Planene ble presentert for et felles Samarbeidsforum for Rekomp og Dekomp som grunnlag for tildeling etter at de først var tatt opp og drøftet i et arbeidsutvalg. I 2021 etablerte vi en egen arbeidsgruppe for å jobbe med en felles langsiktig plan for kompetanseordningene. Gruppen består av representanter fra eiere og UH for alle ordningene og ledes av statsforvalteren. Utover høsten 2021 møttes gruppen regelmessig både fysisk og digitalt, i tillegg til at det ble opprettet en Teams gruppe hvor medlemmene kunne jobbe sammen om planen. I første møte hvor vi kunne møtes fysisk laget vi en grov skisse og fordelte ansvarsområder. Utkast til plan ble lagt ut på Teams for videre samskaping. Det foreløpige arbeidet har vært presentert og diskutert i felles Samarbeidsforum. Arbeidet fortsetter i 2022. Målet er å ha en felles plan for alle kompetanseutviklingsordningene for å sikre helhet og sammenhenger, samt en plan som er under stadig utvikling i takt med ordningene og de lokale kompetansebehovene samtidig som de viser retning og gir forutsigbarhet.

Kompetansetiltak gjennomføres i partnerskap med UH (fra kapittel 3.4.1.1.3 i TB)

Rapportere på

Alle samarbeidsforum sikrer at barnehage- og skolebaserte kompetansetiltak gjennomføres i partnerskap mellom barnehage-, skoleeiere og UH

Partnerskapet med UH står sentralt i alt kompetanseutviklingsarbeid i Agder og det har vært jobbet mye med felles forståelse av oppdraget og for et likeverdig og gjensidig forpliktende samarbeid med kompetanseutvikling som mål. Alle nettverkene har nå etablert gode partnerskap med UH, hovedsakelig UiA, og finner stadig nye områder å samarbeide om. For ReKomp og DeKomp har partnerskapene fungert en stund allerede, mens mye er i etableringsfasen i Kompetanseløftet. Som statsforvalter jobber vi kontinuerlig med å tilrettelegge for gode partnerskap mellom barnehage/skoleeier og universitetet. Det rapporteres jevnt over om godt samarbeid og spennende samskappingsprosesser i arbeidet mot forskningsbaserte, praksisnære og relevante kompetansetiltak.

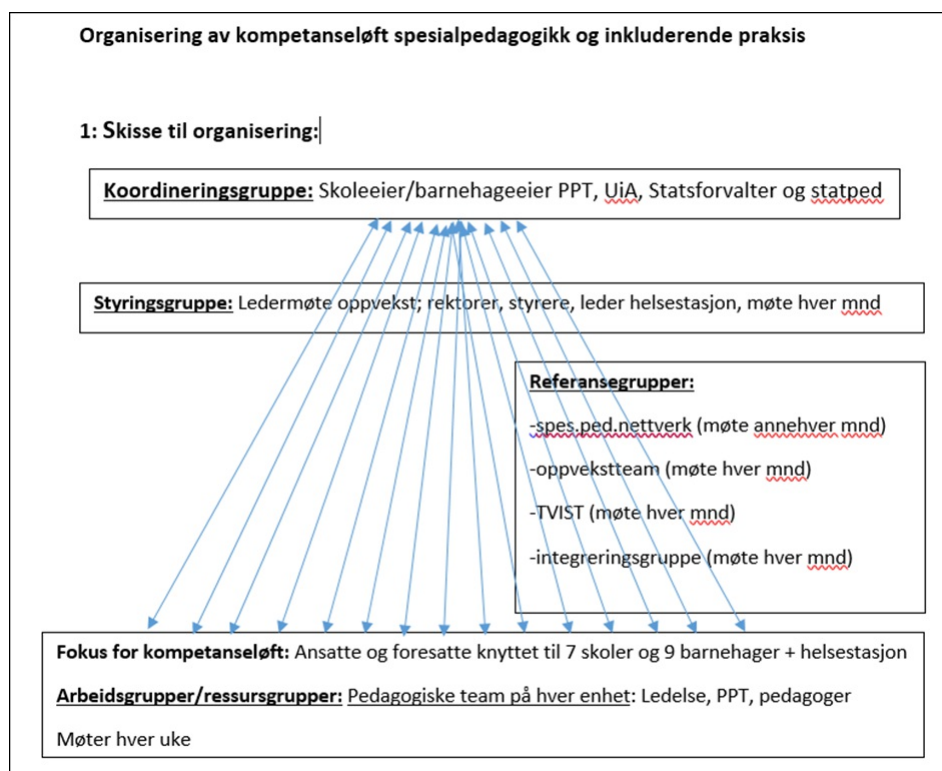
I samarbeidsforum har vi en pågående diskusjon om representasjon, roller og mandat for å sikre at UH og eiere er tilstrekkelig koplet på hverandre i alle faser av utviklingsarbeidet. Mens vi tidligere så at mye av utviklingsarbeidet i ReKomp og DeKomp var overlatt til utviklingsveiledere ser vi nå at eiersiden er tydeligere inne, også i samarbeidsforum. Diskusjonen om samarbeidsforums form og virke fortsetter, men for å sikre en tett og god dialog mellom kompetansenettverkene og UiA har vi fått i gang dialogmøter i regi av UiA. I tillegg til nyttig erfaringsutveksling mellom utviklingsveilederne og UiA er målet også å bringe inn praksisfeltet, altså barnehager og skoler, for å dele sine erfaringer med det pågående utviklingsarbeidet. Statsforvalteren fortsetter å følge opp og tilrettelegge for gode partnerskap mellom barnehage- og skoleeiere og UH i dette viktige utviklingsarbeidet for høy kvalitet i alle barnehager og skoler i Agder.

Kompetanseløftet for spes.ped. og inkluderende praksis (fra kapittel 3.4.1.1.4 i TB)

Rapportere på

Kompetansetiltakene omfatter den brede målgruppen i laget rundt eleven, inkludert PPT

De kommunene som kom med i 2021, enten som enkeltkommuner (Tvedestrand og Kristiansand) eller i kompetansenettverk (Østre Agder bestående av 7 kommuner), er i oppstartsfase med fokus på kartlegging- og analysearbeid. Alle vil ha med en bred målgruppe i laget rundt barnet, inkludert PPT som nevnes spesifikt i alle vurderingene. De to kommunene som ble med i oppstarten som pilotkommuner fra Agder er godt i gang med arbeidet. Erfaringer fra den ene pilotkommunen er at det har fungert veldig bra å bygge videre på allerede eksisterende strukturer for samarbeid på tvers av sektorene. Under er et eksempel på organisasjonsstruktur tilpasset kompetanseløftet for et optimalt lag rundt barnet/eleven for videre kompetanseutvikling.

Statped (fra kapittel 3.4.1.1.5 i TB)

Rapportere på

Statped er involvert ved behov

Alle kommuner/nettverk som er med i kompetanseløftet har etablerte partnerskap med UiA hvor Statped er inne via UiA ved behov. Statped er en aktiv deltaker i begge pilotkommunene i Agder. I den ene har Statped vært involvert i forbindelse med satsingen Digital didaktikk og inkludering. Arbeidet har vært gjennomført i kommunens største barneskole og på forsterket spesialpedagogisk avdeling. Statped har fungert som veileder og ellers fulgt opp

skolen. I den andre pilotkommunene har Statped vært med i koordineringsgruppe for kompetanseløftet, og har i tillegg bidratt med hjelp og kompetanse i forhold til 10-faktorkartlegging og utforming av kompetanseutvikling i forhold til ASK (Alternativ og Supplerende Kommunikasjon). Statped har i tillegg vært en sparringspartner for utforming av kompetansetiltakene. I Agder er Statped også medlem i felles samarbeidsforum for alle ordningene.

System for å kartlegge, analysere og vurdere kompetansebehov (fra kapittel 3.4.1.1.2.1 i TB)

Rapportere på

Alle kommuner i oppfølgingsordningen har systemer for å kartlegge, analysere og vurdere kompetansebehov i sine virksomheter

Basert på tilbakemeldinger fra kommunene i oppfølgingsordningen har alle kommunen oversikt over kompetansen i sine kommuner. Det blir vist til ulike systemer for registrering som for eksempel «GSI» og «Dossier». En av kommunene mener selv de ikke har et fullgodt system, men viser til at rektor melder inn behov for stillinger/fag de trenger kompetanse i, i forbindelse med tilsetninger for nytt skoleår.

Gjennom forfasen som ble avsluttet våren 2021, arbeidet kommunene sammen med veilederne om kartlegging og analyse av hvilke behov de skulle gå videre med som grunnlag for tiltak i 2021/2022. Dette arbeidet tok bl.a. utgangspunkt i elevundersøkelsen, resultater fra Nasjonale prøver og grunnskolepoeng.

Det går lite fram av tilbakemeldingene hvordan kommunen samordner og analyserer sine kompetansebehov i et større perspektiv, for eksempel i forbindelse med en risiko- og sårbarhetstenking.

Tre av kommunene deltar i regionalt nettverk i Desentralisert ordning for kompetanseutvikling. De gjennomfører årlig kartleggings- og analysearbeid med fokus på kompetansebehov og tiltakene de arbeider videre med ser de i sammenheng med tiltakene i Oppfølgingsordningen.

Målretta tiltak basert på analyser av utfordringer og behov (fra kapittel 3.4.1.1.2.2 i TB)

Rapportere på

Alle kommuner i oppfølgingsordningen jobber med målretta tiltak basert på analyser av utfordringer og behov for å bedre læringsmiljøet og læringsutbyttet for barn og unge

Viktigheten av at valgte tiltak har basis i relevante analyser, har vært et grunnleggende fokus i veilederkorpsets tilnærming for de kommunene som har nyttiggjort seg slik veiledning. Veilederne i forfasen har vært flinke til å hjelpe kommunene med å se sammenhengene i sine tiltak. Hovedsakelig viser kommunene til miljøundersøkelser som Spekter og Elevundersøkelsen samt nasjonale prøver, kartleggingsprøver og statistikk på grunnskolepoeng som utgangspunkt for å danne seg et utfordringsbilde. Det blir og vist til arbeidet med tilstandsrapporten, samt utviklingsprosjekter i samarbeid med UH. Statsforvalteren har ved kontakt med kommunene pekt på skolebasert vurdering som en viktig del av skolens arbeid som grunnlagsinformasjon til skoleeiers tilstandsrapport. Ingen av kommunene har likevel spesifikt nevnt at de arbeider med skolebasert vurdering i denne sammenheng.

Det har vært gode prosesser i analysefasen og alle kommunene har blitt utfordret av veilederne på de vanskelige spørsmålene. På oppløpssiden har alle kommunene gjort avtaler med kompetansemiljø/personer som har mulighet for å bidra direkte inn mot de utfordringene kommunen har beskrevet i sine søknader om midler til tiltak.

Kommunene melder om bedre analysekompetanse og at prosessene har medvirket til større fokus på kvalitet.

Særlig en av kommunene slet med å få avtale med UH til tema de ønsket samarbeid om. Utfordringen hadde sammenheng med at forespørsel kom midt i arbeidsåret til UH (april/mai, - etter forfasen) og arbeidsplaner for UH var lagt for hele kalenderåret. Dette løser seg ved å utsette til arbeidet med UH til 2023.

Tema er klassemiljø/læringsmiljø, lærerrollen og vurderingspraksis, grunnleggende ferdigheter og analysekompetanse. Fra høsten 2021 var alle fire kommunene aktive i kompetansenettverk i den desentraliserte kompetanseutviklingen og planene ble sett i sammenheng med det lokale arbeidet i den desentraliserte ordningen.

Høsten 2021 hadde vi en fellessamling med innleide foreleser for alle kommunene der tema var knyttet til endringsledelse. Tema ble knyttet konkret til kommunenes praktiske arbeid i tiltakene de jobber med.

3.1.5 Gjennomførte evalueringer

Statsforvalteren har ikke gjennomført evalueringer i 2021.

3.2 Avvik på oppdrag i tildelingsbrevet og/eller faste oppgaver i virksomhets- og økonomiinstruks

3.2.1 Tverrsektorielle oppdrag/oppgaver

Ingen avvik.

3.2.2 Arbeids- og sosialdepartementet

Ingen avvik

3.2.3 Barne- og familiedepartementet

Ingen avvik.

3.2.4 Helse- og omsorgsdepartementet

Pandemi-håndteringen har i 2021 jevnt over beslaglagt 2,5-3 helsefaglige årsverk, i tillegg til betydelige ressurser til ledelse og generell beredskapshåndtering. Embetet har derfor avvik på resultatoppnåelse for planlagte tilsyn både i spesialisthelsetjenesten og kommunal helse- og omsorg. Samtidig er det nettopp disse tjenestene som har vært tungt belastet gjennom lang tid med pandemihåndtering. Kommunene har vært svært tydelige på at de ikke klarer å sette av ressurser for gjennomføring av tilsyn i disse sektorene. Vi har derfor begrenset oss til tilsyn som er å anse som strengt nødvendige, og ellers på områder der kommunene i mindre grad har vært belastet. Nasjonalt restanseprosjekt krevde også mer ressurser av vårt tilsynsfaglige personell enn nedtrekket i resultatkrav.

3.2.5 Justis- og beredskapsdepartementet

Ingen avvik.

3.2.6 Klima- og miljødepartementet

5.2.4.1: Plan og innspill til annen saksbehandling. Gi uttalelse til kommunene i skogsbilveisaker og nydyrkingssaker mtp. miljøverdier.

Oppdraget er nedprioritert i 2021 pga. redusert kapasitet som følge av nedbemanning, og en vurdering av miljøeffekt. Vi har mottatt mange saker til uttalelse, men i de aller fleste sakene ikke gitt uttale. Nedprioriteringen er gjort ut fra en vurdering av manglende effekt fra tidligere års systematiske innsats: Våre uttalelser i disse sakene har erfaringsvis i svært liten grad påvirket endelige vedtak i kommunen.

5.3.5.1: Motorferdsel. Innenfor motorferdsel utføre lovlighetskontroll av kommunens vedtak.

Oppdraget er nedprioritert i 2021 pga. redusert kapasitet som følge av nedbemanning. Stikkprøver viser imidlertid stort behov for lovlighetskontroll. Effekten av avviket er at det er stor usikkerhet knyttet til hvorvidt forvaltning av motorferdsel i kommunene er i tråd med lowerket.

3.2.7 Kommunal- og moderniseringsdepartementet

Ingen avvik.

3.2.8 Kunnskapsdepartementet

Ingen avvik.

3.2.9 Landbruksdepartementet

Ingen avvik.

3.3 Særskilte rapporteringskrav fra tildelingsbrevet

Kvalifiseringsprogrammet (fra kapittel 7.3.1.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal redegjøre for:

- Hvilke tiltak statsforvalteren har iverksatt for å styrke ledelsesforankringen av kvalifiseringsprogrammet
- Hvilke tiltak statsforvalteren har iverksatt for å øke kompetansen på kvalifiseringsprogrammet i NAV-kontorene, herunder hvordan det sikres kompetanse om at kvalifiseringsprogrammet er en lovbestemt rettighet for de brukerne som fyller vilkårene
- Hvordan statsforvalteren har fulgt opp NAV-kontor med særskilte utfordringer i gjennomføringen av kvalifiseringsprogrammet
- Hva er de største utfordringene i kommunenes arbeid med kvalifiseringsprogrammet?

Ledelsesforankring: KVP har vært tema på ordfører og kommunedirektørmøtet. KVP er tema på enhetsledermøtet i NAV.

Det er et eget fagligforum for KVP ansvarlige ved NAV kontor og som Teams gruppe. Det gis veiledning telefonisk og i Teams. KVP er regelmessig tema på enhetsledermøte i NAV.

Det er gjennomført to KVP tilsyn i 2021.

Størst utfordring i arbeidet med KVP er begrensingene korona gir. Rekruttering til og gjennomføring av program er utsatt / satt på vent i perioder som følge av pandemien.

Bruk av statlige tiltak i kombinasjon med tiltakspenger ved enkelte NAV kontor gjør at deltagelsen i KVP varierer mellom NAV kontor. Generelt nedgang i deltagelse i KVP.

Aktivitetsplikt (fra kapittel 7.3.1.3 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal beskrive utøvelsen av aktivitetsplikt for mottakere av økonomisk stønad under 30 år i fylket; herunder hva slags aktivitet det stilles vilkår om, og hvorvidt statsforvalteren generelt oppfatter aktivitetene som hensiktsmessige for å øke overgang til arbeid og utdanning.

Pandemien har gjort at "pålagte aktiviteter" som innebærer fysisk oppmøte utsettes, jf. forskriften. Det stilles i første rekke vilkår om gruppetiltak/opplæring. Både som følge av nedstengningen men også bruken av gruppetiltak (for en del hos tiltaksarrangører), og i mindre grad individuelle tiltak hos enkelt arbeidsgivere, er aktivitetene i begrenset grad hensiktsmessige og usikkert om det øker overgang til arbeid. Pandemien kan ha økt overgang til utdanning.

Det er ikke klaget på aktivitetsplikt til statsforvalteren i 2021.

Kompetansehevende tiltak utsatt ungdom (fra kapittel 7.3.1.4 i TB)

Rapportere på

Statsforvalterne skal beskrive hvilke kompetansehevende tiltak de har iverksatt for oppfølging av utsatt ungdom i NAV-kontoret, og redegjøre for hvordan statsforvalteren har tilrettelagt for erfaringsutveksling om oppfølging av utsatt ungdom i NAV.

Nasjonal faglig retningslinje "tidlig oppdagelse av utsatte barn og unge" har vært tema på enhetsledermøter i NAV.

Statsforvalteren har bidratt praktisk og økonomisk til å gjennomføre kurs og konferanser. Gjennom Folkehelseprogrammet deltar 11 kommuner i Agder i satsingen Nye mønstre – trygg oppvekst, tiltak for helhetlig og koordinert innsats til familier med komplekse utfordringer som statsforvalteren har bidratt med delfinansiering over flere år.

Statsforvalteren har bidratt til Samarbeidsrutine mellom NAV og barnevernstjenesten Øst i Agder vedrørende ungdom som mottar ettervernstiltak, med utgangspunkt i "Retningslinjer for samarbeid mellom barnevernstjenesten og NAV-kontoret".

Ungdom er en prioritert gruppe i NAV og for Statsforvalteren. Det er etablert ungdomsteam og ungdomskontakter ved NAV kontorene og vi har fokusert på retten til kvalifiseringsprogram.

Samarbeidsrutine mellom NAV og barnevernstjenesten Øst i Agder vedrørende ungdom som mottar ettervernstiltak.

Barn og unges særskilte behov under pandemien (fra kapittel 7.3.1.5 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal redegjøre for sin oppfatning av i hvilken grad og hvordan NAV-kontorene systematisk har tilrettelagt for å ivareta barn og unges særskilte behov under pandemien.

NAV kontorene er opptatt av tema og det arbeides tverrfaglig og tverrsektorielt. Det er utviklet egne kartleggings skjema. Ved noen NAV kontor er det bameansvarlig og/eller familiekoordinatør.

Flere kommuner deltar i "nye mønstre" og det brukes aktivitetskort og det er etablert aktivitetstilbud.

NAV kontorene har også prioritert innsats for barnefamilier i sine søknader om kompetanse og utviklingsmidler.

NAV kontorene legger i større grad en "pre Corona" vekt på tilrettelegging for barn, både fordi barnas behov nå er mer synlige. Statsforvalteren har oppfatningen av at barns behov ivaretas når det søkes om det, men at det er rom for bedre råd og veiledning fra alle NAV ansatte om hvilke støttetiltak det enkelte barn i familien kan få støtte til.

Økonomisk rådgivning under pandemien (fra kapittel 7.3.1.6 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal redegjøre for sitt arbeid med økonomisk rådgivning under pandemien.

Interkommunalt ressurscenter økonomi og gjeldsrådgivning gjennomfører opplæring ved behov, ekspertsamlinger, arbeidsverksted og utviklingsarbeid for økonomirådgivere i fylke. Tjenesten er ambulant ved at ansatte bistår NAV kontor ved fravær og manglende kompetanse om økonomisk rådgivning i kontoret. Tjenesten er styrket med økt personell og økte kompetansemidler. Det rapporteres månedlig til statsforvalteren.

Det er gitt støtte til deltagelse i gjeldsrådgivningstudiet ved UIA.

Statsforvalterens info- og spørretime for økonomiske rådgivere i Innlandet, Viken, Oslo, Vestfold og Telemark og Agder gjennomføres løpende. Det er gjennomført digitalt grunnkurs og ekspertkurs og egne fysiske fagdager i september.

Det er publisert en rapport i mars om NAV kontorenes erfaringer med råd og veiledning og økonomisk rådgivning.

Vilkår for norskopplæring (fra kapittel 7.3.1.7 i TB)**Rapportere på**

Statsforvalteren skal følge med på og beskrive innføring av norskopplæringsplikt for mottakere av økonomisk stønad og kommunenes erfaringer med den nye lovbestemmelsen.

Bestemmelsen ses i sammenheng med den nye integreringslov og tilgang til NIR. Bestemmelsen er i bruk ved NAV kontorene. NAV kontorene har liten erfaring med bruk av vilkår om norskopplæring. Det er gjort få vedtak der opplæringsplikten er stilt som vilkår. Det er ikke påklaget vedtak om norskopplæring.

Statsforvalteren har laget en presentasjon til NAV kontorene om norskopplæringsplikten Istj. § 20a .,

Digitalisering av sosiale tjenester (Digisos) (fra kapittel 7.3.1.8 i TB)**Rapportere på**

Statsforvalteren skal redegjøre for sin oppfatning av hvordan digitalisering/DIGISOS påvirker tilgjengelighet til de sosiale tjenestene.

Vi har publisert en rapport i juni om tilgjengelighet og digitalisering.

NAV kontorene mener digitale tiltak har bidratt til økt tilgjengelighet. Statsforvalteren har forventninger om at man også sikrer mulighet for fysisk oppmøte på NAV-kontoret, både med og uten avtale.

Det vil fortsatt være mennesker med samansatte utfordringer og behov som vil ha behov for fysiske møter med de sosiale tjenester i NAV. Vi kan ikke digitalisere oss bort fra fysiske møter mellom mennesker.

Gevinstrealisering (fra kapittel 7.3.1.9 i TB)**Rapportere på**

Statsforvalteren bes redegjøre kort for status på gevinstrealiseringsplanen for oppgavene på Statens helsetilsyns og Arbeids- og sosialdepartementers områder i årsrapport for 2021.

Statsforvalteren i Agder har vært ett sammenslått embete i seks år, og den gevinsten som lå i sammenslåing er hente ut. Vi har samme antall kommuner (initialt 15+15, nå 25 etter kommunereform) og hver kommune skal følges opp som selvstendige ansvarlige virksomheter uavhengig av interkommunale løsninger. Større NAV kontor gjør det på en måte enklere å følge opp ett kontor, samtidig som ansvaret ligger igjen i den enkelte kommune. Dette utfordrer også samhandlingen med øvrige tjenester, og vår ressursbruk blir ikke vesentlig mindre av det.

Det er større grad av likebehandling innen fylket enn for de to tidligere fylkene om man sammenlignet. Kommuner er ulike og har ulike forutsetninger samtidig som de minste kommunene skal levere det samme som den største. Dette krever ulik tilnærming, og mindre kommuner har et kontinuerlig behov for kompetanse (på grunn av turnover og oppdateringer i regelverk mv) og veiledning. Generelt har pandemien gjort at vi har nådd ut til flere med opplæring, ansatte har spart reisetid og kortere webinarer fordelt ut over møteserier gir flere mulighet til å delta, tid til refleksjon og vel så god effekt som større seminarer. Samtidig møter kommunene hverandre. Denne formen for gevinstrealisering var det ikke tatt høyde for i tidligere utarbeidede notater.

På helse- og omsorgstjenesteområdene har dialogen med sentrale myndigheter i stor grad dreid seg om pandemi. Til gjengjeld har embetene, om enn fortsatt med noe forskjell grunnet lokale forhold, i stor grad kunnet dele erfaringer og lære av hverandre underveis gjennom de etablerte digitale

plattformene. Statens helsetilsyn har iverksatt og hatt trykk på utviklingsprosjekter for å motvirke uønsket variasjon i saksbehandling og resultat gjennom "Tilsynsaksprosjektet" og "Overordnet faglig styring" der Agder har vært med i styringsgruppen og også vært piloter. Vi har således hatt gleden av å kunne dele våre erfaringer med andre. Det legges nå større vekt på kommunenes ansvar der virksomhetene selv må utrede og analysere årsaker til uønskede hendelser og iverksette tiltak for å sikre at svikt ikke skjer igjen. Arbeidsformen er vel så krevende som tradisjonell saksbehandling, men gir mer igjen i form av læring og kvalitetsforbedring.

For tilskuddsforvaltningen har vi opplevd at "vinningen har gått opp i spinningen" ved at det er innført sterkere rapporteringskrav som skal følges opp. Vi håper nye løsninger her vil gjøre saksbehandlingen mindre ressurskrevende da heller mer enn mindre ressurser er brukt på dette siste årene og 2021 spesielt på grunn av mange nye koronatilskudd som skulle behandles med relativt korte frister.

Statsforvalteren skal rapportere på antall gjennomførte tilsyn... (fra kapittel 7.3.2.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på antall gjennomførte tilsyn med kommunenes oppfølging av krisesenterloven og gi en kort vurdering av tilgjengelighet og kvalitet på tilbudet i fylket.

Det ble i 2021 gjennomført tilsyn med 3 kommuner angående oppfølging av krisesentertilbudet.

Tilsynet omfatter kommunens samordning av tiltak mellom krisesentertilbudet og andre deler av tjenesteapparatet, jf. krisesenterlova § 4 og kommunens internkontrollsystem for å sikre at krisesentertilbudet i kommunen samsvarer med krav fastsatt i lov eller forskrift, jf. Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven) [1] § 25-1.

[1] L22.06.2018 nr. 83 Lov om kommuner og fylkeskommuner

Tilsynet ble gjennomført som et dokumenttilsyn.

Alle 3 kommunene er samarbeidskommuner inn mot en vertskommune som har hovedansvaret for oppfølging av tilbudet ved krisesenteret. Vi fant at hver av kommunene har et godt utviklet system for å følge opp tilbudet ved krisesenteret, ruiner for samarbeid innad i kommunen i reetableringsfasen og et system for å avdekke fare for svikt i rutiner og tilbud (internkontroll).

Det ble ikke avdekket lovbrudd i noen av de tre kommunene. Alle kommuner har informasjon om tilbud ved krisesenteret tilgjengelig på sin hjemmeside, og to av kommunene har en handlingsplan mot vold i nære relasjoner. Den tredje kommunen er i slutfasen for å ferdigstille sin plan.

Tilsyn med kommunenes oppfølging av krisesenterloven

Totalt antall kommuner i fylket	25
Antall krisesentertilbud i fylket	2
Antall tilsyn med kommuner som har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune 2019	1
Antall tilsyn med samarbeidskommuner (som inngår i samarbeid, men ikke har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune) 2019	2
Antall tilsyn med kommuner som har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune 2020	1
Antall tilsyn med samarbeidskommuner (som inngår i samarbeid, men ikke har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune) 2020	0
Antall tilsyn med kommuner som har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune 2021	0
Antall tilsyn med samarbeidskommuner (som inngår i samarbeid, men ikke har et krisesentertilbud lokalisert i sin kommune) 2021	3

Statsforvalteren skal rapportere på antall behandlede søknader... (fra kapittel 7.3.2.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på antall behandlede søknader, og fattede vedtak inndelt i innvilgelser, avslag og avvísninger (avslag og avvísninger skal differensieres i rapporten) knyttet til hver sakstype, etter ekteskapsloven, anerkjennelsesloven og brudvigingslova i årsrapporten. Når det gjelder ekteskapsloven § 18a andre ledd, bes statsforvalteren differensiere rapporteringen for saker ut ifra sakstype, dvs. etter om sakene gjelder bokstav a), b) eller c).

Statsforvalteren skal rapportere på andelen separasjons- og skilsmisessøknader som er mottatt digitalt.

Vi har totalt mottatt 1290 søknader som separasjon og skilsmisse. Disse er fordelt på hhv. 668 søknader om separasjon, 592 søknader om skilsmisse i medhold av § 21 og 30 søknader i medhold av § 22.

Det er innvilget 653 søknader om separasjon. Det gitt avslag i 10 søknader og avvísning av 5 søknader om separasjon bl.a. på bakgrunn av manglende innsending av dokumentasjon så som meklingsattest, vigselsattest eller bekreftelse på opphold. I saker om skilsmisse etter § 21 har vi innvilget 578 søknader og avslått 11 søknader og avvíst 3 saker. Dette bl.a. under henvisning til at partene ikke har flyttet fra hverandre. Endelig når det gjelder saker etter § 22 har vi mottatt 26 søknader. Vi har avslått 4 av disse bl.a. på bakgrunn av at partene ikke er enige i at de har bodd fra hverandre eller at det ikke har vært mulig å få kontakt med motparten.

Innsendt digitalt:

Separasjoner: 70%

Skilsmisse § 21: 71%

Skilsmisse § 22: 30%

Anerkjennelsesloven: Vi har mottatt 49 søknader herav innvilget 43.

6 søknader er avslått bl.a. på manglende grunnlag av dokumentasjon på inngått ekteskap.

Innsendt digitalt: 0%

Statsforvalteren skal rapportere på antall fattede vedtak... (fra kapittel 7.3.2.3 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på antall fattede vedtak etter barneloven i årsrapporten. Statsforvalteren bes om å spesifisere sakstype etter hjemlene i barneloven.

Vi har mottatt 1 sak etter barneloven § 44. Den er ikke ferdigbehandlet, da vi ikke har mottatt alle papirer. Vi har i tillegg 1 sak etter barneloven § 47, hvor vi venter på avklaring fra politiet.

Ekteskapsaker

Lov	Sakstype	Sum	Innvilgelser	Avslag	Avvisninger	Andel mottatt digitalt
Ektskapsloven	Separasjon, jf. § 20	668	653	10	5	70 %
Ektskapsloven	Skilsmisse, jf. § 21	592	578	11	3	71 %
Ektskapsloven	Skilsmisse, jf. § 22	30	26	0	4	30 %
Ektskapsloven	Tillatelse til å inngå ekteskap selv om vergen har nektet, jf. § 2	0				
Ektskapsloven	Samtykke til ekteskap mellom adoptivbarn og tidligere adoptivfamilielem, jf. § 3 andre ledd	0				
Ektskapsloven	Fritak fra krav om forlovere, jf. § 7j	0				
Ektskapsloven	Fritak for dokumentasjon av skifte, jf. § 8 siste ledd	0				
Ektskapsloven	Klage på at prøvingsattest ikke er utstedt, jf. § 10 andre ledd	0				
Ektskapsloven	Klage på at vigsel er nektet, jf. § 14 tredje ledd	0				
Ektskapsloven	Godkjenning av ugyldige ekteskap, jf. § 16 andre ledd	0				
Ektskapsloven	Reise sak om et ekteskap består eller ikke, jf. § 16a	0				
Ektskapsloven	Anerkjennelse av utenlandske ekteskap, jf. § 18a andre ledd bokstav a	0				
Ektskapsloven	Anerkjennelse av utenlandske ekteskap, jf. § 18a andre ledd bokstav b	0				
Ektskapsloven	Anerkjennelse av utenlandske ekteskap, jf. § 18a andre ledd bokstav c	0				
Ektskapsloven	Reise sak for å oppløse ekteskap som er inngått i strid med § 3 eller § 4, jf. § 24 andre ledd	0				
Anerkjennelsesloven	Anerkjennelse av utenlandske skilsmisser eller separasjoner, jf. § 4 første ledd	49	43	6	0	0 %
Brudvigjingslova	Godkjenning av ugyldige ekteskap, jf. § 11 tredje ledd	0				

Statsforvalteren skal gi en kort omtale av embetets arbeid... (fra kapittel 7.3.2.4 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal gi en kort omtale av statsforvalterens arbeid med veiledning og informasjon på familierettens område. Dette kan for eksempel være hvilke typer saker som dominerer, utviklingstrekk og utfordringer. Det er også av interesse å få opplyst hvem som kontakter statsforvalteren.

Der er mye veiledning på området, spesielt rettet mot § 44. Foreldre er uenige om fordelingen, hvem som skal hente, bringe barna og kostnader rundt dette. Vi mottar også en del spørsmål fra foreldre uten foreldreansvar og foreldre som ikke har omsorgen for sine barn om hvilken rett de har til å få opplysninger fra skole, barnehage og helse jf. barneloven § 47.

Statsforvalteren skal rapportere på antall tilsyn... (fra kapittel 7.3.2.5 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på antall tilsyn med familievernkontorene.

Statsforvalteren har gjennomført tilsyn som systemrevisjon ved familievernkontoret i Arendal, april 2021. Det ble avdekket lovbrudd. Familievernkontoret har dokumentert nye tiltak i oppdaterte rutiner for virksomheten, og avviket er lukket.

Det er ikke planlagt tilsyn med familievernkontorene på Agder i 2022. Det planlegges nytt tilsyn med familievernkontoret i Vest-Agder, avd. Kristiansand og Farsund i 2023.

Statsforvalteren har deltatt i panelet til familievernets kurs for foreldre som har mistet omsorgen for barnet/barna^[1]. Dette er et kurs som Familievernkontoret får gode tilbakemeldinger på. Vi ser at de som deltar har nytte av dette kurset. Vi ser spesielt etter de siste års avgjørelser i Høyesterett og Den europeiske menneskerettighetsdomstol at det er mange spørsmål blant annet knyttet til oppfølging av foreldre og om samvær. Vi

som Stasforvalter får også mye ut av å være deltakende på paneldebatten i etterkant av dette kurset.

Statsforvalteren har ikke behandlet noen klagesaker fra Familievernkontoret i 2021. Dette er en nedgang fra 2020. Det er i tillegg gitt råd og veiledning på telefon.

Tilsyn med familievernkontorene

Totalt antall familievernkontor i fylket - 2

Antall gjennomførte tilsyn i 2021 -1

Antall gjennomførte tilsyn i 2020 -1

Antall gjennomførte tilsyn i 2019 - 1

[1] <https://www.bufdir.no/Familie/...>

Akuttberedskap i kommunene (fra kapittel 7.3.2.6 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal redegjøre for statsforvalternes vurdering av kvalitet og risiko i barnevernet i fylket.

Bufdir vil oversende utfylte skjemaer med data på utvalgte indikatorer fra kommunenes halvårsrapportering og SSB. Disse skjemaene skal benyttes som underlag i statsforvalterens vurdering av risikobildet i kommunal barnevernstjeneste.

Rapportering 7.3.2.6

Akuttberedskap

Alle kommunene i Agder har akuttberedskap. Det er to barnevernvakter i Agder, hhv. Arendal og Kristiansand. Alle tjenestene er knyttet opp mot en av disse to. Etter det vi kjenner til har akuttberedskapen fungert tilfredsstillende. Statsforvalteren har ingen klagesaker på akuttberedskapen i Agder.

Meldinger

Vi ser at flertallet av tjenestene har en ganske stor økning i antall meldinger sammenlignet med de to siste halvårsregistreringene. Det ser ut til at det generelt kommer flere meldinger 2 halvår enn 1 halvår. Halvparten av tjenestene henlegger også noe flere meldinger enn landsgjennomsnittet. Henleggelsesprosenten på de tjenestene er på 25-40%. To tjenester er omtrent på landsgjennomsnittet, og tre tjenester er under. For 2020 rapporterte vi at økning i antall meldinger og henleggelse av meldinger kunne ha sammenheng med nye måter å rapportere på. Vi kan ikke si at økningen skyldes det samme nå, siden tallene i år skal være direkte sammenlignbare. Antall meldinger totalt sett indikerer en større belastning på tjenestene, og dette er noe vi følger med på fremover.

Undersøkelser/tiltak

Agder har en noe høyere henleggelsesprosent på undersøkelser enn landsgjennomsnittet. Flere av tjenestene ligger på en henleggelsesprosent på mellom 70- og 80%. Tallene for fristrapporteringen anser vi å være gode, siden flere av tjenestene har få eller ingen fristbrudd.

Vi rapporterte for 2020 med at det var mangler på området knyttet til planer. Dette ser vi er noe bedre nå, men det er fortsatt tjenester hvor 10-20 % av barna mangler planer. Dette er ikke i de minste kommunene, med få barn, slik at vi mener tallet gir et godt bilde av situasjonen.

Fagstillinger (kun for 1 halvår 2021)

Vi ser med bekymring på at saksbelastningen for saksbehandlere i flere av tjenestene ser ut til å være høy. Enkelte tjenester er opp i 22 saker pr. Saksbehandler, og det er flere tjenester med høye tall som er bekymringsfullt med tanke på at tjenestene med barnevernsreformen får flere oppgaver.

Vi kjenner til at noen av tjenestene har mistet stillinger, eller ikke fått innvilget fortsettelse av vikariater, som fører til at den enkelte saksbehandler får flere oppgaver. Kombinert med at antall meldinger totalt sett ser ut til å gå opp, antar vi at det er krevende for den enkelte tjeneste.

Noen har fått innvilget nye stillinger til tjenesten for å følge opp økte krav til barnevernet fra 2022. Dette er imidlertid ikke stillinger som motvirker økningen i antall saker per saksbehandler.

Oppfølgingsbesøk/tilsynsbesøk

Vi ser at det fortsatt er barn i fosterhjem som ikke får det antall besøk de har krav på. Enkelte kommune mener her at rapporteringen ikke tar høyde for at tjenestene totalt sett oppfylder besøkene dersom det gjøres eksempelvis 3 i første halvår og 1 i siste. Dette har ikke Statsforvalterne sjekket ytterligere. Vi

mener imidlertid at tallene gjennomgående viser at det er et for stort antall fosterhjem som ikke får besøk. Vi har tatt tallene med oss i forbindelse med valg av tilsynsobjekter i forbindelse med landsomfattende tilsyn 2022.

Antall barn under omsorg

Jevnt over ser vi at det er færre barn som er under omsorg andre halvår 2021 enn tidligere. For flere tjenester ser det ut til at det går jevnt nedover med antall barn som er under omsorg, mens andre er mer stabile. For 6 av 9 tjenester er det imidlertid lavere antall barn under omsorg mot slutten av 2021 enn det som var tilfellet for starten av året. For en tjeneste har tallet gått noe opp, en tjeneste har helt likt antall barn som er under omsorg gjennom flere år, og for en tjeneste mangler vi historiske data å sammenlikne med.

Vi har tenkt at det kan være flere ulike forhold som spiller inn, og det kan også være tilfeldigheter som gir utslag. Vi lurer på om det kan ha sammenheng med nye presiseringer rundt krav til å jobbe med gjenforeningsmålsettingen, eller om det handler om at det fremmes færre saker om omsorgsovertakelse. Vi vil ta med oss tallene med i forbindelse med dialogmøtene med kommunene.

Annet

Bufdir har hatt kompetansehevende tiltak innen forvaltningsrett. Dette tror vi har vært nyttig for tjenestene. Vi ser imidlertid fortsatt at det er utfordringer knyttet til forståelsen av forvaltningsloven. Statsforvalteren i Agder har hatt et økende antall klager på brudd på taushetsplikten. Vi har ikke opprettet tilsyn i alle saken, men har konstatert brudd i minst to saker. Vi har fulgt opp tema, brudd på taushetsplikt internt med å lage et videoseminar om temaet som ligger på Statsforvalteren sine hjemmesider. Vi vil fortsette med å følge opp dette og andre generelle utfordringer knyttet til forståelsen av forvaltningsloven.

Statsforvalteren har fått tilbakemelding fra tjenester om at de har begynt med gruppeveiledning av fosterhjem- og at det har vært nyttig. Vårt inntrykk er at tjenestene har vilje til å utvikle sin kompetanse og arbeidsform. Erfaringen bygger blant annet på at de fleste tjenestene som har fått tilbud om tjenestestøtteprogrammet fra 2022, valgte å takke ja.

Størrelsen på tjenestene

Som i fjor vil vi nevne at det er stor variasjon i størrelsen på tjenestene i Agder. I forbindelse med rapporteringen, så vil dette, etter Statsforvalteren sin vurdering, ikke alltid gi et godt bilde av situasjonen der avvik måles i prosent.

Rapportering på tiltak i gevinstrealiseringsplanen (fra kapittel 7.3.2.7 i TB)

Rapportere på

Rapporteringskrav på tiltak i gevinstrealiseringsplanen

Søknadsbehandling separasjon og skilsmisssaker

Statsforvalteren skal redegjøre kort for status på arbeidet med å sentralisere saksbehandlingen av søknader om separasjon og skilsmisse etter ekteskapsloven innenfor de nye sammenslåtte statsforvalterne. Statsforvalterne skal gjennomføre en kartlegging av ressursbruk og kvalitet i siste kvartal 2022 og dette skal rapporteres i årsrapporten for 2022.

Tilsyn etter bamevemloven med forskrifter

Statsforvalteren bes redegjøre kort for status på arbeidet i årsrapporten for 2021.

Søknadsbehandling separasjon og skilsmisssaker

Vi er kjent med at det arbeides med nye digitale løsninger hva gjelder ekteskapsaker, men vi vet ikke hvor langt i prosessen dette er kommet. Dagens digitale løsning fungerer godt og har redusert saksbehandlingstiden betydelig. Siste kvartal (og 2021 for øvrig) har vi totalt to 100% stillinger (fordelt på 4 saksbehandlere) som jobber sep/skil, Rettssikkerheten anser vi er godt ivaretatt. Meget kort saksbehandlingstid.

Tilsyn etter bamevemloven med forskrifter

Det er utarbeidet egen rapport som er sendt til BFD med kopi til Helsetilsynet og BUFdir over status i barneverninstitusjonene. Vi viser til rapporten i sin helhet.

Tilsyn med familievernkantorene

Totalt antall familievernkontor i fylket	Antall gjennomførte tilsyn i 2021	Antall gjennomførte tilsyn i 2020	Antall gjennomførte tilsyn i 2019
2	1	1	1

Se rapport kap. 7.3.2.5

Tros- og livssynssamfunn (fra kapittel 7.3.2.8.1 i TB)**Rapportere på**

Statsforvalteren skal rapportere om:

Antall saker hvor registrering er nektet eller trukket tilbake etter trossamfunnsloven § 4 første og annet ledd.

Antall saker hvor det er vurdert å nekte eller trekke tilbake registrering etter trossamfunnsloven § 4 tredje ledd samt antall saker hvor registreringen er nektet eller trukket tilbake.

Antall saker hvor det er vurdert å nekte eller avkorte tilskudd etter trossamfunnsloven § 6 samt antall saker hvor tilskudd ble nektet eller avkortet. Tallet spesifiseres for saker § 6 første, tredje og fjerde ledd.

Antall saker hvor vigselfrett er trukket tilbake.

Det gis en kort orientering om hovedfunn og reaksjon i sakene ovenfor.

Etter trossamfunnsloven § 4 første og annet ledd er det nektet registrering for 14 samfunn. Av disse har 10 samfunn hatt mindre enn 50 medlemmer, ett har ikke hatt en fast organisering og tre var ikke å regne som tros- eller livssynssamfunn.

Vi har ikke hatt saker der det er vurdert å nekte eller trekke tilbake registrering etter trossamfunnsloven § 4 tredje ledd, eller der registreringen er nektet eller trukket tilbake etter trossamfunnsloven § 4 tredje ledd.

Det er ikke vurdert eller gjort vedtak etter § 6 første ledd.

Etter § 6 tredje ledd er det gjort 12 vedtak om nektning eller avkortning av tilskudd. I hovedsak skyldes nektningene at samfunnene ikke har rapportert tilstrekkelig, enten i årsrapport eller årsregnskap. Samfunnene har da fått brev om innhenting av opplysninger. Flere av samfunnene har ikke svart på brevene. Vi har forsøkt å kontakte dem både på telefon og epost, flere ganger uten hell. Senere har vi gjort vedtak. Vurderinger etter § 6 tredje ledd er gjort fortløpende for alle samfunn ved rapportering, eller der vi har blitt gjort kjent med opplysninger som kan gi grunnlag for å nekte tilskudd. I de fleste tilfeller har vi kontaktet samfunnene, og bedt om ytterligere opplysninger. Noen samfunn har iverksatt tiltak for å forhindre senere regelverksbrudd.

Det er gjort en vurdering etter § 6 fjerde ledd som har resultert i vedtak om tilbakebetaling (fattet i 2022). Dette skyldtes at tilskuddet ikke var blitt brukt i tråd med regelverket. Tilbakebetalingskravet ble løst i motregning.

Det er ikke gjort vedtak om tilbaketrekking av vigselfrett.

Oversikt over antall saker... (fra kapittel 7.3.2.9.1 i TB)**Rapportere på**

Statsforvalteren skal rapportere antall saker i hver kategori og utfallet av dem.

Det har vært en liten nedgang i antall søknader om askespredning i 2021 sett i forhold til 2020.

Statsforvalteren har ikke mottatt søknad om privat gravplass for nedsetting av askeurne i 2021.

Vi har mottatt totalt 122 søknader. 99 søknader er innvilget som omsøkt, det vil si land, øde skogsområder, vann og hav. 23 søknader er avslått med begrunnelse i uegnet sted, f. eks. nær bebyggelse, egen tomt, i turistområder og skjærgårdstrafikk.

Oversikt over antall saker i hver kategori... (fra kapittel 7.3.2.10.1 i TB)**Rapportere på**

Statsforvalteren skal rapportere antall saker i hver kategori og utfallet av dem.

Det har i 2021 vært 7 saker til behandling, i tillegg til at NRK har bedt om opplysninger og begrunnelser for hvorfor ikke Kristiansand kommune kan ha søndagsåpne butikker. Saken ble ikke omtalt i avisen.

To saker har hatt sammenheng med kommunesammenslåing, der kommunene søkte på ny da de mente at lokale forskrifter måtte endres ved sammenslåingen. KMD uttalte at det etter inndelingsloven § 13 ikke var nødvendig å søke om å få fastsatt ny forskrift, slik at de gamle forskriftene fortsatt ble gjeldende inntil de oppheves eller det fastsettes nye forskrifter. Sakene fikk noe medieoppmærksomhet.

Valle kommune søkte og fikk innvilget søndagsåpent på et begrenset område en spesiell søndag i forbindelse med "Suaesjåmarknaden".

På Brokelandsheia i Gjerstad kommune søkte 4 ulike virksomheter uavhengig av hverandre om å ha oppe søndag i under ett tre dagers marked. Ingen fikk dispensasjon grunnet at det ikke kan innvilges dispensasjon enkeltvis for markedsdager som inkluderer et større område og flere butikker.

Rapportering på Leve hele livet (fra kapittel 7.3.3.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal gi en vurdering av i hvilken grad kommunene i fylket kan vise til politisk vedtatte planer for hvordan innsatsområdene og løsningene i kvalitetsreformen Leve hele livet skal gjennomføres lokalt.

25 av 25 kommuner har gjennom kartlegging og dialog vist at de enten har tatt stilling til løsningsforslagene i reformen og politisk vedtatt hvordan reformen skal gjennomføres, eller laget en plan for hvordan kommunen skal jobbe med løsningsforslagene tidlig i 2022. Noen kommuner velger en bred tilnærming og har plan/tiltak på alle områdene av reformen, mens andre kommuner spisser fokus mer og velger seg ut ett eller to områder de ønsker å bruke ekstra tid/ressurser på. Aldersvennlig samfunn blir av flere kommuner trukket frem som en satsning det jobbes ekstra med. Kommunalsjefer trekker frem tverrsektorielt perspektiv som årsak til at dette får ekstra fokus og innsats. Det tverrsektorielle perspektivet skal bidra til å løse mange av de aller største utfordringene kommunen står overfor i årene fremover - utfordringer helse- og omsorgssektoren ikke klarer å løse alene.

Statsforvalteren i Agder er fornøyd med progresjonen kommunene har i arbeidet med reformen. Det har vært begrenset dialog med kommunene under pandemien. Det er ofte de personene i kommunen som har jobbet med prosjektet/utvikling som også har fått tilleggsoppgaver/ansvar for vaksinekoordinering og smittesporing. Til tross for begrenset tid til arbeid med reformen ser vi at; fremfor å velge små tiltak som er enkle å iverksette, men som ikke skaper samfunnsendringer, velger de fleste kommuner å tenke større i retning av bærekraftige tjenester. Dette er Statsforvalteren i Agder veldig godt fornøyd med, da vi mener dette er reformens kjerne og overordnet hensikt. Dette fokuset krever større prosesser og vil derfor ta noe lengere tid, enn om kommunene fokuserer på enklere tiltak alene. Pandemien har bremsert progresjonen i betydelig grad. Noen mer enn andre. Det har vært vanskelig å vite hvilken grad kommunene trenger bistand og også vanskelig å finne gode arenaer i en kontinuerlig beredskapshverdag. Likevel er det beundringsverdig at kommunene og regionen likevel har klart å holde såpass liv i arbeidet. Både regionalt støtteapparat og kommunene leverer. Agder er nå på god vei inn i fase 3.

Innadviklingen er det også forsøkt tverrsektorielt samarbeid om reformen. Også dette har vært skalert ned til fordel for beredskapsarbeid. Embetets kontaktperson for reformen ble i 2021 tatt inn som en del av statsforvalterens plangruppe og får således unik tilgang til kommunenes planarbeid. Dette organisatoriske grepet har allerede effekt i at reformen kan identifiseres og kommenteres når kommunene sender inn sine kommunale planer til høring. Erfaringer fra dette arbeidet viser dog at kommunene har et stykke igjen for å integrere reformen i sine planer. Spesielt de større planene som samfunns- og arealplan. Det kan se ut til at koblingen mellom FNs bærekraftsmål og reformen ikke er så enkle å integrere i hverandre og det kunne vært nyttig med nasjonal veiledning for hvordan denne reformen (og andre tilsvarende reformer) kan/bør synliggjøres opp mot bærekraftsmålene. Spesielt med tanke på boligbygging og andre temaer som grenser inn mot aldersvennlig samfunn.

Rapportering på Demensplan 2025 (fra kapittel 7.3.3.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal gi en vurdering av i hvilken grad kommunene i fylket planlegger og utvikler sine helse- og omsorgstjenester til personer med demens og deres pårørende i tråd med mål, strategier og tiltak i Demensplan 2025, samt den demografiske utviklingen og utfordringsbildet for øvrig.

Rapportering på Demensplan 2025

Aldring og helse introduserte Demenskartet samtidig med lansering av Demensplan 2025 og er et viktig verktøy for å planlegge fremtidens helse- og omsorgstjenester. I Agder vil det være 11 075 personer med demens i 2040, en økning med 78,49 % fra 2020.

Demografiutviklingen og framskrivning av antatt volum på helse- og omsorgstjenester har vært en viktig del av arbeidet ved introduksjon av reformen Leve hele livet. Vi har hatt dialogmøter regionsvis i 2021, og demografiutvikling og planlegging for fremtidens tjenester har vært tema på samtlige møter. Helsesektoren i kommunen er klar over demografiutviklingen, men øvrige sektorer i kommunen virker ikke å ha samme innsikt i hvordan utviklingen vil påvirke egen kommune. Kommunene gir tilbakemelding på at det er vanskelig å argumentere for tverrsektoriell satsning, og flere gir uttrykk for at de trenger hjelp til dette på nasjonalt plan.

Eksempelvis vil boligutvikling i samfunnet ha mye å si for betydning av fremtidig demensomsorg, i tillegg til at det fortsatt er behov for økt antall sykehjemsplasser. Det vil være mange personer med demens som trenger et godt og tilpasset tilbud i kommunen, før de har behov for institusjonsplass

Vårt inntrykk er at kommunene jobber godt med dette. Fra 2021 har det vært krav til at Leve hele livet skal inkluderes i kommunenes planarbeid. Vi hadde en spørreundersøkelse på dette og ved inngangen til 2021 svarte 21 av 24 kommuner i Agder at de hadde tiltak i kommuneplanen, eller en plan, for å få dette gjennomført innværende år. Innen utgangen av 2021 er det 25 av 25 kommuner som har svart at de fyller kriteriene. Vi finner det også fornuftig at reformperioden er videreført med ett år, da reformarbeidet nasjonalt sett er forsinket med ett år

Fra neste år er det krav til tettere oppfølging om innhold i planen. Vi får kommuneplaner til høring, og i den forbindelse får vi oversikt på planarbeidet. Vi gir uttalelser til planarbeidet som gjelder utbygging av sykehjem og omsorgsboliger. Vi deltar på faste samarbeidsmøter med Husbanken og får

oversendt saker til uttalelse. Vi får gjennom dette en god oversikt over utbyggingstempoet i regionen.

Aldersvennlig samfunn er ett av satsningsområdene i Leve hele Livet og i Demensplan 2025 er medbestemmelse og deltagelse ett av innsatsområdene. Dette er tema i kommunedialogen og kommunene har i dialogmøter delt sine tanker om hvordan man skal bygge for fremtiden, planlegge for bysenter og bygde senter, planlegge boliger sammen med private utbyggere osv. Det er mange kreative tanker i kommunene om dette, og vi opplever at det er en pågående prosess, som fortsetter. Mange har uttalt bekymring for silotenkning og vil at Leve hele Livet skal sees på som en samfunnsreform, fremfor helsereform, noe vi støtter.

Felleskap og forebygging av ensomhet er viktig i både forebyggings- og mestringsperspektiv. Kommunene har etablert dagtilbud for personer med demens.

Inn-på-tunet for personer med demens var tema på Arendalsuka i 2021. Statsforvalteren holdt der et innlegg hvor han vektla sammenhengen med Demensplan 2025 og øvrig plan og strategiarbeid i kommunene. Det var et viktig bidrag for å gjøre kjent reformarbeidet og arbeid med Demensplan 2025.

Voksenskolen for personer med demens i Grimstad kommune, ble etablert i 2019 og er et viktig bidrag i demensomsorgen. Statsforvalteren har støttet tiltaket gjennom tilskuddsforvaltningen. De har planer for videreutvikling og spredning av tilbudet og vil tilby opplæring i oppstart til andre kommuner lokalt og nasjonalt. Det arbeides også med å også utvide dagens tilbud til andre brukergrupper med kognitiv svikt. I 2021 ble det etablert følgeforskning i regi av Omsorgsforskning Sør.

Tilskuddsmidler tildelt under pandemien viste at kommunene hadde mange ulike tiltak for å forebygge ensomhet. Vårt inntrykk er at disse midlene, kombinert med ordinære dagaktivitetstilbud, har vært et viktig tiltak for å forebygge isolasjon og ensomhet under pandemien. Ikke minst har man fått en god kobling mellom frivillighet, organisasjoner og kommunale aktører

Vi har god deltagelse på Demensomsorgens ABC i regionen. USHT i regionen samarbeider om gjennomføring av dagsamlinger. Samlingene ble holdt digitalt, men det var opprettet ABC grupper på den enkeltes arbeidsplass slik at det ble et miniseminar i grupper. Noen kommuner gir tilbakemelding på at det er krevende å sende ansatte på samlinger på grunn av anstrengt økonomi. Det er viktig med fortsatt kompetansetilskudd til ABC opplæringen fremover, da det er bidrag til kompetanseheving på fagfeltet.

Velferdsteknologiens ABC er nå oppdatert og her har ansatte fra USHT Øst og UIA bidratt i arbeidet. Agder rapporterer på at alle kommuner tilbyr velferdsteknologi på lik linje med andre tjenester. Mestrings- og sporingsteknologi gir gevinster i form av økt trygghet og utsatte kostnader/forskyvning av tjenestene. Velferdsteknologi kan i mange sammenhenger være det minst inngripende tiltaket for en pasient, der døralarm og GPS er bedre enn låst dør eller å bli holdt fysisk tilbake. For å gjøre disse vurderingene kreves det sammensatt kompetanse ute i tjenestene.

Velferdsteknologiens ABC er også et viktig bidrag til kunnskap om samtykkekompetanse, regelverk som anvendes ved bruk av velferdsteknologi, og regelverk som brukes ved motstand til helsehjelp. Ansatte ute i kommunene gir uttrykk for behov for faglig påfyll og oppdatering på dette punktet, og det er behov for kontinuerlig kompetanseheving. Vi ser dette i sammenheng med kompetanseløftet 2025. Dette er en stor utfordring i avdelinger hvor pasienter med langtkommet demens bor, og vi ser problemstillingen i flere tilsynsaker vi har behandlet. Noen pasienter har utagerende adferd og stor uro, noe som er krevende for alle involverte å håndtere. Vi har bidratt til kartleggingen av vold i sykehjem. På spørsmål om kommunen hadde utarbeidet planer for å forebygge og følge opp vold og overgrep som rammer beboere i sykehjem svarte 10 kommuner ja og 15 kommuner nei. Vi tenker at dette er et område som krever kontinuerlig kompetanseheving på alle nivåer og vil være naturlig å ta med når det skal være fagsamlinger fremover.

Statsforvalteren deltar i demensnettverk og i møter med USHTene i Øst og Vest. Her foregår stor aktivitet og ulike prosjekter knyttet til mange fagområder, herunder demensomsorg. Her gjøres et viktig bidrag til kompetanseheving og fagutvikling

Vi hadde målsetning om å holde en konferanse om Demensplan 2025 i 2021, men på grunn av usikkerhet knyttet til pandemien, og ressursituasjon internt, har det ikke vært mulig å gjennomføre

Som alternativ har vi støttet andre som har gjennomført kurs og seminarer om tema som berøres i demensplan 2025. Her vil vi fremheve et kurs for personer med demens som fikk diagnosen før 65 års alder og for deres nærmeste pårørende. Målsetningen var å få informasjon, kunnskap og støtte til å håndtere en ny livssituasjon. Det er Aldring og helse som var hovedarrangør sammen med andre aktører, men vi valgte å bidra til tiltaket etter søknad fra nasjonalforeningen for folkehelsen.

Videre har vi gitt tilskudd til demensseminar hvor tema er personsentrert omsorg og tiltakskjeden for personer med demens. Seminaret holdes for sykepleierstudenter, demensforeninger og helselag er invitert.

Vår målsetting er å gjennomføre utsatt seminar om innsatsområdene i Demensplan 2025 i løpet av 2022, utvikling av pandemien er avgjørende for måloppnåelse.

Vi er opptatt av at det ikke skal bli et kunstig skille mellom Leve hele Livet og de øvrige satsningene, som f.eks. Demensplan 2025. Satsningsområdene i reformen henger sammen med andre satsningsområder, både i Demensplan 2025 og Kompetanseløftet 2025, og vi formidler til kommunene at vi ser dette i sammenheng.

Rapportering på Kompetanseløft 2025 (fra kapittel 7.3.3.3 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal gi en samlet vurdering av kompetanse- og rekrutteringssituasjonen innen helse- og omsorgstjenestene i kommunene, herunder gi en vurdering av tilgangen på utdanningstilbud i fylket, tilgangen på desentraliserte og deltidsutdanninger i helse- og sosialfagutdanninger.

Møtearenaer og dialog med kommunene gir oss en god oversikt på hvordan det jobbes i kommunene med rekruttering og kompetanseutvikling. Dette gjøres gjennom: - Tilskuddsforvaltning, hvor søknader til både kompetanse og innovasjonstilskudd er et viktig vindu ut til kommunenes arbeid på området; - Arbeidet med Leve hele Livet reformen og dialogmøter med kommunene; - Regional koordineringsgruppe for e-helse og velferdsteknologi; - Samarbeid med utviklingscenteret for sykehjem og hjemmetjenester (USHT) og Helsefelleskapet.

Tilskudd knyttet til kompetanseløftet er viktig bidrag til kommune for at de ansatte kan få tilbud om utdanningsløp. Kommunene legger til rette for at de ansatte kan delta. Vi har nå fått bekreftet at alle kommunene i Agder er prioritert for å søke tilskudd for 2022. Vi har årlig kurs for kommunene om tilskuddsordningene, i 2021 ble dette gjort digitalt. Dette vil bli holdt digitalt fremover. Vi opplever at mange har spørsmål til tilskuddsordningene og vi har tett dialog med kommunene gjennom tilskuddsforvaltningen. Det gir et godt blikk på situasjonen ute, og for mange kommuner er dette tilskuddet avgjørende for å kunne sende ansatte på kurs eller støtte opp om videreutdanning. Det kommer forespørsel fra enkelte kommuner om omdisponering av midler på grunn av pandemien, noe vi har godkjent.

Vi har tradisjon for å gjennomføre årlig seminar om tilskuddsordningene som statsforvalteren og andre samarbeidsaktører forvalter. Vi inviterer med Husbanken og fylkeskommunen. Seminarene har bred deltakelse.

Flere kommunale ledere uttrykker bekymring for fremtidens behov for helsepersonell i omsorgstjenestene og vanskeligheter med rekruttering. Det er allerede i dag vanskelig å rekruttere sykepleiere, leger, psykologer og ergoterapeuter. Mangel på fastleger er problematisk, og flere kommuner tar grep for å organisere tjenestene i kommunale stillinger fremfor de tradisjonelle fastlegehjemlene.

Det har vært mye sykefravær i de kommunale helsetjenestene, og det er en bekymring knyttet til om det er avvik på kompetansekrav fra bemanningsplan til reell vaktplan. Dette er områder vi vil følge videre, bl.a. gjennom tilsyn. Pandemien har vist at bemanningskrisen er høyst reell og kommunene gir tilbakemelding om at de sliter med å få tak i personell ved fravær.

Statsforvalteren og Universitetet samarbeider om å imøtekomme problemstillingen og det planlegges for å etablere utdanningsløp for leger på Campus UiA. I dette samarbeidet inngår også fylkeskommunen, sykehuset og kommunene.

Vi har et godt samarbeid med Universitetet i Agder, noe som har resultert i utdanningsløp som gagnar regionen. Opprettelsen av desentralisert videreutdanning i avansert klinisk sykepleie for sykepleiere ansatt i kommunene kom som et resultat av tilskuddsmidler knyttet til pandemien og deretter gitt gjennom Kompetanseløftet. Det har vært svært god oppslutning på tilbudet og innen våren 2022 har 250 sykepleiere gjennomført utdanningen. Dette har vært et løft for regionen og økt kompetansen for sykepleiere ute i fellet.

Universitetet i Agder tilbyr Masterstudie i avansert klinisk allmennsykepleie, AKS, som er et toårig påbyggingsstudium. Universitetet har også tilbud om halvårsstudier, nettbasert oppfriskningskurs for sykepleiere som enten vil tilbake til yrket, eller som føler et behov for oppfriskning av kunnskap innen sykepleie.

Fagskolen i Agder tilbyr også studietilbud innenfor helse- og oppvekstfag og har studier innenfor velferdsteknologi, psykisk helsearbeid og rusarbeid, tverrfaglig miljøarbeid og barsel- og barnepleie. Fagskoleutdanning er høyere yrkesfaglig utdanning og ligger på nivå over videregående opplæring

Menn i helse er et samarbeid mellom kommune, NAV, fylkeskommune, KS og Helsedirektoratet og jobber for å rekruttere menn inn i utdanningsløp til fagbrev som helsefagarbeidere. Agder deltar også i prosjektet og nettsidene rapporterer om 51 personer i Agder som har tatt fagbrev på denne ordningen. Dette er et aktivt prosjekt og tilbyr deltagelse i flere av Agderkommunene og det startes nytt utdanningsløp i 2022. Dette er også et prosjekt med mange positive sideeffekter og støtter opp om flere bærekrafts mål enn god utdanning, som f.eks. god helse og livskvalitet, mindre ulikhet m.fl.

Prosjektet åpner for at personer kan få tatt et fagbrev i voksen alder. Det er mange som av ulike årsaker har kommet ut av utdanningsløp og som av den grunn faller utenfor arbeidslivet. En ønsketenkning fra vår side er om det kan opprettes et tilsvarende prosjekt som inkluderer alle kjønn. Dette kan bidra til økt rekruttering i helse- og omsorgssektoren og økt kompetanse i tjeneste, og ikke minst bidra til likestilling og redusere utenforskap.

Det samarbeides om gode prosjekter som bidrar til kompetanseheving og derav kvalitetsforbedring og økt pasientsikkerhet. Vi arbeider tett sammen med USHT øst og vest, som jobber opp mot kommunene. Vi tildeler tilskuddsmidler gjennom tilskuddsforvaltning og deltar på fagdager og arrangementer. Vi deltar også i flere fagnettverk, som gode pasientforløp, nettverk for demensomsorg, m.flere. Dette er en viktig samarbeidsarena for Statsforvalteren, da vi kommer nærmere kommunene og får en forståelse for dere utfordringsbilde. USHT i Øst og Vest følger også opp ABC opplæring og arrangerer fagdager i henhold til tema. Pandemien har vært krevende for deltagelse, men flere nye kurs er startet opp. Statsforvalteren gir støtte via kompetansetilskuddet, men tilbakemeldingene er at kommunene sliter med å sende ansatte på fagsamlinger på grunn av økonomi. Dette er noe vi må følge opp videre og se i sammenheng med deltagelse. Vi opplever ABC opplæring som et viktig kompetansetilskudd til avdelinger, hvor de ansatte gis tid til faglig påfyll og refleksjon på arbeidsplassen, med reelle case.

Det ble i fjor rapportert på prosjektet «Sammen om kvalitet og forbedring 2018-2021» og dette prosjektet er fortsatt aktivt. Det er fire arbeidspakker i prosjektet som jobber med pasientsikkerhet på konkrete områder, sammen med ansatte i kommunene. De fire pakkene er Inn- og utskrivning; Fall og ernæring; Forbedringskompetanse; og Legesamarbeid og legemidler.

USHT Agder samarbeider med Sørlandet Sykehus HF om regional forbedringsagentutdanning rettet mot ansatte i kommunene og helseforetakene.

Deltagerne skal lede forbedring på egen arbeidsplass under utdanning, og dette vil bidra til å styrke forbedringsarbeidet og derav kvalitet og pasientsikkerhet helt ut i avdelingene.

Som et resultat av prosjektet Samarbeid om kvalitet og forbedring 2018-2021» er det etablert en arbeidsgruppe med representanter fra sykehus, fastlegene og USHT, på vegne av kommunene som arbeider med anbefalinger for samarbeid for hjemmeboende pasienter som får legemidler i multidoser i regi av kommunen. Det er opprettet et prosjekt som arbeider for felles elektroniske avviksmeldinger, som kan sikre bedre kvalitet og økt pasientsikkerhet, da det blir enklere å kunne bruke avviksmeldingene som en del av forbedringsarbeidet.

Det er også laget en podkast og animasjonsfilm «Samarbeid om legemidler i Agder» Dette er et viktig bidrag i pasientsikkerhetsarbeidet, da legemiddel håndtering ved pasientoverføring mellom behandlingsnivåer, er sårbar fase for feil og er ofte årsak til avvik mellom behandlingssteder. Vi synes det er innovativt å finne nye formidlingsplattformer som kan treffe flere målgrupper.

Kristiansand kommune og USHT Vest har hatt flere prosjekter knyttet til Kristiansand simulerings- og ferdighetssenter. Statsforvalteren har støttet dette prosjektet da det gir muligheter for de ansatte å trene på kliniske ferdigheter de har behov for i sin arbeidshverdag. Det er ulike metoder som anvendes, både simuleringsdukke, levende markør, VR-basert simulering og ferdighetstrening. Under pandemien har simulering vært svært nyttig for ferdighetstrening på smittevern, men det er mange treningsmuligheter, som sepsis, forebyggende kommunikasjon for å hindre aggresjon, samarbeidsmøte ved utreise fra korttidsavdeling for å nevne noen. Dette er et pågående prosjekt, hvor stadig flere temaer inngår i ferdighetstreningen.

Statsforvalteren har høsten 2021 gjennomført fire webinar med tema Gode tjenester for utviklingshemmede - Kommunens ansvar for tjenester til utviklingshemmede. Dette ble gjennomført i samarbeid med Sørlandet sykehus, seksjon for voksenhabilitering. Målgruppen for undervisningen var overordnet faglig ansvarlig for tjenesten i kommunene, tjenesteytere og avdelingsledere ute i tjenestene. Tema omhandlet helse- og omsorgstjenestelovens kapittel 9, vilkår og vurderinger som ligger til grunn for vedtak og oppfølging. I tillegg ble temaene grensene mot pasient- og brukerrettighetsloven kapittel 4A, helsehjelp til personer som mangler samtykkekompetanse, vergemål og samtykkevurdering gjennomgått.

Kommunene i østre del av Agder har startet et felles prosjekt «Bærekraftige helse -og omsorgstjenester» og utvikling av en felles regional innsatstrapp. Innsatstrappen beskriver tjenester og tilbud som gir ulike nivåer av inngripen i innbyggerens liv. Målet er å styre aktivitet og omfordele økonomi fra de høyeste trinnene i trappen til mer egenmestring og forebyggende tiltak på de nedre trinnene. Kommunene har møttes og diskutert hvilke tjenester man finner på hvilket nivå. Målet har vært å finne felles innsatsnivå, og fokus på tidlig innsats og forebygging fremfor reparasjon og behandling. Dette er i tråd med å planlegge for fremtiden, hvor de tidligste trinnene i trappen har handlet om frivillighet og organisasjoner, og hvordan innbyggeren kan benytte seg av disse tjenestene. Det er fokus på saksbehandlerrollen i dette prosjektet, og en annerkjennelse av den viktige rollen kommunale saksbehandlere har i en kommune. Metoden skal være ressursorientert med øvelse i innbyggingsamtale og vurderingskompetanse. Østre Agder kommunene har selv beskrevet dette som Leve hele Livet - arbeid. Diskusjonene har handlet om helsetjenester, men også om boligutvikling og spørsmål knyttet til planarbeid. Mange av kommunene har hatt egne fremlegg om prosjektet i sine kommunestyre/bystyre, for å fremme tankegangen om en bærekraftig tjenesteutvikling. Prosjektet fremmes og framsnakkes i andre Agder-regioner, både i helsefelleskap og andre regions møter, og Statsforvalteren støtter et introduksjonskurs til øvrige Agderkommuner for at de også skal bli mer kjent med tematikken og prosessen i prosjektet.

I Agder er det nedfelt i overordnet samarbeidsorgan - OSS - et samarbeid om forskning, innovasjon og utdanning for et fremtidsrettet helsetjenestetilbud i Agder. Vi opplever et helsefelleskap som samarbeider om regionenes utfordringsbilde. Det arbeides for at kommunene skal bli en forskningsarena hvor man kan finne tema for PhD og at forskningene er forankret og nyttiggjøres ute i kommunene.

Vi kjenner til den offentlige tannhelsetjenesten er en del av kompetanseløftet 2025. Vi hadde planer om å opprette møtepunkt og formalisere samarbeidet med fylkestannlegen, men på grunn av ressursituasjonen og pågående pandemi, er dette ikke gjennomført i 2021. Dette blir et viktig punkt i virksomhetsplanen for 2022, da vi ser behovet for å opprette dialog og samarbeid for å møte tjenestene ute

Velferdsteknologi

Arbeidet med e-helse og velferdsteknologi er velorganisert i Agder gjennom Regional Koordineringsgruppe, RKG. Denne ble opprettet i 2016 og siden den gang arbeidet for felles satsning på fagfeltet for alle kommunene i Agder. Samarbeidet har utviklet seg og er en del av regionplan Agder og det ble etablert en felles regional styringsgruppe som består av representanter på ledernivå fra både primærhelsetjenesten og spesialisthelsetjenesten. Det er en breddesatsning i regionen som også gjør at satsningen på velferdsteknologi og e-helse er kommet langt i Agder. At satsningen inviterer og inkluderer alle kommunene på Agder, er også del av suksessfaktoren i prosjektene. Historikken begynner å bli lang, og Agder har vært med i Nasjonalt Velferdsteknologi-program fra starten. Mulighetene for å få med alle, ha kontaktpersoner ute i kommunene, mulighet for å dra veksler på hverandre og dele erfaringer i prosessen, har vært veldig viktig for prosjektet. RKG er basert på forankring, koordinering, prosjektstyring og overgang til drift og det er jevnlig møter med helseledere i regionen for å sikre dette.

Prosjektet Innføring av Velferdsteknologi i Agder ble startet i 2017 og alle kommunene er representert. Det ble i utgangspunktet avsluttet i 2020, men fikk midler til å pilotere driftsorganisering. Dette prosjektet er nå avsluttet og over i drift. Statsforvalteren deltok på avslutningsseminar i regi av NVP, her var også Agder godt representert. På seminaret i høst fikk vi også lansert ny versjon av Velferdsteknologien ABC, hvor representanter fra UiA og USHT Øst har bidratt i prosjektgruppen.

Prosjektet tekniske alarmer har pekt på behov for å systematisere overvåking av tekniske alarmer og ha system for feilretting og respons. Dette er en viktig del av regionens beredskap og prosjektet har utarbeidet gode rutiner for å håndtere varsler om tekniske feil. Prosjektet ble avsluttet i 2021 og er overført til drift fra 2022. Dette prosjektet kan sees i sammenheng med KEIV prosjektet som Statsforvalteren koordinerer. Det er viktig med videre fokus på robusthet i tilknytning til utbygging av digitale løsninger.

Digital hjemmeoppfølging har også vært gjennomført i regi av NVP. Vi registrerer at stadig nye aktører bruker dette, og det har vært behov for å koordinere de ulike områdene. Det er nå laget en sluttrapport for prosjektet. Det satses videre på digital hjemme oppfølging og Agder satses videre gjennom NVP. Det er gitt tilskudd til koordinator for avstandsoppfølging, da det er behov for fortsatt satsning.

IKT Seniorer Agder er et prosjekt som driftes av USHT Agder Øst. Dette prosjektet bidrar til å redusere digital utenforskap hos eldre, og bidrar til å skape møteplasser mellom generasjoner, ved at yngre lærer de eldre bruk av teknologi. Det er et samarbeid med pensjonistforbundet og det utdannes teknologi ambassadører, som er en ordning der frivillige læres opp til å bli dyktige og kompetente ambassadører, som da blir pådrivere for bruk av teknologi.

Satsning på e-helse og velferdsteknologi er nødvendig for å sikre bærekraftige tjenester for fremtiden, og satsningen i Agder bidrar til dette. Vi opplever å ha et godt samarbeid med fagmiljøet i regionen. Vi deltar og er medarrangør på årlig konferanse i regionen – SOVA - Sammen om Velferdsteknologi på Agder. Her er møteplass for lokale, regionale, nasjonale og internasjonale deltagere og er et viktig bidrag for fremtidig satsning.

Vi opplever at den nasjonale satsningen har vært viktig for bruk av teknologi i kommunene, ikke minst knyttet til metode og organisering. Helhetlig tjenestemodell viser godt kompleksiteten i arbeidet, og ikke minst, stiller krav til tverrfaglig samarbeid. Det at alle har fått samme opplæring og tilgang til verktøy, til har bidratt til fremdriften. Alle kommunene har hatt egen kontaktperson som igjen har hatt direkte kontakt med regional prosjektleder. Vi synes det er svært positivt at nasjonalt velferdsteknologiprogram videreføres, da det er behov for et lokomotiv som går foran. Selv om alle kommunene i Agder er representert i prosjektene, så vil dette være et kontinuerlig arbeid, og vi mener det er til god hjelp med nasjonal satsning.

Statsforvalteren har støttet mange av prosjektene med tilskuddsmidler, og ofte midler til prosjektledelse, som ikke dekkes av andre midler. Vi ser betydningene av å sikre forankring gjennom prosjektledelse.

Statsforvalteren deltar som observatør både i RKG e- helse og felles regional styringsgruppe, e-helse og velferdsteknologi, som gir en god oversikt over satsningen på Agder. Vi deltar også i fagråd for forskning og innovasjon innen e-helse, som er et fora sammensatt av mange aktører innenfor fagfeltet, hvor satsning og samarbeid i regionen diskuteres.

Rapportering på habilitering og rehabilitering (fra kapittel 7.3.3.4 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal gi en samlet vurdering av hvorvidt tilbudet innen habilitering og rehabilitering i fylket utvikles i henhold til retning og målsetninger i opptrappingsplanen. Rapporteringen skal også inkludere hvorvidt det sikres nødvendig rehabilitering til pasienter med Covid-19 og hvordan pandemien eventuelt har påvirket tilbudet til andre med behov for habilitering og rehabilitering.

I året som har gått har igjen kommunenes hovedfokus vært rettet inn mot tiltak som følge av den pågående pandemien. Flere av prosjektene som fikk tilskudd i forbindelse med opptrappingsplan for rehabilitering og habilitering, har ikke blitt fullført som følge av dette, og de gjenstående prosjektene har fått siste frist til å slutføre disse prosjektene ved utgangen av 2022. Kommunereformen har også komplisert dette bildet, da prosjektene ble igangsatt i en kommune og må fullføres i en annen, med andre rammebetingelser og personell, for de sammenslåtte kommune.

Som evaluering av opptrappingsplanen viste, har dette fagfeltet fremdeles svakheter knyttet til kunnskap om kapasitet og behov, ansvarsforholdet mellom nivåer, og gode kvalitetsindikatorer. I tillegg gjør kommunereformen at statistisk data fra 2020 ikke er sammenlignbar med tidligere år, på grunn av at kommuner er sammenslått. Å kommentere om utviklingen av tilbudet innen rehabilitering og habilitering er dermed en utfordrende øvelse. Tall fra SSB viser at ikke alle kommuner i Agder har oppfylt de nye kompetansekravene til psykolog og ergoterapeut. Vi innhentet selv tall i fjor, og fant da at alle kommuner var i prosess eller hadde ansatt ergoterapeut. En oppfyllelse av de nye kompetansekravene er likevel ikke en sikker indikator for gode rehabiliterings- og habiliteringstjenester. For eksempel vil en interkommunal stilling for ergoterapeut i Setesdalregionen (Bykle, Valle, Bygland og Åseral), gjøre at disse kommunene oppfyller lovkravet, men med så store avstander som i dette distriktet, blir det lite tid på hver kommune og den enkelte bruker. Uansett er både ergo- og fysioterapiressurser marginale i kommunene. Eksempelvis, brukes mye ergoterapiressurser til hjelpemiddelformidling slik at ressursene til direkte pasientbehandling og rehabilitering/habilitering blir for liten i forhold til behovet. De økonomiske insentivene i fastlønnstilskuddet til kommunale fysioterapistillinger bidrar nok også til at kommunene foretrekker å ansette fysioterapeut fremfor ergoterapeut.

Den beste indikatoren vi har, er kanskje antall individuelle planer og koordinatører, men disse tallene er heller ikke sammenlignbare med tidligere tall på grunn av kommunereformen. Gjennom våre tilsyn på rehabiliteringsfeltet vet vi også at en individuell plan kan være både virkningsfull og et sovende dokument. Vårt fokus på feltet gjennom tilsyn, samt prosjektene som kom i stand gjennom opptrappingsplanen, har økt fokuset på individuell plan og koordinator. Det samme har regionens satsing på BTI, der Statsforvalteren har deltatt i møter og samarbeid. Vi har også forberedt kommunene på den nye lovgivningen som kommer i år når det gjelder samhandling og barnekoordinator og vil ta dette videre når veileder og lovverk trer i kraft.

Pandemien har både ført til nedskalering av tjenester innen rehabiliteringsfeltet og til at pasienter og brukere ikke vil delta på rehabiliteringsrettede tiltak/motta hjemmebesøk på grunn av frykt for smitte. Det er likevel vårt inntrykk at fokuset på feltet i vårt fylke har vært forsøkt opprettholdt så godt det lar seg gjøre. Det er opprettet et samhandlingsråd for somatisk rehabilitering som en del av helsefelleskapet på Agder, der alle kommuneregioner samt Sørlandet sykehus er representert. Statsforvalteren har vært koblet på dette arbeidet. Vi tok også initiativ til et dialogmøte med kommunenes og sykehusets koordinerende enheter i desember 2021 der de nye samhandlingslovene og rehabilitering under pandemien og etter gjennomgått covid-19 sykdom var tema. I dette møtet kom det fram at det ikke hadde vært stor etterspørsel etter rehabiliteringstjenester etter gjennomgått covid-19 sykdom, verken i kommunene eller i spesialisthelsetjenestene på Agder. Disse pasientene blir vurdert på lik linje med andre pasienter med behov for rehabilitering. I spesialisert rehabilitering i vår region (Sørlandet sykehus), har det kun vært en håndfull pasienter som har fått tilbud i institusjon som følge av behov for rehabilitering etter gjennomgått covid-19 sykdom. Vi er ikke kjent med at pasienter fra vår region har vært innlagt i noen av de opprettede

regionale rehabiliteringstilbudene for covid-19 i Helse Sør-Øst (Cato-senteret, Kysthospitalet eller Sunnaas Sykehus). Sørlandet rehabiliteringssenter i vår region, har et eget tilbud til pasienter med fatigue, der covid-19 pasienter som har dette symptom bildet blir behandlet og vurdert på lik linje med andre.

Statsforvalteren har vedlikeholdt kontaktlisten for fylkets koordinerende enheter og delt denne med Sørlandet sykehus.

Mange kommuner ser arbeidet i frisklivssentralene i sammenheng med rehabiliterings- og lærings- og mestringstilbud. Kristiansand kommune er utviklingssentral for frisklivssentralene i vårt fylke/vår region. Årets fagdag for disse forebyggende tjenester ble avlyst grunnet pandemien, men ble planlagt slik at det kan gjennomføres senere. Etter innspill fra kommunene er temaene for fagdagen; psykisk helse, smerter og trening, kommunikasjonsplan, og hvordan nå flere unge menn. Fremover er det også aktuelt å se på hvordan Leve hele livet-reformen kan kobles til arbeidet på frisklivssentralene, samt øke tilbudene knyttet til psykisk helse, herunder også vurdere tilbud til barn og unge.

Videre har det vært ønske fra Sørlandet sykehuset om mer fokus på KOLS på frisklivssentralene. Dette er mer utfordrende å få til for de mindre frisklivssentralene, og det kan derfor være aktuelt å se på muligheten for at større sentraler gjør et arbeid med å utforme undervisningsmaterieell eller digitale forelesninger som mindre sentraler kan benytte seg av.

Det samarbeides regionalt om frisklivssentralene, og fylkeskommunen er en sentral aktør. Statsforvalteren har gitt innspill til fylkeskommunens tilskuddsforvaltning innen dette området, og fylkeskommunen deltar i vår "tilskuddsdag" for ledere i kommunene, slik at tilskuddet blir gjort kjent. I 2021 ble det ekstra tilskuddet knyttet til dette, avsatt til kommuner som ville bygge opp interkommunale tilbud.

Rapportering på kompetanse- og rekrutteringssituasjonen i helsestasjons- og skol (fra kapittel 7.3.3.5 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal gi en kortfattet vurdering av kompetanse- og rekrutteringssituasjonen i helsestasjons- og skolehelsetjenesten, herunder en vurdering av hvordan koronasituasjonen har påvirket kommunenes lovpålagte tilbud til gravide, barn og unge.

Vi har i år foretatt en kartlegging av dekningen av ulike faggrupper i helsestasjons- og skolehelsetjenesten, samt kartlagt kompetanse- og rekrutteringssituasjonen i disse tjenestene. Av 25 kommuner har 13 besvart kartleggingsskjemaet. Vi har dermed ikke den totale oversikten over status i fylket, men en indikasjon på hvordan situasjonen er.

Kartleggingen viser at alle de 13 kommunene har helsesykepleier og jordmor tilknyttet tjenestene. Noen av jordmødrene har interkommunale stillinger. To kommuner oppgir at de ikke har lege tilknyttet tjenestene. Hvordan disse kommunene løser sine lovpålagte oppgaver med legeundersøkelser har vi foreløpig ikke undersøkt. Majoriteten av kommunene har fysioterapeut. To kommuner har ikke denne faggruppen som en del av tjenestene. Flere kommuner rapporterer å også ha andre faggrupper tilknyttet tjenestene. Blant disse er psykolog, familierapeut, sexolog, sosionom og helsesekretær.

9 av 13 kommuner har ansatte i konstituerte helsesykepleierstillinger. For enkelte kommuner utgjør disse en stor andel av de totale helsesykepleierstillingene. Om lag halvparten av kommunene oppgir å ha utfordringer med tilgang på kvalifiserte søkere når de skal ansette helsesykepleiere. Kartleggingen viser videre at det er utfordringer med å få tak i jordmødre og psykologer, og det rapporteres om vanskeligheter generelt med å få tilgang til kvalifiserte søkere til prosjektstillinger og vikariater.

Universitetet i Agder (UiA) er i gang med utviklingen av en masterutdanning innen helsesykepleie med oppstart høsten 2022. Det har i forkant av dette arbeidet vært gjennomført et forprosjekt for å kartlegge behovet for helsesykepleiere i kommunene i Agder. Dette forprosjektet har Statsforvalteren vært med på å finansiere sammen med UiA. Som en del av forprosjektet har det blitt inngått avtaler med kommunene om å kjøpe studieplasser til ansatte som er i konstituerte helsesykepleierstillinger. 11 kommuner har meldt inn ønske om totalt 27 studieplasser. Avalene er ikke formaliser ennå, men skal foreligge snart. Vi tror dette vil kunne bidra til å styrke helsestasjons- og skolehelsetjenestene fremover. Det er likevel sannsynlig at flere kommuner vil fortsette å ha rekrutteringsutfordringer fremover og vi tror det er behov for flere tiltak for å få rett kompetanse inn i tjenestene.

I kartleggingen vår stilte vi spørsmål om kommunen hadde utarbeidet en kompetanseplan for helsestasjons- og skolehelsetjenesten. Om lag halvparten av kommune som besvarte undersøkelsen hadde ikke det. Dette er et funn som vi mener bør vi gå nærmere inn på og se på årsaken til.

I løpet av 2021 har vi fulgt med på om kommunene ivaretar sine lovpålagte plikter etter de nasjonale faglige retningslinjer for helsestasjons- og skolehelsetjenestene. Vi har sendt ut og oppfordret til å delta i den nasjonale kartleggingen til koordineringsgruppen for tjenester til sårbare barn og unge, og foretatt egen kartlegging. Resultater fra kartleggingene fra kommunene i vårt fylke har vi brukt aktivt, blant annet ved å oppfordre til å holde tjenester for barn og unge tilgjengelig og åpne og ikke omdisponere helsepersonell unødvendig. Vi har faste møter med lederne for helsestasjons- og skolehelsetjenestene i kommunene og har gjennom dette kunne opprettholdt en jevnlig kontakt og få informasjon om hvordan situasjonen har utviklet seg. Vi har vært spesielt opptatt av å formidle informasjon til kommuneledelsene om tilgjengelighet av tjenester og tilbud til barn og unge i høytiden, samt formidle aktuelle hjelpelinjer og chattetjenester for barn og unge.

I vår kartlegging av hvordan koronasituasjonen har påvirket kommunenes lovpålagte tilbud til gravide, barn og unge oppga alle 13 kommuner at tjenesten har vært i normal drift de siste to uker og at oppgaver blir utført i tråd med Nasjonal faglig retningslinje for helsestasjons- og skolehelsetjenesten. Tre av kommune oppga at personell var omdisponert til andre oppgaver eller tjenester i kommunen, men jordmødre var ikke berørt av dette. 5 av 13 tjenester oppga at de hadde etterslep i oppgaver som ikke har blitt gjennomført på grunn av pandemien de to siste uker. En kommune rapporterte betydelig redusert drift av tjenester rettet mot gravide og barselkvinner de siste to ukene.

Vårt inntrykk er at helsestasjons- og skolehelsetjenestens rekrutteringssituasjon gjør tjenestene spesielt sårbar under pandemien. De har lite kvalifisert

personell å benytte seg av ved sykdom og fravær. Når smittetrykket har vært høyt og fraværet har vært stort, har det fått direkte konsekvenser for enkelte tjenester. Vi er kjent med at noen kommuner i perioder ikke har vært i stand til å utføre enkelte av de lovpålagte oppgavene som en følge av dette.

Rapportering på planlegging av helse- og omsorgstjenesten (fra kapittel 7.3.3.6 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal gi en vurdering av omfanget og kvaliteten i kommunenes arbeid med å integrere planlegging av helse- og omsorgstjenestene i det ordinære økonomi- og planarbeidet i kommunen, herunder andelen kommuner som ikke i tilstrekkelig grad integrerer disse tjenestene i planleggingen.

Samtlige kommuner integrerer helse- og omsorgstjenestene inn i det ordinære økonomi- og planarbeidet. Dette er en naturlig konsekvens av at helse og omsorg er det desidert største netto utgifts-budsjettet kommunene har.

Statsforvalteren har hatt ambisjon om å lage oversikt over kommunenes status på de ulike planene - hvilke som er gjeldende, sendt til høring og i oppstartsfasen. På grunn av de ressurser pandemien har krevd har dette arbeidet ikke kommet ordentlig i gang. En generell betraktning fra arbeid med reformen Leve hele livet og høringsuttalelser på kommunale planer er at kvaliteten kunne vært noe bedre i flere kommuner. Enkelte kommuner har svært gode planprosesser med tverrsektorielt fokus, der også ansatte og innbyggere tas med. Andre kommuner virker å ha litt enklere prosesser der mål i en økonomiplan/kommunal plan krysser interesser mellom sektorer og dermed blir mer fragmentert. Det er spesielt på analyseområdet innen helse og omsorg at vi har sett manglende kobling mot andre sektorer. Eksempelvis at antall barn blir færre i kommunen, mens antall eldre blir flere. En naturlig konsekvens av dette burde være at budsjetter forskyves fra områder med minkende brukerbehov til områder med økende brukerbehov. Flere kommuner foretar slike strategiske budsjettjusteringer, men det kan være vanskelig å finne grunnlaget/analysen bak slike vurderinger.

Tvungen somatisk helsehjelp (fra kapittel 7.3.3.7 i TB)

Rapportere på

Vi ber statsforvalteren evaluere involveringen av brukere og pårørende i tilsynet med praktiseringen av tvungen somatisk helsehjelp i den kommunal helse- og omsorgstjenesten, jf. oppdrag 3.3.1.3.10. Evalueringen vil gjennomføres som en digital samling i siste kvartal av 2021. Statens helsetilsyn vil sende ut invitasjon til samlingen med konkrete spørsmål i forkant av samlingen.

Statsforvalteren i Agder har gitt en skriftlig evaluering til Statens helsetilsyn som etterspurt i oppdraget.

Gevinstrealiseringsplan (fra kapittel 7.3.3.8 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal redegjøre kort for status på gevinstrealiseringsplanen for oppgavene på Helsedirektoratets og Helsetilsynets områder i årsrapport for 2021.

Statsforvalteren i Agder har vært ett sammenslått embete i seks år, og den gevinsten som lå i sammenslåing er hente ut. Vi har samme antall kommuner (initialt 15+15, nå 25 etter kommunereform) og hver kommune skal følges opp som selvstendige ansvarlige virksomheter uavhengig av interkommunale løsninger. Det er større grad av likebehandling innen fylket enn for de to tidligere fylkene om man sammenligner. Kommuner er ulike og har ulike forutsetninger samtidig som de minste kommunene skal levere det samme som den største. Dette krever ulik tilnærming, og mindre kommuner har et kontinuerlig behov for kompetanse (på grunn av turnover og oppdateringer i regelverk mv) og veiledning. Generelt har pandemien gjort at vi har nådd ut til flere med opplæring, ansatte har spart reisetid og kortere webinarer fordelt ut over møteserier gir flere mulighet til å delta, tid til refleksjon og vel så god effekt som større seminarer. Samtidig møter kommunene hverandre. Denne formen for gevinstrealisering var det ikke tatt høyde for i tidligere utarbeidede notater.

På helse- og omsorgstjenesteområdene har dialogen med sentrale myndigheter i stor grad dreid seg om pandemi. Til gjengjeld har embetene, om enn fortsatt med noe forskjell grunnet lokale forhold, i stor grad kunnet dele erfaringer og lære av hverandre underveis gjennom de etablerte digitale plattformene. Fra Helsedirektoratet har det vært lite oppfølging på andre oppgaver (med unntak av Leve hele livet) sammenlignet med tidligere. Statens helsetilsyn har iverksatt og hatt trykk på utviklingsprosjekter for å motvirke uønsket variasjon i saksbehandling og resultat gjennom "Tilsynsaksprosjektet" og "Overordnet faglig styring" der Agder har vært med i styringsgruppen og også vært piloter. Vi har således hatt gleden av å kunne dele våre erfaringer med andre. Det legges nå større vekt på kommunenes og sykehusets "sørge-for"- ansvar der virksomhetene selv må utrede og analysere årsaker til uønskede hendelser og iverksette tiltak for å sikre at svikt ikke skjer igjen. Arbeidsformen er vel så krevende som tradisjonell saksbehandling, men gir mer igjen i form av læring og kvalitetsforbedring.

For kompetanse- og innovasjonstilskudd har vi opplevd at "vinningen har gått opp i spinningsen" ved at det er innført sterkere rapporteringskrav og krav til forankring i planverk som skal følges opp. Vi håper nye løsninger her vil gjøre saksbehandlingen mindre ressurskrevende da heller mer enn mindre ressurser er brukt på dette siste årene og 2021 spesielt på grunn av mange nye koronatilskudd som skulle behandles med relativt korte frister.

Rapportering på nasjonalt restanseprosjekt NRP (fra kapittel 7.3.3.9 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal i årsrapportløsningen rapportere på antall overførte saker i nasjonalt restanseprosjekt (NRP), fordelt på rettighetsklager og tilsynssaker, og antall behandlet innen frist.

Alle rettighetsklagene ble behandlet før årsskiftet. Samtlige tilsynssaker er ferdigstilt innen fristen 1-2-2022.

Nasjonalt restanseprosjekt NRP

Saksområder	Antall overførte saker	Antall ferdigbehandlet innen frist	Antall ferdigbehandlet innen årets utgang
Tilsynssaker	19	19	15
Rettighetsklager	30	30	30

Samtlige tilsynssaker er ferdigstilt innen fristen 1-2-2022

Tilsyn av verger (fra kapittel 7.3.4.1.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal i årsrapporten rapportere på totalt antall kontrollerte vergeregnskap i 2021. Det skal oppgis hvor mange vergeregnskapene statsforvalterne har plukket ut og kontrollert basert på egne risikovurderinger, og hvor mange verger som er fratatt oppdrag som en konsekvens av vergeregnskapskontrollen.

Statsforvalteren skal også rapportere på antall vergemål som det er ført tilsyn med i 2021 utover regnskapskontroll, både planlagte og hendelsesbaserte. Statsforvalteren skal i tillegg kort beskrive hva tilsynene har avdekket og hvordan avvik er fulgt opp. Det skal også rapporteres på antall verger som har blitt fratatt vergeoppdrag i løpet av 2021 på bakgrunn av tilsyn og en kort redegjøre for årsaker til fratakelsene.

Statsforvalteren har gjennomført planlagt tilsyn etter pålegg fra SRF. Av de 28 vergene som fulgte av SRFs uttrekk mottok vi utfylt rapportskjema fra 27. Tilbakemelding fra en av vergene har ikke latt seg lese, grunnet manglende administrativ tilgang (tilhører SFTL). Dette er meddelt SRF. Én verge har ikke gitt respons etter puring. Vedkommende verge er, i hovedsak som følge av manglende levering av vergeregnskap og manglende respons i den sammenheng, fratatt sine oppdrag. Statsforvalteren gjennomgikk hver enkelt verges svarskjema, og gjennomførte mellom 2 og 5 stikkprøver fra hver av vergene, avhengig av antall oppdrag. I stikkprøvene ble særlig vergeregnskapskontroll og mulig bekymringsfulle forhold knyttet til rolleforståelse og økonomiforvaltning undersøkt. I et fåtall av undersøkelsene fant vi grunn til å stille kontrollspørsmål til den aktuelle vergen, og fyllestgjørende svar ble mottatt fra samtlige. Vi fant ingen avvik ved noen av kontrollene. Det er verdt å merke seg at de fleste av vergene som ble kontrollert etter det planlagte og pålagte tilsynet er erfarne faste verger.

Statsforvalteren har i tillegg utført planlagt tilsyn med samtlige av våre 25 faste profesjonelle verger. Dette tilsynet besto av individuelle oppdragsamtaler av 1-1 1/2 times varighet, med hovedfokus på rolleforståelse i praksis, administrasjon og system for oppfølging når vergen har mange oppdrag, og ulike faglige utfordringer. Samtidig ble det drøftet mulige forbedringer i samhandlingen mellom vergene og Statsforvaltningen, innenfor gitt handlingsrom. Hver enkelt verge fikk oppsummeringsbrev i etterkant, med påpeking av eventuelle forbedringspunkter. Ny kredittsjekk ble gjennomført av alle vergene, og der hvor mottatt politiattest var mottatt før 2018 ble det gitt pålegg om innhenting av ny. Tilsynet viste en gjennomgående meget god rolleforståelse og evne til oppgaveløsning hos den enkelte vergen.

Tall vedrørende hendelsesbaserte tilsyn, eller tilsyn på bakgrunn av bekymringsmeldinger, er hentet fra PowerBI. Det er registrert totalt 113 tilsyn, hvorav det er funnet avvik i 27 saker. Statsforvalteren legger stor vekt på å følge opp alle bekymringsmeldinger raskt, og forsøker aktivt å informere blant andre helse- og omsorgstjenester om viktigheten av å melde inn tilfeller hvor ivaretagelsen av vergehavers interesser ikke ser ut til å være tilfredsstillende.

Det aller viktigste redskapet for tilsyn med vergene er den årlige kontrollen med vergeregnskapene. Statsforvalteren har et team bestående av særlig erfarne saksbehandlere som forestår denne oppgaven. Oppfølging av enkeltsaker etter funn i vergeregnskapskontrollen anses særlig viktig.

Antall kontrollerte vergeregnskap og antall kontrollert på bakgrunn av egne risikovurderinger og på antall vergemål som det er ført tilsyn med i 2021 utover regnskapskontroll

Antall totalt kontrollerte vergeregnskap	Totalt antall leverte vergeregnskap	Antall verger under oppfølging	Antall verger som er fratatt oppdrag
514	2 740	34	17

Årsrapportering rettshjelp (fra kapittel 7.3.4.2.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal i årsrapportløsningen rapportere på antall innkomne, innvilgede og avslåtte søknader for perioden, fordelt på henholdsvis fritt rettsråd og fri sakførsel. Statsforvalteren skal også rapportere på gjennomsnittlig saksbehandlingstid og på antall restanser. Hva gjelder de innvilgede sakene, skal rapporteringen gi en oversikt over forekomsten av økonomisk dispensasjon, samt totale advokatutgifter og evt. andre utgifter som er innvilget i aktuelle periode, fordelt på saksområde. Av rapporteringen skal det videre fremgå hvorvidt det er gitt avslag som følge av økonomisk overskridelse eller av andre grunner i henhold til skjema over rettshjelpsstatistikk fra Statens sivilrettsforvaltning.

Statsforvalteren skal rapportere på forbruk for året samt forventet forbruk på kap. 470, post 01 for påfølgende år. Eventuelle avvik skal begrunnes. Statsforvalteren skal umiddelbart informere SRF dersom det er andre vesentlige risikoer eller avvik på området.

Fritt rettsråd: Totalt innkommet i 2021 er 1120 saker.

1011 saker er behandlet. Herav er 908 innvilget og 103 avslått. Herav er 38 avslått med begrunnelse i inntektsoverskridelse og 65 avslått av andre grunner. Det er gitt økonomisk dispensasjon i 11 saker.

Fri sakførsel: Totalt innkommet i 2021 er 6 søknader. Herav er 2 innvilget og 4 avslått med bakgrunn i at de er uprioritert i rettshjelpsammenheng/inntektsoverskridelse.

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid er 0-3 uker. Restanse pr. 31.12.2021 er 9 saker.

Egne utgifter/sakkyndigerklæring er dekket med kr. 61 300,-.

Totale advokatutgifter beløper seg til kr. 6 052 473,-.

Stipulert forbruk for 2021 var kr. 7 500 000,-. Faktisk forbruk for 2021 er kr. 6 052 473, altså et mindreforbruk på kr. 1 447 527,-. Mindreforbruket må relateres til færre innkomne saker og færre utvidelser av rettshjelpbevilgingen.

Med bakgrunn i økt inntektsgrense, ser vi for oss en økning både i antall saker og i forbruk. Vi er usikre på hva dette kommer til å bety, men vi stipulerer for 2022 at antall saker vil øke til ca. 1200 og at forbruket vil bli ca. kr. 8 000 000,-. Vi har også sett hen til økt salærsats.

Retts hjelp

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	Fritt rettsråd	Fri sakførsel
Innkomne søknader	1 120	1 114	6
Innvilgede søknader	1 013	1 011	2
Avslåtte søknader	107	103	4

Statsforvalteren skal rapportere på forventet forbruk... (fra kapittel 7.3.4.2.2 i TB)**Rapportere på**

Statsforvalteren skal rapportere på forventet forbruk på kap. 470, post 01 inneværende og påfølgende år. Eventuelle avvik skal begrunnes.

Med bakgrunn i økt inntektsgrense, ser vi for oss en økning både i antall saker og i forbruk. Vi er usikre på hva dette kommer til å bety, men vi stipulerer for 2022 at antall saker vil øke til ca. 1200 og at forbruket vil bli ca. kr. 8 000 000,-. Vi har også sett hen til økt salærsats.

Dersom ytterligere økning i salærsatsen for kommende år anslås omtrentlig for 2023 ca. kr. 8 300 000,-.

Særskilt rapportering på NAV-saker (fra kapittel 7.3.4.2.3 i TB)**Rapportere på**

Statsforvalteren skal rapportere særskilt på de NAV-sakene som omfattes av det særlige rettshjelpiltaket i Justis - og beredskapsdepartementets rundskriv G – 05/2019.

Det skal rapporteres på antallet innkomne saker, behandlede saker og totalt utbetalt beløp.

Totalt innkommet av NAV saker er 4. Alle saker er behandlet og utbetalt med kr. 19 530,-.

Ivaretagelse av samfunnsikkerhetshensyn i planer (fra kapittel 7.3.4.3 i TB)

Rapportere på

I hvilken grad ivaretar kommunene samfunnssikkerhetshensyn i alle planer:

1. Alle planprogram beskriver hvordan samfunnssikkerhet skal ivaretas.
2. Det stilles kvalitetskrav til ROS-analyser og kvalitetssikres i etterhånd når disse gjennomføres av eksterne.
3. Avdekket risiko og sårbarhet, inkludert klimaendringer, følges opp i planer.
4. Tiltak fra overordnet plan følges opp på lavere plannivå.

Det vises til rapportering på kapittel 3.1.1.1.3.1 i TB for beskrivelse av hvordan Statsforvalteren ivaretar sine oppgaver i denne sammenhengen.

1. Statsforvalterens inntrykk er at samfunnssikkerhet ivaretas i planprogrammet til arealplaner men i noe mindre grad i planprogrammet til temaplaner og kommuneplanens samfunnsdel.
2. Kommunenes ivaretagelse av beredskapsmessige hensyn i arealplanleggingen er tema på tilsyn med kommunal beredskapsplikt. Det er vårt inntrykk at kommunene er bevisste på dette og kommuniserer krav om ROS-analyse til utbyggere. Det varierer nok mer i hvilken grad de følger opp ROS-analyser, noe som til dels skyldes manglende kompetanse. Et endret klimatisk trusselbilde stiller økte krav til kompetanse innen naturfarefeltet og denne kompetansen er det få kommuner og statsforvaltere som har. Vi er avhengige av at NVE ivaretar dette og kommunene er flinke til å be NVE om hjelp samtidig som de brukes som høringsinstans.
3. og 4. Kommunene følger opp avdekket risiko og sårbarhet i planer gjennom bestemmelser i kommuneplanens arealdel og gjennom egne plangjennomganger.

Statsforvalterens tiltak for å følge opp resultatmålet er:

- Gi uttalelse til planprogram og overordnede planer for å bidra til at relevante forhold omtales i planverket.
- Gi uttalelse til reguleringsplaner på område- og detaljnivå.

Det er vår erfaring at våre innspill etterkommes. Det er ikke reist innsigelser på manglende ivaretagelse av samfunnssikkerhet i samfunnsplanleggingen i 2021. Vi vil imidlertid presisere at vi ikke har kompetanse til å ivareta alle sider av planarbeidet. Forhold knyttet til naturfare må vurderes av fagpersonell. NVE må gis ressurser til å kunne gjøre dette.

Samlet virkemiddelbruk i kommunene (fra kapittel 7.3.4.4 i TB)**Rapportere på**

Statsforvalteren skal redegjøre for status på virkemiddelbruken overfor kommunene:

1. Hvilket kunnskapsgrunnlag er lagt til grunn for valg av virkemiddel tilpasset kommunens behov?
2. Antall gjennomførte øvelser med kriseorganisasjonen i kommunene
3. For gjennomførte tilsyn:
 - o Hvor mange tilsyn er gjennomført?
 - o Hva var tema for tilsynet?
 - o Var det fellestilsyn med helseberedskap eller rent tilsyn med kommunal beredskapsplikt?
 - o Hva har Statsforvalteren lagt til grunn for å velge kommuner ut for risikobasert tilsyn?
 - o Hvilke typer læringsaktiviteter har Statsforvalteren lagt til rette for i forbindelse med tilsynet?
4. I hvilken grad er veiledningsbehovet ivaretatt innen kommunal beredskapsplikt og helseberedskap?
5. I hvor mange kommuner har Statsforvalteren vært i møter med kommunens ledelse?

1. Gjennom langvarig samarbeid kjenner Statsforvalteren kommunene godt. Vi er hos dem minst annenhvert år med tilsyn og øvelser og får da et godt bilde av beredskapssystemet i kommunen (gjennom tilsyn) og krisehåndteringsevnen (gjennom øvelser). I tillegg har den løpende dialogen med dem gjennom covid-19-håndteringen gitt et godt bilde av status. I 2021 har det i liten grad vært nødvendig med individuelt tilpassede virkemidler. Vi har eksempelvis brukt samme scenario og øvingsopplegg i alle kommuner som har vært øvet.

2. Det er gjennomført fem øvelser med kriseorganisasjonene i kommunene i 2021. En av disse var ifm. den årlige øvelsen i regi av Lokal redningssentrals øvingsutvalg. De andre fire var Statsforvalterens fire-årige øvelse for kommunen. Scenarioet i vår øvelse var IKT-angrep mot kommunen.

3. Tilsyn:

- Det har vært gjennomført tre tilsyn. To tilsyn har blitt utsatt til 2022
- Tema for tilsynet var:
 - Helhetlig samfunnssikkerhets- og beredskapsarbeid i kommunen
 - Oversikt over risikobildet som grunnlag for risikoreducerende arbeid og kriseforbereidelser

- Plan for kriseledelse og forberedelser for krisehåndtering
 - Kommunens planer og rutiner i forhold til krisekommunikasjon
 - Beredskapsbevissthet i alle ledd
- To tilsyn var fellestilsyn med helse- og sosialavdelingen, et tilsyn var kun kommunal beredskapsplikt.
- Valg av kommuner har ikke vært risikobasert, men en del av vår rutinemessige oppfølging av kommunene gjennom tilsyn og øvelse. Risikobaseringen ligger evt. i at vi risikerer en svekkelse av beredskapen hvis vi ikke kommer regelmessig til kommunene. Det er viktig at kommunene med jevne mellomrom setter beredskap på agendaen, selv om dette ikke har vært en utfordring gjennom pandemien.
- Det har ikke vært lagt opp til spesielle læringsaktiviteter ifm. tilsynene.
4. Veiledningsbehovet innen kommunal beredskapsplikt og helsemessig og sosial beredskap er ivarettatt gjennom øvelser, løpende dialog og rådgivning, fagsamling om atomberedskap og jevnlig møter ifm. covid-19-håndteringen.
5. Statsforvalteren har møtt kommunens ledelse ifm. tilsyn og øvelser. Beredskapsenheten deltok også på Statsforvalteren samling for ordførere og kommunedirektører høsten 2021.

FylkesROS (fra kapittel 7.3.4.5 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal redegjør for status på fylkesROS og tilhørende oppfølgingsplan

Fylkesmannens plan var at revidert fylkesROS skulle være ferdig ved utgangen av 2020, da gjeldende ROS-analyse var fire år gammel. Grunnet prioritering av covid-19 klarte vi ikke dette, og har nå en målsetting om å ha et utkast til revidert fylkesROS ferdig ved utgangen av 4. kvartal 2022.

Oppfølgingsplanen til gjeldende fylkes-ROS viste seg å være for ambisiøs. Ny oppfølgingsplan vil ta høyde for denne erfaringen og bl.a. reflektere det engasjementet vi kan forvente hos regionale bidragsytere. Det er erfaringsvis en utfordring å få disse til å involvere seg i ROS-arbeidet.

I revidert fylkesROS vil vi ta inn barn og unges situasjon som et nytt tema. Dette er en erfaring fra covid-19-pandemien, der nedstengingen av samfunnet medførte store utfordringer for sårbare barn og unge.

Videre skal også scenarioanalyse for sikkerhetspolitisk krise/krig tas med i fylkesROS.

Status scenario fylkesROS (fra kapittel 7.3.4.6 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal redegjøre for status av scenario sikkerhetspolitisk krise/krig i fylkesROS.

FylkesROS - ROS Agder - er under revisjon. Utkast til revidert ROS-analyse skal være ferdig i 4. kvartal 2022. I denne vil sikkerhetspolitisk krise/krig være relevant å ta med og vi vil legge DSBs scenario til grunn. I forbindelse med analysen vil det også være hensiktsmessig å kartlegge hvilken støtte forsvaret vil trenge fra det sivile samfunn innen gitt scenario. Videre se nærmere på utfordring av ansvarsprinsippet og Statsforvalterens evne til å lede og koordinere.

Etter en helhetsvurdering har vi kommet fram til at vi ikke ønsker å lage en sikkerhetsgradert fylkesROS.

Vi har her hentet inn erfaringer fra andre statsforvaltere. Det er viktig for oss at det regionale risikobildet er tilgjengelig for kommunene slik at de fritt kan legge det til grunn for sitt samfunnssikkerhetsarbeid, herunder dele det med hele sin organisasjon. Hvorvidt vi skal utarbeide et gradert vedlegg er ikke avklart

Gevinstrealisering: helhetlig og systematisk tilnærming i oppfølging av kommuner (fra kapittel 7.3.4.7 i TB)

Rapportere på

Rapportering på tiltak i gevinstrealiseringsplanen: Redegjør kort for status på arbeidet med å tilrettelegge for enhetlig og systematisk tilnærming til samfunnssikkerhets- og beredskapsarbeidet i oppfølging av kommunene.

Justis- og beredskapsdepartementets foreslåtte tiltak:

Færre og større kompetansemiljøer bidrar til å lette innføringen av felles tilnærming for en systematisk oppfølging av kommunene. Samtidig gir det rom for spesialisering innen ulike fagtema og metoder.

Større fagmiljøer: Sammenslåing av embeter vil kunne gi større enheter med muligheter for å bygge opp kompetansesentra med mer robuste og kompetente fagmiljøer. Dette vil kunne redusere sårbarheten ved fravær/manglende kompetanse eller ved krevende gjennomføring og oppfølging.

Økt kvalitet på arbeidet: Sammenslåing av embeter vil kunne bidra til økt kvalitet og bedre effekt i kommunene. Dette vil på kort sikt skje ved at embetene systematisk gjennomgår egne rutiner for en felles tilnærming og systematisk oppfølging av kommunene og på sikt etablerer nye rutiner basert på

gjeldende veiledere og beste praksis. Større kompetansemiljøer kan også legge til rette for bedre og økt samarbeid mellom ulike fagmiljøer internt i embetet.

Status: Begge de tidligere fylkesmannsembetene i Aust- og Vest-Agder hadde strukturerte modeller for oppfølging av kommunene. Det beste av disse ble slått sammen til en ny modell og denne har fungert godt. Vi har derfor opprettholdt god kvalitet i kommuneoppfølgingen. Det har vært nødvendig med noe spesialisering, f.eks. i planlegging og gjennomføring av øvelser og tilsyn. Personellressursene er imidlertid begrenset og redundansen er liten.

Gevinstrealisering: styrke samordningsrollen innen samfunnssikkerhetsarbeidet (fra kapittel 7.3.4.8 i TB)

Rapportere på

Rapportering på tiltak i gevinstrealiseringsplanen: Redegjør kort for status på arbeidet med å tilrettelegge for felles tilnærming og systematisk oppfølging av regionale aktører.

Justis- og beredskapsdepartementets foreslåtte tiltak:

Færre og større kompetansemiljøer bidrar til å lette innføring av felles tilnærming i den regionale samordningsrollen. Samtidig gir det rom for spesialisering innen ulike fagtema og metoder.

Større fagmiljøer: Sammenslåing av embeter vil kunne gi større enheter med muligheter for å bygge opp kompetansesentra med mer robuste og kompetente fagmiljøer. Dette vil kunne redusere sårbarheten ved fravær/manglende kompetanse eller ved krevende gjennomføring og oppfølging.

Status: Sammenslåingen av de to fylkesmannsembetene innebar ingen økning i antall regionale aktører som embetet må forholde seg til. Agder har tradisjonelt vært svært enhetlig med mange regionale aktører felles mellom de to tidligere fylkene - helseforetak, politi, kraftselskap, heimevernsdistrikt, 110-sentral, mm. Tilnærmingen til disse har tradisjonelt vært ganske enhetlig. Muligheten til å spesialisere seg innen ulike fagtema og metoder er gjort til en viss grad, bl.a. ift. kraft/ekom og totalforsvaret. Personellressursene og redundansen er imidlertid begrenset. Det er derfor nødvendig med en viss tverrsektoriell kompetanse.

Gevinstrealiseringsplanen: Tilsyn (fra kapittel 7.3.5.1 i TB)

Rapportere på

I henhold til gevinstrealiseringsplanen, rapportere på effekten av tiltakene som er gjort for å øke kvaliteten og sikre lik praksis på tvers av statsforvalterne og hvilke grep som er tatt for å øke tilsynsaktiviteten

Vi har gode skriftlige rutiner for gjennomføring av tilsyn på forurensingsområdet. Tilsyn er tema på samtlige faggruppemøter. Vi deltar i tilsynsforum sammen med alle statsforvalterne, noe som bidrar til å sikre lik praksis i fylkene. I tillegg følger vi all opplæring ved tilsynsaksjoner i regi av Miljødirektoratet og benytter aktivt diskusjonsforum for tilsynsaksjoner.

Gevinstrealiseringsplanen: Veiledning av kommunene (fra kapittel 7.3.5.2 i TB)

Rapportere på

I henhold til gevinstrealiseringsplanen, rapportere på effekten av tiltakene som er innført for å bedre veiledningen av kommunene og hvilke resultater tiltakene har ført til.

Den samla effekten av gevinstrealisering ved fusjon til et embete og kutt som følge av ny budsjettfordelingsmodell har redusert kapasiteten på miljøområdet. Proaktiv veiledning av kommunene har vært en av salderingspostene, og har ikke vært gjennomført på noen miljøområder i 2021. Unntaket er noe veiledningsarbeid på klimaområdet, som ser ut til å gi god effekt mtp. klimasats-søknader.

Fremmede organismer (fra kapittel 7.3.5.3 i TB)

Rapportere på

Status på gjennomførte tiltak mot fremmede organismer

Rapportert i tabell.

Fremmede organismer

Beskrivelse av tiltak (som meldt inn i ESS)	Oppfølging av overordnede kriterier	Art/artsgruppe	Type tiltak	Vurdering av gjennomført tiltak	Sum brukt
Rynkeroseprosjekt Agder	tiltak i områder med truede arter/naturtyper, tidlig innsats (nye forekomster i regionen)	Rynkerose	Bekjempelse	Vellykket. Tvedestrand har hatt god effekt på stubbebehandling av rynkerose i skjærgården. For enkelte lokaliteter er forekomsten utryddet. Lindesnes har gjennom dugnad og innleid anleggsgartnerfirma hatt god effekt på fjerning av rynkerose, hovedakelig på holmene og Mandalstranden. Prosjekt følges opp for Tvedestrand og Lindesnes i 2-5 år.	75 000
Stillehavssøsters plukkedugnad	tiltak i områder med truede arter/naturtyper	stillehavssøsters	Bekjempelse	Vellykket. Informasjons-, opplæring- og bekjempelsestiltak som har god effekt på lokalitetene som ryddes. Tiltak følges opp av forskersteam på bentsk økologi ved UiA. Rapport med evaluering utarbeides i samarbeid med UiA. Lokaliteter med høyest rekreasjonsverdi i tillegg til konflikt naturtype prioriteres for 2022. Følger faglige råd fra UiB om intervall på plukkedugnad. Plukkemetode og forstyrrelser på eksisterende habitat vurderes hvert år fremover. Mål: holde bestand under kontroll i utvalgte lokaliteter og hindre massiv spredning vestover.	330 945
Randsone Raet	Tiltak til bekjempelse av fremmede organismer i områder med trua naturtyper, naturtyper som er viktige for trua arter og nær vernaområder.	kjempespringfrø	Bekjempelse	Vellykket. Noen tiltak gjenstår, entreprenør rapporterer til Statsforvalteren. Awenter noen år for å vurdere videre behov.	150 000
Kommunal strategi bekjempelse fremmede karplanter	Tiltak til bekjempelse av fremmede organismer i områder med trua naturtyper, naturtyper som er viktige for trua arter og nær vernaområder.	kjempespringfrø, rynkerose og lupin	Bekjempelse	Vellykket. 2 av 3 kommuner har rapportert på arbeidet. God effekt på behandling av få prioriterte arter og fokus på kartleggingsrutiner (Kristiansand). Følger opp parkslireforekomster for å hindre videre spredning (spesielt i Kristiansand). Etter regional plan for bekjempelse fremmede organismer er utarbeidet vil arbeidet knyttet til tiltaksplan bli enda viktigere. Kommunene må oppmuntres til å jobbe med utfordringene knyttet til fremmede organismer, samt hjelp til prioritering i lang tid fremover.	234 000
Fjerning av utenlandske (fremmede) treslag	Tiltak i områder med truede arter/naturtyper, tidlig innsats (nye forekomster i regionen)	Sitkagran	Bekjempelse	Vellykket. Tiltaksmidler fordelt på 2 lokaliteter: hogstprosjekt på Skjermøy og Kjerkevågen (begge Lindesnes). Kjerkevågen er avsluttet og krever oppfølging. Skjermøy krever ytterligere hogst for å redusere faren for spredning inn i Oksøy-Ryvingen. Prosjektet for Skjermøy forventes å pågå i 2-3 år. Statsforvalteren legger opp til dugnad i etterkant av hogst (luking av oppslag).	396 775
Bekjempelse av amerikansk mink på Lista	Tiltak til bekjempelse av fremmede organismer i områder med trua naturtyper, naturtyper som er viktige for trua arter og nær vernaområder.	amerikansk mink	Bekjempelse	Vellykket. Som følge av prosjekt er det tatt ut 42 mink. Ternekoloniene øker i bestand. for fiskemåkene er det er en klar økning etter 2020-sesongen. Det er godt samarbeid mellom SNO og naturvernforbundet i Lindesnes, og det forventes at prosjektet skal pågå til mink er utryddet innenfor landskapsvernområdet Oksøy-Ryvingen.	90 000
Gjedde i Gillsvannet	Tiltak til bekjempelse av fremmede organismer i områder med trua naturtyper, naturtyper som er viktige for trua arter og nær vernaområder.	Gjedde	Bekjempelse	Vellykket. I 2022 er det planlagt med analyser av rotenon i vannet samt å følge opp reetablering av fisk.	895 032
Utrydding av Boersvineblom i Farsund kommune	tiltak i områder med truede arter/naturtyper, tidlig innsats (nye forekomster i regionen)	Boersvineblom	Bekjempelse	Vellykket. Kristiansand anses som fri for boersvineblom. Farsund kontrollerer kjente lokaliteter, luker og til forsvarlig massehåndtering av masser fra Lundevågen. Målet er å utrydde planten og dette vil fortsatt kreve innsats nærmeste årene.	200 000
					2 371 752

Truede arter (fra kapittel 7.3.5.4 i TB)

Rapportere på

Tiltak for å ta vare på truede arter og naturtyper.

Rapportert i tabell.

Truede arter og naturtyper

Art/naturtype	Ref. nr.	Type tiltak	Omfang av tiltaket	Navn på område	Effekt av gjennomført tiltak	Sum
slåttemark og strandeng	21S2A30B	kartlegging og skjøtselsplan	2 forvaltningsplaner, 11 nye skjøtselsplaner	Agder	Svært høy. Grunneiere som ønsker å drive aktivt skjøtsel tar direkte initiativ eller via kommunen til kartlegging. Statsforvalteren gjør en vurdering, ev. sammen med kommunen om potensialet til lokalitet før bestilling av kartlegging. Effekten på allerede kartlagte lokaliteter med gammel skjøtselsplan er middels. Planer som er 5-10 år gamle må rekartlegges ila. de nærmeste årene.	456 925
Kystlynghei	21S2A30B	kartlegging og skjøtselsplan	8 nye skjøtselsplaner	Agder	svært høy effekt. Flere B-lokaliteter og C-lokaliteter der grunneier ønsker å gjøre en innsats.	295 000
hule eiker	21S2A30B	informasjonstiltak	informasjonsskilt 2 stykk	Agder	enkle klistermerker og plakater til hul eik. resterende budsjett overført til kartlegging kystlynghei. Det er ikke det samme behovet for rekartlegging på hul eik som i slåttemark og kystlynghei	5 000
strandeng hul eik	21S2A30B	Informasjonsskilt	6 nye skilt	Agder	ikke gjennomført pga. ressursmangel og konflikt grunneiere. overført til budsjett for kartlegging strandeng, kystlynghei og slåttemark	0
Drift arbeidsgruppe trua naturtyper	21S2A30B	bilgodtgjørelse og reisediett befaring	befaringer på 5 ulike lokaliteter ila. 2021	Agder	god effekt. Innsyn i hvilke tiltak som gjøres, feltundersøkelser botanikk, motivere grunneiere. Pga. ressursmangel gjøres befaringer av liten omfang. Flere grunneiere ønsker at vi kommer og ser på blomsterengen deres.	4 800
slåttemark	21S2A30B	NIBIO fagdag blomstereng og skjøtsel	pga. pandemi utsettes fagdag til vår 2022	AGder	Antas god effekt. Statsforvalter og grunneiere skal delta på fagdag som NIBIO arrangerer sammen med Statsforvalteren.	50 000
Damfrosk	21S2A30B	Forvaltningsarbeid med damfrosk i henhold til handlingsplan (oppdrett, utsetting og oppfølging av utsatte individer, overvåking, uttak av predatorer (fisk), informasjon)	Tre lokaliteter	Agder	Effekten er god. Uttak av fisk reduserer predasjon. Oppdrett av damfrosk i Kristiansand Dyrepark sikrer arten og styrker bestandene gjennom utsetting.	220 000
Klippeblåvinge	21S2A30B	Kartlegging og overvåking	Leveområder i Tvedestrand kommune	Tvedestrand	God. Tiltaket gir oversikt over forekomstene av arten, dataene svært verdifulle for å følge utviklingen av status for arten i Norge (sluttrapportering skjer innen 31.3.2022).	30 000
						1 061 725

Spesifikk omtale av arbeid med omstilling (fra kapittel 7.3.6.1.1 i TB)

Rapportere på

Spesifikk omtale av arbeid med innovasjons- og fornyingsprosjekter i kommunene. Kort om fordeling av skjønnsmidler til formålet, herunder rapportering i ISORD, og formidling av resultatene.

Omtale av virkninger og resultater av prosjektene.

De ordinære skjønnsmidlene fordeles til kommunene med utgangspunkt i retningslinjene. I 2021 gjennomførte vi skjønnssamtaler i august og september med alle 25 kommunene i Agder. På disse møtene deltar normalt ordfører, rådmann og økonomisjef, samt embetsledelsen og økonomistaben hos Statsforvalteren. Disse møtene er en viktig kanal for kommunene til å melde inn spesielle forhold som vi bør ta hensyn til ved fordeling av ordinære skjønnsmidler, men også en arena der embetet blir oppdatert på kommunens utfordringsbilde. For 2021 utvidet vi også disse møtene til 1,5 time, for å kunne ha god dialog om korona-pandemiens innvirkning på den enkelte kommune, slik som i 2020.

Også i 2021 fikk Statsforvalteren i oppdrag å fordele skjønnsmidler for å dekke kommunenes merutgifter og inntektstap knyttet til koronapandemien. I 2021 tildelte vi midlene i 2 omganger, der vi tok utgangspunkt i kommunenes egenrapporterte merutgifter, inntektstap og besparelser.

På samme måte som i 2020 la vi en helhetlig vurdering til grunn ved tildeling av skjønnsmidlene. Midlene ble fordelt til de kommunene som hadde høyest merutgifter og inntektstap per innbygger, etter at vi hadde korrigert for de generelle kompensasjonstiltakene.

Agder har i 2020 og 2021 vært blant fylkene med flest koronasmittede per 100.000 innbyggere etter Oslo og Viken. Likevel har vi, sammen med Nordland, fått minst skjønnsmidler per innbygger for samme periode. Til tross for dette har vi ikke fått tilbakemelding fra noen kommuner om at de mener de ikke har blitt kompensert for sine merutgifter og mindreinntekter, verken for 2020 eller 2021.

Agder fikk en reduksjon av fylkesvis skjønnssramme fra 55 til 50 mill. kroner fra 2020 til 2021, som ble videreført i 2022. Likevel har vi valgt å vri bruken av skjønnsmidler over fra ordinært skjønn og til fornyingsprosjekter.

I august/september 2021 informerte vi kommunene om muligheten for å søke skjønnsmidler for uforutsette hendelser og behandlet de få søknadene innenfor lokal pott i 2020. Vi har én ubehandlet søknad fra kommunene på skjønnsmidler for uforutsette hendelser pr 31.12.21 - denne er til sentral pott. Med ekstremværet som har vært høsten 2021/januar 2022 vil det nok komme søknader i 2022. Vi behandlet også sluttrapportering fra 1 kommune som hadde fått utbetalt ekstraordinære skjønnsmidler for uforutsette hendelser på anslag. Vi har holdt avsetning til ekstraordinære hendelser på 5% for 2022, tilsvarende 2,5 mill. kroner.

For 2021 satte vi av 1,2 mill. kroner for kommuner i økonomisk ubalanse og utilsiktede virkninger av inntektssystemet pga. kommunereformen. Én av våre nye kommuner fikk tildeling på siste kriteriet, tildelingen ble gitt med informasjon om at det ville nedtrappes over tre år hvis kriteriet ble videreført i statsbudsjettet. Én kommune fikk tildeling på første kriteriet, denne skal rapportere på midlene i forbindelse med innsendelse av budsjett og økonomiplandokumentene.

For 2022 har Statsforvalteren i Agder satt av 2 mill. kroner til å hjelpe kommuner som kommer negativt ut ift. barnevernsreformen. I tillegg har vi kompensert de 4 SIO-kommunene på Agder ift. det beregnede nedtrekket på 3 mill. kroner de fikk i tildelingen av ordinært skjønn, med 1,5 mill. kroner

hittil. Ytterligere kompensasjon er avhengig av om vi har igjen skjønnsmidler etter alle årets tildelinger er gjennomført. I tillegg har vi holdt tilbake skjønnsmidler til ROBEK-kommunen for tildeling hvis kommunen følger den vedtatte tiltaksplanen med 0,7 mill. kroner. Statsforvalteren i Agder har over tid ønsket å øke bruken av prosjektskjønnsmidler og har i 2022 økt denne med 1,5 mill. kroner fra 2021, til kr. 11,5 mill. kroner i 2022. Vi har sett en økning i kvalitet og omfang på prosjektskjønnsmidlene etter at vi økte potten, men også etter at vi endret søknadsfristen til 01/11 året før virkning, med forbehold om tildeling i statsbudsjettet. Dette gjør at prosjektene i større grad er forankret i kommunene, og blir en integrert del av prosessene rundt budsjett og økonomiplanene. Vi ser også en økning av likelydende prosjekter eller prosjekter med kommuner som samarbeider over fylkesgrensene, der de søker de respektive statsforvalterne om prosjektskjønn. Statsforvalteren i Agder har et ønske om at søknadsfristene for prosjektskjønn samordnes for alle statsforvalterembetene, slik at samordning av tildeling til slike prosjekter forenkles.

Det skal gis rapportering i tabell... (fra kapittel 7.3.6.2.1 i TB)

Rapportere på

Det skal gis rapportering i tabell som viser:

- Antall saker om lovlighetskontroll etter klage som det er truffet vedtak i for året, hvor mange avgjørelser som er opprettholdt og hvor mange som er kjent ulovlige.
- Antall lovlighetskontroller som er foretatt etter initiativ av statsforvalteren, hvor mange avgjørelser som er opprettholdt og hvor mange som er kjent ulovlige.

Det ble behandlet totalt 19 saker om lovlighetskontroll etter klage. Av disse ble 13 avgjørelser opprettholdt og 6 ble kjent ulovlige. Det ble foretatt 5 lovlighetskontroller på eget initiativ, hvorav 3 avgjørelser ble kjent ulovlige og 2 ble kjent lovlige. 4 av 5 lovlighetskontroller foretatt på eget initiativ skriver seg fra Helse - og omsorgsavdelingens kontroll av lokale smittevernforskrifter.

Kommunalrettslig lovlighetskontroll etter klage og eget initiativ

Type lovlighetskontroll	Vedtak opprettholdt	Ulovlig vedtak	Sum
Etter klage	13	6	19
På eget initiativ	2	3	5

Kortfattet omtale av... (fra kapittel 7.3.6.2.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalterne skal gi en kortfattet omtale av hvilke særlige kommunalrettslige tema de veileder kommunene om, og om eventuelle kommunalrettslige saker som har vært ressurskrevende/hatt mye oppmerksomhet hos statsforvalteren.

Statsforvalteren har i 2021 registrert en dobling av antallet lovlighetsklager etter krav fra folkevalgte, sammenlignet med 2020. Det er relativt stor variasjon i sakstyper og anførsler, og det er derfor vanskelig å trekke noen entydig konklusjon om årsaken til økningen. Når det gjelder lovlighetskontroll av eget tiltak, er det særlig vedtak etter smittevernregelverket som er tatt opp til kontroll. Behovet for veiledning synes å være mindre enn i 2019 og 2020, men vi nevner kort at vi bl.a. har fått spørsmål om adgangen til å opprette blandingsorganer (altså organer som har medlemmer både fra administrasjonen og politisk nivå), om en mindretallsankeordning kan omfatte klagenemndas avgjørelser, og om generalforsamling i kommunale aksjeselskaper kan regnes som møte i folkevalgt organ.

Kortfattet omtale i årsrapporten av bruken av interkommunalt samarbeid i fylket (fra kapittel 7.3.6.2.3 i TB)

Rapportere på

Statsforvalterne skal, på bakgrunn av egne erfaringer etter kontakt med kommunene, gi en kort omtale av omfanget av interkommunalt samarbeid i fylket, i hvilke former kommunene samarbeider, og hvilke tjenester det samarbeides om.

Det interkommunale samarbeidet har vært omfattende og tett over lang tid både i gamle Aust-Agder og Vest-Agder. Alle de tidligere 30 kommunene deltok i ett av de fem faste regionsamarbeidene, men det har også vært mange andre både større og mindre samarbeidskonstellasjoner i tillegg. Fra 2020 har det sammenslåtte Agder fylke 25 kommuner og 4 faste regionsamarbeid. Det er ikke gjennomført vesentlige endringer i det organiserte samarbeidet i 2021.

Hoveddelen av det interkommunale samarbeidet skjer innenfor de faste regionene. Samtlige kommuner deltar i interkommunale samarbeid etter den tidligere kommunelovens § 27, der det samarbeides om drift av felles oppgaver. Eksempler på oppgaver er IKT-tjenester, avløpsrensing, opplæringskontor, regionalt næringsfond og friluftsråd. Regionrådene var tidligere organisert etter denne paragrafen. Alle de fire regionene er nå endret til interkommunalt politisk råd iht. ny kommunelov kapittel 18. Oppgaver av rent forretningsmessig art er i mange tilfeller organisert som aksjeselskaper, men det er også utstrakt bruk av interkommunale selskaper. Eksempel på oppgaver som organiseres som interkommunale selskaper er renovasjon, IKT, revisjon og kulturhus.

Svært mange interkommunale samarbeid er opprettet etter den tidligere kommuneloven § 28 enten som administrativt vertskommunesamarbeid etter kommuneloven § 28-1 b (nå §20-2) eller som vertskommunesamarbeid med felles folkevalgt nemd etter punkt 1-c (nå §20-3). De fleste av kommunene

inngår i ulike vertskommunesamarbeid både innen barnevern, pedagogisk psykologiske tjenester og krisesentertilbud. I helsesektoren er det etablert vertskommunesamarbeid både for legevakt, alarmsentral (110 Agder) og kommunal øyeblikkelig hjelp. Vertskommunesamarbeid er videre etablert innen brannvern, landbruksforvaltning, oppmåling og geodata, natur- og miljøforvaltning, kulturskole, arbeidsgiverkontroll mm.

På barnevernområdet er 21 kommuner med i ett av fire interkommunale samarbeid, mens fire kommuner har sitt eget barnevern. Tre av disse er store nok til å ha stabil tjeneste alene. Statsforvalteren vurderer at vi har to tjenester som er små og sårbare; den interkommunale i Setesdal, og Froland kommune som står alene.

NAV har vært gjennom en stor omstilling, og har fra 2020 færre og større vertskommunekontor enn før. Dette gir mer robuste enheter og fagmiljøer. Alle kommunene opprettholder en lokal tilstedeværelse. Fylkesmannen er avventende i forhold til hvordan dette vil påvirke tilgjengeligheten for brukerne. De brukerne som trenger tett oppfølging mest, er ofte minst mobile.

Interkommunalt samarbeid etter vertskommunemodellen innenfor helsetjenestene setter kommunene i stand til å opprettholde tilstrekkelig robusthet og kompetanse, tross lange avstander og små miljøer i den enkelte kommune. Det gjelder typisk for lokalmedisinske tjenester i Setesdal, som også inkluderer spesialisthelsetjenester, legevakt og legetjenester. Det er åpenbart at slike små distriktskommuner ikke ville være i stand til å oppfylle myndighetskravene innenfor disse områdene om de sto alene. Det er også noe samarbeid om kommunelegeoppgaver. Videre har noen kommuner samarbeidet om institusjonsplasser ved at kommuner har "solgt" ut ledige plasser til nabokommuner. Dette viser hvor vanskelig det er å beregne, og tilby, tilstrekkelig behov i små kommuner.

Koronapandemien har også gjennom 2021 preget kommunenes arbeid, inkludert det interkommunale samarbeidet. Tett og løpende kontakt om krisehåndteringen har medført en vitalisering og styrking av helsefellesskapet mellom kommunene og Sørlandet sykehus. Kommunene har samarbeidet om styrket beredskap med ekstra sengeplasser mm. innenfor de faste regionene. I tillegg har det oppstått en rekke mer ad hoc samarbeid på kryss og tvers om eksempelvis distribusjon av smittevernustyr og om personell, inkludert kommunelegetjenester og kriseledelses-kapasitet mm. Dette har vært nødvendig for sammen å kunne håndtere lokale utbrudd i noen kommuner.

Statsforvaltere som samordner statlig innsigelser (fra kapittel 7.3.6.3.1 i TB)

Rapportere på

Det skal rapporteres på statsforvalterens arbeid med samordning av statlige innsigelser, herunder i hvilken grad innsigelser blir løst gjennom dialog.

Punkt 1. og 4.: Vi har i 2021 hatt ni saker/planer hvor andre statlige etater har oversendt innsigelse til oss. I fire av sakene har både Statsforvalteren og annen etat fremmet innsigelse; i de fem andre sakene er det kun fremmet innsigelse fra annen statlig myndighet. Samtlige innsigelser ble fremmet for kommunen.

Punkt 2. og 3.: Vi har i 2021 ikke hatt noen innsigelser som er oversendt oss, men som ikke er fremmet for kommunen (løst i forkant), eller som er avskåret.

Vi har i 2021 videreført praksisen hvor aktuelle etat i en del tilfeller har direkte kontakt/dialog med kommunen, og løst ev. innsigelse, uten at Statsforvalteren har vært involvert. Vi har derfor ikke oversikt over antall planer som andre statsetater i utgangspunktet har villet fremme innsigelse til, men hvor konflikten er løst i forkant, og hvor innsigelse følgelig ikke er fremmet for kommunen.

Dersom konflikt ikke løses direkte mellom aktuelle statsetat og kommune, gjennomføres dialogmøte i forkant av en ev. mekling. Mange saker løses gjennom dialogmøter.

Samordning av statlige innsigelser

Etat	1. Antall planer der andre statlige etater har oversendt innsigelse til statsforvalteren	2. Antall planer der innsigelsene fra andre statlige etater er løst før de er fremmet for kommunen	3. Antall planer der innsigelsene fra andre statlige etater er avskåret av statsforvalteren	4. Antall planer med innsigelse fra statsforvalteren og andre statlige etater fremmet for kommunen
Antall planer totalt	9	0	0	4
Statsforvalteren				
Avinor	1	0	0	0
Biskopene				
Direktoratet for mineralforvaltning				
Direktoratet for samfunnsikkerhet og beredskap				
Fiskeridirektoratet				
Forsvarsbygg				
BaneNor	1	0	0	0
Kystverket	1	0	0	1
Luffartstilsynet				
Mattilsynet				
NVE	5	0	0	2
Oljedirektoratet				
Politiet				
Riksantikvaren				
Statens vegvesen	2	0	0	2
Statsbygg				

Rapportering i SYSAM (fra kapittel 7.3.6.4.1 i TB)

Rapportere på

Alle statsforvalterne rapporterer byggesaker i SYSAM- ny rapporteringsløsning for statsforvalterne.

- Av årsrapporten skal det fremgå totalt antall behandlede byggesaker.
- Av årsrapporten skal det fremgå antall saker der klagen ble gitt medhold, helt eller delvis.
- Av årsrapporten skal det i tillegg fremgå antall saker som ikke ble avgjort innen 12 uker. Det skal vises hvor lang gjennomsnittlig overskridelse var i disse sakene. Overskridelse skal føres i antall dager.
- Av årsrapporten skal det i tillegg fremgå hvor mange saker det ble avtalt lengre frist enn angitt i saksbehandlingsforskriften jf. pbl. § 21-8 andre ledd, hvor mange "særlige tilfeller" klageinstansen selv forlenget fristen i, og hvor mange saker der fristen ble forlenget på grunn av barmarksundersøkelse.

Det ble totalt behandlet 283 byggesaker i 2021. I 108 av disse sakene ble klagen gitt medhold. 139 saker ble ikke avgjort innen 12 ukers fristen. Den gjennomsnittlige overskridelsen var på 31 dager.

Rapportering om byggesaker etter plan- og bygningsloven

Totalt antall behandlede saker	Antall saker gitt medhold	Antall saker ikke avgjort innen 12 uker	Gjennomsnitt dager ikke avgjort innen 12 uker	Antall saker gitt lengre frist	Antall særlige tilfeller klageinstansen selv forlenget	Antall saker fristen ble forlenget på grunn av barmarksundersøkelse
283	108	139	31	0	1	0

Rapportering av plansaker i SYSAM (fra kapittel 7.3.6.5.1 i TB)

Rapportere på

Alle statsforvalterne rapporterer plansaker i SYSAM-ny rapporteringsløsning for statsforvalterne.

- Av årsrapporten for 2021 skal det fremgå totalt antall behandlede klager på reguleringsplaner og gjennomsnittlig saksbehandlingstid i antall dager. Det skal i tillegg fremgå antall saker der klagen ble gitt medhold, helt eller delvis.

Det ble totalt behandlet 38 planklager. Den gjennomsnittlige saksbehandlingstiden var 105 dager. Det ble ikke gitt medhold i noen av klagene.

Rapportering om plansaker etter plan- og bygningsloven

Betegnelse på rapporteringskrav	
Antall behandlede klagesaker reguleringsplaner	38
Gjennomsnittlig behandlingstid i dager for klager på reguleringsplaner	105
Antall klagesaker om reguleringsplan som ikke er behandlet innen 12 uker	29
Antall klagesaker om reguleringsplan der klagen er gitt medhold helt eller delvis	0

Det skal rapporteres om lærlinger... (fra kapittel 7.3.6.6.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på antall lærlinger i 2021. Det skal også fremgå innenfor hvilke fag.

Statsforvalteren i Agder var i august 2021 glade for å kunne tilby en lærlingeplass i kontor- og administrasjonsfaget. Lærlingen er plassert i vår administrasjonsstab, som blant annet har ansvar for publikumsmottak. I tråd med opplæringsplanen får lærlingen også opplæring i dokumentbehandling og arkiv, gjennom vårt samarbeid med Statsforvalterens fellestjeneste (STAF).

Gevinstrealisering på planområdet (fra kapittel 7.3.6.7.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal gi en kort, årlig samlet vurdering og rapportering i årsrapporten på egen ressursbruk knyttet til arbeid med og medvirkning i planprosesser (som formidling, høringsuttalelser, dialog og samordning av nasjonale og viktige regionale interesser). I tilknytning til rapporteringen på ressursbruk skal det også gis en vurdering av kvaliteten på arbeidet.

Plangruppa har også i 2021 vært preget av nedbemanning og utskifting av medarbeidere. Tre planmedarbeidere som sluttet i la. 2020, ble kun erstattet med to nye; og vi har hatt ytterligere én utskifting av en planmedarbeider i 2021 (siste tilsatt fra 01.10.2021). Vi er således samlet sett en relativt "fersk" gruppe, og vi har i 2021 brukt mye ressurser på intern opplæring og veiledning.

Vi har i 2021 fortsatt med å nedprioritere å gi uttalelse i dispensasjonssaker. Vi har prioritert plansaker, og har herunder brukt betydelig mer tid enn tidligere år, på dialog knyttet til enkeltplaner. Vi har brukt spesielt mye tid opp mot en kommune, hvor det for tiden er mange store og komplekse pågående plansaker som følge av kommende etablering av batterifabrikk (Arendal). Vi opplever også at vi gjennom slik dialog, i langt større grad får gjennomslag for nasjonale og viktige regionale interesser, og at kvaliteten på sakene blir langt bedre, enn i saker hvor vi fremmer innsigelse, og som går til mekling. Imidlertid er slik dialog svært ressurskrevende, og fører til at andre oppgaver må nedprioriteres. Vi opplever også at vi, gjennom en slik dialog-prosess, i større grad tillegges en rolle som grenser mot, og av og til går over til, en konsulentrolle og en rolle som kvalitetssikrer. Dette oppleves av og til problematisk, og er en krevende balansegang. Det store bildet er at kommunene har svært mye å gå på mtp. kompetansenivå både planfaglig og som bestiller og kvalitetssikrer av konsulentoppdrag på utarbeiding av arealplaner m/tilhørende (konsekvens)utredninger. Mangelfulle og svake planforslag og utredninger på høring medfører mye merarbeid for oss, og gjør planprosessene vesentlig mindre smidige.

Da størsteparten av plangruppa er skiftet ut (flere ganger) etter sammenslåingen, er det vanskelig å se at sammenslåingen har hatt effekt på kvaliteten på arbeidet vårt. Da plangruppa pt. må anses å være relativt "fersk" samlet sett, mangler vi litt erfaring og rutine mtp. vår rolle, "lista" for innsigelser og klager, dialog/kommunikasjon utad o.l. Vi har imidlertid totalt, en bred og relevant kompetanse, med svært god kompetanse/kvalitet hos hver enkelt. Planarbeidet generelt, og samlet sett, vurderes derfor å være av god kvalitet.

Kartlegging av klager som fremmes av statsforvalteren som sektormyndighet (fra kapittel 7.3.6.8.1 i TB)

Rapportere på

Det vises til oppdrag 3.1.1.1.14. Det skal gis en beskrivelse av status innen 1. april 2021.

Rapportering innen 1. april 2021 er gjennomført.

Statsforvalteren skal gi en kort omtale av embetets arbeid...(2) (fra kapittel 7.3.7.4 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal gi en omtale av statsforvalterens arbeid med veiledning og informasjon på universell utforming.

Veiledning og informasjon om universell utforming inngår i det løpende arbeidet innen arealplan og folkehelse. Det veiledes og informeres om universell utforming gjennom innspill til planstrategier, kommuneplaner og aktuelle reguleringsplaner. Vi oppfordrer kommunene til å kreve en mer detaljert beskrivelse av hva det innebærer å planlegge etter «prinsippet om universell utforming». Vi oppfordrer til tydeligere planbestemmelser, og til at universell utforming skal handle om mer enn tilrettelegging for bevegelsehemmede.

Statsforvalterens rolle i arbeidet er å registrere aktivitet, gjøre rede for statlige føringer, og sørge for kunnskapsspredning.

Koronapandemien førte til at planlagte fagsamlinger i 2021 ble utsatt, og at andre aktiviteter måtte prioriteres på planområdet og folkehelse.

Vi mottok tildeling til universell utforming på kr 100 000 i 2021. Midlene ble ikke disponert.

Statsforvalteren skal gi en omtale av embetets arbeid med å fremme likestilling... (fra kapittel 7.3.7.5 i TB)

Rapportere på

Nye regler om aktivitets- og redegjørelsesplikten på likestillingsområdet trådte i kraft 1.1.2020. I årsrapporten for 2021 skal det redegjøres for arbeidet for likestilling i tråd med il de nye kravene for redegjørelsesplikten, jf. økonomi- og virksomhetsinstruks pkt. 4.2.3 og pkt. 5.1.1.2, jf. likestillings- og diskrimineringsloven § 24 om offentlige myndigheters aktivitets- og redegjørelsesplikt samt §§ 26 og 26 a om arbeidsgivers aktivitets- og redegjørelsesplikt. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) har utarbeidet veiledning og maler for det aktive likestillingsarbeidet og maler for redegjørelse.

Lenke: [Aktivitets- og redegjørelsesplikten \(ARP\) \(bufdir.no\)](https://www.bufdir.no/aktivitets-og-redegjorelsesplikten-arp)

I tråd med likestillings- og diskrimineringsloven jobber vi for å fremme likestilling og hindre diskriminering på grunn av kjønn, graviditet, permisjon ved fødsel eller adopsjon, omsorgsoppgaver, etnisitet, religion, livssyn, funksjonsnedsettelse, seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk, alder og andre vesentlige forhold ved en person, og kombinasjoner av disse grunnlagene. Likestilling og arbeid mot diskriminering er en integrert del av våre planer og vårt arbeid.

Med likestilling mener vi likeverd, like muligheter og like rettigheter. Likestilling forutsetter tilgjengelighet og tilrettelegging.

Vi har dokumentert og redegjort for arbeidet vårt i tråd med likestillings- og diskrimineringsloven §§ 24 og 26. Dokumentasjonen og redegjørelsen i sin helhet er tilgjengelig på vår hjemmeside: <https://www.statsforvalteren.no>. Her presenteres tilstanden for kjønnslikestilling i embetet, og hvordan vi arbeider for likestilling og mot diskriminering. Vår likestillingsredegjørelse har tatt utgangspunkt i Bufdirs veiledende mal. Kartlegginger og vurdering viser at vi særlig lykkes med heldidskultur, livsfasepolitikk og tilrettelegging av arbeidsplassen. Vi vil fortsette å ha et særlig fokus på inkluderende arbeidsmiljø, forankring og å rekruttere mer mangfoldig.

Statsforvalteren i Agder har egen "Handlingsplan for likestilling, inkludering og mangfold 2018-2021". Revidert plan for neste periode tar utgangspunkt i bærekraftsmål 5, 8 og 10, og er under utarbeidelse.

Statforvalteren i Agder ble resertifisert under Likestilt Arbeidsliv (LA) november 2021. LA sikrer at vi oppnår en mer systematisk, aktiv og helhetlig tilnærming til likestilling, inkludering og mangfold i embetet. Det bidrar også til at vi lærer og inspireres av andre offentlige og private aktører i arbeidet for likestilling og mot diskriminering. Vi anbefaler andre statsforvaltere å bli sertifisert.

Rapportering saksbehandlingstid i skolemiljø saker (fra kapittel 7.3.8.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på gjennomsnittlig saksbehandlingstid i håndhevingssakene per 31.12. Dere skal kun rapportere på saker som gjelder brutt/ikke brutt aktivitetsplikt.

Gjennomsnittlig saksbehandlingstid i saker hvor aktivitetsplikten var brutt/ikke brutt var 54 dager for 2021.

Rapportering av tilsyn etter barnehageloven og opplæringsloven (fra kapittel 7.3.8.2 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal beskrive vurderingene som var avgjørende for valg av:

- a) tilsynsystema
- b) omfang
- c) skriftlig eller stedlig tilsyn
- d) tilsynsobjekt

a) Tilsynsystema

Statsforvalteren i Agder gjennomførte på skole og barnehageområdet tilsyn med seks planlagte tema: Spesialundervisning, spesialpedagogisk hjelp, tilrettelegging for barn med nedsatt funksjonsevne, skolemiljø og pilotering av internkontroll (skolemiljø). I tillegg gjennomførte vi to egenutviklede fellestilsyn med tema: Meldeplikt vs. taushetsplikt, og samhandling mellom tjenester for barn med psykiske utfordringer.

Vi prioriterer områder som har viktig betydning for sårbare barn og unges rettigheter.

Vi har tidligere hatt store omfattende tilsyn med spesialundervisning hvor vi har hatt med alle del-tema i det nasjonale tilsynsopplegget, og i tillegg del-tema fra elevenes utbytte. Dette har vi nå endret til å gjelde ett tema som utvides til flere tema hvis tilsynet viser at det er nødvendig. Vi vurderer dette som effektivt og ressursbesparende for kommunen og for oss. Vi får i den innsendte dokumentasjonen innsikt i kommunenes saksbehandling på det spesialpedagogiske feltet, og tilsynet har i to tilfeller ført til at vi i en kommune utvider tilsynet til å gjelde flere tema i 2022.

Tilsyn med meldeplikt vs. taushetsplikt er et egeninitiert tilsyn hvor vi har valgt å bruke deler av det nasjonale tilsynsopplegget: Meldeplikt til barnevernstjenesten. Dette tilsynet ble nødvendig fordi vi har hatt bekymring for mulige brudd på taushetsplikten ved melding til barnevernstjenesten, en problemstilling som har kommet opp i flere saker i håndhevingssordningen.

b) Omfang

Vi har i 2021 gjennomført tilsyn i ni kommuner og utarbeidet 12 tilsynsrapporter. I tillegg har vi deltatt i piloteringstilsyn - lov om integrering gjennom opplæring, utdanning og læring. Vi har hatt to færre tilsyn enn i 2020, men tilsynene har vært med omfattende. Ett tilsyn ble utsatt til 2022 på grunn av smittesituasjonen og manglende kapasitet i kommunen, alle andre tilsyn ble gjennomført som planlagt.

c) Skriftlig eller stedlig tilsyn

Vi har hatt en god variasjon mellom skriftlige tilsyn, tilsyn med digitale intervjuer og stedlige tilsyn hvor vi har intervjuet elever og mange involverte i kommunen. I to av de skriftlige tilsynene gjennomførte vi fysisk sluttmøte.

d) Tilsynsobjekt

Tilsynsobjektene blir valgt på bakgrunn av risiko- og sårbarhetsanalyse. Som nevnt under punkt 3.3.3.1.2.1 blir tilsynsobjektene valgt på bakgrunn av kilder som BASIL, GSI, Skoleporten og Elevundersøkelsen og enkeltstående kilder som klagesaker, henvendelser fra foreldre, veiledningsforespørsler fra kommuner eller oppslag i media. Vi er aktivt med i koordineringsarbeidet med den statlige tilsynskalenderen. Hvis det er en kommune som har stor tilsynsbelastning prioriteres den tilsynsvirksomheten som har best begrunnelse basert på vesentlighets- og sårbarhetsanalyse.

Oppfølging av restrisiko (fra kapittel 7.3.8.3 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal redegjøre for hvordan de følger opp avdekket risiko som ikke er fulgt opp med tilsyn.

Statsforvalteren i Agder har egen intern rutine for å registrere og følge opp henvendelser og hendelser som inngår i våre risiko- og vesentlighetsvurderinger for våre kommuner. Denne oversikten skaffer vi gjennom å registrere og informere ledelsen om henvendelser eller hendelser (f.eks. oppslag i media) som gir en bekymring, gjennom faste møter for områdeovervåkning og gjennom interne møter om de ulike kommunene og fylkeskommunen der konkrete fagområder og vurdering av tiltak drøftes.

Gjennom rutinen for å gjennomgå henvendelser og hendelser jobber vi med å sikre at rett virkemiddel benyttes for å oppnå regeletterlevelse i og støtte til kommunene. Vi har egne møter med kommuneledelsen, vi veileder om konkrete fagområder og problemstillinger og vi har laget veiledningsmaterieill for områder vi ser berører flere kommuner. Dette gjelder bl.a. regelverk knyttet til taushetsplikt, aktivitetsplikten for et trygt og godt barnehagemiljø, barn- og unges rett til å bli hørt og barnets beste vurderinger.

Vi har fokus på regelverksbrudd og særlige konsekvenser for barn og unge i vår områdeovervåkning. Gjennom tett dialog med og rapportering fra kommunene og fylkeskommunen har vi avdekket tilfeller av redusert tilbud for barn og unge gjennom f.eks. nedstenging av skoler knyttet til koronapandemien, redusert åpningstid i barnehagene, barn og unge på institusjon som ikke gis et skoletilbud ved rødt nivå og hjemmeundervisning. I disse tilfellene har vi kontaktet kommunene/fylkeskommunen direkte der vi ser til at det ikke gis en forsvarlig tjeneste for alle, og særlig for sårbare grupper. Vi har også hatt oppfølging av tverrfaglig samarbeid i kommunene, der vi bl.a. har gjennomført tilsynsmøter sammen med helse- og sosialavdelingen hos oss. I disse møtene har vi møtt flere instanser i kommunen for å ansvarliggjøre dem i et helhetlig tilbud for sårbare barn og unge.

For 2021 har vi benyttet tilsynshjemmelen for å be om redegjørelse fra kommunen om kommunens praksis generelt og for konkrete saker. Dette har vært gjort på bakgrunn av innmeldte klagesaker eller henvendelser som gir bekymring for kommunenes regelverketterlevelse på ulike områder. Sakene vi har fulgt opp har vært knyttet til spesialundervisning, spesialpedagogisk hjelp i barnehagen, skolemiljø og meldeplikten til barnevernet. Noen av disse har vi kunnet avslutte etter redegjørelse fra og veiledning til kommunen, mens andre har ført til utvidet tilsyn eller brukt som grunnlag for felles nasjonalt tilsyn i 2022.

Rapportering av antall klager på barnehage- og opplæringsområdet (fra kapittel 7.3.8.4 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal rapportere på antall klager, type klager og resultatet av behandlingen på barnehage- og opplæringsområdet.

Klagebehandling - Barnehage (barnehageloven med forskrifter)

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
Barnehageloven § 10	1	0	0	0	1
Barnehageloven § 16	0	0	0	0	0
Forskrift om familiebarnehager § 7	0				
Forskrift om foreldrebetaling § 5	1	1	0	0	0
Forskrift om tildeling av tilskudd til private barnehager	2	0	2	0	0
Forskrift om pedagogisk bemanning og dispensasjon i barnehager § 4	0				
Barnehageloven § 16 a	0				
Forskrift om regnskapsplikt for godkjente ikke-kommunale barnehager § 6	0				
Barnehageloven § 19 e	0				
Barnehageloven § 19 g	4	2	2	0	0
Barnehageloven § 19 h	0				
	8	3	4	0	1

Vårt vedtak i den ene saken som gjaldt tilskudd til private barnehager, der vi ikke ga medhold, har vi senere omgjort og opphevet kommunens vedtak. Dette er at Udir ba oss om å vurdere omgjøring etter at det kom ny tolkning fra KD. Vi har litt økning i klagesak som gjelder tilrettelegging og litt nedgang i antall klager på spesialpedagogisk hjelp og tilskudd.

Klagebehandling - Frittstående grunnskoler (friskoleloven med forskrifter)

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
Skyss, § 3-7	2	0	2	0	0
	2	0	2	0	0

Klagebehandling - Frittstående videregående skoler (friskoleloven med forskrifter)

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
	0	0	0	0	0

Klagebehandling - Grunnskolen (opplæringsloven med forskrifter)

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
Spesialundervisning, § 5-1	5	1	0	0	4
Spesialundervisning for voksne, § 4A-2	2	1	0	1	0
Standpunkt i fag	17	0	11	4	2
Skoleplassering, § 8-1	4	1	0	1	2
Skyss, § 7-1	12	0	10	2	0
Bortvisning, § 2-10	3	0	1	1	1
Fysisk skolemiljø, § 9a-2	2	0	2	0	0
Særskiilt språkopplæring, § 2-8	4	0	0	0	4
Sum	49	3	24	9	13

Klagebehandling - Videregående skoler (opplæringsloven med forskrifter)

Type klage	Sum	Medhold / Delvis medhold	Ikke medhold	Opphevet	Avvist
Videregående opplæring for voksne, § 4A-3	2	0	1	1	0
Spesialundervisning, § 5-1	1	0	0	0	1
Sum	3	0	1	1	1

Kompetansetiltak på fagopplæringsområdet (fra kapittel 7.3.8.5 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal redegjøre for hvilke kompetansetiltak dere har gjennomført på fagopplæringsområdet, og hva dere har gjort for å øke regelverkssetterlevelsen i sektor.

Statsforvalteren i Agder har gjennom 2021 fortsatt samarbeidet med Statsforvalterne i Rogaland og Vestland for å se på hvordan fagopplæringen gjennomføres i de ulike fylkeskommunene. Vi har hatt en samling med dette som tema der vi har gjennomgått modellene fylkeskommunene bruker for tilbud om fagopplæring og drøftet caser basert på henvendelser knyttet til dette. I den forbindelse har 2 ansatte hos oss gjennomført digital opplæring for fagopplæringsområdet for å kunne veilede og følge opp fylkeskommunen. Resultatet av samarbeidet med Rogaland og Vestland ble, i tillegg til kompetanseutvikling, erfaringsdeling og sikring av likere regelverksforståelse, en artikkel med informasjon om fagopplæring og lærekandidatordningen som ble lagt ut på våre hjemmesider.

Vi har hatt ett møte Agder fylkeskommune der vi etterspurte deres praksis for dette området. Her var både fylkesdirektør for utdanning og seksjonsleder for fagopplæring til stede. I møtet gjennomgikk vi henvendelsene som var kommet til oss på området. Hensikten var å sikre at vi hadde en lik tolkning av regelverket som sikrer elevens rettigheter innen fagopplæringsområdet både knyttet til tilbud, tilrettelegging og spesialundervisning. De beskriver fortsatt et fokus på de som faller utenfor det ordinære løpet for videregående opplæring, og har en strukturert oppfølging i forkant og underveis i opplæringsløpet. De har en egen modell for grunnkompetanseløp, og et eget tiltaksteam i fagopplæringen i samarbeid med PPT. Kommunikasjonen mellom Statsforvalteren og fylkeskommunen har vært gjennomført stedlig, skriftlig og digitalt avhengig av sak og smittevernstiltak, og oppfølgingen er vurdert som tilfredsstillende.

Gjennom møter og annen dialog samt fylkeskommunens informasjon på hjemmesiden, opplever vi regelletterlevelsen i dette arbeidet som god. Vi ser likevel at det er behov for å holde fokus på dette fremover, og vil fortsette arbeidet både i samarbeid med Agder fylkeskommune og med Statsforvalteren i Rogaland og Vestland i 2022.

Kompetanseutvikling for barnehager og skoler (fra kapittel 7.3.8.6 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal redegjøre kort for status på arbeidet med kompetanseutvikling for barnehager og skoler i fylket, herunder vurdere hvordan barnehage- og skoleeiere sikrer at kompetansebehov er vurdert, og hvordan samarbeidsforum sikrer at tiltakene møter lokale behov og gjennomføres i partnerskap med UH. Statsforvalteren skal gi sin vurdering av hvordan kompetansemodellen på sikt kan bidra til å utjevne kvalitetsforskjeller mellom barnehager og skoler.

Statsforvalteren skal også rapportere i egne tabeller på deltakelse i kompetansetiltak i regional ordning for barnehage og desentralisert ordning for skole.

Status

I Agder har vi hatt to samarbeidsforumer, ett for barnehage og ett for skole, men med felles møter etter behov. Med innføringen av Kompetanseløftet fra 2021 har et felles samarbeidsforum for kompetanseordningene gitt bedre forutsetninger for å se de tre ordningene i sammenheng (Rekomp, Dekomp og Kompetanseløftet). I fortsettelsen har vi et felles samarbeidsforum, men beholder muligheten for separate møter for barnehage og skole.

Vi har brukt 2021 til å se på sammensetning, roller og mandat iht. den nye tilskuddsordningen. For barnehage har spørsmål om representasjon vært aktuelt ikke minst mht. ny barnehagelov og deling av myndighets- og eierrollen. Generelt ser vi økt fokus på eiers ansvar for kompetanseutvikling også i samarbeidsforum. Et felles samarbeidsforum oppfattes som positivt for saker som berører alle ordningene og for arbeidet med langsiktig plan. Statsforvalteren arbeider videre for å sikre en god balanse mellom eiere, UH og organisasjonene inn i samarbeidsforum og i det videre arbeidet med

lokal kompetanseutvikling. Videre har statsforvalteren hatt fokus på å imøtekomme ønsker om at samarbeidsforum også skal fungere som et lærende møte, men erfarer at med nye mandater og roller er dette utfordrende å få til i praksis. Som et supplement har vi fått i gang dialogmøter mellom utviklingsveilederne for kompetansenettverkene og UiA som en arena for erfaringsutveksling, diskusjon og refleksjon. Statsforvalteren inviteres inn og deltar så langt det er mulig og hensiktsmessig.

I Agder har kartlegging- og analysearbeid som en pågående prosess for å avdekke kompetansebehov, forankre kompetansetiltak og sikre kompetanseutvikling for alle stått sentralt. I partnerskap med UiA har barnehagene og skolene i Agder kompetansehevet seg på kartleggings- og analysearbeid som et tiltak for kunnskapsbasert vurderingsarbeid.

Utjevne forskjeller

Statsforvalteren mener måten vi har organisert arbeidet på her i Agder med kompetansenettverk sikrer samarbeid på tvers av kommuner til nytte for hele regionen. Vi har fokus på flyt og deling på tvers av partnerskap og nettverk. At alle er med, deltar og bidrar, fra ansatte i barnehager og skoler til fagpersoner ved UiA, mener vi bidrar til å utvikle god kvalitet for alle: alle kan ta del i og bidra til det gode arbeidet og de nyttige erfaringene som gjøres av barnehager og skoler, eiere og UH i hele regionen. Eksempelvis var det et ReKomp nettverk (Lister) som startet samtaler med UiA om å samarbeide om kartleggings- og analysearbeidet. Informasjon ut til de andre nettverkene om det vellykkede samarbeidet førte i første omgang til interesse for å inngå tilsvarende avtaler om samarbeid, og i neste omgang til samtaler om muligheten for å lage digitale kompetansepakker som et tilbud til alle barnehager og skoler i Agder. Kompetansepakkene kommer i løpet av 2022.

Det vært jobbet mye med partnerskap, noe vi ser resultater av i form av bedre forståelse for gode partnerskap og mer samskaping. Samskaping er avgjørende for en mer praksisnær forskning og kunnskapsbasert barnehage og skole. Vi ser nå at UiA kommer tidligere inn og at de er med i flere faser av utviklingsarbeidet.

Nettverkene rapporterer for 2021 om barnehager og skoler som er bedre i stand til å drive barnehage- og skolebasert kompetanseheving. De stiller krav, er kritiske, deler sine erfaringer og bidrar til et felles kompetanseløft i regionen.

Suksessfaktorer som trekkes frem er:

- at hele personalet er med
- at UH er med som partner
- at flere barnehager/skoler jobber med samme tema
- at utviklingsarbeidet er ledet lokalt og forankret i lokale behov
- at barnehager/skoler har mulighet til å påvirke innhold i kompetansetiltak underveis og gjøre lokale tilpasninger
- at barnehagene og skolene opplever støtte både til faglig utvikling og til arbeidet med profesjonsfelleskapet
- at de kollektive fellesskapene for utviklingsarbeid oppleves som gode
- at det jobbes kontinuerlig og langsiktig

Barnehagene og skolene i Agder fortsetter å kompetanseheve seg på kunnskapsbasert vurderingsarbeid, samt videreutvikle partnerskap og profesjonsfelleskap for bedre samskaping på alle nivå.

Kompetanseutvikling i barnehage - deltakelse på andre kompetansetiltak

	Antall deltakere fra kommunale barnehager	Antall deltakere fra private barnehager	Antall deltakere totalt
Fagbrev i barne- og ungdomsarbeiderfaget			0
Kompetansehevingstudier for assistenter og barne- og ungdomsarbeidere			0
Barnehagefaglig grunnkompetanse			0
Tilretteleggingsmidler for lokal prioritering	10	18	28
Totalt	10	18	28

Støtte til ABLU studenter.

Kompetanseutvikling i barnehage - fordeling av midler til andre kompetansetiltak

	Beløp tildelt (kr)	% brukt på disse tiltakene av det totale beløpet som er tildelt for regional ordning
Fagbrev i barne- og ungdomsarbeiderfaget		
Kompetansehevingstudier for assistenter og barne- og ungdomsarbeidere		
Barnehagefaglig grunnkompetanse		
Tilretteleggingsmidler for lokal prioritering	1 305 000	11
Totalt	1 305 000	11

Prosentandelen er mer nøyaktig 10,52, men får ikke lagt inn desimaler i tabellen.

Oppfølgingsordningen (fra kapittel 7.3.8.7 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal innhente informasjon om hvordan det spesialpedagogiske støttesystemet ble involvert i forfasen, og inkludert i valg av tiltak i oppfølgingsordningen. Statsforvalteren skal vurdere om tiltakene som er iverksatt bidrar til bedret læringsmiljø og læringsutbytte.

Det har vist seg litt av et puslespill å få koblet behov på riktig miljø. PPT deltar inn i det lokale arbeidet, der det handler om spesialpedagogiske tiltak, metoder og ulike muligheter for at alle kan delta i fellesskapet. PPT sitter gjerne i skoleeiers ansvarsgruppe eller i arbeidsmøtene. De opplyser at PPT deltar i analysearbeidet og ved utvikling av tiltak. PPT sin deltakelse i ordningen styrker tiltakene og bidrar til økt læringsutbytte og økt deltakelse i læringsfellesskapet og bedret læringsmiljø.

Kommunene er i gang med gjennomføringsfasen og planlagte tiltak. De har støtte fra UH og andre fagmiljø. utfordringer de møter på er å få avtaler med fagmiljø de ønsker, da flere allerede har et fast program og har inngått avtaler som gjelder hele kalenderåret.

Kompetanseløftet (fra kapittel 7.3.8.8 i TB)**Rapportere på**

Statsforvalteren skal redegjøre for hvordan de har fulgt opp arbeidet med kompetanseløftet for spesialpedagogikk og inkluderende praksis i sitt fylke.

Det er 11 kommuner som er med i Kompetanseløftet i Agder. To av kommunene ble med allerede i 2020 som pilotkommuner og er med som enkeltkommuner. Fra 2021 fikk vi med to kommuner til som enkeltkommuner, samt 7 kommuner som har gått sammen i kompetansenettverket Østre Agder.

Pilotkommunene i Agder har inngått partnerskapsavtaler med UiA og Statped. De har en tydelig og funksjonell organisasjonsmodell og er i gang med konkrete tiltak iht. plan. Både UH og Statped er aktive i partnerskapet med pilotkommunene. Statped bidrar inn i kartleggings- og analysearbeidet mens UH støtter prosessene. Begge kommunene har tydelig fokus på en organisering som støtter opp om laget rundt barnet/eleven. Det er både skoler og barnehager med og private eiere er inkludert.

Kommunene som kom med i 2021 er i gang med kartlegging- og analysearbeid sammen med UH. To av kommunene har interne tiltak og egne partnerskapsavtaler med UiA. Den ene kommunen har hatt fokus på intern organisasjon og hvordan de best mulig kan styrke seg for å imøtekomme kompetansebehovene i kompetanseløftet. Den andre kommunen har hatt fokus på styrking av et godt fagteam som kan bidra inn i laget rundt barnet/eleven. De 7 kommunene som har gått sammen i kompetansenettverket i Østre Agder har gjennom partnerskapet med UH arbeidet generelt med prosesser rundt organisasjonsmodeller som kan overføres til det kommunale arbeidet for å styrke laget rundt barnet og bidra til kompetanseutvikling og kompetanseheving. Nettverket ser på hvordan kommunene sammen kan bidra og støtte hverandre med tanke på praktiske løsninger, samarbeid på tvers av sektorer/kommuner og bruk av kompetanse.

Kommuner som er i kompetansenettverk har fordeler ved å dele og drøfte erfaringer ved ulike organisatoriske løsninger. utfordringer kan være lokalt samarbeid på tvers av sektorene og eventuelle interkommunale samarbeidsavtaler. Viktig fokus framover vil være å se Kompetanseløftet i sammenheng med regional og desentralisert ordning.

Gevinstrealisering på barnehage- og grunnopplæringsområdet (fra kapittel 7.3.8.9 i TB)**Rapportere på**

I henhold til gevinstrealiseringsplanen skal statsforvalteren redegjøre for realiseringen av gevinst på oppgavene informasjon- og veiledning, klagesaksbehandling og tilsyn. Statsforvalteren skal i tillegg tabellrapportere på ressursbruk og kvalitet for nevnte oppgaver.

Økt standardisering av klagesaksbehandling

Allerede oppnådde gevinster:

Faggrupeleder for barnehage og skole ivaretar jevnlig møtestruktur internt hvor det blant annet jobbes med enhetlig praksis, faglig oppdatering og felles regelverksforståelse. Noen av disse møtene holdes separat for barnehage og skole, mens områder som angår begge gruppene tas i felles utdanningsmøter på avdelingen. Faggrupelederne sikrer de enkelte teamenes vurderinger og vedtak, både at disse innehar samme kvalitet i saksbehandlingen og at medlæring gjennom arbeidet deles med andre på fagfeltet. Vi har fortsatt Sør-Vest-samarbeidet med Rogaland og Vestland. Dette bidrar til kvalitetssikring på tvers av embetene. Vi har fulgt opp påbegynt arbeid fra 2021, der vi har bygget team for de ulike områdene for å forebygge sårbarhet. Jurist og pedagog jobber i lag i de fleste klagesaker.

Utfordringer:

Vi opplever at stadig flere saker går på tvers mellom flere fagfelt. Spesielt gjelder dette for skolemiljø og spesialundervisning. Vi opplever også et større påtrykk knyttet til klager på brudd på taushetsplikt. Dette ser vi spesielt i sakene som har et komplisert bilde der det er et komplekst utfordringsbilde for barnet/eleven.

Tilsyn

Allerede oppnådde gevinster:

Faggruppelider på tilsyn ivaretar tilsynsplanlegging og bidrar inn i overordnet tilsynskalender, oppfølging av tilsynsteam og har fokus på enhetlig praksis. Hun sørger for faglig oppdatering og felles regelverksforståelse. Ved sammensetning av tilsynsteam, er vi bevisste på å sette sammen mer erfarne medarbeidere med nye. Avdelingen har hatt fokus på risiko- og sårbarhetsanalyse for sektor og har utviklet nye rutiner for dette i 2021. Vi har også laget en egen oppfølgingsplan der vi avdekker forhold som bekymrer. Dette bruker vi som grunnlag for valg av virkemiddel og eventuelle hendelsesbaserte tilsyn.

Utfordringer:

Vi har fått nytilsatte på avdelingen i 2021. Dette har ført til at vi har gitt opplæring i tilsynsmetode og gjennomføring av tilsyn. Økt profesjonalisering av tilsyn er viktig, og forventningen om at tilsynene skal foregå tverrsektorielt er krevende med ulike metoder og erfaringer. Vi jobber for å finne en riktig balanse mellom felles nasjonale tilsyn og hendelsesbaserte tilsyn.

Informasjon og veiledning

Allerede oppnådde gevinster:

Statsforvalteren har faste møter med sektoren (utdanningsmøter, oppvekstmøter, barnehagemøter). Disse er innarbeidet i fylket og har god oppslutning. Så langt vi klarer, imøtekommer vi forespørsler fra sektoren om å komme ut og veilede. Vi har likevel hatt en dreining mot mer fellesveiledning og opplæring gjennom digital kommunikasjon, webinarer og filmer med refleksjonsspørsmål.

Utfordringer:

Vi erfarer at kommunene har en bestillingsforventning til statsforvalteren knyttet til regelverkssamlinger og veiledning. Vi har en økt forespørsel etter at vi skal "forhåndsgodkjenne" rutiner, drøfte caser og delta i dialogcafeer eller lignende som en del av kommunenes utviklingsarbeid.

Gevinstrealisering: Ressursbruk og kvalitet på oppgaver knyttet til informasjon og veiledning, klagesaksbehandling og tilsyn

Betegnelse på rapporteringskrav	Tilsyn	Klagesaksbehandling	Informasjon og veiledningsoppgaver
Antall årsverk benyttet til oppgaven	2,5	4,5	3,5
I hvilken grad vurderer statsforvalteren at oppgaven blir løst med tilstrekkelig kvalitet?	4	5	4
I hvilken grad har statsforvalteren tilstrekkelig kapasitet til å løse denne oppgaven?	3	4	4
I hvilken grad er statsforvalteren tilstrekkelig tilgjengelig for å løse denne oppgaven?	3	4	4
I hvilken grad har statsforvalteren tilstrekkelig kompetanse til å løse denne oppgaven?	4	4	4
I hvilken grad har statsforvalteren tilstrekkelig endringsdyktighet til å løse denne oppgaven?	4	4	4
I hvilken grad har statsforvalteren tilstrekkelig rettssikkerhet i utførelsen av denne oppgaven?	4	4	4
Dersom statsforvalteren har svart verdien 1 eller 2 på ett eller flere av spørsmålene over, ønsker vi å vite årsaken til dette			

I forbindelse med introduksjonsordning... (fra kapittel 7.3.8.10.1 i TB)

Rapportere på

I forbindelse med introduksjonsordning for nyankomne innvandrere (integreringsloven/introduksjonsloven) skal statsforvalteren rapportere på antall klagesaker, hva klagen gjelder og utfallet av klagen.

Vi har i 2021 behandlet 11 klagesaker.

Fire av klagen gjaldt klage på vedtak om avslag på søknad om utvidet introduksjonsprogram etter introduksjonsloven § 5. Ett vedtak ble opprettholdt, tre vedtak ble opphevet. De tre vedtakene som ble opphevet gjaldt også utvidet introduksjonsprogram etter midlertidig lov om tilpasninger i introduksjonsloven for å avhjelpe konsekvenser av utbrudd av covid-19 § 2.

En av klagen utelukkende klage på vedtak om avslag på søknad om utvidet introduksjonsprogram etter midlertidig lov om tilpasninger i introduksjonsloven § 2. Vedtaket ble opphevet.

To av klagen gjaldt klage på vedtak om midlertidig eller permanent stans av introduksjonsprogrammet etter introduksjonsloven § 7. Begge vedtakene ble opprettholdt.

En av klagen gjaldt klage over vedtak om ikke å få delta i introduksjonsprogram, jf. integreringsloven § 8. Vedtaket ble opprettholdt.

En av klagen gjaldt klage over tildeling av tid i program etter integreringsloven § 13. Vedtaket ble opprettholdt.

På området opplæring i norsk... (fra kapittel 7.3.8.10.2 i TB)

Rapportere på

På området opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere (integreringsloven/introduksjonsloven) skal statsforvalteren oppgi antall klagesaker, hva klagen gjelder og utfallet av klagen.

Vi har behandlet to klager etter forskrift om opplæring i norsk og samfunnskunnskap for nyankomne innvandrere. Begge klagene gjaldt avslag på søknad om fritak fra å avlegge avsluttende prøver i norsk og samfunnskunnskap, jf. forskriften § 20. Begge vedtakene ble opprettholdt.

Statsforvalteren skal i årsrapporten... (fra kapittel 7.3.8.10.3 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal gjennomføre statsborgerseremonier for alle nye statsborgere i fylket som har fylt 12 år, samt medvirke til at andelen av nye statsborgere som deltar på seremoniene øker.

Statsforvalteren skal i årsrapporten rapportere på antall statsborgerseremonier som er avholdt, totalt antall utsendte invitasjoner til nye norske statsborgere og totalt antall nye statsborgere som har deltatt i statsborgerseremoniene i fylket.

Den årlige statsborgerseremonien ble avlyst i 2021 på grunn av pandemien, som den også ble i 2020.

Vi sendte ut et brev i september til alle som ble registrert som nye norske statsborgere fra august 2020 til august 2021, der vi beklaget at statsborgerseremoni i 2021 dessverre måtte avlyses på grunn av korona-pandemien. Det ble sendt ut 1035 brev. Vi gratulerte dem og tilbød boka «Velkommen som ny statsborger». Noen kom på kontoret og hentet boka, mens andre fikk den tilsendt pr. post.

Statsforvalteren skal også rapportere på.... (fra kapittel 7.3.8.10.4 i TB)

Rapportere på

Statsforvalteren skal også rapportere på antall deltakere i opplæring norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere (også personer som ikke er omfattet av integreringsloven/introduksjonsloven). I tillegg skal statsforvalteren rapportere på antall årsverk i kommunene som gir opplæring i norsk og samfunnskunnskap iht. integreringsloven/introduksjonsloven.

Våren 2021 har kommunene i Agder rapportert at det var 1361 deltakere som fikk opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere, 54 av disse var asylsøkere. Høsten er det rapportert 1160 deltakere, av disse var 59 asylsøkere. Det er en nedgang i årsverk knyttet til opplæring i norsk og samfunnskunnskap i voksenopplæringene fra våren med 95,6 årsverk til 83,5 for høsten. En fullstendig oversikt fra de ulike voksenopplæringene som har rapportert fordelt på spor, kjønn og målform er oversendt direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (Hk-dir.) 17. januar 2022 i henhold til oppdrag.

Bosetting av nyankomne flyktninger (fra kapittel 7.3.8.10.5 i TB)

Rapportere på

Det vises til styringsparameter 3.3.3.2.1. Statsforvalteren skal kort redegjøre for samarbeid mellom stat, kommune og fylkeskommune om rask og treffsikker bosetting samt gi en vurdering av samarbeidet.

Vi støtter departementets anmodningskriterier slik de går frem i brev til IMDi av 8. juni 2021. I 2021 var det 15 av Agders 25 kommuner som ble anmodet om å bosette. Flere mindre kommuner på Agder ønsker bosetting uten å få det. Vi mener likevel at det i bosettingen skal legges størst vekt på resultater i introduksjonsprogrammet, samt muligheten for å få arbeid og kunne gå på videregående opplæring i regionen.

Etter integreringsloven er det Agder fylkeskommune som skal anbefale hvor mange flyktninger som bør bosettes i de ulike kommunene. Vi opplever at fylkeskommunen har god kjennskap om de ulike kommunene. Agder fylkeskommune anbefaler i tråd med anmodningskriteriene, og samarbeider godt med KS, Bufetat og IMDi om anmodningstallene for kommunene. Siden den økte flyktningstrømmen i 2015/16 har ankomstene vært lave. Kommunene på Agder ble anmodet om å bosette 282 flyktninger i 2021, en nedgang fra 2020. Anmodningstallene for 2022 viser en økning. I arbeidet med bosetting av flyktninger har forutsigbarhet og kontinuitet for kommunene vært viktig. Det har vært viktig å beholde kompetansetilbud i kommuner som bosetter flyktninger, og ikke bygge opp et tjenesteapparat i andre kommuner i en tid med lave ankomster.

Vi opplever at kommunene på Agder imøtekommer IMDis anmodninger om bosetting, og at flyktninger bosettes i kommuner som kan ivareta deres behov. Statsforvalteren får få henvendelser fra kommuner når det gjelder selve bosettingen av nyankomne, utover å veilede på aktuelt regelverket (bla. om rettigheter etter integreringsloven og opplæringsloven).

Vi har dialog med fylkeskommunen, og tilbyr oss å bistå dersom de har behov for det i sitt oppdrag om å anbefale hvor mange flyktninger som bør bosettes i de ulike kommunene på Agder. Vi har eget fora med fylkeskommunen og NAV Agder om integrering. I 2021 har vi invitert UDI til ordfører- og kommunedirektørmøtet for Agder, for å legge til rette for informasjon om flyktningssituasjon og ankomster.

Vi vurderer at samarbeidet mellom statlig, kommunal og fylkeskommunalt nivå om rask og treffsikker bosetting oppfyller styringsparameteret 3.3.3.2.1, jf. 3.3.3.2.

Rapporter på antall årsverk mm (fra kapittel 7.3.9.1 i TB)

Rapportere på

- Antall årsverk i landbruksforvaltningen i kommunene samlet per 31.12.2021, samt antall enheter/landbrukskontor i kommunene hos statsforvalteren.
- Antall årsverk i landbruksavdelingen og antall årsverk i avdeling eller seksjon for reindriftsforvaltning per 31.12.2021.
- Ressurser benyttet til planlegging og gjennomføring av kontrollplanen på landbruks- og reindriftsområdet.

I kommunal landbruksforvaltning pr. 31.12.2021 er det oppgitt til sammen **35,5 årsverk**, en nedgang på 0,9 årsverk fra året før (36,4). Det er da regnet med 0,5 stilling i Valle og 1 stilling i Birkenes/Lillesand som var ubesatt per 31.12.2021.

Det var **4 egne landbrukskontor/landbruksenheter**, 1 mer enn oppgitt i fjor. 2 av disse var en egen enhet sammen med miljøforvaltningen (Birkenes/Lillesand og Farsund).

5x2 kommuner har felles landbruksforvaltning

Arendal og Froland: 2 årsverk - felles landbruksforvaltning, ikke egen enhet

Birkenes og Lillesand: 2,8 årsverk - 1 stilling på jordbruk ubesatt pr. 31.12.2021 (nyansatt kommer i febr-22). Felles landbruksforvaltning, **egen faggruppe/team** sammen med miljø

Bygland: 0,7 årsverk - ikke egen enhet

Bykle: 0,5 årsverk - ikke egen enhet

Evje og Hornnes og Iveland: 1,6 årsverk - felles landbruksforvaltning, ikke egen enhet

Farsund: 3,4 årsverk - **egen enhet**

Flekkefjord: 1,5 årsverk - ikke egen enhet

Gjerstad og Risør: 1,5 årsverk - felles landbruksforvaltning, ikke egen enhet. Egentlig 2 stillinger, men har en del ikke landbruksrelaterte oppgaver.

Grimstad: 2,0 årsverk - ikke egen enhet

Hægebostad: 1,0 årsverk - ikke egen enhet

Kristiansand: 3,0 årsverk - ikke egen enhet

Kvinesdal: 2,0 årsverk - ikke egen enhet

Lindesnes: 3,8 årsverk - **egen avdeling** i kommunen

Lyngdal: 2,0 årsverk - **egen enhet**

Sirdal: 1,0 årsverk - ikke egen enhet

Valle: 0,7 årsverk - ikke egen enhet. 0,5 årsverk på jordbruk var ubesatt pr 31.12.2021 (nyansatt kommer i febr-22)

Vegårshei og Tvedestrand: 1,4 årsverk - felles landbruksforvaltning, ikke egen enhet

Vennesla: 2,0 årsverk - ikke egen enhet

Amlı: 1,6 årsverk - ikke egen enhet

Åseral: 1,0 årsverk - ikke egen enhet

Årsverk mm

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall
Antall årsverk i landbruksavdelingen hos SF per 31.12.2021.	18.0
Antall årsverk i avdeling eller seksjon for reindrift hos SF per 31.12.2021.	
Antall årsverk brukt til kontroll hos SF i 2021 på landbruksområdet, jf. resultatmål pkt. 3.3.1.2.1.	1.0
Antall årsverk brukt til kontroll hos SF i 2021 på reindriftsområdet, jf. resultatmål pkt. 3.3.1.2.2.	
Antall personer hos SF som har arbeidet med kontroll i 2021 på landbruksområdet, jf. resultatmål pkt 3.3.1.2.1	5.0
Antall personer hos SF som har arbeidet med kontroll i 2021 på reindriftsområdet, jf. resultatmål pkt 3.3.1.2.1.	

Innenfor regionalt kartsamarbeid og arealressurskart. (fra kapittel 7.3.9.2 i TB)

Rapportere på

Innenfor regionalt kartsamarbeid og arealressurskart (AR5) skal det rapporteres i henhold til tabell:

- Antall kommuner i fylket som ikke har utarbeidet og/eller oppdatert rutinebeskrivelse for ajourhold av AR5.
- Antall kommuner i fylket som ikke har hatt periodisk ajourhold siste 5 år, og som ikke har planlagt ajourhold i gjeldende geodataplan.

Statsforvalteren i Agder bidrar i Norge digitalt-samarbeidet på Agder, kartsamarbeid på tvers av fylkene, på FDV- årsmøtene og i løpende statusmøter i de enkelte kartleggingsprosjektene i regi av kartverket. I 2021 har det vært 11 pågående Geovekst-prosjekter, og Landbrukspartens totale kostander i disse prosjektene var på i 860 000 kr i 2021. Rapportering om bruk av midler er gjort til NIBIO i fagsystemet Krokus.

Vi opplever at flere og flere kommuner jobber godt med ajourføring av AR5. Ifølge oversikt utsendt av NIBIO, er det 2 av 25 kommuner som ikke har oppdatert AR5 i 2021. Vi opplever at kommunene i stor grad følger opp rapportene fra Kartverket ang. bygninger på dyrka mark.

I de kommuner hvor det ikke er gjennomført periodisk ajourhold siste fem år, er det planlagt gjennomført i løpet av de neste fem årene. Dette er meldt inn i geodataplanen i samarbeid med kommune. I 2021 er det tatt omløpsbilder over Agder som blir tilgjengelig våren 2022. Disse bildene vil bli brukt til periodisk ajourhold av NIBIO i nesten alle kommunen på Agder i løpet av 2022.

Kartsamarbeid og arealressurskart

	Antall kommuner i fylket som ikke har utarbeidet og/eller oppdatert rutinebeskrivelse for ajourhold av AR5	Antall kommuner i fylket som ikke har hatt periodisk ajourhold siste 5 år, og som ikke har planlagt ajourhold i gjeldende geodataplan	Antall kommuner i fylket
AR5 tilstand	15	0	25

Anmeldelse (fra kapittel 7.3.9.3 i TB)

Rapportere på

Rapportere om antall saker der anmeldelse er vurdert, antall saker som er anmeldt og hvilket regelverk sakene gjelder.

Vi har ikke hatt noen saker i 2021 som er anmeldt eller der anmeldelse har vært vurdert.

Utteksling av informasjon - dyrevelferdssaker (fra kapittel 7.3.9.4 i TB)

Rapportere på

Gi en kort vurdering av hvordan rutiner for utveksling av informasjon mellom Mattilsynet og landbruksforvaltningen i saker om dyrevelferd fungerer.

I 2021 har vi bare fått en sak tidlig i januar. Den var i tråd med punkt 3 i rutinen. Vi har tatt kontakt med MT for å forsikre oss om at det stemmer at det ikke har vært flere som skulle vært sendt over etter avtalen. Vi har årlig samordningsmøte med MT, senest 13.10.2021. Der tar vi opp dyrevelferd/dyrehelse og går gjennom aktuelle saker. Vi har god kontakt med MT gjennom året, og har oppretta egen kontaktperson både hos oss og hos MTs regionkontor. Kommunene følger opp sakene fra MT i tråd med samarbeidsavtalen. Arbeid med dyrevelferdssaker har vært tema på gruppemøter med kommunene tidligere år. Kommunene som får oversendt slike saker tar gjerne kontakt med oss for veiledning. Vi kontakter også kommunene for å sikre oss at de følger opp.

Utteksling av informasjon om dyrevelferd

Betegnelse på rapporteringskrav	Antall saker oversendt fra Mattilsynet	Herav antall saker der kommunen vurderer at foretaket ikke oppfyller vilkåret vanlig jordbruksproduksjon, § 2	Herav antall saker kommunen har avkortet, § 11 første ledd	Herav antall saker kommunen har utbetalt tilskudd som omsøkt
Saker som gjelder avtalens punkt 3 a (forbud mot hold av dyr)	1	1	0	0
Saker som gjelder avtalens punkt 3 b (hel/delvis avvikling)	0	0	0	0
Saker som gjelder avtalens punkt 3 c (kronisk dårlige dyrehold)	0	0	0	0
Saker som gjelder avtalens punkt 3 d (alvorlig vanskjøslet av dyr)	0	0	0	0
Saker som ikke er i tråd med rutinen punkt 3	0	0	0	0

Den ene saken fikk vi tidlig i januar. Den gjaldt 2020 og ble fulgt opp i PT for 2020.

Rutineutveksling av informasjon mellom Mattilsynet og landbruksforvaltningen

Betegnelse på rapporteringskrav	Totalt antall møter	Herav antall møter samarbeidsavtalen var tema	Herav antall møter der pågående saker var tema	Herav antall møter der kontaktperson med ansvar for oppfølging av samarbeidsavtalen i Statsforvalteren møtte
Møter gjennomført med Mattilsynet	1	1	1	1

Avvikling av pelsdyrproduksjon (fra kapittel 7.3.9.5 i TB)

Rapportere på

Rapporter iht. tabell vedrørende vedtak knyttet til avvikling av pelsdyrproduksjon.

I Agder er det i 2021 utført 6 utbetalinger for "Kompensasjon etter avvikling av hold av pelsdyr" og 4 utbetalinger for "Kompensasjon for riving og opprydding av pelsdyrhus". Totalsummen av disse utbetalingen er på kr 3 835 385.

I løpet av året 2021 avviklet samtlige pelsdyrbønder i Agder driften, da det begynte å bli vanskelig å få tak i fôr. Vi opplever at det er stor omstillingsvilje i næringen og midler fra Innovasjon Norge er benyttet til bl.a. oppstart av ammekufjøs, birøkt og bygging av veksthus.

Statsforvalteren i Agder har en kontinuerlig dialog med pelsdyrbøndene, og informerer fortløpende om f.eks. endringer i ordningen. Men den langvarige prosessen mot endelig lovendring har vært svært krevende og satt mange av bøndene i en vanskelig økonomisk situasjon.

Kompensasjon etter avvikling av pelsdyrhold

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	Ubehandlede saker	Saker under behandling	Ferdig behandlet
Kompensasjon etter avvikling	6	1	0	5
Kompensasjon for kostnader til riving og opprydding	5	0	1	4
Kompensasjon for lavere årlig alderspensjon	0	0	0	0
Sum 1142.77 - Tilskudd til kompensasjon ved avvikling av pelsdyrhold	3 913 407	0	78 022	3 835 385

Det er én ubehandlet søknad om "kompensasjon etter avvikling". Denne saken ble sendt til Landbruksdirektoratet som søknad om dispensasjon fra grunnvilkårene. Saken ble avslått. Det er ikke oppgitt sum i rad fire, da denne søknaden ikke inneholdt informasjon om søkesum.

Gevinstrealiseringsplan (fra kapittel 7.3.9.7 i TB)

Rapportere på

I gevinstrealiseringsplanen for LMD forventes det at sammenslåing av statsforvaltere skal gi økt kvalitet gjennom mer ensartet rådgivning, veiledning og forvaltningspraksis, og økt profesjonalisering og likebehandling innenfor områdene:

- Reindriftsloven
- Eiendomslovgivningen
- Husdyrkonsesjonsregelverket
- Kontroll og oppfølging av kommunenes forvaltning av produksjonstilskudd og avløsning til ferie og fritid, og regionale miljøtilskudd

Statsforvalteren bes redegjøre kort for status for hvordan gevinstrealiseringsplanen følges opp på LMDs område, herunder ev. utfordringer og risiko knyttet til realisering av gevinst innen hver av de fire fagområdene.

Vårt arbeid med gevinstrealisering etter sammenslåingen faller sammen med implementeringen av ny budsjettfordelingsmodell for Statsforvalterne. For Agder sin del innebærer sistnevnte en betydelig reduksjon i tildelingen og landbruksavdelingen står nå med 18 årsverk i bemanningsplanen. Før sammenslåing hadde de to landbruksavdelingene om lag 24 årsverk. Uten å ta for hardt i, kan vi si at denne reduksjonen i antall medarbeidere har gjort det krevende å realisere gevinster knyttet til sammenslåingen.

Eiendomslovgivning – jordlov og konsesjonslov

På dette fagområdet har vi klart å opprettholde bemanningen på om lag samme nivå som før sammenslåingen. Vi har to medarbeidere som ivaretar disse oppgavene og de arbeider i team sammen med plan. På denne måten får vi styrket kompetansen og innsikten både på planområdet og innen landbrukslovgivningen. Det gjør at vi er godt koordinert og at veiledningen for de kommunale saksbehandlerne er ensartet og av høy faglig kvalitet. I det nevnte teamet drøftes aktuelle saker for å danne en felles praksis og en standardisering av vedtak. Dette gir en økt kvalitet også på våre avgjørelser. Vi evner å være på tilbudssiden overfor kommunene hva gjelder opplæring, kursing og informasjon om eiendomslovgivning, både for politikere og administrasjon. Her har vi utarbeidet et felles opplegg hvor innhold og gjennomføring er tilnærmet likt, uavhengig av hvem som gjennomfører kurset.

Vi anser oss i mål med gevinstrealiseringen innen fagområdet eiendomslovgivning. Vi arbeider likevel videre med forbedringer. Vi ser at kompetansen i kommunene er avgjørende for riktig og god forvaltning og vi tror at veiledning og kursing er en sentral oppgave som kan forbedres og utvikles gjennom blant annet å ta i bruk nye digitale løsninger og våre nye fasiliteter ligger godt til rette for dette.

Husdyrkonsesjonsregelverket

I årsrapporten for 2020 var vi tydelige på at vår oppgaveløsning på dette området bar sterkt preg av bemanningsreduksjonen etter ny

budsjettfordelingsmodell. Gjennom 2021 har vi klart å øke vårt fokus og arbeid med dette regelverket, men det gjenstår fortsatt en del arbeid for å øke kapasiteten og oppfølgingen. Vi har en plan for å ta dette ytterligere et steg videre i 2022. Vi håper at arbeidet med erstatningsordningene ikke øker vesentlig i 2022 og at vi kan opprettholde et fokus på husdyrkonsesjon. Vi kommer tilbake i årsrapporten for 2022 med en endelig redegjørelse for vår realisering av gevinst på dette fagområdet.

Rapportering på kommunenes avvikshåndtering og avkorting (fra kapittel 7.3.9.10 i TB)

Rapportere på

Rapporter på kommunenes praktisering av avvikshåndtering og avkorting ved feilopplysninger i søknader om produksjons- og avløsertilskudd.

Statsforvalteren har gått gjennom avviksrapporten og vurdert

kommunenes håndtering av feilopplysninger i sakene som kommer fram i rapporten. Vi har oppsummert tallene fra søknadsomgangen 2020, som ble utbetalt i 2021. For hver kommune har vi summert antall søknader der godkjente verdier gir lavere utbetaling enn det er søkt om og deretter fordelt etter hvordan kommunen har behandla dette. Der ser vi at det er store forskjeller mellom kommunene når det gjelder avkorting for feilopplysninger. Noen kommuner avkorter i mange saker, mens andre bare retter feil og avkorter ikke for feilopplysning. Vår vurdering er at en del kommuner stiller for lave krav til aktsomhet hos foretakene.

Vi ser også at det er forskjeller mellom kommunene mht. antall

søknader der det er funnet feilopplysninger. I gjennomsnitt er det avdekket feil i 7,5 % av søknadene, med en fordeling mellom kommunene fra 23 % ned til 0. Av 25 kommuner har 8 kommuner funnet feil i mer enn 10 % av søknadene, mens 4 kommuner har ikke avdekket feil.

Vi har også summert avkortingsbeløp fra søknadsdata. Denne viser også at det er store forskjeller i hvor mye kommunene avkorter. Tre kommuner står for 73 % av sum avkortingsbeløp for feilopplysninger i Agder. Disse kommunene har 19 % av søkerne.

Tiltak

Vi har gitt kommunene tilbakemelding der vi mener kommunene bør justere sin avkortingspraksis og der vi ser at kommunenes begrunnelser og forklaringer er mangelfulle.

Vi har regionvise møter med jordbruksforvaltningen i kommunene i

september hvert år. Her tar vi opp punkter der vi ser at kommunene har ulik praksis og der praksis ikke samsvarer med regelverket. I 2021 hadde vi spesielt fokus på kontroll, kommentarer/merknader ved avvik, og avkorting ved feilopplysning. Vi har også hatt et digitalt møte om avkorting ved mangelfull gjødslingsplan, kanskje det temaet det skjønnsvurderingen er mest krevende.

I forvaltningskontrollen påpeker vi det dersom kommunen ikke har vurdert avkorting for feilopplysninger.

Tilrettelegging fra Ldir og LMD

Det er fint med rapporter for avvik og vurdering av vanlig jordbruksproduksjon som har kommet de siste årene, men disse kan gjerne bearbeides bedre slik at de blir mer oversiktlige og enklere å bruke. Varsler og stoppmeldinger til både søker og saksbehandler er nyttig. F.eks. kan vi ønske oss varsel når det er avvik mellom antall storfe/kyr i søknaden og i husdyrregisteret. Det viser seg at de kommunene som sjekker dette som regel finner en del feil.

Informasjon til søkerne er viktig for å forebygge feilopplysninger. Dette kan vi gjøre på alle forvaltningsnivåer. Landbruksdirektoratet

har en nyhetsmelding når det åpnes for søknader 1. mars og 1. oktober. Denne kan gjerne inneholde både generell informasjon om søkers ansvar for å gi korrekte opplysninger og konkrete påminnelser om at søknadstall må samsvare med husdyrregister og gårdskart, at bare produksjoner med næringsmessig forankring skal være med, osv. Det kan lenkes til en egen side med informasjon til nye søkere der Ldir bl.a. minner om krav om gjødslingsplan.

Avkorting ved feilopplysninger

Betegnelse på rapporteringskrav	Totalt antall saker der kommunen har avkortet	Herav antall saker der kommunen har avkortet merutbetalingen	Herav antall saker der kommunen har avkortet mindre enn merutbetalingen	Herav antall saker der kommunen har avkortet mer enn merutbetalingen	Herav antall saker der kommunen ikke har avkortet
Foretak som har ført opp feilopplysninger for søknadsomgangen 2021 (som ville ført til en merutbetaling)	65	54	7	4	71

I de fleste sakene der kommunene avkorter, bruker de standardavkorting, tilsvarende sum som søker ville fått feilutbetalt. I 4 saker har en kommune gitt 50 % mer avkorting der søker har gitt tilsvarende feilopplysning tidligere. Der det er avkorta mindre er det i noen tilfeller bare avkorta for deler av feilopplysningene, eks. for gjødslingsplan og ikke for arealfeil. Det er også tilfeller der kommunen har funnet det forholdsmessig å avkorte betydelig mindre enn merutbetalingen. Vi ser at det er over halvparten av tilfellene som ikke avkortes. Mye av dette gjelder areal, som begrunnes med endring i AR5 eller at det gjelder bare 1-2 daa. Ca. en firedel av de som ikke avkortes har en mangelfull begrunnelse. Det er forskjeller mellom kommunene mht. å vurdere vilkårene for avkorting. Noen har en grundig redegjørelse om aktsomhet og norm for avkorting. Andre mangler dette.

Rapportering jord-, konsesjons- og odelslov (fra kapittel 7.3.9.12 i TB)

Rapportere på

Rapportere i tabeller om saker statsforvalteren har behandlet etter jordloven, konsesjonsloven og odelsloven i 2021

Det er i 2021 blitt behandlet til sammen 25 klagesaker etter jordloven, konsesjonsloven og forskrift om nydyrking. I tillegg er 32 kommunale vedtak blitt gjennomgått i medhold av kontrollhjemmelen i jordloven § 3. Statsforvalteren har også omgjort 9 kommunale vedtak etter eget tiltak i medhold av forvaltningsloven § 35 tredje ledd. Det er også tatt stilling til 6 saker om hvorvidt flere registerenheter må regnes som én driftsenhet, jf. jordloven § 12 sjette ledd. Det vises for øvrig til tabellene nedenfor.

Det er gjennom året gitt løpende veiledning om praktiseringen av regelverket, i hovedsak til saksbehandlere i kommunene, men også til private som henvender seg til Statsforvalteren. Det er også avholdt politikeropplæring knyttet til jordloven og konsesjonsloven. Videre er det gjennomført nettbasert seminar for kommunale saksbehandlere knyttet til de to nye rundskrivene til jordloven og konsesjonsloven.

Vi har hatt to saker til behandling hos Sivilombudet i 2021. Den ene var en konsesjonssak (nullkonsesjon), og den andre spørsmål om dekning av saksomkostninger.

Saker etter jord- og konsesjonslov - vedtak

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	Endret	Stadfestet
Vedtak i klagesaker om omdisponering dyrka eller dyrkbar jord – jordloven § 9	1	0	1
Vedtak i klagesaker om deling – jordloven § 12	14	0	14
Vedtak i klagesaker om nydyrking - jordloven § 11 annet ledd (forskrift om nydyrking)	1	0	1
Vedtak i klagesaker om fritak fra driveplikten - jordloven § 8 a	0		
Vedtak i klagesaker om pålegg ved brudd på driveplikten - jordloven § 8 tredje ledd	0		
Vedtak i klagesaker om konsesjon – konsesjonsloven § 9	0		
Vedtak i klagesaker om konsesjon for selskaper med begrenset ansvar – konsesjonsloven § 9	0		
Vedtak i klagesaker om konsesjon for erverv i nær familie – konsesjonsloven § 9 siste ledd	5	0	5
Vedtak i klagesaker om konsesjon i kommuner med forskrift om nedsatt konsesjonsgrense – konsesjonsloven § 7	4	1	3

Saker etter jord- og konsesjonslov - utfall av søknaden/saken

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	Innvilget uten vilkår	Innvilget på vilkår	Avslått	Fritak	Pålegg gitt	Ingen pålegg	Merknad
Utfall av søknaden i klagesaker om omdisponering dyrka eller dyrkbar jord – jordloven § 9	1	0	0	1	0	0	0	
Utfall av søknaden i førsteinstansbehandling av saker om omdisponering – jordloven § 9	2	0	2	0	0	0	0	
Utfall av søknaden om deling i klagesaker – jordloven § 12	14	1	0	13	0	0	0	
Utfall av søknaden i førsteinstansbehandling av saker om deling – jordloven § 12	1	0	0	1	0	0	0	
Utfall av søknaden i klagesaker om nydyrking - jordloven § 11 annet ledd	1	1	0	0	0	0	0	
Utfall av søknaden i førsteinstansbehandling av saker om konsesjon - konsesjonsloven § 9	1	1	0	0	0	0	0	
Utfall av søknaden i klagesaker om konsesjon - konsesjonsloven § 9	0							
Utfall av søknaden i førsteinstansbehandling av saker om konsesjon for selskaper med begrenset ansvar - konsesjonsloven § 9	0							
Utfall av søknaden i klagesaker om konsesjon for selskaper med begrenset ansvar - konsesjonsloven § 9	1	1	0	0	0	0	0	
Utfall av søknaden i førsteinstansbehandling av saker om konsesjon for erverv i nær familie - konsesjonsloven § 9 siste ledd	0							
Utfall av søknaden i klagesaker om konsesjon for erverv i nær familie - konsesjonsloven § 9 siste ledd	5	0	0	5	0	0	0	
Utfall av søknaden i klagesaker om konsesjon i kommuner med forskrift om nedsatt konsesjonsgrense - konsesjonsloven § 7	5	1	0	4	0	0	0	
Utfall av søknaden i førsteinstansbehandling av saker om fritak fra driveplikten – jordloven § 8 a	0							
Utfall av søknaden i klagesaker om fritak fra driveplikten - jordloven § 8 a	0							
Utfall av søknaden i klagesaker om pålegg ved brudd på driveplikten – jordloven § 8 tredje ledd	0							
Utfall av saken i førsteinstansbehandling av saker om pålegg ved brudd på driveplikten – jordloven § 8 tredje ledd	0							

Saker etter jord- og konsesjonslov - omdisponering

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	Dyrka areal (fulldyrka- og overflatedyrka jord og innmarksbeite) ant. da.	Dyrkbart areal (skog, myr, etc.) ant. da.
Bolig	0		
Hytte ol.	0		
Forretn., kontor, industri	0		
Off./priv. tjenesteyting	0		
Andre byggeområde	2	2	0
Skogplanting	0		
Samferd. og tekn. infrastruktur	1	1	0
Grønnstruktur	0		
Golf	0		
Forsvaret	0		
Andre landbruksformål	0		
Bruk og vern av sjø og vassdrag	0		

Saker etter jord- og konsesjonslov - driftsenhet

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	Driftsenhet	Ikke driftsenhet
Vedtak	6	6	0
Påklaget til Landbruksdirektoratet	1	1	0

Saker etter jord- og konsesjonslov - omgjøring

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	§ 35 første ledd a) jf. annet ledd	§ 35 første ledd b) jf. annet ledd	§ 35 første ledd c) jf. annet ledd	§ 35 tredje ledd
Varsel om omgjøring av kommunale jordlovssaker – forvaltningsloven § 35	7	0	0	0	7
Varsel om omgjøring av kommunale konsesjonssaker – forvaltningsloven § 35	2	0	0	0	2
Vedtak om omgjøring av kommunale jordlovssaker – forvaltningsloven § 35	8	0	0	0	8
Vedtak om omgjøring av kommunale konsesjonssaker – forvaltningsloven § 35	1	0	0	0	1

Saker etter jord- og konsesjonslov - kontrollhjemmel

Betegnelse på rapporteringskrav	Sum	Delingssak	Drivepliktsak	Omdisponeringssak	Konsesjonssak
Antall saker	32	15	0	2	15

Arbeidet for utsatte barn og unge (fra kapittel 7.3.10.1.1 i TB)**Rapportere på**

Vi viser til oppgave 5.2.2.1 Koordinert innsats for utsatte barn og unge og deres familier i VØI.

Statsforvalteren jobber strategisk og langsiktig for samordning av tjenestetilbudet til utsatte barn og unge og deres familier. Vi ber om en rapportering på effekten av tiltak som er gjennomført på dette området i 2021. Statsforvalteren skal gi en vurdering av resultatene av tiltakene, se hjelpetekst.

Til tross for at 0-24-oppgaget har blitt avsluttet, har Statsforvalteren opprettholdt sin barn- og ungegruppe, med representanter fra helse-, utdanning- og barnevernsavdelingen. Det er ikke utarbeidet noen strategisk plan på dette arbeidet, men fokus på barnekonvensjonen (barn og unges medvirkning og "barns beste"-vurderinger og tverrfaglig samarbeid er videreført fra tidligere planer.

Statsforvalteren har arrangert følgende tiltak for å bidra til samordning av tjenestetilbudet rundt utsatte barn og unge:

- Tverrfaglig barn- og unge-seminar under Arendalsuka
- Videreføring av Statsforvalterens Ungdomsråd (med representanter fra flere kommuner på Agder)
- Videreutviklet samarbeid med relevante kompetansesentre
- Produsert informasjonsfilmer om Barnekonvensjonen (om medvirkning og "barns beste"-vurderinger og film om meldeplikt/taushetsplikt)
- Støttet opp under kommunens arbeid med BTI-satsing (Bedre Tverrfaglig Innsats) og med Nye Mønstre/Barnefattigdomsprosjekt (med ansettelse av familiekoordinatorer), med tildeling av midler og presentasjon av erfaringer fra arbeidet i ulike settinger
- Videreført tilsyn med kommunenes tverrfaglig samarbeid
- Deltakelsen på flere "på tvers"- arrangement, helse-, barnevern-, og utdanningsavdelingene knyttet til barnevernsreformen og fagdager om tverrfaglig samarbeid

Det er krevende å vurdere i hvilken grad dette har effekt på tjenestene i kommunene, men vi tror at tiltakene, som vi nå i større grad utfører på tvers mellom avdelingene hos Statsforvalteren gjør at tema samarbeid rundt utsatte barn og unge holdes oppe i vårt fylke, ikke bare i de enkelte tjenester, men som et mer felles tema for alle i kommunene.

Ved å forankre arbeidet med å se våre oppdrag rundt utsatte barn og unge enda mer på tvers av faggrupper hos alle ansatte i embetet og i ledergruppa, tror vi budskapet ville komme enda tydeligere frem for kommunene også. Selv om vi i større grad møter kommunene mer på tvers fra våre avdelinger, har vi fortsatt mye å gå på når det gjelder dette. Vårt samarbeid med ulike kompetansesentre kan i enda større grad videreutvikles til konkrete kompetansehevingstiltak. For å lykkes her, trenger vi enda mer oversikt over de kompetansebehov som fins i kommunene, ikke bare i de enkelte tjenester, men også på tvers.

Det todeltede målet i rovviltpolitikken (fra kapittel 7.3.10.2.1 i TB)**Rapportere på**

Rapporter på status i forvaltningen av det todeltede målet for rovviltpolitikken, både på landbruks- og reindriftsområdet

I løpet av beitesesongen 2021 har vi ikke gitt skadefellingstillatelser på fredet rovvilt i Agder. Samtidig har skadebildet, basert på de besetningene som har søkt om erstatning for tap av husdyr til fredet rovvilt, vært overraskende høyt. I mange besetninger har det vært store tap av lam uten at man kan peke på en tydelig tappsårsak. Dette er urovekkende.

Miljøvernavdelingen stiller stort sett i møter i regional rovviltnemnd og arrangerer kontaktvalg for rovvilt for organisasjonene i Agder (region 1 og 2).

Landbruksavdelingen deltar aktivt i kontaktutvalget for rowilt i AGder. Avdelingen deltar også i det løpende arbeidet med å vurdere skadefellingssøknader ved skade/tap av beitedyr til rovdyr.

Statsforvalteren mener vi løser det todelte målet i rowiltforvaltningen på en god måte.

Utvalgte kulturlandskap og verdensarvområdene (fra kapittel 7.3.10.2.2 i TB)

Rapportere på

Rapporter på status for forvaltningen av ordningene Utvalgte kulturlandskap i jordbruket og verdensarvområdene Vegaøyan og Vestnorsk fjordlandskap, både på landbruks- og miljøområdet.

I Agders tre UKL-områder ble det innvilget 35 nye saker i 2021 på tils 2 252 265 kr, som inkluderer 23 215 kr til regionale fellestiltak.

Nesten 60% av midlene ble brukt til istandsetting av kulturminner og kulturmiljøer som steingjerder (særlig Vest-Lista) og verneverdige bygninger (alle områdene)

15 % av midlene ble brukt til landskapsskjøtsel som vegetasjonsrydding og gjerding

5 % av midlene ble brukt til skjøtsel av slåttemarklokaliteter (Rygnestad-Flateland og Furøya)

6% av midlene ble brukt til ferdsel og friluftsliv

Det er positivt å bidra til at jordbrukets kulturlandskap blir mer tilgjengelig for allmenheten, og turstier bidrar til å styre ferdselen til egnede områder. Det er en svakhet at ingen av områdene har oppdaterte forvaltningsplaner. **Rygnestad - Flateland** har en omfattende forvaltningsplan fra 2009, men den omfatter kun biologiske verdier. Det ble for en del år siden også laget tilstandsrapporter for verneverdige bygninger i området. Disse rapportene og forvaltningsplanen brukes ved prioritering av søknader. Det ble satt av midler til rekartlegging av trua og utvalgte naturtyper i 2021, og kartleggingen skal gjøres i 2022. En fullstendig forvaltningsplan med oppdatert informasjon om biologisk mangfold, kulturminner ++ blir trolig ikke laget før i 2023. **Vest-Lista** arbeider med å oppdatere sin forvaltningsplan etter utvidelsen av UKL-området, og skal bli ferdig før søknadsomgangen i 2022. **Furøya** har satt av midler til oppdatering av sin strategiske plan fra 2014. Arbeidet skal gjøres ferdig i 2022 og inkludere oppdatert kunnskap fra rekartleggingen av trua og utvalgte naturtyper som ble gjort i 2021. I fjorårets tildelingsbrev til kommunene ble det oppfordret til å oppdatere forvaltningsplanene. Men, det tar tid for kommunene å få gjort det.

I følge fjorårets tildelingsbrev til Statsforvalteren skulle UKL-midlene ses i sammenheng med andre midler fra landbruks- og miljøforvaltningen. Det har medført at miljøforvaltningens virkemidler i liten grad ble brukt i UKL-områdene i 2021. Også planlagt rekartlegging av truet og utvalgte naturtyper på Rygnestad og Flateland blir finansiert gjennom UKL-midlene samt tilskudd til årlige skjøtselstiltak. Dette er en endring fra tidligere da UN-midler i stor grad har vært brukt til både kartlegginger og til årlige skjøtselstiltak. Også når det gjelder finansiering av istandsetting av kulturminner er vi gjort oppmerksom på at Kulturminnefondet i mindre grad prioriterer tiltak i UKL-områdene. Det betyr en hardere prioritering av søknader hvis det ikke kommer mer midler til UKL-ordningen.

Vi mener at UKL-midlene bidrar til å oppfylle miljømålene på en god måte, men det er viktig at forvaltningsplanene oppdateres slik at UKL-arbeidet blir godt forankret lokalt og gir grunnlag for prioriteringer slik at verdier kulturlandskapsverdiene blir sikret best mulig - både ved istandsetting, skjøtsel og drift.

Informasjonsarbeid:

UKL-kommunene informerer godt om UKL-ordningen gjennom brev, e-poster, facebook, grunneiermøter, arrangementer osv. slik at aktuelle søkere blir oppmerksom på ordningen og får informasjon om hvordan de skal søke om tilskudd.

UKL-gruppa på fylket (fylkeskommunens kulturminnemyndighet og miljø- og landbruksavdelingene hos Statsforvalteren) laget en plan for fellestiltak i 2021 sammen med de tre UKL-kommunene. Der inngikk flere teamsmøter med UKL-temaer som forvaltning av ordningen, biologisk mangfold, oppdatering av forvaltningsplaner osv. samt en UKL-samling på Furøya. Ved disse samlingene har vi lært mye av hverandre og kommunene er blitt mer bevisst på UKL-forvaltningen - noe som kanskje i neste omgang har bidratt til at kommunene informerer bedre om ordningen og at flere miljøtiltak blir utført.

Kommunene oppfordres til å ha UKL-informasjon på sine nettsider. Vi har lagt ut generell UKL-info på Statsforvalterens nettside med lenke til Landbruksdirektoratets nettside om UKL-ordningen og vi legger ut UKL-nyheter ved behov.

I 2021 brukte vi mye tid til å informere og motivere grunneiere i Fjotland og Kvinesdal kommune, siden Fjotland var en kandidat til å bli et nytt UKL-område. Dessverre ble ikke Fjotland valgt som UKL-område.

Kommunestruktur (fra kapittel 7.3.10.3.1 i TB)

Rapportere på

Statsforvalterne skal rapportere om eventuelle prosesser i kommunene der kommunesammenslåing har vært vurdert, og om hvordan det er blitt jobbet for å utfordre kommunene til dette.

Året 2021 har i stor grad vært preget av pandemi-håndteringen både i kommunene og i embetet. Kommunedialogen har blitt noe skadelidende. Pandemien har vært en tung belastning for kommunene, og hindret stor aktivitet på andre og mer langsiktige spørsmål. De overordnede politiske trender og innholdet i valgkampen synes heller ikke å gjøre strukturendringer lettere å realisere. Det har vært liten lokal interesse for saken dette året, med mulig unntak for kommunene lengst øst i Agder, øst for Arendal.

Embetet har også i 2021 fortsatt å legge vår tilrådning fra 2016 til grunn for arbeidet. Dette er vårt faglige grunnlag for å kunne gi stabile råd over tid. Vi framholder systematisk at reformbehovet er stort, at småkommune-utfordringene er store og viktige ikke minst innen helse og omsorg, og at felles hverdagsregioner rundt byene bør være en felles lokaldemokratisk arena. Vi mener at vedvarende konsentrasjon om dette korte kjernebudskapet i alle deler av kommunedialogen vår er den beste strategien på området, og legger opp til å holde fast på dette framover, men selvsagt tydelig innenfor frivillighetslinjen.

Det er vårt tydelige inntrykk fra arbeidet med saksområdet over tid, at svært mange aktører ønsker seg en samlet felles og faglig fundert reform, framfor enkeltvis initiativ. Erfaringene fra arbeidet med å etablere våre tre nye primærkommuner fra 2020 trekker i samme retning. En god del støy og helt urimelige eller uriktige sammenligninger mellom de nye kommunene og de uendrede nabokommunene har til dels skadet reformtanken. De viktigste nasjonale gevinstene av en reform vil være knyttet til en mer helhetlig ny struktur, og i liten grad til enkeltvis endringer.

Embetet har over tid tatt opp kommunestruktur som fast tema i alle deler av kommunedialogen. Vi besøker alle kommuner til et heldagsmøte en gang i hver valgperiode, og utarbeider da et kommunebilde hvor strukturspørsmålet inngår. Etter hvert som kommunedialogen normaliseres etter pandemien og vi tar i bruk det nye verktøyet for kommunebildene, vil dette danne et godt og nøytralt faglig grunnlag for eventuelle lokale initiativ og prosesser.

3.4 Redegjørelse for, analyse og vurdering av ressursbruk

Statsforvalteren i Agder er et av embetene med størst nedtrekk i forbindelse med ny budsjettfordelingsmodell, og vi jobber fortsatt med å tilpasse oss ny og vesentlig trangere ramme. Gjennom 2021 har vi jobbet videre med vår interne modell for å kartlegge hvilke konsekvenser dette medfører, og utarbeidet et målbilde for hver avdeling. Samtidig har vi gjennomført fusjon og flytteprosess, med relativt store engangskostnader og engangsinntekter i 2020 og 2021. Stram økonomistyring ga oss et planlagt mindreforbruk på ca. kr 7,8 mill., inkludert den delen av husleiegevinsten som vi har fått beholde i overgangsfasen. Disse overførte midlene gir oss mer rom i arbeidet med tilpasning til ny modell nå i 2022, når den fulle virkningen av ny modell treffer oss.

Koronapandemien som også har preget oss i 2021 har medført noe lavere aktivitet enn et «normalår» på flere områder. Vi har for eksempel vist vesentlig mindre enn normalt, og flere planlagte møter er enten blitt avlyst eller blitt gjennomført digitalt. Blant annet har vi i år som i fjor avlyst statsborgerseremonien.

Kommentar til forbruk 2021 og endringer i det enkelte departement fra 2020 til 2021:

ASD: Det er i 2021 ført noe mere lønn på kap. 0525 enn i 2020. Samtidig er det ført mindre lønn på fagdepartement på prosjekt «driftsutgifter sosiale tjenester».

BFD: I 2021 fikk Statsforvalteren i Agder overført midler for å ivareta oppgaven med utbetaling av tilskudd til tros- og livssynssamfunn for alle fylker med unntak av Oslo/Viken. Vi har ansatt 2 nye medarbeidere til å arbeide med denne oppgaven. Dette er årsaken til økningen i forbruket fra 2020 til 2021 på kap. 0525. På fagmidler har vi også en økning i forbruket. Årsaken til dette er tildeling og føring av lønn på nye prosjekt i 2021, for eksempel «forberedelse oppvekstreform», «rekruttere fosterhjem» og «oppdragsplan mot vold/overgrep». Samtidig har noen prosjekt utgått, som «implementering av lovverk», «kommunalt barnevern» og «koordinere kompetansetiltak».

HOD: På kap. 0525 ser vi en økning fra 2020 til 2021. Økningen skyldes i hovedsak mer bruk av overtid. I tillegg til ekstra bruk av overtid pga. koronasituasjonen fikk Statsforvalteren i Agder tildelt midler i forbindelse med restanseprosjekt Oslo/Viken. Midlene er brukt til overtid og engasjement. På fagdepartement ser vi en liten reduksjon som kan knyttes til mindre lønn på prosjekter i 2021 enn i 2020.

JBD: Vi ser en økning i forbruket fra 2020 til 2021 på kap. 0525. Hovedårsaken til økningen er økt bruk av overtid til beredskapsenheten som følge av pandemien. Vi har også hatt kostnader til arbeidsmarkedstiltak i forbindelse med inkluderingsdugnaden. På fagdepartement føres alt som gjelder vergemål. Hovedårsaken til reduksjonen er mindre utbetalinger i forbindelse med «godtgjøring til verger».

KLD: Det er reduksjon i forbruket på kap. 0525 fra 2020 til 2021, reduksjonen skyldes i hovedsak nedbemanning og reduserte lønnskostnader. Reduksjonen er i tråd med vårt arbeid for å tilpasse oss til ny budsjettfordelingsmodell. På fagdepartement ser vi også en reduksjon i forbruket. Hovedårsaken til reduksjonen er mindre lønn på prosjekt for «gebyrinntekter». I tillegg har vi en reduksjon i utbetalinger til «styrer, råd og utvalg».

KMD: På kap. 0525 ser vi en reduksjon på ca. 20% fra 2020 til 2021. Statsforvalteren i Agder flyttet inn i nye lokaler i desember 2020. I tillegg til at vi i 2020 betalte husleie og felleskostnader for to kontorsteder, betalte vi i 2020 også flyttekostnader som for eksempel innkjøp av inventar. Dette gir oss en innsparing på husleie og drift i 2021. I tillegg har vi i 2021 noe økte lønnskostnader som følge av helårsvirkning av ansettelse gjort i 2020. På fagdep. har vi ført lønn i forbindelse med «kommunereformen», «samordning av innsigelser» og «arbeid med byvekstavtaler». I tillegg er det på fagdep. ført lønn til prosjekt «fufinn» i 2021.

KD: På kap. 0525 ser vi en økning i forbruket fra 2020 til 2021. Økningen skyldes økte lønnskostnader på grunn av nyansettelser. I tillegg fikk vi i 2021 reduserte tildelinger på fagdepartement. Dette førte til at vi belastet mer lønn på kap. 0525 i 2021. Den største endringen på fagdep. fikk vi fordi prosjektmidler til «implementering av rammeplan» utgikk i 2021.

LMD: Her ser vi en reduksjon fra 2020 til 2021 på kap. 0525. Årsak til reduksjonen er redusert utbetaling til lønn og reduserte utbetalinger til reiser/kurs/møter. I tillegg har vi hatt økte sykepengerefusjoner i 2021. På fagdepartement føres «drift villreinnemder», vi har her hatt en reduksjon i utbetalinger fra i fjor til i år.

Andre: Vi har i 2021 ført noe mindre lønn enn i 2020.

Ressursrapportering

Departement	Kapittel 0525, 2021	Fagdep. 2021	Kapittel 0525, 2020	Fagdep. 2020
Arbeids- og sosialdepartementet	1 154	1 990	964	2 717
Barne- og familiedepartementet	8 896	1 201	7 463	684
Helse- og omsorgsdepartementet	23 113	7 656	22 695	7 785
Justis- og beredskapsdepartementet	6 548	12 210	6 067	13 159
Klima- og miljødepartementet	18 738	4 501	19 109	5 033
Kommunal- og moderniseringsdepartementet	42 979	1 480	53 759	1 403
Kunnskapsdepartementet	11 092	3 012	9 452	3 877
Landbruks- og matdepartementet	14 205	163	15 137	268
Andre	224	0	438	0
Sum	126 949	32 213	135 084	34 926

Kapittel 0525 viser forbruk kapittel 0525 post 01 lønn og driftsutgifter med fratrukk av inntekter på kapittel 3525 post 02. Fagdep. viser totalsum lønnskonti 5000-5899 på alle fagkapitler unntatt kapittel 0525 post 01 og kapittel 0525 post 21.

3.5 Samlet vurdering av måloppnåelse i forhold til samfunnsoppdraget og regnskapsresultat

Vi mener at embetet totalt sett har løst samfunnsoppdraget på en god måte i 2021, innenfor de rammer og framtidsutsikter vi har hatt. Vi har hatt god kontroll med økonomien gjennom året, og gjennom en stram styring av bemanningsutvikling og øvrige utgiftsposter oppnådde vi et relativt stort mindreforbruk, jfr. kap. 3.4. Vi mener dette er en nødvendig tilpasning til de rammene vi har i 2022 og framover, der en slik overføring gir oss rom til å tilpasse bemanningen mer gradvis.

2021 har vært et krevende driftsår pga. koronapandemien i kombinasjon med trange budsjettammer. Pandemien har ført til endrede arbeidsformer med mye hjemmekontor og digitale møter. Reiseaktiviteten har vært lav, og endring av arbeidsmåter og prioriteringer innen bl.a. tilsyn og politikkformidling har vært nødvendig. Belastningen har vært stor på våre ansatte innen helse og beredskap, men også på oppvekstområdet.

Vi rapporterer likevel også dette året med god måloppnåelse på de aller fleste områder, men likevel med enkelte avvik som skyldes pandemi og bemanningsmessige forhold.

Regnskapsresultatet ble gjort opp med et mindreforbruk på ca. kr 7,8 mill. For embetets regnskapsresultat for alle kapitler og poster viser vi til årsregnskapet i kap. 6.

4 Styring og kontroll hos statsforvalteren

4.1 Redegjørelse for vesentlige forhold hos statsforvalterens planlegging, gjennomføring og oppfølging

For å sikre at embetet løser pålagte oppdrag er det etablert tre nivåer for planlegging, gjennomføring og oppfølging. Det er overordnet strategisk nivå, det tverrsektorielle nivået og avdelingsnivået.

Den viktigste arenaen for å sikre oppfølging og gjennomføring av pålagte oppdrag er ledermøtet som gjennomføres fast hver uke. I tillegg er det på avdelingsnivået sykliske gjennomganger av virksomhetsplaner for å sikre kontroll og grunnlag for oppfølging.

Nødvendige omstillinger som følge av budsjettkutt og nedbemanning håndteres i ledergruppas ordinære arbeid. Med erfaringer fra 2021 og tilpasning til ny budsjettfordelingsmodell ser vi at det i større grad blir begrensninger på ressurser som kan løse pålagte oppdrag. En tydeligere prioritering tvinger seg fram.

Strategisk nivå

Vår strategiske plan ble ferdigstilt i 2019 og har en tidshorisont på fire år. Planen har hovedfokus på interne forhold. Planens visjon er «Vi styrker Agder». Denne visjonen er nå meget godt etablert i organisasjonen, og benyttes flittig som "slagord" i løpende aktiviteter.

Tverrsektorielt nivå

Embetet har tidligere utarbeidet en felles virksomhetsplan som skulle fange opp tverrsektorielle og avdelingsovergrepene aktiviteter. Erfaringer med planen var at den ikke ga god nok styringsinformasjon. Fra 2021 har vi endret innretningen på Felles VP til å konsentrere seg om fire satsingsområder som angår alle avdelinger, og som fokuserer på å ta ut merverdi gjennom samarbeid på tvers i embetet. Oppgaven med å risiko-vurdere og sikre gjennomføring av de konkrete oppdrag og oppgaver løses nå i de avdelingsvis virksomhetsplanene.

Våre to hovedsatsingsområder «Barn og unge (0-24 – satsingen)» og «Klima og det grønne skiftet» er videreført også i 2021, men disse kobles nå mot de fire nye satsingen i FVP som er:

- FNs bærekraftsmål – innarbeides i egen VP
- Planarbeidet – et felles ansvar for alle fagavdelinger
- Leve hele livet – knytte ulike aktiviteter opp mot et vellykket prosjekt
- Kompetanse – opprettholde og utvikle vår kompetanse og modernisere arbeidsmåter

Avdelingsnivået

Innenfor hver enkelt fagavdeling/stab utarbeides det detaljerte virksomhetsplaner for å følge opp tildelte oppdrag. Vi gjennomfører også en risikovurdering av hvert enkelt oppdrag.

4.1.1 Statsforvalterens risikostyring

Det gjennomføres en risikovurdering av alle oppgaver og oppdrag i de avdelingsvise virksomhetsplanene. Med utgangspunkt i ROS-analysen plasseres de enkelte oppdragene i kategoriene grønn, gul eller rød. Oppdrag som plasseres i gul kategori vil være "under observasjon" og disse diskuteres spesielt ved ledergruppas gjennomgang. Oppdrag som kategoriseres i rødt, skal kvitteres ut ved at det skal iverksettes konkrete tiltak.

Risikostyring på HMS- og informasjonssikkerhetsområdet blir gjennomført i ledelsens styringsverktøy RiskManager. Avviksbehandling blir utført i avviksmodulen, og risikovurderinger blir dokumentert og gjennomført i risikomodulen. Kvalitetsdokumentene som retningslinjer og lignende, blir revidert etter behov i dokumentstyringsmodulen.

4.1.2 Statsforvalterens internkontroll, herunder iverksatte tiltak

Oppgave- og ansvarsfordelingen fremgår av embetets delegeringsreglement. Delegeringsreglementet ble gjennomgått og oppdatert i desember 2021. Det er utarbeidet en egen instruks for økonomiforvaltningen i embetet basert på "Reglement for økonomistyring i staten" og "Bestemmelser om økonomistyring i staten". Instruksen inneholder utfyllende bestemmelser, delegasjonsfullmakter, signaturprøver m.m. Instruksen oppdateres fortløpende.

"Informasjonssikkerhetsinstruks for fylkesmannsembetene og STAF" er gjennomgått i ledergruppa og i avdelingene. Sikkerhetsutvalget i embetet har gjennomgått og oppdatert "Roller og ansvar i internkontroll og sikkerhetsarbeidet". Kvalitetssystemet RiskManager blir brukt som ledelsens styringsverktøy til avviksbehandling, risikovurderinger, revisjonskontroll av dokumenter, og i en viss utstrekning til godkjenning og publisering av prosedyrer og retningslinjer.

Internkontrollhåndboken for HMS følges opp i samarbeid med embetets hovedverneombud. Denne ble revidert medio 2021.

Alle avdelinger utarbeider egne virksomhetsplaner. Disse er også viktige dokument i embetets system for risikostyring.

4.1.3 Bemanning, kapasitet og kompetansesituasjonen hos statsforvalteren

Embetet har vært under omstilling i en lang periode fra beslutningen om sammenslåing av Fylkesmannen i Aust-Agder og Fylkesmannen i Vest-Agder i november 2014, til innflytting nye felles lokaler i Arendal i desember 2020, og fortsettelse med hjemmekontor og pandemi i 2021. Selv om vi hele tiden har fokusert på å legge forholdene til rette slik at flest mulig medarbeidere blir med til felles kontorsted, har vi gjennom hele perioden erfart at relativt

mange ved kontorsted Kristiansand har fått nye jobber eller gått av med pensjon og sluttet i embetet. I 2020 erfarte vi også at flere ved kontorsted Arendal valgte å gå av med pensjon før innflytting i nye lokaler.

Ny budsjettfordelingsmodell innebærer et vesentlig nedtrekk for Statsforvalteren i Agder. Likevel har vi i 2021 hatt så stor avgang at det har vært rom for å lyse ut 25 stillinger inkludert vikariater og prosjekter. Vi får fortsatt mange og godt kvalifiserte søkere til de fleste utlyste stillinger, men dette er i hovedsak medarbeidere med begrenset arbeidserfaring. Ideelt skulle vi ønske at vi hadde klart å rekruttere mer erfarne medarbeidere, men lønn er i hovedsak den største utfordringen i så måte.

Til tross for koronasituasjonen har vi i det vesentligste klart å gjennomføre effektive rekrutteringsprosesser. Flere intervjuer er blant annet blitt gjennomført med en kombinasjon av fysisk og digital tilstedeværelse. Vi opplever et økende press på lønnsnivået. Søkere fra kommuner, fylkeskommune og andre statlige etater har svært ofte høyere lønn i stillingene de innehar enn det vi i utgangspunktet tilbyr. Dette har medført at vi i noen tilfeller taper i konkurransen om de best kvalifiserte søkerne.

De fleste medarbeiderne våre har utdanning på mastergradsnivå og vi har også noen medarbeidere med doktorgrad. Statsforvalteren i Agder har kompetente medarbeidere som leverer godt, noe som gjør at avdelingene generelt sett har gjennomgående bra måloppnåelse.

4.1.4 Forvaltning av egne eiendeler (materielle verdier)

Vi har utarbeidet en oversikt over kunsten som embetet besitter. Denne oversikten ble gjennomgått og oppdatert i forbindelse med innflytting i nye lokaler.

4.1.5 Oppfølging av eventuelle avdekkede svakheter/utfordringer, herunder merknader fra Riksrevisjonen og status for arbeidet med informasjonssikkerhet

Riksrevisjonen gjennomgang i 2020 ble gjennomført uten merknader. Revisjonen for 2021 er ennå ikke ferdig.

Statsforvalteren i Agder skal være en virksomhet som har styring og kontroll på informasjonssikkerhet og personvern.

Vi har nytte av at Fagutvalg for informasjonssikkerhet er reetablert for embetene. Fagansvarlig for informasjonssikkerhet er vår representant i utvalget. Utvalget er et rådgivende organ i internkontroll- og sikkerhetsspørsmål, og har hatt ett møte pr. halvår i 2021. Gjennom utvalget deles erfaringer og løsninger på problemstillinger knyttet til internkontroll med informasjonssikkerheten som er felles for alle.

Fagutvalget er i gang med å utarbeide et felles ledelsessystem for informasjonssikkerhet for alle embetene.

Eventuelle brudd på informasjonssikkerheten rapporteres i vårt kvalitetsverktøy RiskManager. Vi har en lav terskel for hva som skal meldes som brudd. Vi har ikke hatt noen alvorlige hendelser i 2021. Avvikene blir rapportert til, og ved behov fulgt opp av, sikkerhetsutvalget. Ledergruppen informeres årlig om status.

Alle nyansatte deltar nå på et digitalt kurs i informasjonssikkerhet som er tilgjengelig på kurs- og kompetanseportalen. God sikkerhetskultur er avhengig av at alle ansatte er bevisste på det ansvaret de har for at sensitive opplysninger ikke kommer på avveie og at bruken av data og programvare er i tråd med instruksene som er utarbeidet.

I 2021 har vi fortsatt jobbet med sikkerhetskulturen i embetet og tok del i opplegget til Norsis i forbindelse med Sikkerhetsmåneden i oktober. Vi hadde dessverre ikke så stor deltakelse som vi ønsket. En evaluering gjort av STAF viser at det er behov for en fornyelse av dette konseptet. Dette jobbes det med i Fagutvalget.

Et prioritert område er å sikre at ansatte forstår og retter seg etter instruksene for informasjonssikkerhet. Dette bidrar blant annet til å hindre at ansatte uforvarende bryter taushetsplikten som følge av feil bruk av IKT teknologien.

Det har vært månedlige møter mellom personvernkoordinatorne i alle embetene, sammen med personvernombudet. Det er satt ned en arbeidsgruppe, bla annet med representant fra Agder, til å utarbeide felles retningslinjer for bedre å sikre at GDPR forordningen blir etterlevd.

4.2 Rapportering av andre vesentlige forhold knyttet til personalmessige forhold, likestilling, HMS/arbeidsmiljø, diskriminering, ytre miljø og lignende

Som forberedelse til samlokaliseringen i desember 2020, hadde vi planlagt en seminarserie på i alt seks fysiske heldagssamlinger med fokus på kompetanseheving og kulturbygging. Formålet med seminarerne var å bli bedre kjent med hverandre på tvers av kontorstedene, øke kunnskapen om Agder og avklare nærmere samarbeid, samhandling og samvær i de nye lokalene våre. Tre av disse ble gjennomført før pandemien stoppet oss. Det siste i serien klarte vi å gjennomføre nå på høsten 2021, og det gav organisasjonen et løft og en smak gode normale tider. Vi ser fram til å fortsette med slike tiltak.

Avdelingene og faggruppene i embetet har gjennom året hatt regelmessige møter, de fleste elektronisk. Siste fredag i måneden har fylkesmannen hatt et kort informasjonsmøte kalt "Rikets tilstand" for hele embetet. I tillegg benyttes lokalt intranett til å gi ut informasjon i organisasjonen.

Likestilling og likeverd

Kvinneandelen i embetet har økt over tid og er i 2021 68,6 %. Vi er kjønnsfordelingen bevisst ved rekruttering, men med utgangspunkt i

kvalifikasjonsprinsippet har vi ikke klart å øke andel menn. I ledergruppa har kvinneandelen vært 50 % og i utvidet ledergruppe (inkludert assisterende direktører) utgjør den 67 %. Kjønnfordelingen varierer betydelig fra avdeling til avdeling. Utdanning- og barnevernsavdelingen og Administrasjonsstaben har en svært høy kvinneandel, mens Landbruksavdelingen og Miljøvernavdelingen har en balansert kjønnsfordeling.

Likestillings-, inkludering- og mangfoldsutvalget (LIM-utvalget) ved embetet består av en representant fra hver avdeling. Utvalget har utarbeidet en handlingsplan for perioden 2018 - 2021 som jevnlig blir fulgt opp og ved behov oppdatert. Ledergruppen vedtok handlingsplanen og er også det organ som vedtar justeringene.

Statsforvalteren i Agder ble i 2018 sertifisert for likestilt arbeidsliv som en av de 15 første virksomhetene i Norge. Vi har i 2021 fullført prosessen med resertifisering. Denne prosessen innebærer en ny gjennomgang og dokumentasjon av hvor vi står i forhold til 7 definerte innsatsområder; forankring, inkluderende arbeidsmiljø, rekruttering, tilrettelegging, heltidskultur, livsfase og likelønn.

HMS og arbeidsmiljø

Sykefraværet i 2021 utgjorde 3,98 %. I 2020 var sykefraværet svært lavt, 2,82 %. I 2018 og 2019 lå det på hhv. 4 % og 5 %. I hovedsak er det langtidssykmeldte som trekker opp fraværet. Korttidsfraværet er lavt. Vi har gode rutiner for hvordan sykmeldte ansatte skal følges opp. Sammenlignet med andre embeter er sykefraværet totalt sett fortsatt lavt.

Vernetjenesten i embetet er organisert ved at alle avdelinger har et verneombud og et vara verneombud. I tillegg har vi valgt et hovedverneombud og et vara hovedverneombud.

Fra 2018 har vi hatt et felles utvalg for Arbeidsmiljøutvalg og Medbestemmelsesutvalg - Samarbeidsutvalget. Vi har også i 2021 vært godt fornøyd med denne organiseringen, og viderefører denne.

Alle medarbeidere har minst en årlig medarbeidersamtale samt tilbud om årlig ergonomigjennomgang/arbeidsplassvurdering.

Medvirkning

Som nevnt har vi et felles utvalg for arbeidsmiljø og medbestemmelse som vi betegner som "Samarbeidsutvalget". I samarbeidsutvalget har det i 2021 møtt tre representanter fra Akademikerne, en fra LO, en fra YS og en fra Unio, samt hovedverneombud og vara hovedverneombud. Arbeidsgiver har møtt med statsforvalter, assisterende statsforvalter og administrasjonsdirektør. Arbeidsgiversiden har ledet utvalget. Samarbeidsutvalget har i 2021 hatt 9 møter og har behandlet totalt 82 saker. Viktige saker har blant annet vært sykefraværstatistikk, smittevernhenyn, og tillitsvalgtes medvirkning i tilpasningen til ny budsjettfordelingsmodell.

Ytre miljø

Embetet har også i 2021 vært Miljøfyrtårnsertifisert, og vi er medlem av klimapartnere Agder. Det nye bygget vårt er BREEAM-sertifisert.

5 Vurdering av framtidsutsikter

5.1 Forhold i og utenfor statsforvalteren som kan påvirke statsforvalterens evne til å løse samfunnsoppdraget på sikt

Interne forhold

Ved inngangen til 2022 hadde vi i statsforvalterembetet på Agder håpet på et mer normalt driftsår enn på lang tid. Det ser nå ut til at pandemien går inn i en roligere fase, og mye intern omstilling er tilbakelagt. Vi er stolte over å kunne slå fast at organisasjonen i all hovedsak har opprettholdt volum og kvalitet i våre leveranser gjennom 7 år med omstilling, trass i store endringer og utfordringer på bemanningsiden. Situasjonen i Ukraina har nå helt inn mot slutføringen av denne rapporten vist oss at vi virkelig må fortsette å ha betydelig trykk på beredskaps- og samordningsfunksjonen vår.

På embetets interne dagsorden de nærmeste årene står derfor aktuelle tema som samordning i den forventede migrasjonssituasjonen, håndtering av koronapandemien og dens ettervirkninger, innarbeidelse av FN's bærekraftsmål som struktur for embetes virksomhet, og en styrking av innsatsen mot klimaendringer. Tilpasningen til ny budsjettfordelingsmodell gjennom fortsatt nedbemanning og interne tiltak som økt digitalisering og realisering av nytt arbeidsplasskonsept, står som de viktigste interne oppgaver framover.

Den nye budsjettfordelingsmodellen innebærer for embetet i Agder et markant nedtrekk på om lag 14%, eller i området 15-20 stillinger, innen utløpet av 2022. Ledelsen legger opp til at dette i størst mulig grad skal bli en konstruktiv effektiviserings- og utviklingsprosess med mulighet for bred involvering fra medarbeiderne på de ulike fagområdene. Lederutviklingsprogrammet VIDSYN vil være en aktuell arena for å arbeide med dette. Arbeidsformer og organisering vil fortløpende bli vurdert. Agders vedvarende levekårsutfordringer og mangel på relevant kompetanse for det grønne skiftet gjør det ekstra viktig at embetet over tid opprettholder og styrker sin egen kompetanse. Lønnsnivået er her en utfordring for oss.

Stor tilstrømning av nye saker innen flere store felt på rettsikkerhetsområdet er allerede en utfordring, som også nå før ytterligere nedbemanning går ut over utviklingsoppgaver og forebyggingsarbeid. Særlig klagebehandling etter plan- og bygningsloven, men også rettsikkerhetsoppgavene innen helse og sosial, barnevern og skolemiljø krever lang intern opplæringsstid. Områdene er derfor svært sårbare for tap av erfarne medarbeidere.

Det er svært viktig at måltall for oppdragene våre, eksempelvis antall tilsyn pr år, beregnes på en måte som samsvarer med budsjettmodellens ressurstildeling på de samme departementsområdene.

Samlokaliseringen av alle ansatte i embetet i Arendal har medført en ekstraordinær avgang av medarbeidere fra Kristiansandskontoret siden 2014. Ved fusjonen var det ca. 120 ansatte i Vest-Agder. Disse fikk tilbud om flytterelaterte virkemidler i to år fra flyttetidspunktet, dvs. 2021 og 2022, for å stimulere dem til å bli med videre. I denne perioden har det på grunn av pandemien vært utstrakt bruk av hjemmekontor. Nå i februar 2022 er det bare 39 av disse 120 som fortsatt er ansatt i embetet. Andelen medarbeidere over 60 år er 23% i 2021.

Vi legger i embetet på Agder stor vekt på bygging av organisasjonskultur, og kompetanse for framtida tilpasset nytt arbeidsplasskonsept. De nye erfaringene med digital samhandling og utstrakt arbeid hjemmefra, vil ventelig prege utviklingen også etter pandemien. Den økte fleksibilitet og effektivitet som digitaliseringen gir, må likevel fortsatt balanseres mot behovet for kreativt fellesskap, fysisk tilstedeværelse og arbeid for å holde organisasjonen samlet.

Eksterne forhold

Vi vurderer at samarbeidet i region Agder nå generelt er godt. En felles fylkeskommune ble etablert ved frivillig vedtak, og andre generasjon felles regionplan «Agder 2030» legges nå til grunn både av kommuner, statlige aktører og privat sektor. Statsforvalteren i Agder går med grunnlag i visjonen «Vi styrker Agder» aktivt inn i samarbeidet med fylkeskommunen og de 25 primærkommunene om å løfte de felles utfordringene vi har: Klimagassutslippene må ned – og levekårene må opp!

Dagsorden på Agder er for tiden også preget av svært store byggeprosjekter – massive nye motorveier, vindkraft og svært store satsinger på ny industri under det grønne skiftet. Ikke minst batterisatsingen i Arendal er av stor betydning. Embetets innbyrdes motstridende roller blir slik tydelig – vi skal legge til rette for bedre levekår gjennom vekst og utvikling, samtidig som vi skal søke å forbedre den så langt meget sparsomme måloppnåelsen i forhold til naturmangfold og klima. Vi ser derfor fram til å fortsette arbeidet med å ta FN's bærekraftsmål i bruk som en gjennomgående struktur for embetets arbeid. Vi mener embetet med sin brede tverrfaglige portefølje og strategiske posisjon som bindeledd mellom staten og kommunene, bør bli en sentral aktør i arbeidet for at Norge skal kunne nå sine mål på alle de 17 områdene. Det ligger også godt til rette for å samarbeide med fylkeskommunen om dette, ikke minst innen analyse og utvikling av indikatorer mm.

Statsforvalteren har fra starten deltatt aktivt i det store felles og langsiktige levekårsprosjektet på Agder. Det bygger opp under våre interne satsing på barn og unge, jf. 0-24 satsingen. Levekårsarbeidet i Agder må forventes å kreve forsterket innsats fra Statsforvalteren framover. Vi prioriterer også satsingen «Leve hele livet», som har kommet svært godt i gang på Agder.

Både nasjonal og global situasjon tilsier at innsatsen på klimafeltet vil bli sterkt økende framover. Embetet har allerede en viktig rolle, og vi ønsker oss større oppgaver, flere virkemidler og en enda tydeligere rolle. Statsforvalterens ansvar og oppgaver i gjennomføring av nasjonens klimaforpliktelser innen både utslippsreducerende tiltak og klimatilpasning bør klargjøres ytterligere.

Statsforvalterens kapasitet til å gjennomføre oppdragene innen samfunnsikkerhet og beredskap blir stadig utfordret og testet. De to pandemi-årene har værmessig vært roligere på Agder enn flere av de foregående, men vi må anta at ekstreme vær-situasjoner vil opptre hyppigere i framtiden og utfordre oss på alle områder. Informasjons- og datasikkerhet er et annet felt med åpenbart store og økende utfordringer, både sivilt og i totalforsvarsarbeidet. I 2021 har pandemien satt ny dagsorden, og testet og vitalisert krisehåndteringsevnen i landet. Biologiske hendelser har lenge vært med i risiko og

sårbarhetsanalysene våre, men de to siste årenes erfaringer understreker alvorret i slike scenarier.

Nye store oppgaver for beredskap og samordning er også aktualisert gjennom krigen som nå utspiller seg i Europa.

5.2 Konsekvenser for statsforvalterens evne til å nå fastsatte mål og resultater på lengre sikt

Embetets rammebetingelser nå ved starten av 2022 er avklart og på flere felt gunstige. Ny statsforvalter er på plass, vi er alle samlet i et nytt effektivt og miljøvennlig bygg, har gode verktøy og pågangsmotet i behold. Vi har en godt innarbeidet strategisk visjon i «Vi styrker Agder». Embetets status og renommé i regionen og hos viktige samarbeidspartnere er solid.

Klimaendringene og ny klimapolitikk er endringer som vi vet vil komme relativt raskt og med stor styrke, og som i økende grad vil påvirke hverdagen og arbeidsoppgavene i embetet.

Opprettholdelse av kompetanse og kapasitet over tid, gitt reduserte økonomiske rammer og et lite konkurransedyktig lønnsnivå, er vår største driftsmessige utfordring. Innføring av ny budsjettfordelingsmodell treffer embetet hardt og 2022 blir det siste virksomhetsåret hvor vi kan tilpasse oss nytt driftsnivå. Det er etablert en egen bemanningsplan for å sikre at hver avdeling jobber mot et måltall for avdelingen. Totalt innebærer det "i stort" at embetet får en redusert bemanning på ca 15 årsverk ved utgangen av 2022 sammenlignet med nivået før innføring av ny budsjettmodell.

Statsforvalterembetets konkurransefortrinn er at vi kan tilby medarbeiderne interessante oppgaver og et godt arbeidsmiljø. Men lønnsnivået er en stor utfordring i rekrutteringsarbeidet. Vi opplever systematisk at vårt lønnsnivå er lavere enn både kommuner og andre deler av regional stat, og noen ganger betydelig lavere.

Det er kun gjennom samlokalisering det er mulig å ta ut alle faglige og administrative gevinster av en sammenslåing. Vi er derfor fremdeles sikre på at det er riktig at hele embetet samles på ett sted uten noen enhet igjen i Kristiansand, selv om lokaliseringen et stykke unna fylkets befolkningsmessige og geografiske tyngdepunkt isolert sett ikke er den ideelle for embetet. Flytting og omstilling har medført at vi har mistet kjernekompetanse, og noe av kontinuiteten i lokalkunnskapen og forhistorien for "gamle" Vest-Agder på flere av embetets ansvarsområder. Vi ser samtidig at vi i de fleste tilfeller fortsatt har kvalifiserte søkere til ledige stillinger i embetet, men det synes som kampen om de beste er hardnet betydelig til over tid. Et økt omland å rekruttere fra vil være vesentlig, særlig for noen typer spesialkompetanse. Både digital fleksibilitet etter korona-erfaringene, og et godt nok kollektivtilbud for pendlere inn til Arendal, bør kunne bidra til dette.

6 Årsregnskap

[Årsregnskap for Agder.pdf](#)